شتمن پلار

نپستمن پلار

لیکوال: رابرټ کیوساکي

ژباړه: میـراحمد یاد

Downloaded From:

https://t.me/AryanPashtoLibrary

WhatsApp:00971501455350

Scanned by CamScanner

شتمن پلار نېستمن پلار

Downloaded From:

https://t.me/AryanPashtoLibrary

WhatsApp:00971501455350

لیکوال: رابرټ کیوساکي

ژباړه: میراحمد یاد

Scanned by CamScanner

بسم الله الرحمن الرحیم

شتمن پلار نېستمن پلار

لیکوال: رابرټ کیوساکي

ژباړه: میر احمد یاد

بیا کتنه: صفي الله ناصري

ډیزاین چارې: حسیب الرحمن ساحل

خپرندوی: اکسوس کتابپلورنځی

چاپځی: وایګل چاپ

چاپ کال: ۱۳۹۷ / ۲۰۱۸

ISBN: 978-9936-626-72-0

Aksos

اکسوس کتابپلورنځی

کابل، دهبوري پارک جنوبي دروازې ته مخامخ

0202 504 652, 0798 98 96 96

aksosbookstore@gmail.com

aksosbookstore.af

aksos book store

aksosbookstore

ددې کتاب د هر ډول چاپ او خپرولو حقوق له خپرندوی سره خوندي دي

Scanned by CamScanner

لیکلړ

سریزه ۵
شتمن پلار او نهستمن پلار ۵
د رابرټ فراسټ درس ۱۶

لومړی څپرکی

شتمن پیسو لپاره کار نه کوي ۲۰
Downloaded From:
شراکت پیل شو ۲۲
https://t.me/AryanPashtoLibrary
درسونه پیل شول ۳۲
WhatsApp:00971501455350
۳۰ سپتمبر وروسته ۳۸
د شنبې په ورځ، لیکه کې په تمه ۴۱
لومړی درس: شتمن پیسو لپاره کار نه کوي ۶۳
د ژوند له یوه لوی دامه څان ژغورل ۶۵

دویم څپرکی

مالي نبوغ ولې مهم دی؟ ۹۸
د مالي خوب هڅو، څنګه وپرووونکی خوب وزېرواوه ۱۲۲
شتمن پلار ولې شتمنېږي؟ ۱۴۲
د منځنی طبقې خلک ولې مالي ستونزې لري؟ ۱۴۳

Scanned by CamScanner

درېيم څپرکی

خپل کار کوئ ١٥٤

څلورم څپرکی

د مالياتو تاريخ او د سوداګريزو ادارو قوت ١٧٠

پنځم څپرکی

شتمن پيسې جوړوي ١٩٤

شپږم څپرکی

کار زده‌کړې ته وکړئ، پيسو ته يې مه کوئ ٢٤٣

اووم څپرکی

خنډونه لرې کول ٢٧٣

اتم څپرکی

پيلول ٣١٢
٣) په خپلو زده‌کړو پانګوونه وکړئ ٣٢١

نهم څپرکی

بس نه دي؟: ښه دا هم وکړئ ٣٦٣
وروستۍ خبرې ٣٧٣
پيل يې کړئ! ٣٨٠
د ليکوال په اړه ٣٨٢

Downloaded From:
https://t.me/AryanPashtoLibrary
WhatsApp:00971501455350

Scanned by CamScanner

سریزه

شتمن پلار او نېستمن پلار

زمـا دوه پلرونـه وو، یـو شـتمن و او بـل نېسـتمن (غریـب) و. یـوه ښـې زده کـړې کـړې وې، تکـړه و، دوکتـورا یـې لرلـه او د درسـونو څلـور کلنـه دوره یـې پـه دوو کلونـو کـې پـای تـه ورسـوله. دې پسـې بیـا د شـیکاګو (سـټنفورډ) پوهنتـون او نـورټ ویسـټرن پوهنتـون تـه لاړ چـې خپلـې لـوړې زده کـړې بشـپړې کـړې او پـه دې ټولـه دوره کـې ورتـه وړیـا بورسـونه ورکـول کېـدل، خـو بـل پـلار مـې اتـم ټولګی هـم نـه و خـتم کړی.

دواړه پـه خپلـو ډګرونـو کـې تکـړه او زیارکښـه خلـک وو او ښـه عایـد یـې درلـود، خـو دواړو کـې یـوه پیسـو پسـې منډې تـرې وهلـې او بـل د اوهـایو شـتمن سـړی شـو، یـو چـې مـړ شـو خپلـې کـورنۍ تـه یـې پرېښـودې او بـل چـې مړ کېـده، په ځان پسـې یـې پورونه پرېښودل.

دواړه تکـړه، اغېزنـاک او کارزماتیـک(منلې) شخصـیتونه وو، دواړو ماتـه نصـیحتونه کـول، خـو د یـوه خـبرې بـل تـه ورتـه نـه

Scanned by CamScanner

وې. دواړه د لـوړو زده کـړو پلويـان وو، خـو دواړو راتـه يـو ډول درسونه او سبقونه ونه ښودل.

کـه مـا يـو پـلار درلـودی د هغـه خـبره بـه مـې يـا منلـی او يـا رد کـړې وی، خـو دوو پلرونـو راتـه دا وړتيـا راکـړه چـې د دوی پـه دوو تـوپير لرونکـو نظريـاتو کـې يـو وتـاکم او يـوه لاره ونيسـم، يو پلار مې شتمن او بل نېستمن و.

خـو مـا پـه پټـو سـترګو يـوه خـبره ونـه منلـه، مـا بايـد دواړه وينـاوې سره ليـدلی، پرتلـه کـړی او تللـی وی او بيـا مـې لـه خپـل فکـر وروسـته يـوه لاره ځانتـه تـاکلې وی. سـتونزه دا وه چـې زمـا شـتمن پـلار لا پـوره شـتمن شـوی او نېسـتمن پـلار مـې لا پـوره نېسـتمن شـوی نـه و. ځکـه دواړو کارونـه نـوي پيـل کـړي وو او دواړه د پيسـو او کـورنۍ پـه کشـمکش کـې وو، خـو د پيسو په اړه د دواړو ليدلوري او نظريات سره جلا وو.

مـثلاً يـوه بـه ويـل چـې: (د پيسـو مينـه يـا شـوق د ټولـو بـديو مـور ده) بـل بـه ويـل چـې: (د پيسـو نشـتون د ټولـو بـديو مـور ده.)

زمـا پـه سر د دوو قـاطعو او قـوي پلرونـو سـيوری و او دا حالـت راته د يـوه ځـوان پـه توګـه لـږ سخت و. مـا غوښـتل چـې د يـوه

Scanned by CamScanner

منونکي زوی په څهر خبره ومنم، خو ستونزه دا وه چې د پیسو په اړه د یوه نظر یو څه او د بل، بل څه و. دې کار زه پلټنې ته اړ کړم او د خبرو په اړه به مې ژور فکر کاوه.

زیاتره وخت به چې یوازې شوم، وخت به مې له ځانه په دې پوښتنو تېراوه چې (ده راته ولې داسې وویل؟) او بیا به مې همدا خبره د بل پلار د خبرې په اړه هم کوله. ما کولای شول چې اسانه ټاکنه وکړم او ووایم چې (هو! دا سمه خبره کوي، زه یې ورسره منم) یا بل نظر رد کړم چې: (نه، دا نور زوړ شوی دی او په موضوع یې سم سر نه خلاصېږي.) خو دا چې زما پلرونه دوه وو او دواړه راته ګران وو، نو زه یې مجبور کړم چې ځانته خپله یوه لاره پیدا کړم. اخر دا د فکر کولو عادت زما ژوند ته راغی او بیا مې په ژوند کې له فکر او پلټنې پرته هېڅ پرېکړه ونه کړه. خپلې ټاکنې یا انتخاب ته وخت ورکول او په اړه یې فکر کولو راته خپله ټاکنه ډېره ارزښتمنه کوله، د هغې په پرتله چې په اسانه یوه خبره ومنم یا یې رد کړم.

د شتمنو د شتمن کېدو، د نهستمنو د نهستمن کېدو او د منځنۍ طبقې په پور کې ډوبېدو یو لامل دا دی چې د

Scanned by CamScanner

پیسو درس د ښوونځیو پر ځای کورونو کې ورکول کېږي. د پیسو په اړه مور زیاتره شیان له خپل مور و پلار زده کوو؛ نو نېستمن مور و پلار خپلو بچو ته د پیسو په اړه څه معلومات ورکولای شي؟ دوی یوازې دومره وایي: (ښوونځي ته لاړ شه او په درسونو کې ښه خواري وکړه). بچی ښایي په ښو نومرو فارغ شي، خو د پیسو په اړه یې ښایي تفکر او ذهنیت بیخي کمزوری وي.

البته د پیسو مضمون په ښوونځیو کې نه تدریسېږي، د پوهنتون موضوعات بیا د مالي مهارتونو پر ځای په مسلکي مهارتونو ډېر ټینګار کوي، په دې خاطر د مالي مضامینو په برخه کې د محصلینو معلومات لږ او مهارتونه ټیټ وي، همدا لامل دی چې بانکوالان، ډاکټران او حسابداران سره له دې چې په پوهنتونو کې ښې نومرې اخلي، خو د پیسو په اړه یې معلومات بیا نیمګړي وي، همدا خلک بیا په مالي ستونزو کې ښکېل وي او ټول ژوند یې هم دې ستونزې سره مل تېرېږي.

زمور په هېواد کې د لویو پورونو مسئول همدا سیاستوال او حکومتي چارواکي دي، دوی لوړې زده کړې کړې وي،

Scanned by CamScanner

د هېواد په اړه لوېي پرېکړې کوي، خو د پيسو په اړه يې معلومات نيمګړي وي.

زه اوس په دې فکر يم چې هغه وخت به څه کېږي چې ميليونونه خلک به مالي او روغتيايي مرستو ته اړ شي؟ دوی به په دې مالي او روغتيايي مرستو لپاره حکومت او خپلو کورنيو ته اړ وي. هغه وخت به څه کېږي چې د مالي تامين او روغتيايي مرستو لپاره شته پيسې ختمې شي؟ هغه ملت به اخر څه کوي چې د ځوانانو د پيسو او مالي مسايلو زده‌کړه يې د بېوزله مور و پلار ته پرېښودل کېږي؟

ما دوه پلرونه لرل، دواړه اغېزناکه خلک وو، له دواړو مې ډېر څه زده کړل او بيا زه مجبور شوم چې د هغوی د وينا‌وو په اړه فکر وکړم او د ژوند په اړه د دواړو په ژورو ليدلورو ځان پوه کړم. مثلاً يوه به يې تل ويل چې: (زه دا شی نشم لرلای) بل يې بيا زه له دې خبرې منع کولم او ددې پر ځای به يې په دې وينا ټينګار کاوه چې: (زه دا شی څنګه لرلای شم؟) لومړی جمله وينا ده او دويمه پوښتنه، يوه قناعت درکوي او له مسئوليته مو بېغمه کوي، خو دويمه مو بيا فکر او فعاليت ته اړباسي. کوم پلار مې

چې په مخ په شتمنېدو و، راته به يې ويل: که و دې ويل چې دا کار نشم کولای يا دا شی نشم لرلای؛ نو دا خبرې مو ذهنې فعاليت په ټپه دروي، خو که دا پوښتنه دې وکړه چې دا کار څنګه کولای يا دا شی څنګه لرلای شم؟ نو دا ستاسو ماغزه فعاليت ته اړباسي. هغه دا نه ويل چې ستاسې زړه څه غواړي هغه واخلئ، خو د مغزو په فعاليت او له دې په کار اخيستو يې ډېر کلک باور درلود، ماغزه يانې په نړۍ کې تر ټولو قوي کمپيوټر. هغه به ويل: (زه د ماغزو تمرين کوم، ماغزه مې هره ورځ قوي کېږي او څومره مې چې ماغزه قوي کېږي، هومره به ډېرې پيسې راته ګټي).

هغه په دې باور و چې (زه يې نشم لرلای) جمله، اصلاً د ذهنې لټې نښه ده.

دواړو ډېر زيار ويسته، خو د پيسو خبره به چې راغله يوه به ترې ځان بېغمه کړ او خپل ماغزه به يې ارام کړل، خو بل به له خپلو ماغزو کار اخيسته. پايله دا شوه چې اخره کې يو شتمن کېده او بل نهستمن کېده. دا بيخې داسې ده لکه يو کس چې هره ورځ لوبغالي ته ځي او ورزش کوي او بل ارام

په توشک ناست وي او تلويزيون ګوري، خو لکه څنګه چې د هره ورځ منظم ورزش په برکت بدن قوي کېږي همداسې د ماغزو يا اعصابو په تمرين او ورزش د انسان ذهن قوي کېږي او شتمني يې ورسره زياتېږي. لټې د ذهن او بدن دواړو روغتياوو ته زيان اړوي.

زما د دواړو پلرونو ذهنيت د يو بل ضد و، يوه پلار مې ويل شتمن بايد ماليات ورکړي چې د بېوزلو لاسنيوی وشي، بل پلار به مې ويل: (څوک چې عايد لري ماليات ورته جزا ده او څوک يې چې نه لري ماليات ورته امتياز دی.)

يوه به ويل: (ښه درس ووايه چې په ښه شرکت کې دنده پيدا کړې) بل به ويل: (ښه درس ووايه چې د اخيستو لپاره ښه شرکت پيدا کړې).

يوه به ويل: (زما د نېستې يو لامل دا دی چې تاسې (بچي) لرم)، بل به ويل: (زه چې بايد شتمن شم، يو لامل يې دا دی چې تاسې (بچي) لرم.)

يوه به هڅوولو چې: (په دسترخوان د پيسو او کاروبار په اړه وغږېږو) او بل په دسترخوان د پيسو او کاروبار خبرې بندې کړې وې.

Scanned by CamScanner

یوه پلار به ویل: (د پیسو په موضوع کې احتیاط کوئ او هیڅ ډول خطر مه منئ.) بل به ویل: (دا زده‌کړه چې خطر به څنګه مدیریت کوئ.)

یو په دې باور و چې: (زموږ کور زموږ لویه شتمني ده.) بل په دې باور و چې: (زما کور لویه لانجه ده او که ستا کور دې لویه شتمني شوه؛ نو له ستونزو سره به مخ شې.)

دواړو پلرونو به مې خپل بېلونه او پورونه پرې کول، خو یوه به مخکې پرې کول او بل وروسته. یو پلار مې په دې باور و چې: (شرکت یا دولت تل ستا ژوند او اړتیاوې تامینوي.)، په دې خاطر به تل د تنخواو لوړېدو، تقاعد، د ناروغۍ رخصتیو، روغتیایي ګټو او نورو امتیازاتو په لټه کې و. هغه له دې ډېر اغېزمن شوی و چې دوه ترونه (کاکاګان) یې په پوځ کې وو، له شل کاله فعال خدمت وروسته یې ټول عمر لپاره د تقاعد امتیاز ترلاسه کړی و. دا پلار مې په روغتیایي ګټو او د پېر په تخفیف سخت مئین و، دغه امتیازات له پوځي خدمت وروسته هم ورکول کېدل. بل دې ته خوشاله و چې اوسني نظام د پوهنتون په مرسته پراختیا موندلې وه، داسې ښکارېده لکه له خپلې دندې چې ورته کاري امنیت او امتیازات ډېر زیات مهم وو. زیاتره وخت به یې ویل: (زه

Scanned by CamScanner

دولت ته ډېر زیات کار کوم او په دې خاطر دغه ګټې او امتیازات ماته هم را رسېږي.)

بل په مالي خپلواکۍ او ځان باوري باور درلود. دی د تنخواو او امتیازاتو مخالف و او ویل به یې چې دا شیان خلک له مالي پلوه کمزوري او اړ کوي. ده به ټینګار کاوه چې له مالي پلوه باید پر ځان بسیا یو.

یوه پلار به د څو ډالرو ساتلو لپاره سخت زیار ویست او بل به ښه په اسانۍ پیسې پیدا کولې. یوه به دا را ښودل چې پېژندپانه (سي وي) څنګه په ښه ډول ولیکو چې ښه دنده پرې پیدا کړو او بل به بیا دا را زده‌کول چې څنګه د کاروبار ښه پلان ولیکو، چې نورو خلکو ته هم کار او دندې رامنځته کړو.

د دوو قوي پلرونو شتون زه ددې وړ کړم چې په خپل ژوند د دواړو د ذهنیتونو او فکرونو اغېز وڅېړم. زه پوه شوم چې خلک خپل ژوند د خپل فکر له مخې جوړوي.

مثلاً زما نېستمن پلار به تل ویل: (زه هېڅکله نه شتمن کېږم) او دا اټکل یې رښتیا شو. له بلې خوا به مې شتمن پلار، تل خپل ځان شتمن باله او ویل به یې: (زه شتمن سړی یم او شتمن خلک دا کار نه کوي). تر دې چې یو

Scanned by CamScanner

وخت يې ستر مالي زيان وليده او مفلس شو، خو بيا به يې هم ځان شتمن باله. هغه به ځانته د ډاډ ورکولو لپاره ويل: (په غريبي او مفلسي کې توپير دی، مفلسي- يا د پيسو نشتون تل نه وي، خو غريبي تل وي.)

زما غريب پلار به ويل: (زما پيسو سره نه لګېږي) يا (پيسې مهمې نه دي)، خو شتمن پلار به مې ويل چې: (پيسې قدرت دی.)

نږدې زمونږ د افکارو زور هېڅ وخت د اندازه کولو او ارزونې وړ نه وي، خو ماته له ماشومتوبه دا مهمه وه چې په خپلو فکرونو پوه شم او ځان څرګند کړم. زه پوه شوم چې نېستمن يا بېوزله پلار مې نېستمن دی، په دې خاطر نه چې عايد يې ټيټ و او دا نږدکاره وه، بلکې په دې خاطر چې د هغه افکار او عملونه غريب وو.

له ماشومتوبه د دوو پلرونو لرلو د دې وړ کړم چې کوم فکرونه په ذهن کې وساتم او وده ورکړم او د چا خبره ومنم، د شتمن پلار او که د نېستمن پلار؟

دواړو به زده کړو ته ډېر درناوی کاوه، خو مخالفت يې په دې کې و چې کوم فکر يې زده کولو ته ډېر مهم دی.

Scanned by CamScanner

یوه به غوښتل چې زه ښه درس ووایم، ښې نومرې واخلم او (د پیسو لپاره د کار کولو) په خاطر یوه ښه دنده پیدا کړم. ده غوښتل چې زه ډېر درس ووایم او په وکالت یا حسابداری کې متخصص شم یا په سوداګرۍ کې ماسټرې وکړم. بل به راباندې د دې درسونو ټینګار کاوه چې څنګه شتمن شم، په دې پوه شم چې پیسې څنګه کار کوي او په دې پوه شم چې پیسې باید ما ته څنګه کار وکړي. ده به تل دا خبره تکراروله چې: (زه پیسو لپاره کار نه کوم، پیسې ما لپاره کار کوي!)

نهه کلنۍ کې مې پریکړه وکړه چې د پیسو په اړه د خپل شتمن پلار خبرې او نصیحتونه ومنم او د نهستمن پلار خبرو ته غوږ نشم، سره د دې چې نهستمن پلار مې د پوهنتون ټول سندونه لرل.

.....
Downloaded From:
.....
https://t.me/AryanPashtoLibrary
.....
WhatsApp:00971501455350
.....
Scanned by CamScanner

د رابرټ فراسټ درس

رابـرټ فراسـټ (Robert frost) زمـا د خوښـي شـاعر دی، دده ډېـر شـعرونه مـې خوښـېږي، خـو د (شـاړه لار[1]) شـعر مـې ډېر زیات خوښېږي. زه د دې درس هره ورځ تکراروم:

شاړه لار

په یو ژېړ او ګڼ ځنګل کې، لارې دوه سره بېلېږي
نه ! په دواړو خو تګ نشي
زه یوازې مسافر وم او تر ډېره سوچ کې ډوب وم
زه د سترګو تر نظره، دې یوې لارې ته ځیر شوم
تر هغې چې دغه لاره، په شنو بوټو کې شوه ورکه
بیا مې سترګې واړولې، د دویمې لارې خوا ته
چې ښه لاره به پیدا کړم
دغه لاره ډېره شنه وه، ما وې ځان به ورته جوړ کړم
هسې هم د تلو لپاره، دواړه لارې تکې شنې وې
او په دغه شنه سهار کې
دواړه لارې وې پوښلې په شنو پاڼو، په شنو بوټو
د پښو نښې پکې نه وې

---

[1] The Road not Taken

Scanned by CamScanner

زه يوه ورځ منتظر شوم
چې دا لاره به نو ځنګه، نورو لارو ته رسېږي
زړه مې ويل چې راشه ببرته، په راغلو پلونو لاړ شه
زړه مې ويل چې افسوس وکړه، په افسوس افسوس کې
وايه
چې د ژوند ځنګل کې داسې، دواړه لارې جلا کېږي
خو زه هغه لاره نيسم، چې پرې لږ خلک وي تللي
او همدا به توپير وکړي

رابرټ فراسټ (۱۹۱٦)

او همدې توپير وکړ.

ما د رابرټ فراسټ په دې نظم ډېر ځله فکر کړی دی. د خپل لوستي(باسواده) پلار نظريات پرېښودل او د شتمنۍ په اړه زما ځانګړی ليدلوری جوړول اسانه کار نه و، خو همدې پرېکړې زما راتلونکي ژوند ته بڼه ورکړه او همدې پکې توپير راوړ.

ما چې ځان سره پرېکړه وکړه چې د پيسو په اړه به د شتمن پلار خبرې ته غوږ نيسم؛ نو په دې برخه کې زما زده‌کړې او درسونه هم ورسره پيل شول. زما پلار تر ډېرش

کالو یانې زما د عمر تر ۳۹ کلنۍ دې کار ته دوام ورکړ. بیا چې هغه پوه شو چې د هغه کړې خبرې زما په ذهن کې ناستې دي او ما یې په بشپړه توګه خبرې درک کړې او اخیستې دي؛ نو نور یې راته دا درس بند کړ.

پیسې د قدرت یو ډول دی، خو تر دې قوي شی بیا مالي پوهه ده. پیسې ځي راځي، خو که تاسې په دې پوه شئ چې پیسې څنګه کار کوي؛ نو هغه قوت مو ترلاسه کړ چې پیسې درته جوړې کړي. یوازې مثبت فکر کار نه کوي او لامل یې دا دی چې زیاتره خلک نښوونځیو ته ځي، درسونه وایي، خو دا نه زده کوي چې پیسې څنګه کار کوي، په دې خاطر بیا ټول عمر دوی د پیسو لپاره کار او دندې کوي.

ما چې د پیسو درس پیلاوه نهه کلن وم، په دې خاطر مې راته پلار اسانه درسونه راکړل، خو درسونه مې چې بشپړ شول؛ نو پوه شوم چې په دې دېرشو کالو کې زما پلار ماته یوازې ٦ درسونه تکرار کړي او هڅه یې کړې چې همدا مې ذهن کې کښنوي.

Scanned by CamScanner

دا کتاب د هماغه شپږو درسونو یا اصولو په اړه دی او ما هماغه دومره اسانه کړي، لکه څنګه چې ماته خپل شتمن پلار اسانه کړي وو. دا درسونه ځوابونه نه دي، دا ځینې لارښود اصول دي، دا اصول تاسې او ستاسې بچو سره په شتمن کېدو کې مرسته کولای شي، که په نړۍ کې هر بدلون راشي، دا اصول به تل لکه د لارې مشالونه تاسې ته لارښوونه کوي.

لومړی درس: شتمن پیسو لپاره کار نه کوي

دویم درس: مالي پوهه ولې مهمه؟

درېیم درس: خپل کار پورې کار لره

څلورم درس: د مالیاتو تاریخ او د ادارو قدرت

پنځم درس: شتمن پیسې جوړوي

شپږم درس: پیسو ته کار مه کوئ، زده کړو ته کار وکړئ

Scanned by CamScanner

لومړی څپرکی

لومړی درس

شتمن پیسو لپاره کار نه کوي

د دوو پلرونو لرلو راته د دوو لیدلورو د ټاکلو وړتیا راکړه:
یوه د شتمن لیدلوری او بل د نېستمن لیدلوری

(پلاره، زه به څنګه شتمن شم؟)

پلار مې مانبامنی ورځپانه له سترګو تیته کړه وې ویل:

(زویه ولې شتمن کېږې؟)

(څکه چې نن د جیمي مور په خپل نوي کیډلاک موټر کې ناسته وه، ویل یې چې رخصتی لپاره خپل ساحلي کور ته ځي. درې ملګري ورسره وو، خو زه او مایک یې ځان سره یو نه وړلو، ویل یې تاسې ځان سره څکه نه بیایو چې تاسې نېستمن (غریبانان) یئ.

پلار مې په حیرانتیا پوښتنه وکړه: (رښتیا! همداسې یې وویل؟)

ما په غمجنه لهجه وویل: (هو پلاره، همداسې یې وویل)

Scanned by CamScanner

پلار مې سر وخوځاوه، عینکې یې بهرته سترګو ته کړې او د ورځپاڼې په لوستو بوخت شو، زه یې ځواب ته په تمه ولاړ وم.

دا د ۱۹۵٦ کال خبره ده او هغه وخت زه ۹ کلن وم. د تصادف له مخې ما په هغه ښوونځي کې درس لوسته چې شتمنو به هم ورته خپل بچي لېږل. زمور په سیمه کې به ګنې کرل کېدل، د دې ځای د ځمکو خاوندانو او نورو مخورو خلکو لکه: ډاکټرانو، سوداګرو، بانکوالانو او نورو به خپل بچي زیاتره همدې ښوونځي ته لېږل. دلته له لومړي ټر شپږم ټولګي وو. وروسته به ماشومان خصوصي ښوونځیو ته لېږل کېدل. په کوڅه کې ښوونځي ته مخامخ پورې لاس ته زمور کور و، په دې خاطر زه هم په همدې ښوونځي کې داخل شوی وم. که زمور کور دلته نه وی، ښایي زه به یې هم هغو ښوونځیو ته لېږلی چې زما په څېر ماشومان ورته لېږل کېدل، دا ماشومان به هلته له شپږم ټولګي وروسته دولتي لیسو ته تلل، ځکه ما او هغو ماشومانو ته خصوصي ښوونځي نه و.

Scanned by CamScanner

زما پلار اخر ورځپانه لاندې کښېنوده، په فکر کې ډوب و، ورو یې راته وویل: (زویه! که غواړې شتمن شې، نو د پیسو ګټلو په طریقه باید پوه شې.)

ما ترې پوښتنه وکړه: (نو زه به څنګه پیسې وګټم؟)

هغه موسکی شو، راته یې وویل: (خپل ذهن دې وجنګوه موخه یې دا وه چې زه درته یوازې دومره ویلای شم چې له خپل ذهن دې کار واخله، یا دا چې ماته د دې پوښتنې ځواب نه راځي، هسې مې نور مه تنګوه)

شراکت پیل شو

په سبا سهار مې خپل نړۍ ملګري مایک ته د خپل پلار خبره وکړه. تر څو چې زه پوهېږم زمونږ په ښوونځي کې یو زه او بل مایک نېستمن وو. مایک هم زما په څېر تصادفاً دې ښوونځي ته راغلی و. د ولسوالۍ په ښوونځي کې به چې قطار جوړ شو او چا به پکې لږ ځان وښوراوه؛ نو مونږ به پکې د شتمنو د بچو له لاسه لښتې خوړلې. مونږ اصلاً غریبانان نه وو، خو خپله مو دا احساس درلود، ځکه نورو ټولو هلکانو به د بیسبال نوې دستکشې، نوي بایسکلونه او ټول نوي وسایل درلودل، مونږ به چې دا شیان ولیدل

Scanned by CamScanner

ځانونه به راته نېستمن ښکاره شول. زمور مور و پلار به یوازې زمور لومړنی اړتیاوې لکه سرپناه، خواړه او کالي پوره کول. خو ستونزه دا وه چې زما پلار به راته ویل: (که څه شی غواړې؛ نو د ترلاسه کولو لپاره یې کار وکړه.) مور دا ټول شیان غوښتل، خو نهه کلن ماشوم ته یې کار کول او بیا ترلاسه کول ممکن نه وو.

مایک وپوښتلم: (د پیسو ګټلو لپاره څه وکړو؟)

ورته مې وویل: (زه نه پوهېږم، خو ته راسره شریکېږې؟)

هغه راسره ومنله او په همغه شنبه مې دا د کار لومړنی شریک شو. سهار تر ناوخته مو په دې فکر کاوه چې پیسې څنګه وګټو؟ بیا مو هغه هلکان رایاد کړل چې جیمي دوی سره ساحل ته د چکر لپاره تللي وو، هلته یې مزې کولې او له سړې هوا یې خوند اخیسته. دې فکر مور له ځورولو، خو په مور کې د انګېزې پیدا کولو او د پیسو ګټلو د فکر د دوام لپاره مهم و. بلاخره ماسپښین زمور په ذهن کې یوې انګېزې څرک وواهه. مایک دا مفکوره د ساینس له یوه کتابه راخیستې وه، مور دواړه خوشاله شو،

يـو بـل تـه مـو لاس ورکـړ او اوس مـو شراکـت يـوه موخـه درلوده.

لـه دې وروسـته څـو اونـۍ مـا او مايـک د ګاونـډيانو دروازې وټکـولې او ورتـه مـو وويـل چـې د غاښـونو د کـريم تـش ټيوبونـه دې مـوږ تـه وسـاتي. زيـاتره ګاونـډيان بـه دې عجيبـې غوښـتنې تـه حيـران وو، بيـا بـه يـې پـه نـرۍ موسـکا دا خـبره راسره ومنلـه. ځينـو بـه يـې پوښـتنه کولـه چـې تاسـو پـرې څـه کـوئ؟ او مـوږ بـه ورتـه ويـل چـې: (دا درتـه نشـو ويـلای، دا کاروباري راز دی).

مـور مـې هـم پـه دې څـو اونيـو کـې نـوره تنګـه شـوې وه، ځکـه مـوږ د جـامو ماشـين سره نـږدې د رُب يـو خـړ رنګـه کـاټن اپښـی و او د غاښـونو د کـريم ټيوبونـه مـو د خپـل کـار د خـامو موادو په توګه پکـې زېرمه کول.

اخـر مـې د مـور صـبر هـم تمـام شـو، مـوږ لـه ګاونـډيانو د غاښـونو د کـريم ټيوبونـه راټولـول او ده تـه مـوږ کـور کـې ډيـری جوړ کـړی و، هغـه هـم لـه دې حالتـه نـوره تنګـه شـوه راتـه يـې وويل:

Scanned by CamScanner

(تاسې دواړه څه کوئ؟ او دا به راته نه وایئ چې دا کاروباري راز دی، هر څه چې کوئ چې زر یې وکړئ؛ ګني دا ډیری به مې درته باندې ګوزار کړی وي.)

ما او مایک مې مور ته زاری شروع کړې چې یو څو ورځې نور دې هم راته صبر وکړي، چې دغه خام مواد سره لږ ډېر شي؛ نو مورِ به خپل تولید پیل کړو. ورته مو وویل: (مورِ خپلو دوو ګاونډیانو ته په تمه یو چې هغوی هم خپل ټیوبونه تش کړي) بلاخره مو مور یوه اونۍ وخت نور هم راکړ.

د تولید وخت رانږدې شوی و، په مورِ فشار ډېر و، زما د لومړي شراکت د ختمېدو وېره وه، ځکه مور مې اخطار راکړی و چې د خامو موادو زېرمه به راته له منځه یوسي. د مایک کار دا و چې په ګاونډیانو به یې ټینګار کاوه چې زر زر دې خپل د غاښونو کریمونه ختم کړي، ورته به یې ډاکټران وایي غاښونه زر زر برش کوئ او بلخوا ما د تولید لپاره خپل وسایل، د تولید په کرښه ترتیبول.)

یوه ورځ زما پلار او ملګری یې له موټره راښکته شول، مخامخ د ګراج دروازې ته راغلل، په ګراج کې دوه نهه

کلـن هلکـان لګیـا دي، د تولیـد پـه دسـتګاه کـار کـوي، د ګچـو سـپین پـوډر څلـورو خـواو تـه شـیندل شـوی دی. پـه یـوه لـوړ مېـز د ښـوونځي د شـیدو ډبي اېښـي وو، تـر څنـګ یـې زمـوږ د کـورنۍ د کبـاب پخولـو منقـل پـروت و او انګـار پکـې تور سور ښکارېده، پورته تړې تودې شغلې پورته کېدلې.

مـوږ چـې لـه کـومې ورځـې د تولیـد دغـه دسـتګاه جـوړه کـړې وه، پـلار بـه مـې مـوټر د انګـړ پـه مـنځ کـې ودراوه. دوی چـې لـه مـوټره رابسـکته شـول، مـوږ پلـو را روان شـول، دواړه چـې رانـږدې شـول، ګـوري چـې یـوه اوسـپنیز دیـګ پـه انګـار اېښـی دی، ښـه تـود دی او د غابنـونو د کـریم ټیوبونـه پکـې ویـلي کېـږي. هغـه وخـت بـه د غابنـونو کـریم پـه پلاسـتیکي ټیوبونـو کـې نـه راتـه، بلکـې لـه سُرب بـه جوړېـدل. د ټیـوب د پاسـه بـه چـې رنـګ وسـوځېده، بیـا بـه مـو ټیـوب واخیسـت او دیـګ تـه بـه مـو واچـوه چـې اوبـه شي. دلتـه بـه چـې ټیـوب اوبـه شـو، د شـیدو ډبي مـو تیـار لـه ګـچ ډک کـړي وو او پـاس مـو پکـې یـو سـوری پرېښـي و، دا سـپین ګـچ هماغـه وخـت ګـراج کـې تـویې شـوی و. بیـا بـه مـو اوبـه شـوي سُرب پـه څمڅـی (کاشـوغه) کـې واخیسـتل او د شـیدو د ډبي پـه سـوري کـې

به مو وځځول. زما پښه په تادی کې د ګچو یوې کڅوړې سره لګېدلې وه او ټوله کوټه یې سپینه کړې وه، د شیدو نور ډبي هم تیار له ګچو ډک وو.

زما پلار او ملګری یې مور ته ځیر وو، چې مور څنګه ویلي شوي سُرب را اخلو او د ګچو په یوه قالب کې یې پاس د یوه سوري له لارې را څڅوو.

پلار مې وویل: پام کوئ!

ما ور ونه کتل، خو سر مې د اطاعت په اشاره ورته وخوځاوه.

بلاخره د سربو د ویلي کېدو او څڅلو وخت پای ته ورسېد، ما اوسپنیز دیګ له اوره ښکته کړ او پلار ته مې موسکی شوم، پلار مې هم موسکی شو او پوښتنه یې وکړه: څه کوئ ځوانانو؟ ما ورته وویل: هماغه کوو چې تا راته ویلي وو، پیسې ګټو چې شتمن شو.

مایک په موسکا خپل سر وخوځاوه او ورته یې وویل: مور دواړه شریکان یو.

پلار مې پوښتنه وکړه: د ګچو په قالب کې څه دي؟

ومې ویل: ته صبر، دا به ښه راغلي وي.

یـو وړوکـی څټـک مـې را واخیسـته، هغـه نښـه مـې ورو یـو ټـک ووهلـه چـې مکعـب یـې پـه دوو برخـو وېشـه، ورو مـې د قالـب پورتنۍ برخه لرې کړه او د سربو یوه سیکه تړې را ولوېده.

پـلار مـې وویـل: (اوه! دا خـو تاسـو لـه سربـو د پیسـو سـیکې جوړوئ؟)

مایـک ورتـه وویـل: (هـو مـور لـه سربـو پیسـې جـوړوو، ځکـه همدا تا راته ویلي وو چې د پیسو جوړول زده کړئ.)

زمـا د پـلار ملگـري مـخ واړوه او پـه کـړس یـې وخنـدل، پـلار مې هم موسکی شو او سر یې ټیټ کړ.

زمـور مخـې تـه اور بـل و، گردچـاپېره د غاښـونو د کـریم تـش ټیوبونـه پراتـه وو او مـور لـه سر تـر پښـو پـه گچـو تـک سـپین وو، مور هم ورسره خندل.

پلار مـې وویـل چـې دا هـر څـه پرېږدئ او راشـئ د کـور مخـې تـه پـه برنـډې مـا سره کښـئ، یـو څـو خـبرې درتـه کـوم. هلتـه چې لاړو هغه د جعلي سیکو د جوړولو په مفهوم پوه کړو.

زمـور تولـو خوبونـه دانـه وانـه شـول، مایـک پـه لړزېـدلي غـږ پوښتنه وکړه: یانې دا مور چې څه کوو، غیر قانوني دي؟

Scanned by CamScanner

د پلار ملګري مې وويل: (پرېږده يې، دوی خپله طبيعي وړتيا څرګندوي.)

پلار مې ورو وويل: (هو دا ناقانونه دي، خو تاسې دواړو هلکانو بېساري وړتيا وښودله، عجب نوښت مو وکړ، دوام ورکړئ، زه واقعاً په تاسې ویاړم.)

زه او مايک نږدې شل دقيقې غلي او نهيلي وو او له هغه ځايه مو پاتې شوني ټولول. زمونږ کار د پيل په ورځ په ټپه ودرېده. زه لګيا وم د ګچ سپين پوډر مې جوړول، مايک ته مې وويل: (زه خو وايم چې جيمي او ملګرو يې ربنتيا ويل، مونږ غريب يو!)

زما پلار په وتو کې دا خبره واورېده راته يې وويل: هلکو! تاسې تر هغې غريبان يئ چې له کاره لاس واخلئ، مهمه خبره دا ده چې تاسې خپله هڅه وکړه، زه په تاسې دواړو ویاړم او دا درته ووايم چې خپلو هڅو ته دوام ورکړئ، ماتې مه منئ.)

زه او مايک غلي ولاړ وو، دا خبرې په زړه خوږې لګېدې، خو مونږ لا هم نه پوهېدو چې څه وکړو.

پلار مې وپوښت: (نو ته ولې شتمن نه يې؟)

Scanned by CamScanner

پلار مې وویل: (ځکه چې ما غوښتل نښوونکی شم او نښوونکي عموماً په شتمنېدو فکر نه کوي، مور يوازې دې ته خوشاله يو چې درس ورکړو، کاشکې مې درسره مرسته کولای شوی، خو له بده مرغه چې زه د پيسو ګټلو په چلونو نه پوهېږم.)

زه او مايک بېرته د ځای په پاکولو بوخت شو.

پلار مې وویل: (خو يوه خبره ده، که تاسې رښتيا غواړئ چې شتمن شئ؛ نو له ما مه پوښتئ، د مايک له پلاره وپوښتئ.)

مايک په حيرانتيا وويل: (زما له پلاره؟)

پلار مې په موسکا وویل: (هو ستا پلار! زما او ستا د پلار حسابونه په يوه بانک کې دي او د بانک مدير ستا د پلار د ورتياوو ډېره ستاينه کوي، ماته يې څو ځله ويلي چې د پيسو ګټلو په موضوع کې ستا د پلار ساری نشته.)

مايک بيا په حيرانتيا پوښتنه وکړه: (زما پلار يې نښوده؟ نو بيا مور ولې د نورو خلکو غوندې نښه موټر او نښه کور نه لرو؟)

Scanned by CamScanner

زما پلار ورته وویل: (انسان په نښه موټر او نښه کور نه شتمنېږي او نه دا په دې مانا ده چې د کور و موټر خاوند دې د ګني د پیسو ګټلو په چل نښه پوه شي.)

پلار مې خبره وغځوله: (د جیمي پلار د ګنو په پټي کې کار کوي، حالت یې ما سره چنداني فرق نه کوي، هغه په شخصي- شرکت کې کار کوي او زه حکومت کې دنده لرم. دا موټر ورته هماغه شرکت اخیستی دی، هغه شرکت نن سبا له مالي ستونزو سره مخ دی او نښایي چې دی به هم ورسره له هر څه خلاص شي، خو ستا پلار داسې نه دی مایکه! ستا پلار داسې نښکاري چې په یوې امپراتوری کار کوي او زه فکر کوم چې نړۍ وخت کې به شتمن انسان شي.)

په دې خبره یې زه او مایک یو ځل بیا خوښ شو او د پخواني ناکام شوي کاروبار، د پاتې شونو او خټلو په پاکولو بوخت شو. په دې لړ کې مو دا خبرې هم سره کولې چې د مایک پلار سره به کله او څنګه وګورو. ستونزه دا وه چې د مایک پلار کار کې بوخت و او د شپې ناوخته کور ته راته. د مایک پلار یو سرای (ګودام)، یو ساختماني

شرکت، څو دوکانونه او درې هوټلونه لرل، همدې هوټلونو کې به تر ناوخته بوخت و.

د ځای پاکاري چې ختمه شوه مایک په بس کې کېناسته او خپل کور ته روان شو، هغه غوښتل چې بېګا ته خپل پلار سره وغږېږي، که مور ته د پیسو ګټل را زده کړي. مایک ماته وویل چې پلار سره یې خبرې وکړې؛ نو ماته بنه په ټیلیفون احوال راکوي.

د شپې اته نیمې بجې وې چې ټیلیفون زنګ وواهه.

ما وویل: (بنه سمه ده، راتلونکې شنبه)، غوږی مې کېښوده، د مایک پلار منلې وه چې مور دواړو سره وګوري.

سبا سهار اووه نیمې بجې په بس کې سپور او د بنار غریب مېشتې سیمې ته روان شوم.

درسونه پیل شول

ما او مایک باید د مایک له پلار سره په ۸و بجو کتلې وی. مور چې لاړو سړی ډېر زیات بوخت و او له یوه ساعته په کار لګیا و. مور چې کور ته ورسېدو، د ساختماني چارو مسئول یې په خپل ډاټسن موټر کې کېناست او روان و،

Scanned by CamScanner

زه چې ښایسته واړه او منظم دفتر ته ننوتم، مایک له وړاندې همالته ناست وو.

دروازه یې چې پرانیسته وې ویل: (پلاره مې چا سره په ټیلیفون غږیږي، مور ته یې وویل چې شاته دالان کې ورته په تمه شو.)

زه چې څنګه دفتر ته ننوتم، د فرش تختو کرنجار پیل کړ، دننه یوه قالینه پرته وه او ښایي د دې لپاره به یې اچولې وه، چې دا فرش له کلونو کلونو له پښو سره سولېدلی و او هغه د پښو نښې یې په دې قالینې پټې کړې وې، دا قالینه که څه هم پاکه وه، خو بدلولو ته یې اړتیا لرله.

زه چې وړې کوټې ته ننوتم، ووېرېدم، په کوټه کې زاړه کوچونه او مېزونه پراته وو، دا شیان نور په موزیم کې د اېښودو وو. په یوې اوږدې څوکۍ کې دوې نښځې ناستې وې چې زما له مور لږې مشرانې ښکارېدې. نښځو ته نږدې یو سړی ناست و چې خړ پتلون او یخن قاق یې اغوستې وو، جامې یې پاکې او اتو کړې وې ګونځې پکې نه وې، بوټان یې تازه رنګ کړي وو. دا سړی زما له پلاره نږدې لس کاله مشر- یانې شاوخوا ۴۵ کلن و. مور چې د دوی

په څنګ کې تېرېدو، نو راته يې را وکتل او موسکي شول. پخلنځي ته ننوتو او له دې لارې شاتني دالان ته لاړو، د دالان مخې ته انګړ و، مور همالته لاړو. ما ځان سره له شرمه ډکه خندا وکړه.

مايک مې وپوښت چې: (دا خلک څوک وو؟)

هغه وويل: (دا خلک زما سره کار کوي. دا مشر- سړی چې د وليد زما د پلار د سرايونو (گودامونو) مسئول دی او نښځې د هوټلونو مديرانې دي، مخکې چې دې کوم سړی وليد هغه د ساختماني چارو مسئول دی، چې د پنځوس ميله په واټن، د يوه سرک په جوړولو کار کوي. يو بل د کورونو د جوړولو مسئول دی، هغه ستا له راتګه مخکې له دې ځايه ووت.

ما وپوښت: (دلته هر وخت همداسې حال وي؟)

وې ويل: (نه تل نه وي، خو زياتره وخت وي.)

بيا مايک موسکی شو، يوه څوکی يې را واخيسته چې زما تر څنګ کښي، خبره يې وغځوله: (پلار ته مې وويل که امکان لري مور ته دا را زده کړه چې پيسې څنګه وګټو؟)

ما ترې زر پوښتنه وکړه: (نو څه يې درته وويل؟)

Scanned by CamScanner

مایک وویل: (لومړی خو یې له طنزه ډکه موسکا وکړه او بیا یې وویل چې تاسې ته یو وړاندیز لرم.)

ما د څوکۍ مخکنۍ دوې پښې پورته کړې وې او څوکۍ مې شاته دېوال ته تکیه کړې وه، مایک هم په همدې کار بوخت و، ورته مې وویل: (ښا! ته یې په وړاندیز پوهېږې؟)

مایک وویل: (نه ولا، خو زر به پوه شو)

ناڅاپه د مایک پلار په دروازه راننوت، مور دواړه زر په خپل ځای کې ودرېدو، خو دا درېدل د احترام له مخې نه بلکې د وېرې له امله وو، ځکه هغه ناڅاپه راغی او مور یې وارخطا کړو.

د مایک پلار یوه څوکۍ راکش کړه، زمور مخې ته یې کېښودله او وې ویل: (نښه تاسې دواړه چمتو یاست؟)

مور دواړو هم خپلې څوکۍ له دېوالـه را دېخوا کړې، د مایک د پلار مخې ته کېناستو سرونه مو د (هو) په نښه وخوځول.

د مایک پلار لوړ دنګ سړی و، وزن به یې ۲۰۰ پاونډه و. زما پلار په ونه له ده دنګ و، خو وزن به یې همدومره و او د مایک پلار زما له پلاره ۵ کاله مشر و.

Scanned by CamScanner

دواړه يـو ډول ښـکارېدل، خـو ځـانګړنې يـې يـو ډول نـه وې، فکـر او کرکټـر يـې تـوپير کـاوه او انـرژي يـې ښـايي سره ورتـه وه.

زه يـې وپوښـتلم: (مايـک راتـه ويـل چـې تـه غـواړې د پيسـو ګټلو يا ترلاسه کولو طريقه زده کړې، همداسې ده؟)

مـا زر سر د هـو پـه نښـه وخوځـاوه، لـږ وپرېـدلی هـم وم، د ده د خبرو او موسکا شاته لوی قوت پروت و.

د مايـک پـلار وويـل: (ښـه نـو وړانـديز دا دی چـې زه بـه تاسـې تـه درس درکـوم، خـو دا درس بـه د ښـوونځي د ټـولګي پـه څېـر نـه وي. تاسـې بـه مـا تـه کـار کـوئ او زه بـه درتـه درس وايـم. کـه تاسـې کـار ونـه کـړئ زه درس نـه درکـوم او کـه کـار کـوئ نـو زر زر بـه درس درکـوم او کـه تاسـې غـواړئ چـې د ښـوونځي غونـدې کښـئ او خـبرې واورئ؛ نـو بيـا زه هسـې خپـل وخـت ضـايع کـوم. زه درتـه دا وړانـديز لـرم، نـوره ستاسې خوښه چې منئ يې که نه.)

ما وويل: (ښه په پيل کې يوه پوښتنه کولای شم؟)

وې ويـل: (نـه! يـوازې دومـره ووايـئ چـې منـئ يـې کـه نـه؟ مـا تـه ډېـر کارونـه پراتـه دي، هسـې مـې وخـت مـه ضـايع کـوئ.

Scanned by CamScanner

که تاسې کوټلې پرېکړه نشئ کولای؛ نو د پیسو ګټل هیڅ وخت نشئ زده کولای. فرصتونه ځي راځي، خو ته باید دا وړتیا ولرې چې په وخت پرېکړه وکړې او په وخت زر پرېکړه کول مهم مهارت دی. تاسو فرصت غوښتی و، ما درته درکړ، ستاسو درسونه به په دې لسو ثانیو کې پیل یا ختم شي.)

د مایک پلار له طنزه ډکه موسکا وکړه او په تمه شو.

ما ورته وویل: زه یې منم.

مایک وویل: زه یې هم منم.

د مایک پلار وویل: (ډېر ښه، په لسو دقیقو کې مېرمن مارټین دلته را رسېږي، ما چې ورسره خبرې وکړې تاسې دواړه ورسره لاړ شئ. تاسې به مغازې کې کار کوئ، په یوه ساعت کې به لس سېنټه مزدوري درکول کېږي او د هرې شنبې په ورځ به درې ساعته کار کوئ.

ما ورته وویل: (زه خو نن د کرکټ لوبه لرم؟)

د مایک پلار په ټیټ او درنه غږ وویل: (ستا خوښه، منې یې که نه!)

Scanned by CamScanner

مـا ورتـه وويـل: (مـنم يـې، د لوبـو پـر ځـای کـار او زده کـړه کوم.)

۳۰ سپنټه وروسته

د شـنبې پـه ښايسـته ورځ، نهـه بجـې مـا او مايـک مېـرمن مارټين تـه کـار پيـل کـړ. مېـرمن مـارټين مهربانـه ښځه وه. تـل بـه يـې مـا او مايـک تـه ويـل، ستاسـو پـه ليـدو خپـل هغـه دوه زامـن رايـادېږي چـې اوس لـوی شـوي او لـه مـا بېـل شـوي دي. مېرمن مـارټين کـه څـه هـم مهربانـه ښځه وه، خـو پـه کـار کې بـه يـې سختي کولـه او لـه مـوږ بـه يـې ډېـر کـار اخيسـت. مـوږ بـه درې سـاعتو کـې د کنسرـوا ډبي يـو يـو راخيسـته، سـم بـه مـوږ پاکـاوه او بېرتـه بـه مـو پـه ترتيـب پـه خپـل ځـای کـې کېښـوده، خو ډېر زړه تنگی کار و.

د مايـک پـلار چـې زه يـې خپـل (شـتمن پـلار) بـولم، د نهـو مغـازو خاونـد و، دې مغـازو خپـل تمځايونـه (پارکېنگونـه) لـرل، دا د (سـيون ايليـون) مغـازو لـومړنی ښـه وه، نـړۍ دوکانونـه وو چـې خلـک بـه ورتـه د شـيدو، ډوډۍ، غړيـو، سـيګرټو او نـورو شـيانو پسـې راتلـل. سـتونزه دا وه چـې دا مغـازې تـولې پـه اوهـايو ايالـت کـې وې، هغـه وخـت

ایرکنډېشـــن هـــم دومـــره رواج نـــه و او ګرمـــي دومـــره ډېـــره وه چـې خلکـو د مغـازو دروازې هـم نشـوې پـورې کـولای. مغـازو بـه دوه دروازې لرلـې چـې یـوه بـه سرک او بلـه بـه تمځـای (پارکینـګ) پلـو وه او دواړه بـه بهرتـه وې. تمځـای تـه بـه چـې موټر راغـی خـاورې بـه راپورتـه شـوې او په مغـازې بـه راننـوتې، یـانې تـر څـو چـې ایرکنډېشـن سیسـتم نـه و راغلـی زمـوږ کـار نښـه پرېمانـه و. تـر درېیـو اونیـو پـه مـنظم ډول مـوږ مېـرمن مـارټین تـه ورتلـو او درې سـاعته کـار بـه مـو ورسره کـاوه. تـر ماسپښـینه بـه زمـوږ کـار خـتم شـو او هغـې بـه مـوږ تـه ډېـرش ډېـرش سـینټه پـه مـوټي کـې کېښـودل. ان هغـه وخـت چـې مـوږ نهـه کلـن وو، بـه ۱۹۵۰ مـو کلونـو کـې هـم ډېـرش سـینټه چنـدانې پیسـې نـه وې. د طنزیـه اونیـزو بیـه لـس سـینټه وه، مـا بـه زیـاتره خپلـې پیسـې پـه همـدې اونیـزو لګـولې او خپـل کور ته به ستنېدم.

د څلـورمې اونـۍ تـر چهارشـنبې زه کـار پرېښـودو تـه چمتـو وم. زه دې کـار تـه یـوازې پـه دې خـاطر راضي شـوی وم چـې د مایـک پـلار راتـه د پیسـو ګټلـو طریقـه نښـودلې وي خـو نښـه طریقـه نـه وه، یـوازې پـه لـس سـینټه في سـاعت یـې خپـل

Scanned by CamScanner

غـلام کـړی وم، سربـاري يـې لا ده چـې لـه هغـې شـنبې وروسته مې د مايک پلار ان په سترګو هم نه و ليدلی.
ماسپښين د ډوډۍ پر وخـت مـې مايـک تـه وويـل چـې زه دا کـار پرېږدم، د ښوونځي خـواړه هـم چنـدانې نـه وو، بـل مـې د دې ځـای لـه درسـونو سره هـم علاقـه نـه وه او د شـنبې پـه ورځ بـه مـا د کرکټ لوبـه هـم کولـه، خـو دې کـار رانـه دا ټولـه تفـريح اخيسـتې وه او يـوازې ۳۰ سـېنټه بـه مـې لاس تـه راتلل.
مايک موسکی شو.
ما په غوسې او نهيلی وپوښت: (ته نو راته ولې خاندې؟)
مايـک وويـل: (پـلار مـې ويـلي وو چـې داسـې بـه کېږي، هغـه په تمه و چې کله به ته کار پرېږدې او ورسره به گورې.)
مـا پـه غوسـه وويـل: (څـه؟ يـانې هغـه دلتـه زمـا تنګېـدو تـه پـه تمه و؟)
مايـک وويـل: همداسـې يـې وښولـه، زمـا پـلار لـږ متفـاوت دی، د درس ورکولـو طريقـه يـې هـم متفاوتـه ده. سـتا پـلار ډېـر نصـيحتونه کـوي او زمـا پـلار غلـی سـړی دی، لـږ غږېـږي. تـر

Scanned by CamScanner

شنبې پاتې شه، زه به ورته ووايم، ته يې ليدو ته په تمه اوسه.

ما ورته وويل: (يانې ته څه وايې چې دا هر څه يې په لوی لاس کړي دي؟)

مايک وويل: (نه! داسې نه ده، خو ځينې کارونه يې کړي، د شنبې په ورځ به مې پلار په دې اړه درسره وغږږي.)

د شنبې په ورځ، ليکه کې په تمه

زه د شنبې په ورځ د هغه ليدو ته چمتو وم، ان زما خپل پلار هم ترې خپه و، خپل پلار مې هغه دی چې زه يې نېستمن پلار بولم. نېستمن پلار به مې ويل چې شتمن پلار د کار قانون نقض کړی دی، په ماشومانو اجباري کار کوي او دا موضوع بايد وځپړل شي.

لوستي نېستمن پلار مې راته وويل چې خپل حق وغواړه، په يوه ساعت کې خو بايد لږ تر لږه ۲۵ سېنټه مزدوري درکړل شي. راته يې وويل که زما د ۲۵ سېنټو غوښتنه ونه منل شي؛ نو سمدستي کار پرېږده.

نېستمن پلار مې راته مشوره راکړه چې: (ته هسې هم دې لعنتي کار ته اړتيا نه لرې.)

Scanned by CamScanner

د شـنبې پـه ورځ د مايـک مېلمسـتون تـه ننـوتم، مـا چـې دروازه ښېرتـه کـړه او دننـه ننـوتم د مايـک پـلار راتـه وويـل: (کښنـه او خپـل وار تـه پـه تمـه شـه.) هغـه ښېرتـه د خـوب کـوټې سره نښتي واړه کاري دفتر ته ننوت.

مـا ګردچـاپېره وليـدل، مايـک مـې تـر سـترګو نـه شـو، زړه مـې نارامـه و، ورو د هماغـو دوو ښـځو تـر څنـګ کښناسـتم چـې څلـور اونـۍ وړانـدې مـې دلتـه ليـدلې وې. هغـه دواړه موسکۍ شوې او په څوکۍ کې يې ماته هم ځای راکړ.

پنځـه څلوېښت دقيقـې واوښـتې، زړه مـې راتنـګ شـو، غوسـه راتلـه. دوو ښـځو ورسره وليـدل او نـړدې نـيم سـاعت مخکـې لـه دې ځايـه لاړې، بـل مشر- سـړی هـم دفـتر تـه ننـوت او نړدې شل دقيقې مخکې له دې ځايه رخصت شو.

کـور تـش و، ورځ لمرينـه وه او زه دلتـه پـه هـاوايي کـې، پـه تيـاره او زړه کوټـه کـې ناسـت وم او د يـوه داسـې سـپېره انسـان ليـدو تـه پـه تمـه وم چـې پـه ماشـومانو يـې کـار کـاوه. غږ يې راته وکړ چـې پـه دفـتر کـې بـه بـې پـروا ګرځېـده او پـه ټيليفـون بـه يـې خـبرې کـولې. تـا بـه ويـل چـې زه يـې بيخـي

Scanned by CamScanner

هېر شوی يم، يو ځل مې وويل چې راځه ترې روان شه، خو بيا مې ځان کلک کړ او په تمه کېناستم.

بلاخره، پنځلس دقيقې وروسته پوره په ۹ بجو، شتمن پلار له خپل دفتره را ووت، ماته يې په پټه خوله اشاره وکړه چې سولېدلي دفتر ته يې ورننوځم.

زه چې ننوتم، شتمن پلار په خپله څرښکي څوکۍ کې تاوېده، راته يې وويل: (ما اورېدلي چې که پيسې درته زياتې نه کړم، ته دا کار پرېږدې؟)

(هو کېدای شي، ځکه تا خپله کړې ژمنه پوره نه کړه)، دا خبره مې تقريباً په ژړا کې ورته وکړه، ځکه له پاخه سړي سره د نهه کلن ماشوم مخ کېدل سخت او وېروونکي وي.

بيا مې خبره وغځوله:

(تاسو ويلي وو چې که زه درته کار وکړم؛ نو تاسې به راته درس راکوئ، ما درته کار وکړ، دېره خواري مې وکړه، ان خپلې لوبې مې پرېښودې او کار کې بوخت شوم، خو تاسو راته تر اوسه هېڅ ونه ويل. خلک رښتيا وايي، ته رښتيا هم نښه سړی نه يې، ځانغوښتونکی يې، بخيل يې، ته وايې چې تولې پيسې دې زما شي، خپلو مزدورانو ته

هېڅ پام نه کوې. ته په ما دومره انتظار کوې او بيا ماته لږ درناوی هم نه کوې، زه وړوکی هلک يم او نبه چلند بايد راسره وشي.)

سړي څوکی کې تکيه ووهله، لاسونه تر زنې لاندې کښېښودل، ماته ځير شو، وې ويل: (بده نه ده، له يوې مياشتې په لږ وخت کې دې زما د کاريگرو ژبه زده کړه.)

ومې پوښت: (څه؟) زه نه پوهېدم موخه يې څه وه، خپلو گيلو ته مې دوام ورکړ: (ما خو ويل چې تا ما سره يوه ژمنه کړې ده، هغه به پوره کړې، ماته به درسونه راښيې، خو اوس گورم چې ته ما ځوروې، دا کار بيخي زياتی دی.)

سړي په ارام وويل: (زه تاته درس درکوم)

ما په غوسه وويل: (کوم دی درس؟ ما چې ستا مغازې کې کار پيل کړی يو ځل هم راسره نه يې غږېدلی. په يوه ساعت کې لس سېنټه راکوې، زه به حکومت ته دا خبره وکړم، مور د ماشومانو د کار په اړه قوانين لرو، ته به په دې خبره نبه خبر يې او زما پلار هم د دولت مامور دی.)

Scanned by CamScanner

شتمن پلار وويل: (اوس بيخي د هغو په څېر غږېږې چې پخوا يې ماته کار کاوه، هغوی يا ما شړلې يا يې خپله کار پرېښی دی.)

ما ورته وويل: (نو ته څه وايې؟) ځان مې زړور احساساوه، ورزياته مې کړه: (تا ماته دروغ ويل، ما درته کار وکړ، خو تا خپله ژمنه پوره نه کړه، تا ماته هېڅ هم را ونه ښودل.)

شتمن پلار په ډاډ وويل: (ته څه پوه شوې چې ما څه نه دي درښودلي؟)

ما په بوڅه خوله وويل: (تا ماسره خبرې هم نه دي کړې، ما درته دري اونۍ کار وکړ او په دې درېيو اونيو کې تا ماته هېڅ هم را ونه ښودل.)

شتمن پلار راته وويل: (ستا په نظر زده کړه يوازې خبرې اترې او لکچر ورکول دي؟)

ما ورته وويل: (هو)

شتمن پلار په موسکا وويل: (ښوونځيو کې يې تاسې ته همداسې درس درکاوه، خو ژوند داسې درس نه درکوي او زه فکر کوم چې ژوند تر ټولو ښه استاد دی. ژوند درسره نه غږېږي، فشارونه دربانديې راوړي او هر فشار درته وايي

چې: (را ویښ شه، ځینې شیان شته چې باید در زده یې کړم.)

ما ځان سره وویل: (دا سړی لا څه وایي؟ یانې ژوند په ما فشار راوړي او ماسره خبرې کوي؟)

اوس پوه شوم چې کار باید پرېږدم، ځکه بیخي له لېونې سره مخ شوی وم.

هغه لګیا و: که له ژونده دې سبق واخیست او زده کړه دې وکړه، ژوند به ښه وکړې، ګنې همدا ژوند به درباندې فشار راوړي، جېکټې به درکوي، خلک دوه کاره کوي: ځینې خلک د ژوند دا فشار په ځان زغمي، خو ځینې نور خلک بیا بېرته غبرګون ښیي او دا فشار په خپل رئیس، کار، ښځې یا مېړه راوړی، خو دوی په دې نه پوهېږي چې په دوی خو فشار خپل ژوند راوړی دی.) زه بیخي نه پوهېدم چې دا سړی څه وایي.

خبره یې وغځوله:

(په مور تولو ژوند فشار راوړي، ځینې خلک تسلیمېږي او ځینې نور مبارزه کوي، لږ تر درس اخلي او پرمختګ کوي. دا خلک د ژوند فشار ته ښه راغلاست وایي، دا

Scanned by CamScanner

خلک پوهېږي چې د ژوند فشار په دې مانا دی چې دوی باید څه ترې زده کړي. دوی زده‌کړه کوي او مخ ته ځي. زیاتره خلک وسله وغورځوي او لږ خلک ستا په څېر مبارزه وکړي.)

شتمن پلار ودرېده، کړکۍ یې بنده کړه، کړکۍ زړه وه، ترمیم یې غوښت، خپله خبره یې وغځوله: (که په دې درس پوه شوې، نو زر به تکړه، شتمن او خوشاله ځوان شې او که پوه نه شوې؛ نو ټول عمر به د خپلو ستونزو له املې کلې ټیټې تنخوا، کلې رئیس او کلې خپله دنده ملامتوې. ته به ژوند کې ټول عمر هغه فرصت ته په تمه یې چې هغه به ستا ټولې مالي ستونزې در حل کړي.)

شتمن پلار را وکتل چې زه یې خبرې ته غوږ یم که نه؟ ما هم ور وکتل، سترګې مو سره ولګېدې او په سترګو کې سره وغږېدو. اخر مې چې د هغه وروستی پیغام ترلاسه کړ، نو سترګې مې ترې واړولې. پوه شوم چې هغه رښتیا وایي، ما هغه ملامتوه او ورته مې ویل چې څه دې را زده کړي. دا خپله مبارزه وه.

شتمن پلار خبره وغځوله: (که ته له هغو خلکو یې چې زړور نه یې؛ نو که لږ فشار درباندې راغی تسلیمېږې، که ته داسې انسان یې ډېر محافظه کار به یې، ډېر سم کارونه به کوې او ځان به هغو پېښو ته چمتو کوې، چې هغه پېښې به بیخي ونه شي. بیا به ته زوړ سترې کوونکی سړی یې، مړ به شې، ډېر ملګري به دې نښه یاد کړي چې زیارکښه انسان وې، خو که تاسې یې؛ نو حقیقت دا دی چې د ژوند فشار ته تسلیم شوی یې، په تا کې به ټول عمر له خطرونو یو ډول وېره پټه پرته وي. ته به ګټه غواړې، خو د بایلات وېره به د ګټې له خونده ډېره او زوروره وي. یوازې ته به پوهېږې چې تا هڅه نه ده کړې او ټول عمر دې محافظه کار چلند کړی دی.

زمور سترګې بیا سره ولګېدې، لس ثانیې مو یو بل ته وکتل او بیا مې چې پیغامونه ترلاسه کړل؛ نو سترګې مې واړولې.

پوښتنه مې تړې وکړ: (نو تا په ما فشار راوړ؟)

Scanned by CamScanner

هغه موسکی شو وې ویل: (ځینې خلک به یې دا بولي، خو ما غونښتل چې د ژوند خوند دباندې وځکم او ورسره بلد دې کړم.)

ومې پوښت: (څنګه بلدتیا؟) زه لا هم مرور وم، خو د پلټنې احساس را کې پیدا شوی و او زده‌کړې ته تیار وم.

شتمن پلار وویل: (تاسې دواړه لومړي خلک وئ چې له ما مو وغونښتل، چې زه درته د پیسو ګټل در زده کړم. ماسره ۱۵۰ تنه کار کوي، خو یوه هم رانه د پیسو ګټلو د طریقې په اړه پوښتنه نه ده کړې. دوی یوازې کار او تنخوا غواړي، خو د پیسو ګټلو د چل پوښتنه نه رانه کوي. په دې خاطر به دوی ټول عمر د پیسو ګټلو لپاره کار وکړي، خو په دې به پوه نشي- چې دوی ورته کار کوي دا څه شی دي؟

زه غلی ناست وم او خبرو ته مې غوږ اېښی و.

(بیا چې مایک وویل ته غواړې د پیسو ګټلو چل زده‌کړې؛ نو ما درته «ژوند» ته ورته یو درسي پروګرام برابر کړ. ما به درته ډېرې خبرې کړې وې، خو تاسې زما خبرو ته غوږ نه نیوه یا پرې نه پوهېدې، په دې خاطر مې پرېکړه وکړه،

«ژوند» په تاسې لږ «فشار» راوړي او تاسې زما په خبرو د پوهېدو وړ شئ، یوازې په همدې خاطر مې درته په یوه ساعت کې لس سېنټه مزدوري درکوله.)

ما وپوښت: (نو له لس سېنټه مزدوری ما څه درس واخیست؟ چې ته سپېره بخیل سړی یې او له خپلو کارکوونکو ناوړه ګټه اخلې؟

شتمن پلار په خپله څوکۍ کې تکیه شو او په کړس کړس یې وخندل، بېه یې چې وخندل بیا یې وویل: (تاسې باید خپل «لیدلوری» «بدل» کړئ، ما مه ملامتوئ، که تاسې داسې فکر کوئ چې ستاسو د ستونزو اصلي لامل زه یم؛ نو ما باید «بدل» کړئ او که ستونزه مو په ځان کې ولیدله؛ نو ځان به «بدل» کړئ. نوي شیان زده کړه او فکر دې پراخه کړه. په نړۍ کې زیاتره خلک غواړي چې نور خلک بدل کړي، خو د ځان بدلولو ته یې «پام» نه وي، خو زه به درته ووایم چې د نورو په پرتله خپل ځان بدلول اسانه دي.)

ما ورته وویل: (زه پوه نه شوم.)

Scanned by CamScanner

د شتمن پلار حوصله په ختمېدو وه، وې ویل: (د خپلو ستونزو لپاره ما مه ملامتوئ.)

ما ورته وویل: (خو ته ماته په یوه ساعت لس سېنټه راکوې.)

شتمن پلار په موسکا وویل: (نو تا څه زده کړل؟)

په موسکا مې ورته وویل: (دا خو ته نښه سړی نه یې)

وې ویل: (نو ته څه وایې چې ستونزه په ما کې ده؟)

ومې ویل: (خود نو)

راته یې وویل: (که ته داسې فکر کوې نو هېڅ به زده نه کړې، که ته فکر کوې چې ستونزه په ما کې ده، نو بل کوم بدیل لرې؟)

ومې ویل: (که ته زما تنخوا لوړه نه کړې، زما درناوی ونه کړې او درس راته رانه کړې؛ نو زه به دا دنده پرېږدم.)

شتمن پلار وویل: (نښه دې وویل، زیاتره خلک همداسې کوي، یوه دنده پرېږدې او په بلې داسې دندې پسې ګرځي چې پیسې پکې ډېرې او فرصتونه یې نښه وي، دوی فکر کوي چې په دې توګه به یې ستونزې حل شي، خو «حل» کېږي نه.)

Scanned by CamScanner

مـا پوښـتنه وکـړه: (نـو سـتونزه بـه څنګـه حـل شي؟ پـه همـدې لس سپنټو به ګوزاره کوم؟)

شـتمن پـلار موسـکی شـو: (نـور خلـک همداسـې کـوي، دوی پـه دې تمـه وي چـې تنخـوا بـه يـې لـوړه شي او سـتونزې بـه يـې ورسره حـل شي، زيـاتره يـې پـه همـدې دنـدې راضي شي، ځينې نـور يـې نـورې دنـدې ولټـوي، دې پـر زيـار بـه وکـاږي خو تنخوا به يې بيا هم دومره لوړه نه وي.)

زه ناسـت وم، فـرش تـه مـې کتـل او هڅـه مـې کولـه چـې پـه دې درس پـوه شـم، مـا فکـر کـاوه چـې همـدا بـه د ژونـد څکـه يـا ورسره بلـدتيا وي، اخـر مـې سر راپورتـه کـړ، پوښـتنه مـې بيـا تکرار کړه: (نو څه شی به ستونزه حل کړي؟)

هغـه پـه خپلـه څـوکی کـې را مخکـې شـو، زمـا پـه تنـدي يـې ورو ګوتـه کښښـوده او وې ويـل: (دغـه، سـتا د غوږونـو تـر منځ شی(ماغزه) به يې حل کړي.)

دې وخـت کـې راتـه شـتمن پـلار هغـه حقيقـت ونښـوده چـې دی يـې زمـا لـه نېسـتمن پـلار او خپلـو مزدورانـو جـلا کـړی وُ او د همـدې پـه برکـت لنـډ وخـت کـې د هـاوايي پـه شـتمنو خلکو کـې وشـمېرل شـو، بـل خـوا زمـا لوسـتی نېسـتمن پـلار و

چې نښې زده کړې يې کړې وې، خو ټول عمر يې د مالي ستونزو د حل په هلو ځلو تېر شو. دا يوازينی ليدلوری و چې دومره ستر توپير يې راوړ.

شتمن پلار دا ليدلوری څو څو ځله بيان کړ چې زه يې د ځان لومړی درس گڼم: ***بېوزله او د منځنۍ طبقې خلک د پيسو لپاره کار کوي، خو شتمنو خلکو ته يې پيسې کار کوي.***

د شنبې په روښانه سهار ما بيخي يو جلا ليدلوری زده کړ، دې ليدلوري له هغه څه سره ډېر توپير درلود چې زما نېستمن پلار يې فکر کاوه. په نهه کلنۍ کې زه په دې پوه شوم چې دواړو پلرونو غوښتل زه پوه شم، دواړو ويل چې زده کړې وکړم، خو دواړو ورته (يوه) موضوع نه راښودله.

لوستي پلار مې غوښتل هغه څه وکړم چې هغه کړي دي، ويل به يې (زويه زه غواړم چې ته زيار وکاږې، درس ووايې، نښې نومرې واخلې، نښه دنده پيدا کړې او کومې لويې اداري کې په نښه امتيازاتو وگومارل شې.)

شتمن پلار غوښتل زه دا زده کړم چې پيسې څنگه کار کوي، زه ترې څنگه کار واخلم.

Scanned by CamScanner

دا ټول درسونه مـا د هغـه لـه لارښـوونې زده کـړي، نـه لـه کـوم ښوونځي او ټولګي.

شـتمن پـلار مـې د لـومړي درس پـه دوام وويـل: (زه خـوښ شـوم چـې پـه لـس سـېنټه يـوه سـاعت مـزدوري ته غوسـه شـوې، کـه تـه غوسـه شـوی نـه وی او دا دې همداسـې منلـې وی، مـا بـه درتـه ويـلي وی چـې زه درتـه درس نـه درکـوم. و دې ليـدل چـې رښـتينې زده کـړه انـرژی، جـذبې او شـوق تـه اړتيا لـري. غوسـه هـم پکـې مهمـه ونـډه لـري، ځکـه پـه جـذبې يا ولولې کې مينه او غوسه دواړه وي.

بيـا چـې د پيسـو خـبره شي؛ نـو زيـاتره خلـک ډېـر زيـات احتيـاط کـوي او ځـان خونـدي کـوي، پـه دې وخـت کـې بيا دوی ته جذبه نه، بلکې وېره لارښوونه کوي.)

مـا پوښـتنه وکـړه: (پـه دې خـاطر بـه هغـوی پـه لـږو پيسـو کـار ته غاړه ږدي؟)

زمـا شـتمن پـلار وويـل: (ځينـې خلـک وايـي چـې زه لـه مزدورانـو نـاوړه ګټـه اخلـم، ځکـه د دولـت او ګـانيو (د ګنـو فـابريکو) پـه پرتلـه لـږ تنخـوا ورکـوم، خـو زه وايـم هغـه خلـک

Scanned by CamScanner

خپله ځان ناوړه کاروي، ځکه دا د هغوی وېره ده زما نه ده.)

ما پوښتنه وکړه: (نو ته فکر نه کوې چې دې خلکو ته باید لوړه تنخوا ورکړل شي؟)

وې ویل: (نه! زه مجبور نه یم او ته څه وایې چې په ډېرو پیسو به د دوی ستونزه حل شي؟ ته دې خپل پلار وګوره، ښې پیسې ګټي، خو بیا هم خپل پورونه نشي- پرې کولای، ځینې خلک چې څومره ډېرې پیسې پیدا کوي، هومره ډېر په پور کې ډوبېږي.)

ما ورته وویل: (ښه، دا تاسې چې ماته د یوه ساعت لس سېنټه مزدوري راکوئ، دا د درس برخه ده؟)

وې ویل: (بالکل! ته پوهېږې ستا پلار ښې زده کړې وکړې چې ښه دنده ترلاسه کړي، دنده یې ترلاسه کړه، خو بیا یې هم مالي ستونزې حل نه شوې، ځکه په یوه ښوونځي کې یې هم د پیسو په اړه زده کړه ونه کړه او بل دا چې هغه د پیسو لپاره کار کوي.)

ومې پوښت: (نو تاسې پیسو لپاره کار نه کوئ؟)

Scanned by CamScanner

وې ويـل: (کـه رښتيا درتـه ووايـم نـه! کـه غـواړې پيسـو لپـاره کـار کـول زده‌کـړې، نـو ښـوونځي تـه لاړ شـه، ښـوونځی ددې چـارې زده کولـو لپـاره مناسـب دی، خـو کـه غـواړې پـه دې پوه شې چـې څنګـه پيسـې ولـرې او کـار درتـه وکـړي، نـو دا بـه زه در زده کړم، خو په دې شرط چې ته چمتو شې.)

ما پوښتنه وکړه: (نور خلک نه غواړي دا زده کړي؟)

وې ويـل: (نـه، ځکـه پيسـو لپـاره کـار زده کـول اسـانه دي، خصوصـاً کلـه چـې د پيسـو خـبره راشي، نـو سـتا لـومړنی احساس به پکې وېره وي.

ما ورته په نه زړه وويل: (خو زه پوه نشوم)

هغـه وويـل: (ښـه اوس دې خـبرې تـه اندېښـنه مـه کـوه، يـوازې دومـره پـوه شـه چـې همـدا «وېـره» ده چـې ډېـر خلـک يـې پـه کـار «سـاتلي» دي، د پـور نـه ورکولـو پـه صـورت کـې د حسـاب بندېـدو وېـره، لـه کـاره د ويسـتل کېـدو وېـره، د کـافي پيسـو نشـتون وېـره او بيـا لـه سره د پيـل کولـو وېـره. دا د هغـه زده کـړو بيـه ده چـې مـوږ پـرې د پوهېـدو لپـاره زده‌کـړې کـوو او بيـا پـرې د پيسـو لپـاره کـار کـوو. زيـاتره خلـک د پيسـو غلامان شي او بيا په خپلو رئيسانو غوسه کوي.

Scanned by CamScanner

پوښتنه مې وکړه: دا زده کول چې انسان دې پیسې وګټي او پیسې دې بیا ده ته کار وکړي، په تحصیل کې جلا رشته ده؟

شتمن پلار ځواب راکړ: (هو بالکل!)

په هاوایي کې د شنبې په روښانه سهار غلي ناست وو، ملګرو مې د کرکټ سیالي پیل کړې وه، خو زه په دې خوښ وم چې په یو رقم مې په لس سښته في ساعت کار کولو ته زړه ښه کړی و. ما داسې ګڼله چې یو درس زده کوم او دا درس مې ملګري په ښوونځیو کې نشي ـ زده کولای.

شتمن پلار وویل: (زده کړو ته چمتو یاست؟)

په موسکا مو ځواب ورکړ: (هو)

شتمن پلار وویل: (ما خپله کړې ژمنه عملي کړې، له لرې ځایه مې درته درس درکاوه، تاسې په نهه کلنۍ کې دا درک کړه چې پیسو ته کار کول څنګه وي. تاسې خپله تېره میاشت پنځو کالو کې ضرب کړئ، نو وبه ګورئ خلکو ټول عمر د څه شي لپاره کار کړی دی.

ما ورته وویل: (زه نه پوهېږم)

Scanned by CamScanner

وې ویـل: (تـه چـې لیکـه (قطـار) کـې ناسـت وې او خپـل وار تـه پـه تمـه وې، څـه احسـاس دې کـاوه؟ یـو ځـل چـې راتـه د کار غوښتلو لپاره راغلې او بل ځل د تنخوا لوړولو لپاره.)

ما ورته وویل: (ډېر بد احساس مې وکړ)

وې ویـل: (کـه د پیسـو لپـاره کـار کـوې ، نـو ټـول عمـر بـه همداسې په تمه یې.)

بیـا یـې خـبره وغځولـه: (نښـه لـه درې ساعته کـار وروسـته چـې مېـرمن مـارتین دېـرش سـېنټه درکـول بیـا دې څـه احسـاس کاوه؟)

ومـې ویـل: (مـا داسـې احساسـوله چـې دا مـزدوري لـږه ده، بیخې ناڅیزه پیسې وې، سخت به نهیلی شوم.)

هغه وویـل: زیـاتره خلـک چـې خپلـې تنخـوا تـه گـوري همدغـه احسـاس کـوي، خصوصـاً هغـه وخـت چـې مالیـات او نـور شـیان تـرې وضـع شي، تاتـه خـو بیـا هـم ټولـه(۱۰۰٪) تنخـوا درکول کېده.)

مـا پـه حیرانـی وپوښـتل: (یـانې مـزدور تـه د هغـه ټولـه تنخـوا نه ورکول کېږي؟)

وې ویل: (نه، دولت ترې خپله برخه گرځوي.)

Scanned by CamScanner

ومې پوښتنه: (څنګه يې ګرځوي؟)

وې ويل: (مالیات، چې پیسې ترلاسه کوې مالیه به ورکوې، چې پیسې مصرفوې مالیه به ورکوې، پیسې چې سپموې مالیه به ورکوې او که مرې هم مالیه به ورکوې.)

ومې ویل: (نو خلک ولې دولت دې کارونو ته پرېږدي؟)

شتمن پلار موسکی شو: (شتمن خلک یې نه پرېږدي، مالیات یوازې نېستمن او د منځنۍ طبقې خلک ورکوي، زه درسره شرط وهم چې زما عاید ستا له پلاره لوړ دی، خو مالیه هغه تر ما زیاته ورکوي.)

زه په نهه کلنۍ کې په دې تضاد نه پوهېدم، ورته مې وویل: (دا نو څنګه کېږي؟ خلک ولې د دولت د دې کار مخه نه نیسي؟)

هغه په خوکی ارام ناست و، ماته یې وویل: (پوهېدو ته چمتو یې؟)

ما د (هو) په نښه سر وخوځاوه.

(لکه څنګه مې چې درته وویل، د زده کړو لپاره ډېر شیان دي، خو دا چې پیسې پیدا کړې او هغه درته کار وکړي، دا درس باید ټول عمر زده کړې. زیاتره خلک څلور کاله

پوهنتون لولي، خو باوري يم چې د پيسو په اړه زما زده کړې او درسونه به ټول عمر روان وي، ځکه څومره چې په پيسو پوهېږم، هومره مې پام کېږي چې د زده کړې لپاره ډېر وخت ته اړتيا لرم. زياتره خلک دا درس نه لولي، څنګه چې فارغ شي دستي کار ته لاړ شي، تنخواوې اخلي او خپل حسابونه بېلانس کوي، بس همدومره. بيا لا حيران هم وي چې له مالي ستونزو سره ولې مخ دي. دوی بيا فکر کوي چې ډېرې پيسې به يې ستونزې حل کړي، خو دې ته نه گوري چې مالي ستونزې د پيسو په اړه د دوی د لږو يا نشت زده کړو له امله دي.

ما په حيرانۍ پوښتنه وکړه: (ښه، زما پلار چې مالي ستونزې لري، دا په دې مانا ده چې په پيسو نه پوهېږي؟)

ځواب يې راکړ: دا يو لوی درس دی چې ته څنګه پيسې پيدا کړې او هغه پيسې تاته کار وکړي، ماليات د دې درس وړه برخه ده. زه نن يوازې په دې پوهېدل غواړم چې د پيسو په اړه درس زده کولو ته لا هم لېواله يې که نه؟ ځکه زياتره خلک يې نه غواړي چې زده کړي، دوی غواړي چې يوازې ښوونځي ته لاړ شي، يو کسب يا مسلک زده

کړي په خپل کار کې خوښ وي او پیسې ترلاسه کړي، خو یوه ورځ چې لویو مالي ستونزو سره مخ شي، همدا ستونزې یې له خوبه راویښ کړي او بیا اړ کېږي چې کار ته لاړ شي. که غواړې چې ته پیسو لپاره کار ونه کړې او پیسې دې تا لپاره کار وکړي، نو دا د دې چل زده کولو یوازینۍ لاره ده. نو ته یې غواړې چې زده کړې؟

ما، سر د (هو) به نښه وخوځاوه.

هغه وویل: (ډېر ښه، اوس خپل کار ته ستانه شئ، دا ځل درته هېڅ پیسې نه درکول کېږي.)

ما په حیرانۍ وپوښتل: (څه؟)

هغه وویل: همدا چې وا دې ورېدل. تاسې به د تېر په څېر هره شنبه درې ساعته کار کوئ، خو دا ځل به درته د یوه ساعت هغه پخواني لس سېنټه هم نه درکول کېږي. تاسو خپله وویل دا زده کوئ، چې پیسو ته کار ونه کړئ، نو زه درته بیخي پیسې نه درکوم.

بیخي مې باور نه کېده! هغه وویل: ما مایک سره په دې اړه مخکې خبرې کړې وې، هغه کار پیل کړی دی، وړیا لګیا دی زده کړه کوي او د کنسرسوا قطعې پاکوي، ښه ده

چې ته هم تادي وکړې او په خپل وخت خپل کار ته ورشې.
چیغه مې کړه: (دا خو انصاف نه دی، لږې پیسې خو باید راکړې.)
هغه ځواب راکړ: خو تا وویل چې زده کړه کوم، که اوس دا موضوع زده نه کړې، سبا چې غټ شې، د هماغه خلکو پاخه عمره ښځې او سړي په څېر به پیسو ته کار کوې چې بهر ناست دي. دوی په دې هیله دي چې زه یې له کاره ونه شړم یا ستا د پلار غوندې نشي- چې ښې پیسې ګټي، خو بیا هم په پورونو کې ډوب دی، دوی په دې تمه دي چې پیسې به یې ډېرې ستونزې ور حل کړي. که ته هم داسې غواړې، نو زه هم بېرته هماغه په یوه ساعت لس سېنټه درکوم، ته هماغه کار پیل کړه چې ډېر خلک یې کوي، بس شکایت پیل کړه چې دا پیسې لږې دي، بیا استعفا وکړه او په یو بل کار پسې وګرځه.
بیا ترې ما وپوښتل چې زه څه وکړم؟
پلار مې ورو زما په تندي ګوته کېښوده وې ویل: له دې کار واخله! که له دې، د کار واخیست، زما د درکړې

فرصت له املـه بـه رانـه مننـه هـم وکړې او لنډ وخـت کـې بـه شتمن هم شې.

همالتـه ولاړم، هـيڅ نـه پوهېـدم چـې دا مـې څـه ډول معـاملې تـه غـاړه اېښـې وه. زه دلتـه راغلـی وم چـې تنخـوا بـه مـې زياتـه شي، خو هغـه شـته تنخـوا هـم را نـه وګرځـول شـوه او وړيـا کـار ته روان يم.

شتمن پـلار مـې بيـا پـه تنـدي ګوتـه را کېښـوده، وې ويـل: (لـه دې کار واخله! څه اوس ښېرته خپل کار ته ور ستون شه.)

لومړی درس: شتمن پيسو لپاره کار نه کوي

نېسـتمن پـلار تـه مـې دا ونـه ويـل چـې نـور بـه کـار هغـه شـته تنخـوا هـم نـه راکـوي، ځکـه هغـه دا خـبره نـه شـوی درک کـولای او مـا هـم نـه غوښـتل پـه هغـه موضـوع يـې پـوه کـړم چې زه پرې لا خپله هم سم نه وم پوه شوی.

درې اونيـو پـورې مـا او مايـک هـره شـنبه درې سـاعته وړيـا کـار کـاوه. کـار سره لـږ عـادت شـوی هـم وم، ډېـر يـې نـه خوښولم، خـو بـس دومـره وه چـې د کرکېټ لوبـه مـې نـه شـوی کولای او د ټوکو کتابونه مې هم نه پېرل.

Scanned by CamScanner

د درېیمې شنبې ماسپښین شتمن پلار په موږ کار بند کړ، په پارکینګ کې یې موږ د موټر غږ واورېد. مغازې ته راننوت او مېرمن مارتین سره یې روغبړ وکړ. بیا یې مغازې کې هاخوا دېخوا وکتل او جاج یې واخیست. وروسته یخچال ته لاړ، دوه ایسکریمه یې را واخیستل، پیسې یې ورکړې، یو یې ماته راکړ او بل مایک ته، راته یې وویل: (هلکانو! راځئ چې چکر ته لاړ شو.)

له دوه درې سرکونو او ولاړو موټرو واوښتو، یوه میدان ته لاړو، څو کسانو پکې د کرکټ لوبه کوله. هلته لرې څنډه کې په یوې څوکۍ کېناستو او ایسکریم مو څټل، شتمن پلار وویل: (څنګه چل دی هلکانو؟)

مایک وویل: (خیریت دی ما هم د هغه په تایید، سر د (هو) په نښه وخوځاوه.)

شتمن پلار وویل: (څه نا څه کار مو زده کړی که نه؟)

ما او مایک یو بل ته وکتل، اوږې مو وښورولې او سرونه مو د نه پوهېږو په نښه وخوځول.

Scanned by CamScanner

د ژوند له یوه لوی دامه ځان ژغورل

ښه نو، ښه ده چې تاسو دواړه «فکر» پیل کړئ، تاسې د ژوند یو لوی درس پیل کوئ. که دا درس مو زده کړ؛ نو له ازاد او بې خطره ژونده به خوند واخلئ. که دا درس مو زده نه کړ، نو برخلیک به مو د مېرمن مارټین او دېته ورته خلکو په څېر وي چې دلته لګیا دي کرکټ کوي. دا خلک دېر زیات کار کوي او په دې نیت یې کوي چې دېرې پیسې ترلاسه کړي. دوی د کاري امنیت، کلنۍ رخصتیو او له پنځه څلوېښت کاله خدمت وروسته تقاعد ته سترګې نیولې وي. که تاسې ته هم دا کار خوند درکوي؛ نو زه به مو تنخوا په یوه ساعت کې پنځه ویشت سېنټو ته لوړه کړم.

ما په ټیټ غږ وویل: (خو دوی دېر زیارکښه خلک دي، ته پرې ملنډې وهې؟)

شتمن پلار موسکی شو، وې ویل: مېرمن مارټین ما ته د مور حیثیت لري، هېڅکله یې په اړه نه داسې فکر کوم او نه دومره بې رحمه کېدای شم، دا مې په دې خاطر وویل چې ستاسې په نظر پوه شم. زه غواړم چې د دې مسایلو

Scanned by CamScanner

په اړه ستاسې لید «پراخه» کړم، غواړم هغه څه ووینئ چې ډېر خلک یې لا له لیدو نه دي برخمن شوي، ځکه د هغوی لید ډېر محدود دی، زیاتره خلک هغه دام نه وینې چې دوی پکې نښکېل شوي دي.

زه او مایک ناست او دا ناڅرګند پیغام مو اورېده، هغه بې رحمه نښکارېده او مورِ احساس کاوه چې اوس یې هم په نهیلي غوښتل، مورِ ته یو څه را زده کړي.

په هماغه موسکا یې خبره وغځوله: ستاسې په نظر د یوه ساعت پنځه سېنټه مزدوري نښه نه ده؟ خوند یې درنه کړ؟

ما سر د (نه) په نښه وخوځاوه، خو زړه کې یې خوند راکړی و، ځکه په یوه ساعت کې پنځه ویشت سېنټه ماته ډېرې پیسې وې.

شتمن پلار په موسکا وویل: (نښه، په یوه ساعت کې یو ډالر درکوم.)

دا ځل مې نو د زړه درزا هم زیاتېده، ذهن مې هیجاني شو. هغه وویل: (اوس خو یې ومنه.)

Scanned by CamScanner

زمـا بـاور نـه راتـه چـې داسـې وړانـديز دې راتـه شـوی وي، هـيڅ مـې ونـه ويـل، دا ځـل يـې وويـل: (نښـه پـه سـاعت دوه ډالر؟)

زمـا کـوچنی نهـه کلـن زړه او مـاغزه نـږدې لـه خوشـالی چاودلي وو، بلـه دا چـې پـه ١٩٥٦ز کـال کـې، پـه يـوه سـاعت دوه ډالـرو زه د نـړۍ تـر ټولـو شـتمن ماشـوم کـولای شـوی. مـا يې تصـور هـم نـه شـو کـولای. همـدا خـبره مـې خوښـه شـوه او زړه مـې و چـې ويـې مـنم. د نـوي بايسـکل، د کرکټ د دستکشـو او د ملګـرو هغـه حيرانتيـا مـې نېغـه مـخ تـه ودرېـده، چې زما لـه جيبـه د پيسـو پـه راوتلـو بـه يـې کولـه. پـر دې ټولـو سربېـره دا چـې جيمـي او شـتمنو ملګـرو يـې زه نـور بېوزلـه نـه شوم بللی، خو ځان مې په يو رقم غلی کړ.

ايسکريم مـې پـه لاسـو کـې ويلـي کېـده. شـتمن پـلار هغـه دوو ماشـومانو تـه ځـير وو چـې خـولې يـې وازې پـاتې وې او ذهنونـه يـې بيخـي تـش وو. هغـه مـور ازمويلـو او نښـه پوهېـدو چـې مـور کـې دننـه حـتماً دا احسـاس شـته چـې دغـه معاملـه ورسره ومنـو. هغـه پوهېـده چـې هـر انسـان چـې پـه ځـان کـې يـوه ارتيـا او کمـزوري لـري چـې هغـه پېـرل کېـدای شي او هـر

Scanned by CamScanner

انسان داسې یو قوي او ډاډمن احساس هم لري چې هغه نه پېرل کېږي. یوازې یوه پوښتنه وه چې کوم یو قوي دی؟

شتمن پلار وویل: (نبه د یوه ساعت پنځه ډالره.)

زه غلی وم، خو یو بدلون راغی، دا ځل نو وړاندیز بیخي لوی او افراطي و. په ١٩٥٦ز کال کې ډېرو لویانو هم دومره تنخوا نه اخیسته، دې سره په ما کې شته وسوسه ختمه شوه او ارام شوم.

ورو کینې خوا ته وځرخېدم، مایک ته مې وکتل، هغه هم را وکتل. زما د نفس اړه او کمزورې برخه ارامه شوه، نه پلور کېدونکې برخه مې را څرګنده شوه. په ذهن کې مې د پیسو په اړه ډاډ او ارامتیا پیدا شول، پوه شوم چې مایک هم زما په څېر دې موضوع ته متوجې شوی دی.

شتمن پلار ورو وویل: (زیاتره خلک یوه بیه لري او څکه یې لري چې انسان د وېرې او تمې احساسات لري. لومړی مو د مفلسی وېره کار ته هڅوي بیا چې تنخوا واخلو؛ نو د تمې احساسات را پیل شي، د دې احساساتو

Scanned by CamScanner

له املـه پـه ټولـو هغـو شـيانو فکـر کـوو چـې مـوږ يـې پـه پيسـو پېرلای شو او په دې توګه مخبېلګه جوړېږي.)

پوښتنه مې وکړه: (څنګه مخبېلګه؟)

وې ويـل: همـدا د پاڅېـدو، کـار تـه تلـو، تنخـوا اخيسـتو او بېرتـه د مصرفولو تکـرار، ژونـد پـه همـدې اسـاس تکرارېـږي، د انسـان ژونـد همـدا دوه د وېـرې او تمـې د احساسـاتو لـه خـوا کنټرولېـږي. دوی تـه چـې ډېـرې پيسـې وړانـديز شي، همـدومره يـې ورسره لګښـتونه هـم لـوړېږي او دې چـارې تـه زه د موږ کانو ځعاسته وايم.

مايک پوښتنه وکړه: (نو بله لار شته؟)

وې ويـل: کـه تاسـې مـاسره کـار وکـړئ او درس ووايـئ، نـو زه هيلـه لـرم چـې همـدا بـه زده کـړئ، پـه همـدې خـاطر زه تـل د تنخوا لپاره کار ردوم.

مايـک پوښـتنه وکـړه: (کومـه لاره شـته؟، مـوږ لـه دې وړيـا کاره بيخي سترې شوي يو.)

شتمن پلار وويل: لومړی خبره رښتيا ويل دي.

ما وويل: (موږ خو دروغ نه وايو.)

Scanned by CamScanner

پلار زیاته کړه: (ما نه دي ویلي چې تاسې دروغ وایئ، زه وایم چې رښتیا ووایئ.)

ما پوښتنه وکړه: د څه شي په اړه رښتیا ووایو؟)

پلار وویل: (د خپل احساس په اړه، تاسې اړ نه یئ چې دا خبره بل چا ته وکړئ، یوازې ځان ته یې ووایئ.)

مایک وویل: (یانې دا خلک چې دلته لوبې کوي او مېرمن مارتین چې تاسې سره کار کوي، دوی داسې نه کوي؟)

پلار وویل: (فکر نه کوم، ځکه دوی له خپلو ماغزو کار نه اخلي، ددې پرځای له مفلسۍ وېرېږي. دوی همدې مفلسۍ سره د مبارزې لپاره، د فکر کولو پر ځای غبرګون ښیي. یعنې له ذهن د کار اخیستو پر ځای له احساساتو کار اخلي. بیا چې دوی لږه تنخوا واخلي، بېرته یې هماغه د تمې احساسات راوپارېږي، بیا احساساتي چلند وکړي او فکر نه کوي.

مایک وویل: (یانې ماغزه یې د احساساتو په واک کې وي؟)

شتمن پلار وویل: همداسې ده. دوی د خپلو احساساتو په اړه رښتیا نه وایي، ددې پر ځای یې په مقابل کې

غبرګون ښيي او فکر نشي- کولای. دوی وېره احساسوي، بیا په دې نیت کار ته ځي چې پیسې به یې ګڼي وېره ختمه کړي، خو داسې نه کېږي. دوی سره همدا وېره وي، همدا وېره یې بېرته بیا کار ته راولي، بیا په دې تمه شي چې پیسې به یې ستونزې حل کړي، خو بیا هم نه حل کېږي. دوی د وېرې په همدې دام کې نیښتي وي چې کار کوي، پیسې ترلاسه کوي، بیا کار کوي بیا پیسې ترلاسه کوي او همداسې دوام کوي، دا ټول په دې تمه کوي چې دا وېره به ګڼي ختمه شي. خو دا خلک چې هره ورځ را ویښېږي، همدا وېره ورسره سمه را ویښېږي. همدا وېره میلیونونه خلک د شپې خوب ته نه پرېږدي او ژوند یې ورته له خپګان او اندېښنو ډک کړی وي. دوی سهار راویښېږي، کار ته ځي، دوی په تمه وي چې د میاشتې په اخر کې به تنخوا واخلي او دا تنخوا به د دوی هغه وېره ختمه کړي چې دوی د شپې خوب ته نه پرېږدي. د دوی ژوند په پیسو روان وي، خو دوی ځانته دا حقیقت نه وایي چې پیسې د دوی په اروا او احساساتو واکمنې دي.

شتمن پلار، شهبه غلی شو چې خبرې يې زمور په ذهن کې کښي. ما او مايک يې خبرې واورېدې، خو په هدف يې سم پوه نه شو. زه يوازې دېته حيران وم چې لويان ولې غواړي زر تر زره له کاره لاس په سر شي. دا کار هغوی ته ډېر په زړه پورې نه و، خو بيا يې هم کاوه.

د پلار په خبرو لکه چې د خپلې وسې سره پوه شوي وو، شتمن پلار وويل: (زه غواړم چې تاسې هلکان له دې دامه خبر کړم. زه غواړم چې تاسې په دې درس پوه کړم، نه دا چې يوازې شتمن شئ، ځکه يوازې شتمن کېدل ستونزه نه حل کوي.)

ما په حيرانۍ وپوښتل: (ستونزه نه حل کوي؟)

وې ويل: (نه، نېه راځه چې نور احساسات درته تشريح کړم: هيله، ځينې خلک يې حرص بولي، خو زه به ورته هيله (ارمان) ووايم. د لا ډېر نېه، نېايسته او خوندور شي هيله لرل طبيعي ده. نو خلک د پيسو لپاره هم، د همدې هيلې له امله کار کوي. دوی پيسې د دې لپاره غټې چې فکر کوي کوم خوندونه چې دوی غواړي هغه به پرې وپېري، خو په پيسو اخيستل شوی دا خوند ډېر لنډ تنګ

Scanned by CamScanner

وي او دوی لـږ وخـت وروسـته بيـا د نـور خونـد، هيجـان، هوسـاينې او امنيـت لپـاره لا ډېـرو پيسـو تـه اړتيـا پيـدا کـوي، دوی کـار کـوي او پـه دې تمـه وي چـې پيسـې بـه ګنـي د دوی هغـه خـوا سـړه کـړي چـې وېـرې او هيلـو نارامـه کـړې ده، خو پيسې داسې نشي کولای.

مايک پوښتنه وکړه: (ان شتمن خلک هم داسې کوي؟)

ځواب يـې واورېـد: شـتمن خلـک هـم پکـې راځـي. ډېـر خلـک د هيلو لـه املـه نـه، بلکـې د خپلـې وېـرې لـه املـه شـتمن دي. دوی فکـر کـوي چـې پيسـې بـه يـې ګنـي د نېسـتمنېدو او مفلسـېدو وېـره ووژني، بيـا چـې نـې ډېـرې پيسـې راتـولې کـړي پـوه شـي چـې وېـره يـې لا پسـې ډېـره شـوې ده، ځکـه دا وخـت ورسره بيـا د پيسـو بـايللو وېـره وي. زه داسـې کسـان پېـژنم چـې ډېـر شـتمن دي، خـو بيـا هـم کـار کـوي او داسـې خلـک هـم پېـژنم چـې اوس ميليـونران دي، خـو د غريبـۍ لـه وختـه اوس ډېـر پـه وېـره کـې دي. دوی سره دا وېـره وي چـې پيسـې ونـه بـايلي يـا تـرې لاړې نـه شي. کـومې وېـرې چـې دوی شـتمن کـړي دي اوس هماغـه وېـره لاپسـې ډېـره شـوې ده. دا اصـلاً د دوی د نفـس د اړې او کمـزورې برخـې غـږ

دی چې راپورته کېږي. دوی نه غواړي چې لوی کورونه، موټرې او د ژوند هغه لوړه کچه وبایلي چې په دې پیسو یې جوړه کړې ده. دوی سره دا غم وي چې که دا پیسې ترې لاړې شي او بېرته غریب شي؛ نو ملګري او خپلوان به یې څه وایي، خلک به څه وایي. داسې خلک زیاتره له احساساتي پلوه ګونګې او عصباني وي، سره ددې چې نښې ډېرې پیسې هم لري.

ما پوښتنه وکړه: (نو غریب خلک ډېر خوښ وي؟)

وې ویل: نه، فکر نه کوم، له پیسو مخ ګرځول له ارواېي پلوه داسې دي لکه پیسو پورې نېښتل.

دې وخت کې یو بې کوره سړی زمور له مخې تېر شو، د خځلو یوه ډیري ته ودرېده او لټون یې پکې پیل کړ. مور درې واړه ورته ځیر وو. مور چې ترې مخ را ګرځاوه. شتمن پلار له خپل جېبه یو ډالر را وویست او هغه غریب سپین ږیري ته یې اشاره وکړه، هغه چې پیسې ولیدې زر را روان شو، پیسې یې واخیستې، دستي یې مننه وکړه او په خپل نېک بخت خوشاله شو.

Scanned by CamScanner

شتمن پلار وویل: دا زما له کارکوونکو سره چندانې توپیر نه لري، ما ډېر داسې خلک لیدلي چې وایي پیسې مې نه خوښېږي، خو په وظیفه کې د ورځې اته ساعته کار کوي، دا په حقیقت سترګې پټول دي. که دوی پیسو سره علاقه نه لري؛ نو کار ولې کوي؟ د فکر دا بڼه د هغه کس په پرتله ډېره رواني ستونزه لري چې غواړي پیسې راټولې کړي.

شتمن سره ناست وم، دا خبرې مې چې واورېدې، د نهستمن پلار هغه خبرې را یادې شوې چې ډېر ځله یې راته کولې، هغه به ویل: (زما پیسې نه خوښېږي) هغه دا خبره کوي او دلیل یې بیا دا وایي چې: (ځکه چې زه خپل کار سره مینه لرم.)

ما ورته وویل: (نو مور باید څه وکړو؟ تر څو چې مې دا وېرې او تمې نه وي ختمې شوې تر هغې وړیا او بې پیسو کار وکړو؟)

ځواب یې راکړ: مور په احساساتو انسانان یو، دا د حرکت قوت دی، خپلو احساساتو سره رښتیني اوسئ او خپل

Scanned by CamScanner

ذهـن او احساسـات د ځـان پـه ګټـه وکـارئ؛ نـه د ځـان پـر وړاندې.

مایک وویل: (ښاا!)

شـتمن پـلار وغځولـه: اوس مـې چـې درتـه څـه وویـل دېـره اندېښـنه ورتـه مـه کـوئ، دا درک پیـدا کـول دېـر وخـت نیسي۔ تاسـې بایـد د خپلـو احساسـاتو پـر وړانـدې سـیلبین ووسـئ، نـه غبرګـون کـوونکي. زیـاتره خلـک نـه پـوهېږي چـې د دوی پـر ځـای یـې احساسـات فکـر کـوي، احساسـات ستاسـې خپـل دي، خـو دا هـم بایـد زده کـړئ چـې تاسـې خپله ځان ته فکر وکړئ.

پوښتنه مې وکړه: (مثلاً؟)

وې ویـل: مـثلاً کـه یـو کـس وایـي چـې زه دنـدې تـه اړتیـا لـرم، مـوږ ویلـی شـو چـې پـه دې وخـت کـې یـې احساسـات فکـر کوي او دا فکر د مفلسی وېرې پیدا کړی دی.

ما خـبره وغځولـه: (خـو کـه خلـک غـواړي چـې لګښـت وکـړي، پیسو ته اړتیا پیدا کوي کنه.)

Scanned by CamScanner

هغه راته وويل: هو اړتيا پيدا کوي، خو زه دا وايم چې زياتره د دې خلکو پر ځای، د دوی همدا «وېره» «فکر» کوي.

مايک وويل: (زه پوه نه شوم.)

شتمن پلار وويل: ګوره! مثلاً که په هغوی کې د کافي پيسو نشتون وېره پيدا شي، دوی بايد دستي دا فکر وکړي چې ايا کار پيدا کول د دې وېرې تلپاتې حلاره ده که نه؟ خو دوی داسې نه کوي، دوی سمدستي په کار پسې وځي چې ويې کړي او يو مقدار پيسې پيدا کړي. زه فکر کوم دا د وېرې ختمولو لاره نه ده. ځکه «دنده» د اوږدمهالې ستونزې ختمولو «لنډمهالې» حلاره ده.

زه لږ ګنګس شوی غوندې وم ومې ويل: (خو زما پلار تل وايي چې ښوونځي ته لاړ شه او ښې نومرې واخله چې خوندي او ډاډمنه «دنده» درته وګورې.)

شتمن پلار په موسکا وويل: (هو زه پوهېږم چې هغه څه وايي، زياتره خلک دا وړاندیز کوي او دا ورته ښه لاره هم ده، خو خلک دا وړاندیز له وېرې مخکې کوي.

Scanned by CamScanner

پوښتنه مې وکړه: (یانې زما پلار وهرېږي چې دا خبره کوي؟)

وې ویل: هو، هغه له دې وهرېږي ته به دا ورتیا ونه لرې چې پیسې وګټې او ځان له ټولنې سره سیال کړي. زما خبره ناسمه وانخلئ. په هغه ته ډېر ګران یې او ستا نېه غواړي، زه فکر کوم چې وهره یې پر ځای ده. «زده کړې» او «دنده» لرل دواړه مهم دي، خو د «وهرې» د کنټرول لپاره «بسنه» نه کوي. ګوره کومه وهره چې هغه سهار کې د څو پیسو ګټلو لپاره را ویښوي، هماغه وهره ستا پلار ستا د نېوونځي په اړه هم متعصبوي.

ما پوښتنه وکړه: (نو ستا وړاندیز څه دی؟)

وې ویل: زه غواړم تاسې دا زده کړئ چې د خپلو پیسو د قوت خاوندان شئ، نه دا چې وهره تړې ولرئ. دوی دا شی په نېوونځیو کې نه نېیي او که تاسي یې زده نه کړئ؛ نو د پیسو غلامان به شئ.

بلاخره مو خبره درک کړه، هغه غوښتل چې زموږ لیدلوری پراخه شي او هغه څه ووینو چې مېرمن مارتین، نور کارکوونکي او ان زما پلار یې نشي- لیدلای. هغه داسې

بېلګې وکارولې چې هغه وخت کې ظلم نېکارېده، خو له ما هېڅکله هېرې نه شوې. په هغه ورځ زما لیدلوری پراخ شو او هغه دام راته په نېکارېدو و چې د زیاتره خلکو پښو ته اېښی و.

شتمن پلار وویل: تاسې پوهېږئ چې مور تول کارکوونکي یو، خو په بېلابېلو موقفونو کار کوو. زه غواړم تاسې دواړه له هغه دامه د ځان ژغورنې فرصت ولرئ چې «وېرې» او «هیلې» درته اېښی دی. زما درس درته دا دی. زه نه غواړم تاسې ته دا زده کړم چې پیسې څنګه راټولې کړئ، ځکه دا وېره او هیلې نه ختمېږي. که تاسې دا وېره او هیله ختمه نه کړئ؛ نو که هر څه ډېر شتمن شئ، دا به په دې مانا وي چې د لوړې تنخوا مزدوران یئ.

پوښتنه مې وکړه: (نو له دې دامه څنګه خلاص شو؟)

ځواب یې راکړ: د ښوونې او اقتصادي ستونزو اصلي لامل «وېره» او «ناپوهي» ده، نه اقتصاد، دولت او یا شتمن خلک. د انسان خپله دروني وېره او ناپوهي انسان په دې دام کې ساتي. نو تاسې دواړه ښوونځي ته لاړ شئ، د

لېسې سند واخلئ او زه به دا در زده کړم چې له دې دامه خان څنګه وساتئ.

معما ورو ورو حل کېده. لوستي پلار مې نبې زده کړې او نبه دنده درلوده، خو دې سواد ورته هېڅکله دا نه وو ویلي چې څنګه خپلې پیسې یا درونې وېره کنټرول کړي. اوس نو زه هم په دې پوه شوم چې له خپلو دواړو پلرونو بېلابېل درسونه زده کولای شم.

مایک پوښته وکړه: (تا زمور د مفلسۍ د وېرې په اړه وغږېدې، خو دا دې راته ونه ویل چې د پیسو هیله څنګه زمور فکر اغېزمنوي؟

پلار یې ځواب ورکړ: ما څې درته ډېرې پیسې وړاندیز کولې تاسې څه احساس درلوده؟ تمه مو ورسره لوړېده که نه؟

مور سر د (هو) په نښه وخوځاوه.

شتمن پلار وویل: (تاسې په خپلو احساساتو برلاسي شوئ، خپل غبرګون مو وځنډاوه او فکر مو وکړ. دا تر ټولو مهم اصل دی. مور ټول عمر د وېرې او تمې احساسات لرو. له دې وروسته درته مهمه دا ده چې په اوږد مهال

کې له دې احساساتو د ځان په ګټه کار واخلئ او په اسانه یې پرې نه ږدئ چې ستاسې په فکر برلاسي شي. زیاتره خلک وېره او هیله د ځان پر «ضد» کاروي. دا د «ناپوهی» پیل دی. دا خلک ټول عمر په دندو، لوړو تنخواوو او کاري خوندیتوب پسې وي، دا هر څه یوازې د وېرې او هیلې له املې کوي، خو دې ته نه ګوري چې احساسات یې د دوی پر ځای فکر کوي او دوی یې چپرته روان کړي دي.

دا داسې ده لکه د یوه خره مخې ته چې یې خاوند د ګازرې انځور را ځوړند کړی وي، د خره خاوند په خره سپور خپل ټاکلي منزل ته روان وي، خو خر یوازې ګازرې پسې روان وي، په دې توګه د خره خاوند خپل منزل ته نږدې کېږي او خره ته سبا ورځ یوازې بله ګازره را ځوړندېږي.

مایک پوښتنه وکړه: (یانې موږ چې د بایسکل، نویو دستکشو، شیرینۍ او د لوبو د سامان فکر کاوه، دا داسې و لکه خره ته ګازره؟)

Scanned by CamScanner

ځواب یې ورکړ: هو او څومره چې ته غټېږې دا د لوبو وسایل دې هم قیمتي کېږي، موټر، کور، په ملګرو کې موقف او مقام... وېره به دې له کوره وباسي او هیلې او غونښتنې به دې بېرته کور ته را بولي، دا دام دی.

مایک وپوښتل: (نو څه باید وشي؟)

شتمن پلار وویل: «بې خبري» وېره او تمه «زیاتوي». په دې خاطر زیاتره شتمن خلک همدومره ډېره هم لري او بیا هم شتمنېږي. پیسې هماغه د خره ګازره ده، که چېرې خر ټوله صحنه لیدی شوی، نبایي ګازرې پسې په تلو یې بیا فکر کړی وی.

شتمن پلار غوښتل چې موږ ته دا تشریح کړي چې انساني ژوند د ناپوهۍ او رښا (پوهې) تر منځ مبارزه ده.

هغه وویل انسان چې د پوهې او ځان پېژندنې لپاره د معلوماتو لټون بس کړ، ناپوهي ورته راځي. دغه مبارزه د زده کړې او د انساني ذهن د تړلو او خلاصولو شېبه په شېبه پرېکړه ده.

ګورئ نښوونځی ډېر مهم دی، تاسې نښوونځي ته ځئ یو مسلک او مهارت زده کوئ او د ټولنې ګټور غړي کېږئ.

هـر فرهنـگ ښـوونکو، ډاکټرانـو، مسـتریانو، هنرمنـدانو، آشـپزانو، سـوداګرو، پولیسـو، سرتېـرو او د اوروژنـې پولیسـو تـه اړتیـا لـري. دوی پـه ښـوونځیو کـې روزل کېـږي او بیـا تـرې تولنـه د ودې او هوسـاینې پـه برخـه کـې کـار اخـلي. خـو لـه بـده مرغـه زیـاتره خلکـو تـه «ښـوونځی» د «پیـل» پـه ځـای «پای» وي.

اوږده چوپتیـا خـوړه شـوه، شـتمن پـلار موسـکی و. زه یـې هغه وړځ په ټولـو خـبرو پـوه نـه شـوم، خـو د هغـه خـبرې راسره نـن هـم شـته، دا خـبرې د هغـو سـترو ښـوونکو خـبرې وې چـې لـه هغـه وروسـته هـم تـر پېړیـو پېړیـو خلکـو تـه درس ورکوي.

شـتمن پـلار وویـل: زه نـن لږ بـې رحمـه وم، خـو زه غـواړم چـې تاسـې مـې دا خـبرې یـادې وسـاتئ. زه غـواړم چـې تاسـې تـل د مېرمن مـارتین پـه اړه فکـر وکـړئ او د هغـه خـره بېلگـه یـاده وسـاتئ. د هغـه وېـرې او هیلـې هغـه دوه احساسـات مـه هېـروئ چـې تاسـې پـه دام کـې بنـدولای شي او کـه تاسـې تـرې خـبر نـه شـئ؛ نـو پـه فکـر مـو بـرلاسي کېـدای شي. ظلـم یـا بـې رحمـي دا ده چـې پـه وېـره کـې ژونـد وکـړې او خپـل

خوبونـه رښـتيا نـه کـړې. دا هـم ظلـم دی چـې څـوک دې پيسـو لپـاره دېـر زيـات کـار وکـړي او بيـا دې پـه دې تمـه وي چـې دا پيسـې او پـه دې پيسـو اخيسـتل شـوي شـيان بـه ګنـي د دوی سـتونزه حـل کـړي. دا هـم ظلـم دی چـې انسـان دې د پورونـو د وېـرې او اندېښـنې لـه املـه نيمـه شـپه ناڅاپـه لـه خوبـه را ويښ شي، دا وېـرې او دا ژونـد هـم ظلـم دی. پـه ټـاکلې تنخـوا خپـل ژونـد قربـاني کـول، هـم ژونـد نـه دی. دا بـه فکـر چـې دنـده بـه ګنـې ستاسـې ژونـد خونـدي کـړي، هـم ځـان تېرايسـتل دي. دا ظلـم دی او همـدا هغـه دام دی چـې زه وايـم تاسـې تـرې بايـد ځـان خونـدي کـړئ. نـو مـه پرېـږدئ چـې داسـې درسره وشي. هيلـه کـوم، پيسـو تـه دا اجازه مه ورکوئ چې ستاسې په ژوند واکمني وکړي.

پـه دې وخـت کـې د کرکېـټ تـوپ زمـوږ د مېـز لانـدې را ولوېد. شتمن پلار توپ واخيست او بېرته يې ور وغورځاوه.

مـا پوښـتنه وکـړه: (نـو دا نـاپوهي لـه وېـرې او تمـې سره څـه اړيکه لري؟)

شـتمن پـلار وويـل: د پيسـو پـه اړه نـاپوهي، وېـره او تمـه زېـږوي. زه بـه يـې درتـه څـو بېلګـې ووايـم. ډاکټـر د خپلـو

اسانتیاوو زیاتولو لپاره فیس لوړوي. دې سره عام ولس ته د درملنې بیه لوړیږي، دا په زیاتره بېوزلو خلکو اغېز کوي او د دوی روغتیا د شتمنو خلکو په پرتله کمزورې کېږي.

ډاکټر چې خپل فیس زیات کړ، مدافع وکیل هم ورسره خپله معاوضه لوړوي، د ده معاوضه چې لوړه شو، د ښوونځي استادان هم د تنخوا زیاتولو غوښتنه کوي. په دې توګه زمور مالیات لوړیږي او دا لړۍ همداسې روانه وي. بیا په لړ وخت کې د شتمن او نهستمن تر منځ دومره واټن رامنځته شي چې له املې یې بې نظمي پیدا شي او یو ستر تمدن له ګوابښ سره مخ شي. زمور زیاتره تمدنونه په همدې خاطر له منځه تللي چې د شتمن او بېوزله تر منځ واټن پکې له حده اوښتی و. امریکا په همدې لاره روانه ده، ځکه مور له تاریخ زده کړه نه ده کړې، یوازې مو نېټې او نومونه ترې زده کړي، نه درسونه.

ما پوښتنه وکړه: (نو دا بیې به نه لوړیږي؟)

وې ویل: (په لوستې او نبه حکومت لرونکې ټولنه کې باید بیې را ټیټې شي، خو دا خبرې یوازې په تیوریو کې صدق کوي. مور وویل چې ناپوهي وېره او تمه پیدا کوي

او دا د بیو لوړېدو لامل کېږي. که ښوونځیو کې خلکو ته د پیسو په اړه درس ورکول کېدی؛ نو پیسې به پرېمانه او بیې به ټیټې وې. په ښوونځیو کې خلکو ته یوازې دا ښودل کېږي چې د پیسو لپاره کار وکړي، نه دا چې د پیسو قوت څنګه کنټرول شي.

مایک پوښتنه وکړه: (خو مور سوداګریز ښوونځي هم لرو او تا په ما ټینګار کاوه چې باید د کاروبار په مدیریت کې ماسټري (MBA) وکړم.)

شتمن پلار وویل: هو شته، خو په زیاتره ښوونځیو کې شاګردانو ته د حسابداری لړۍ منظمه روزنه ورکول کېږي او لږې ده چې داسې کس د کاروبار واکمن شي، دوی یوازې ارقامو ته ګوري، خلک له دندو شړي او بلاخره کاروبار له خاورو سره خاورې کوي. زه ځکه پوهېږم چې ما داسې خلک ګومارلي دي. دوی یوازې د لګښت ټیټولو او بیو لوړولو په فکر کې وي چې دا خپله نورې ستونزې پیدا کوي. دا حساب کتاب په خپل ځای مهم دی او زه په دې هیله یم چې ډېر زیات خلک پرې پوه شي.

Scanned by CamScanner

بیا شتمن پلار په غوسه وویل چې هر څه همدا حساب او کتاب نه دي!

مایک پوښتنه وکړه: (نو چاره څه ده؟)

شتمن پلار وویل: هڅه وکړئ چې د فکر کولو لپاره د احساساتو کارول زده کړئ؛ نه دا چې په احساساتو فکر وکړئ. تاسې دواړه چې په خپلو احساساتو برلاسي شوئ او ماسره مو وړیا کار ته غاړه کېښوده، زه پوه شوم چې یوه تمه وه. بیا چې درته ما ډېرې پیسې وړاندیز کړې، تاسې بیا هم خپل احساسات کنټرول کړل او له فکره مو کار واخیست، دا لومړی ګام و.

ما پوښتنه وکړه: (نو دا ګام ولې دومره مهم دی؟)

شتمن پلار وویل: دا ځواب باید تاسې خپله پیدا کړئ، البته که غواړئ پوه شئ زه به مو ځان سره د اغزنو ونو ځای (Briar patch[۲]) ته بوځم، دلته ډېر خلک نه ځي، که تاسې ماسره لاړ شئ، نو په دې به پوه شئ چې څنګه د پیسو لپاره کار ونه کړئ او پیسې د ځان لپاره وکاروئ.

---

[۲] Brair یو ډول ونه ده چې د قیر په رنګ تور اغزي لري او په صنعت کې ترې ګټه اخیستل کېږي. بله اسطوره دا ده چې په دې کې ځای کې یوه اغزن ژوی (سویه) اوسېږي او له دې تصوره د ماشومانو وېرولو لپاره کار اخیستل کېږي.

Scanned by CamScanner

مـا پوښـتنه وکـړه: (کـه مـور تـاسره لاړ شـو زمـور بـه پکـې څـه ګټـه وي؟ او کـه دا ومنـو چـې لـه تـا زده کـړه وکـړو؛ نـو څـه بـه ترلاسه کړو؟)

شـتمن پـلار، د ماشـومانو کلاسـيکي کيسـې تـه پـه اشـارې وويل: (هماغه څه چې برابر سوی ترلاسه کړي وو.)

ما پوښتنه وکړه: (آيا دا ځای په ربښتيا شته؟)

شـتمن پـلار وويـل: هـو دا ځـای زمـور وېـره او حـرص (تمـه) دی. د خپلـو افکـارو پـه ټـاکلو لـه دې وېـرو، ضـعفونو او اړتياوو سره مخامخ کېدل ترې د وتو لاره ده.

مايک په حيرانۍ وپوښتل: (خپل افکار ټاکل؟)

شـتمن پـلار وويـل: هـو، هغـه فکرونـه چـې د احساسـاتي غبرګونونـو پـر ځـای يـې کـوو. پـه ځـای د دې چـې مـور سـهار را پـاڅېږو او کـار تـه پـه دې خـاطر روان شـو چـې خپـل پورونـه بايـد خـلاص کـړو، ددې پـر ځـای بايـد دومـره فرصـت ولـرو چـې مـور پکـې لـه ځانـه پوښـتنه وکـړو چـې: آيـا پـه دې وخـت کـې دومـره ډېـر کـار کـول د سـتونزې اصـلي حـل دی؟ زيـاتره خلـک دومـره وېرېـدلي وي چـې فکـر نـه کـوي، ددې پـر ځـای چـې څنګـه راويښ شي دسـتي هماغـه دنـدې تـه روان شي

چې کرکه هم ترې کوي.دوی فکر کوي چې اغزنه سوی ګني کنټرول شوه. او همدا زه خپل فکر ټاکل بولم.

مایک پوښتنه وکړه: (او دا مور څنګه کولای شو؟)

شتمن پلار وویل: همدا خو درښییم. زه به تاسې ته دا در زده کړم چې د احساساتي غبرګون پر ځای، سم فکر څنګه وټاکئ. احساساتي غبرګون داسې وي لکه سهار راپاڅېدل، چای څښل او سمدستي دفتر ته روانېدل.

په یاد ساتئ چې مخکې مې درته څه وویل: دنده د اوږدمهالو ستونزو لنډمهالی حل دی. د ځینو خلکو په ذهن کې یوازې یوه ستونزه ګرځي او دا لنډمهالې ده. دا ستونزه څه ده؟ دا د میاشتې په اخر کې د لګښتونو بېلونه دي او همدا هغه اغزنه سوی ده. د دوی د ژوند واګي د پیسو په لاس کې وي، هماغه یې ژوند کنټرولوي او زه خو لا وایم چې همدا وېره او د پیسو په اړه ناپوهي د دوی ژوند کنټرولوي. دوی بیا د خپلو پلرونو په پل، پل ږدي. هر سهار راپاڅېږي، د پیسو لپاره کار ته ورځي او د دې پوښتنې لپاره هېڅ وخت نه پیدا کوي چې: بله لاره شته،

Scanned by CamScanner

کـه نـه؟ دې وخـت کـې د دوی فکـر د احساسـاتو پـه کنټـرول کې وي؛ نه د سر په کنټرول کې.

مایـک پوښـتنه وکـړه: (آیـا د احساسـاتي فکـر او د سر د فکـر یانې ذهني فکر تر منځ توپیر راته ښودلای شې؟)

شـتمن پـلار وویـل: هـو، زه یـې ډېـر اورم، زه دا خـبرې ډېـرې اورم چې:

- ښه نو، د پیسو لپاره خو باید کار وشي.
- شتمن خلک سخت وي.
- زه بلـه دنـده واخلـم، دا حـق لـرم او تـه رابانـدې فشـار نـه شې راوړی.
- دا دنده مې خوښېږي، ځکه خوندي او ډاډمنه ده.

خو هېڅوک دا پوښتنه نه کوي چې:

- ایـا دلتـه د داسـې څـه کمـی شـته؟ چـې احساسـاتي فکرونه ماتوي او تاسې ته د فکر وخت درکوي؟

بېرتـه چـې مغـازې تـه را سـتانه شـو، شـتمن پـلار وویـل چـې شـتمن خلـک (پیسـې جـوړوي)، پیسـو لپـاره کـار نـه کـوي. ده د هغـه وخـت خـبره کولـه چـې مـا او مایـک لـه سربـو د پنځـو سـېنټو سـیکې جـوړولې، مـوږ هغـه وخـت فکـر کـاوه چـې

Scanned by CamScanner

پیسې جوړوو. خو ستونزه دا وه چې دا کار نا مشروع و، دا کار بانکونه او حکومتونه کولای شي، خو مور یې نشو کولای. شتمن پلار وویل چې د پیسو جوړولو قانوني لارې هم شته.

شتمن پلار وویل، شتمن خلک په دې پوهېږي چې پیسې یو انځور یا تصور دی، لکه خره ته چې ګازره ځړېدلې وي. میلیونه خلک په دې فکر وي چې پیسې ګنې رښتیا دي او همدا د وېرې او تمې احساسات دي چې د پیسو انځور یې دوی ته جوړ کړی دی، خو دا رښتیا نه وي. پیسې جوړېږي. دغه د سیند د سپینو شګو نه جوړ تخیُلي محل د میلیونو هغو خلکو د باور او ناپوهۍ په اساس ولاړ وي چې وایي پیسې ګنې رښتیا دي.

شتمن پلار بیا د امریکا د سرو زرو د معیار خبره وکړه او وې ویل چې دا هر ډالر د هغه سپینو زرو رسید دی چې په پیسو په نړیوال صندوق کې پراته دي. هغه دې اوازو ته اندېښمن و چې یوه ورځ به مور د سرو زرو له معیاره ووځو او زمور ډالر به په بانک کې هېڅ ډول منقول ارزښت ونه لري. او هلکانو که داسې وشول؛ نو قیامت به شي. بېوزله

Scanned by CamScanner

او د منځنـی طبقـې خلـک بـه يـوازې پـه دې خـاطر برباد شي چې دوی بـه پـه دې فکـر مسـت وي چـې پيسـې رښتيا دي او دوی چـې پـه کومـه اداره يـا حکومـت کـې کـار کـوي هغوی به يې ژوند تامين کړي.

مـوږ هغـه وخـت پـوه نـه شـو چـې لـه دې خـبرو يـې موخـه څـه وه، خو د وخت په تېرېدو ورو ورو په خبره پوه شو.

ده هغه څه ليدل چې نور يې نه ويني

له مغـازې چـې ووتـه او خپـل مـوټر تـه پورتـه کېـده، مـوږ تـه يـې وويـل: (هلکـانو کـار کـوئ، خـو هـر څـومره زر چـې د تنخـوا اړتيـا هېـره کـړئ، هـومره بـه راتلـونکی ژونـد اسـانه وي. خپـل مـاغزه وکـاروئ، وړيـا کـار وکـړئ، زر بـه مـو ذهـن درتـه د پيسـو جوړولـو داسـې لارې چـارې در وښـيي چـې لـه ورځنـی او مياشـتنی تنخـوا بـه مـو عايـد لـوړ وي. تاسـې به هغـه څـه ووينـئ چـې نـورو تـه نـه ښـکاري. هغـه فرصـتونه بـه وگـورئ چـې نـورو خلکـو تـه پراتـه وي، خـو هغـوی دا فرصـتونه نـه گـوري. يـو ځـل مـو چـې فرصـت ومونـد، پـاتې ټـول ژونـد بـه فرصـتونه گـورئ، بيـا بـه د فرصـتونو کمـی نـه وي او داسـې چـې وشـول زه بـه تاسـې تـه يـو شـی در زده

کوم، که دا مو زده کړل؛ نو د ژوند له دامونو به خلاص شئ.

مایک له مغازې خپل وسایل را واخیستل، مېرمن مارټین سره مو خدای پاماني وکړه، ببرته هماغه میدان ته راغلو او په پخواني ځای کې کښاستو. مور څو ساعته هلته ناست وو او خبرې مو کولې.

بله اونۍ مو بیا نښوونځي کې په «فکر» او خبرو تېره کړه، دوه نورې اونۍ مو خبرې، «فکر» او «وړیا» کار وکړ.

د دویمې شنبې په مازیګر مې یو ځل بیا مېرمن مارټین سره خدای پاماني وکړه او د طنزیه مجلې الماری ته مې وکتل. د شنبې په ورځ ۳۰ سپینټه تنخوا چې راباندې بنده شوه، تر ټولو لوی زیان یې دا شو چې زه د دې کتابونو له اخیستو هم بې برخې شوم. مېرمن مارټین چې ما او مایک سره خدای پاماني وکړه ناڅاپه مې د یوه داسې کار په کولو ولیده چې تر دې وړاندې مې نه وه لیدلې.

مېرمن مارټین د طنزیه کتاب پښتی په منځ پرې کړې، دا نیمه پاڼه یې ځان سره ساتله او نور کتاب یې د

کاغذونو کارتن ته ور غورځاوه. ما چې ترې پوښتنه وکړه وې ویل: دا نیمه پاڼه هغه کس ته بېرته ورکوم چې کتابونه راته راوړي او نور کتاب غورځوم، بیا چې ترې نوي کتابونه پېرم هغه راته پکې تخفیف راکوي، یو ساعت وروسته به راشي.

مور یو ساعت په تمه شو، سړی چې راغی ورته مې وویل آیا مور دا بېرته درستانه شوي کتابونه اخیستی شو؟ سړي راته وویل چې که تاسې په دې مغازې کې کار کوئ؛ نو دا کتابونه په دې شرط درکولای شم چې بیا به یې نه پلورئ.

دې سره زما او مایک شراکت بیا پیل شو. د مایک د کور په زېرزمینی کې یوه خونه تشه وه، دوی نه کارولـه. مور هغه خونه پاکه کړه او د طنزیه کتابونو زېرمه مو پکې پیل کړه. لنډه موده کې مو یو طنزیه کتابتون جوړ کړ. د مایک کشرۍ خور مو هم ځان سره کړه، هغې مطالعې سره ډېره مینه درلوده او د کتابتون مدیره مو کړه. هر ماشوم به چې کتابتون ته راته هغه به ترې لس سېنټه فیس اخیسته. د کتابتون د کار وخت د مازیګر له دوه

Scanned by CamScanner

نیمو تر څلورنیمو بجو و او د ښوونځي له وخت وروسته به هره ورځ بېرته کېده. د ګاونډیانو بچي زمور پېردونکي وو، دوو ساعتونو کې به هغوی دلته په خپله خوښه د ټوکو کتابونه لوستل، دا هغوی ته ځکه ښه وه چې که بازار کې یې اخیستی؛ نو د هر کتاب بیه ۱۰ سېنټه وه، خو دلته به یې ۲ ساعتونو کې پنځه شپږ کتابونه یوازې په لس سېنټه لوستل. له کتابتونه د وتو پر وخت به د مایک خور دا ماشومان څارل چې کتابونه ځان سره یو نه سي. هغې به دا کتابونه لېست کول، د راتلونکو ماشومانو نومونه او وړاندیزونه به یې ثبتول. درې میاشتو کې زما او د مایک د یوې اونۍ عاید ۹،۵۰ ډالرو ته ورسېده.

د مایک خور ته به مو په اونۍ کې یو ډالر ورکاوه، خو دا امتیاز یې درلود چې په خپله خوښه طنزیه کتابونه وړیا لوستی شي، خو بیا یې هم دا کتابونه لږ ځکه لوستل چې هغه به د ښوونځي په درسونو کې ډېره بوخته وه.

ما او مایک خپل کار ته دوام ورکړ، هره اونۍ به مو په منظم ډول مغازه کې وړیا کار کاوه او له نږدې مغازو به

هـم ورسره د ټوکـو کتابونـه را ټولـول. کتابونـه بـه چـې زاړه شـول هغـه بـه مـو سـپځل. مـور وغونښـتل چـې د کتـابتون يـوه بلـه ځانګـه هـم پرانيـزو، خـو بريـالي پکـې ځکـه نـه شـو چـې د مايـک د خـور پـه شـان بلـه صـادقه کـارکوونکې مـو پيدا نه کړه.

مور په ټيټ عمر کې پوه شو چې د زيارکښه کارکوونکي موندل څومره سخت کار دی.

درې مياشـتې چـې وشـوې، پـه کتـابتون کـې شـخړه راغلـه، د ګاونـډ ځينـې بـپلارې ماشـومان پـه زوره کتـابتون تـه راننوتـل، د دې شـخړې لـه املـه د مايـک پـلار مـور تـه وويـل چـې کاروبـار بنـد کـړئ. زمـور د طنزيـه کتـابتون کـار چـې بنـد شـو، مـور هـم پـه مغـازې کـې کـار بـس کـړ. خـو شـتمن پـلار بـه خـوښ و، ځکـه هغـه غونښـتل چـې نـور شـيان را زده کـړي. مـور خپـل لـومړی درس سـم زده کـړی و او هغـه هـم رابانـدې ډاډه و، مـور دا زده کـړي وو: چـې پيسـې د ځـان لپاره وکاروو.

مغـازې کـې وړيـا کـار مـور دې تـه اړ کـړو چـې د پيسـو ګټلـو پـه فرصـتونو فکـر وکـړو. د کتـابتون کـار چـې پـه پيسـو

Scanned by CamScanner

شـو مـورِ لـه مـالي پلـوه پـه ځـان تکيـه شـو او د چـا کـارکوونکي نـه وو. نښـه خـبره دا وه چـې مـورِ هلتـه وو هـم نه، خو کاروبار راته پيسې ګټلې.

شـتمن پـلار مـورِ تـه د تنخـوا او پيسـو پـر ځـای داسـې خبرې را وښودې چې له دې ډېر ارزښت يې درلود.

Downloaded From:
https://t.me/AryanPashtoLibrary
WhatsApp:00971501455350
Scanned by CamScanner

دويم څپرکی

دويم درس

مالي نبوغ ولې مهم دی؟

مهمه دا نه ده چې څومره پيسې دې ګټلې دي
مهمه دا ده چې څومره او تر څه وخته يې ساتی شې؟

په ۱۹۹۰ز کال کې زما نړدي ملګري (مايک) د خپل پلار د کاروبار مشري کوله او دده اجراات تر پلار لا پسې ښه وو. کال کې به مو سره يو ځل د ګلف په ميدان کې ليدل. مايک او مېرمن يې ډېر زيات شتمن شوي وو. د شتمن پلار کاروبار په قوي لاسونو کې دی او مايک اوس لګيا دی خپل زوی روزي چې دده ځای ناستی شي، هماغسې لکه څنګه چې پلار «دی» روزلی و.

په ۱۹۹۴ز کال کې زه د ۴۷ کالو په عمر له کاره ګوښه شوم او په دې وخت کې مېرمن (کېم) ۳۷ کلنه وه. له کاره ګوښه کېدل يا تقاعد، د کار نه کولو په مانا نه دي.

تقاعـد مـا او زمـا مېرمنـې تـه د ناڅـاپي او زيـانمنوونکي بدلون په مانا نه دی، مـوږ کـولای شـول چـې يـا وکـړو يـا يـې ونـه کـړو. شـتمني مـو پـه خپلـه زيـاتېږي، ځکـه لـه انفلاسـيونه مخکـې يـو. زمـوږ شـتمني دېـره ده او پخپلـه وده کـولای شي. دا لکـه د ونـې کـرل دي. تـه بـه ورتـه کلونـه اوبـه ورکـوې، خـو بيـا داسـې ورځ راشي چـې تاتـه اړتيـا نـه لـري. ريښـې يـې ژورې تللـې وي او ونـه تاسـې تـه د مېوو ترڅنګ ارام او د تفريح لپاره سيوری درکوي.

مايک پرېکړه وکړه چې د خپل پلار کاروبار مخ ته يـوسي او زه ګومښه شوم.

زه چـې ځينـو خلکـو سره غږېـږم، زيـاتره راتـه وايـي چـې سـتا وړاندیز څه دی چې :

- مـوږ پيل څنګه وکړو؟
- آيا په دې اړه کوم کتاب شته؟
- د ماشومانو د روزلو او چمتو کولو لپاره څه وکړم؟
- د بريا راز څه دی؟
- څنګه ميليونر شم؟

زه چې دا پوښتنې واورم، نو لاندې حکايت را ياد شي:

Scanned by CamScanner

شتمن سوداگر

په ۱۹۲۳ز کال کې یوه ډله لویو رهبرانو او شتمنو د شیکاګو په «ایج واټر بیچ[۳]» هوټل کې یوه ناسته وکړه. په دې ناسته کې «چارلپس شواب[٤]»، د فولادو د ستر خپلواک شرکت مشر؛ «سیمویل انسل[٥] د نبارې خدمتونو د ستر شرکت رئیس؛ «ایور کروګر[٦]» د میچ نرپوال شرکت رئیس؛ «لیون فریزر[۷]» د انټرنیشنل سیټلمنټ بانک رئیس؛ «ریچارډ ویټني[۸]» د نیویارک د ونډو د بازار رئیس؛ «ارتور کارټن[۹]» او «جیس لیورمور[۱۰]» د ونډو یا اسهامو لوی سوداگر او «البرت فال[۱۱]» د

---

[۳] Edge Water Beach

[٤] Charles Shwab

[٥] Samuel Insull

[٦] Ivar Kreyger

[۷] Leon Frazier

[۸] Rechard Whitney

[۹] Arthur Cotton

[۱۰] Jesse Livermore

[۱۱] Albert Fall

Scanned by CamScanner

ولسمشر ـ هارډینګ[۱۲] د کابینې غړي، ګډون کړی و.
پنځه ویشت کاله وروسته، پورته لیست کې یاد شوي
(۹) کسان په دې حالت کې مړه شول:

- شواب پنځه ویشت کاله د پور په پیسو تېر کړل او بیا مفلس مړ شو.
- انسل په بهرنۍ هېواد کې مفلس مړ شو.
- کروګر او کاټن هم مفلس مړه شول.
- هاپسن لیونی شو.
- وټنې او البرټ تازه له زندانه را خوشې شوي؛ او
- او فرایسر او لایورمول ځانونه وژلي.

فکر نه کوم څوک دې دقیق ووایي چې په دوی ټولو څه شوي وو. که تاسې ۱۹۲۳ز کال وګورئ، دا د ۱۹۲۹ز کال د کساد بازاری او اقتصادي بحران لږ وخت مخکې زمانه ده او زه فکر کوم چې دې پېښو به په دې خلکو او د دوی په ژوند ژور اغېز کړی وي. اصلي ټکی دا دی:

---

[۱۲] Harding

Scanned by CamScanner

چې نن سبا د دې خلکو د زمانې په پرتله د بدلون سرعت زیات دی. زه فکر کوم راتلونکي کلونو کې به هم داسې لوړې ژورې راځي، کومو سره چې دا خلک مخ شوي وو. زه دېته اندېښمن یم چې زیاتره خلک اوس هم په پیسو ډېر زیات تمرکز کوي او خپلې اصلي شتمنۍ (زده کړو) ته پام نه کوي. که خلکو کې انعطاف وي، په پراخه او خلاص ذهن زده کړو ته چمتو شي؛ نو بدلون سره به بیا هم وده کوي او شتمنېږي به. خو که فکر وکړي چې پیسې به یې ستونزې حل کړي، نو لا ډېرو لویو ستونزو سره به مخ شي. پوهه ستونزې زیاتوي او پیسې پیدا کوي، خو که مالي نبوغ او پوهه نه وي؛ نو پیسې به ډېرې زر بېرته لاړې شي.

زیاتره خلک ژوند کې دا نشي- درک کولای، مهمه دا نه ده چې ته څومره پیسې ګټې، مهمه دا ده چې څومره ساتی شې. مور د زیاتره خلکو کیسې اوږدلې چې جایزې یې ګټلې دي، دا نېستمن خلک زر شتمن شوي او ډېر زر بېرته نېستمن شوي دي. دوی میلیونه پیسې ګټلې، خو زر بېرته هماغه د پولې ټک ته ناست دي. د

Scanned by CamScanner

مسلکي لوبغاړو او اتلانو کيسې مو هم اورېدلې چې په ۲۴ کلنۍ يې ميليونه عايد درلود، خو لس کاله وروسته به بيا تر پلونو لاندې ويده کېدل.

زما د باسکېټبال د يوه داسې لوبغاړي کيسه په زړه ده چې يو کال مخکې ميليونر و، خو نن په ۲۹ کلنۍ کې ادعا کوي چې ملګرو، وکيلانو او د حسابدارانو ډلې يې تړې پيسې وهلې، هغه سړی نن په ناڅيزه تنخوا د خلکو موټرې مينځي.

دا ځوان ۲۹ کلن دی، وروسته بيا له دې دندې هم وشړل شو، ځکه د اتلولۍ ګټلو پر وخت ده ته دوه ګوتمۍ د جايزې په توګه ورکړل شوې وې، د موټر مينځل ځای خاوند ورته ويل چې دا ګوتمۍ وباسه، خو ده ورسره ومنله او له کاره وشړل شو. رسنيو يې کيسه رسنيزه کړه، هغه اوس د مينځل ځای په خاوند د نسلي تعصب دعوه کوي. دا سړی وايي چې دا ګوتمۍ يې ټوله شتمني ده او که دا تړې لرې شي، نو مات مات به شي.

Scanned by CamScanner

زه داسې ډېر خلک پېژنم چې فوري ميليونران شوي، په دې هم خوښ يم چې ځينې شتمن لا پسې شتمنېږي، زه د دې خلکو په اړه وايم چې په اوږدمهال کې دا مهمه نه ده چې تا څومره پيسې پيدا کړې، مهمه دا ده چې څومره دې وساتلې او تر څو نسلونو يې دوام وکړ.

له مانه چې څوک پوښتنه وکړي چې: څنګه او له کومه يې پيل کړم؟ يا دا چې د زر شتمنېدو لاره راته وښيي؛ نو بيا زياتره زما په ځواب خپه وي. زه ورته هماغه خبره کوم چې کلونه وړاندې راته خپل شتمن پلار کړې ده:

(که غواړی شتمن شئ، مالي پوهه بايد ولرئ)

زه به چې شتمن پلار سره مخ شوم، همدا خبره به يې راته کوله او ټينګار به يې پرې کاوه چې ذهن کې مې کېنې. لوستي پلار به مې د کتابونو په لوستو ټينګار کاوه، خو شتمن پلار به تل ويل چې په (مالي پوهه) کې ځان ورساوه او د پيسو پوهه ترلاسه کړه.

که غواړئ چې ستره مانۍ جوړه کړئ، لومړی بايد ورته ژور تهداب وکيندئ او قوي بنسټ ورته جوړ کړئ. که عادي کور جوړوئ، په تهدابونو کې پنځلس سانتي

Scanned by CamScanner

کانکرېټ یا سنګ کاري کفایت کوي. زیاتره خلک د شتمنېدو په حرص، په همدې پنځلس سانتي کانکرېټ یا سنک ګاری لویه مانې ودانول غواړي.

زمور ښوونیز سیستم بنسټ د بزګری په دوره کې اېښودل شوی او اوس هم د بې بنسټه کور په جوړولو باور لري. اوس هم ددې ودانیو فرشونه خام دي او ماشومان چې له ښوونځي فارغېږي هېڅ ډول مالي پوهه او روزنه نه ورکول کېږي. زمور دا د امریکایي خوب لټوونکي چې یو سهار را پاڅېږي؛ نو د پور پېټی یې په اوږو پروت وي او بیا د مالي ستونزو حل دا را وباسي چې زر تر زره د شتمنی پیدا کولو، کومه لاره پیدا کړي.

په دې توګه لوړه ودانی پیل شي، لوړوالی یې ورځ تر بلې زیاتېږي، بیا څه وخت وروسته د پخې مانې پر ځای د پیسو یو کور څلی ودرېږي، دا کور څلی بېرته د شپې وران شي او له منځه لاړ شي.

زما او د مایک حالت بیا جلا و، مور ته له ماشومتوبه د قوي مالي بنسټ جوړولو روزنه نه وه راکړ شوې او چې را لوی شو؛ نو دواړو انتخابونه مو درلودل. خبره دا ده چې

حسابداري په نړۍ کې تر ټولو وچ مضمون دی او ځینې وخت انسان تریخ مزاجه کوي هم، خو که تاسې غواړئ چې شتمن شئ او بیا اوږده موده شتمن پاتې شئ؛ نو دا مضمون درته ډېر زیات اړین دی. اوس ستونزه دا ده چې دومره وچ کلک او پیکه مضمون ماشومانو ته څنګه تدریس شي؟ ځواب یې دا دی چې دا مضمون ساده او اسانه کړئ او د انځورونو په مرسته ورته ماشومان را وهڅوئ.

زما شتمن پلار ما او مایک ته قوي مالي بنسټ جوړ کړ، خو دا چې موږ ماشومان وو؛ نو موږ ته د زده کړې لپاره یې یوه ساده او اسانه لاره پیدا کړه.

هغه تر کلونو انځورونه جوړول او لږې خبرې به یې کولې. زه او مایک په دې ساده انځورونو، ساده خبرو، د پیسو په جریان پوهېدو او بیا وروسته پکې زموږ شتمن پلار اعداد او ارقام هم ورزیات کړل.

نن مایک د مالیاتو او محاسبو سختې قضیې د سترګو په رپ کې حلوي او هغه باید دا هر څه ددې لپاره وکړي چې د میلیونونو کاروبار پر مخ وړي. زه دومره تکړه ځکه

نه یم چې زما کاروبار کوچنی دی، خو بنسټ د دواړو یو ډول دی. راتلونکو پانو کې به درته هغه ساده انځورونه وښییم چې شتمن پلار مایک ته جوړ کړي وو.

دا که څه هم ساده دي، خو دوو ماشومانو ته یې د شتمنۍ پیدا کولو لپاره قوي او ژور بنسټ برابر کړ.

لومړی قانون: تاسې باید د شتمنۍ او پورونو (الزاماتو) په توپیر او شتمنۍ اخیستو پوه شئ.

که غواړئ شتمن شئ په دې باید پوه شئ، دا لومړی او یوازینی اصل یا قانون دی. ښایي ظاهراً دا ډېر ساده ښکاره شي، خو زیاتره خلک یې په ارزښت او ژوروالي نه پوهېږي. خلک زیاتره وخت په مالي ستونزو کې له دې املې ښکېل وي چې ددې دواړو تر منځ په توپیر نه پوهېږي.

شتمن پلار وویل: شتمن خلک (شتمنۍ) ترلاسه کوي. د منځنۍ طبقې خلک او بېوزله خلک بیا (پورونه) اخلي او فکر کوي چې دا ګني شتمني ده.

ما او مایک ته چې شتمن پلار دا خبره کوله، مور ویل تـوکې ګنـي کـوي. مـور نـوي زلمـي وو، غوښـتل مـو د

Scanned by CamScanner

شتمن کېدو په راز پوه شو او هغه راته ایله دا خبره وکړه. دا خبره دومره اسانه وه چې ډېره موده پرې بیا مور هېڅ فکر هم ونه کړ.

مایک وویل: (شتمني ASSET څه ته وایي؟)

شتمن پلار وویل: اوس ورته اندېښنه مه کوئ، پرېږدئ چې دا فکر مو ذهن کې کېنې. که تاسې د دې ساده توب درک کړئ، ژوند به مو یو پلان ولري او له مالي پلوه به ښه یې. دا بیخې ساده ده، په دې خاطر پرې خلک فکر نه کوي.

ما پوښتنه وکړه: (یانې مور ټول باید په دې پوه شو چې (شتمني) څه ده؟ که ترلاسه یې کړو شتمن به شو؟

شتمن پلار سر وخوځاوه وې ویل: هو، همدومره اسانه ده.

ما پوښتنه وکړه: (نو که دومره اسانه ده، ټول خلک ولې شتمن نه دي؟)

شتمن پلار موسکی شو: ځکه چې خلک د شتمنی او پورونو تر منځ توپیر نشي کولای.

Scanned by CamScanner

مـا بيـا پوښـتنه وکـړه: (دا لويـان ولـې دومـره نـاپوه دي، کـه دا دومره اسانه او مهمه وي ولې پرې ځان نه پوهوي؟)

زمـوږ شـتمن پـلار پـه څـو دقيقـو کـې مـوږ تـه د شـتمنو او پورونو (الزاماتو) تر منځ توپير څرګند کړ.

د يـوه ځـوان پـه توګـه راتـه نـورو ځوانـانو تـه ددې تشـريح سـخته ده، هغـوی د دې موضـوع د سـاده تـوب او اسـانی لـه املـه بيخـي ورتـه پـام نـه کـوي، ځکـه هغـوی جـلا زده کـړې کـړې وي. دا خلـک نـورو تکـړه او مسـلکي پوهـانو لکـه بـانکرانو، حسـابدارانو، د جايـدادونو کاروباريـانو او نـورو روزلي وي. سـتونزه دا ده چـې تـه ځوانـانو تـه ووايـې هغه هـر څه هېـر کـړه او بېرتـه لـه سره بېسـواده ماشـوم شـه. تکـړه ځوانـان عمومـاً سـاده او عـام فهمـه موضـوعاتو تـه ډېـر پـام نـه کـوي، بلکـې لـه پېچلـو موضـوعاتو سره د تمرکـز مينوال وي.

شـتمن پـلار د KISS پـه اصـولو بـاور درلـود: Keep it Simple, Stupid (or Keep It Super Simple) دا. اصول وايـي چـې هـر څه سـاده کـړئ، نـو زمـوږ شـتمن پـلار

Scanned by CamScanner

هم مور ته هر څه ساده او اسانه کړل، په دې توګه يې زمور مالي بنسټ قوي کړ.

نو بيا لا اسانه لاره ورکېږي؟ يا دومره اسانه موضوع څنګه دومره سخته شوه؟ ولې څوک داسې يوه شتمني واخلي چې اصلاً پور وي؟ د ټولو ځواب په لومړنيو زده کړو کې دی.

مور يوازې د «پوهې» په ټکي تمرکز کوو، نه په «مالي پوهې». د شتمنۍ او پورونو تر منځ توپير په ټکو او خبرو نه روښانه کېږي. اصلاً که ته غواړې چې لاره درنه ورکه شي؛ نو په قاموس کې د (شتمنۍ) او (پور يا الزاماتو) مانا وګوره. زه منم چې دا ماناګاني به يې، يوه روزل شوي حسابدار ته ښې وي، خو د يوه عام انسان لپاره د درک وړ نه دي. خو عموماً چې مور لوی شو؛ نو په موضوعاتو د نه پوهېدو اعتراف هم راته د ځان توهين ښکاري.

مور چې هلکان وو، شتمن پلار راته وويل: د شتمنۍ او پورونو تر منځ توپير په تورو نه، بلکې په شمېرو کېږي او

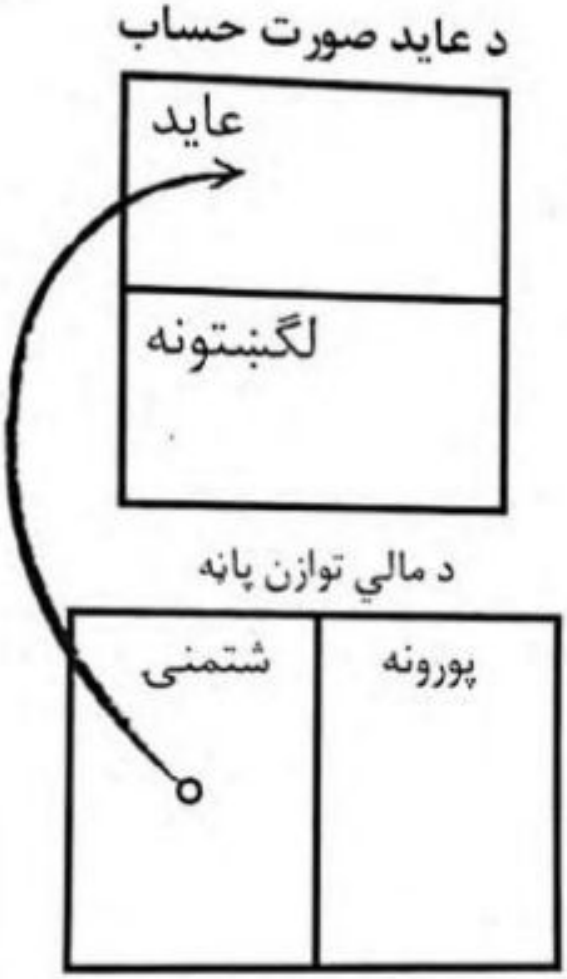
کـه تاسـې پـه شـمېرو نـه پـوهېږئ؛ نـو د شـتمنۍ او پـه ځمکه کې د کنډې تر منځ توپیر نشئ کولای.

شـتمن پـلار بـه ویـل چـې: پـه حسـابداری کـې چـې تـر څـو د شـمېرو پـه ژبـه پـوه نشـې تـر هغـې شـمېرې هـېڅ مانـا نـه لـري. یـانې د شـمېرو پـه ژبـه پوهېـدل مهـم دي، شـمېرې تـوري نـه دي، خـو تـورو پـه څېـر پیغامونـه لېږدوي او پـه دې پیغامونو پوهېدل اړین دي.

ما لـه خپـل شـتمن پـلار یـو ځـل نـه، بلکـې زر ځلـه اورېـدلي چـې: (کـه تاسـې غـواړئ شـتمن شـئ؛ نـو د شـمېرو لوسـت او پـرې پوهېـدل بایـد زده کـړئ) دا یـې هـم ویـل چـې: (شـتمن خلـک (شـتمني) ترلاسـه کـوي او غریـب او د منځنـۍ طبقـې خلـک (پورونـه) ترلاسـه کـوي او فکـر کـوي چې دا ګني شتمني ده.)

د شـتمنۍ او پورونـو تـر مـنځ تـوپیر داسـې کېـږي. زیـاتره حسـابداران او مـالي چـارو کارپوهـان تعریفونـو سره جـوړ نـه دي، خـو دا دوه سـاده انځورونـه، زمـوږ ځوانـانو د قـوي مالي بنسټ د پیل لپاره وو.

د شتمنۍ د نقدي جريان نمونه

پورتنۍ ډياګرام Income statement دی، عموماً يې د ګټې او زيان راپور هم بولي. دا زمورږ عايد او لګښت اندازه کوي: يانې د پيسو راتګ او تګ.

لاندې ډياګرام بيا د Balance Sheet دی. دا په دې خاطر بېلانس شيټ بولي، چې شتمنيو او پورونو تر منځ بېلانس يا توازن ښيي.

Scanned by CamScanner

د مالي چارو زياتره نوکي(تازه کاره) خلک د انکم ستېپټ مېنټ او بېلانس شيټ تر منځ په اړيکه نه پوهېږي او په دې اړيکه پوهېدل ډېر اړين دي.

له مخکې مې چې وويل زما شتمن پلار به دوو نويو ځوانانو ته په ساده ټکو ويل چې: (شتمنۍ ستاسې جېبونو ته پيسې راوړي.) دا يې ساده، ښکلی او اسانه تعريف دی.

Downloaded From:
https://t.me/AryanPashtoLibrary
WhatsApp:00971501455350
Scanned by CamScanner

د پورونو د نقدي جريان نمونه

د عايد صورت حساب

د شتمنی او پورونو يا مالي الزاماتو توپير مو چې د انځورونو په مرسته څرګند کړ، اوس که يې په اړه خبرې هم وکړو، ښايي پرې پوه به شو.

Scanned by CamScanner

شتمني (Asset) هغه شی دی چې زما جیب ته پیسې راوړي.

پور یا الزام (Liability) اپوټه له جېبه پیسې وړي.

که ته غواړې شتمن شې، یوازې دېته باید پام وکړې چې ټول عمر (شتمني) وپېرې او که غواړې چې نېستمن یا د منځنۍ کچې اقتصاد لرونکی واوسې، نو بیا ټول عمر پورونه یا الزامات پېره. په حقیقي نړۍ کې زیاتره مالي ستونزې په همدې توپیر د نه پوهېدو له امله رامنځته کېږي.

په کلیمو او شمېرو نه پوهېدل د مالي ستونزو اساس دی. که څوک مالي ستونزې لري؛ نو لامل به یې دا وي چې له تورو او شمېرو د مفهوم په اخیستو کې ستونزه لري.

شتمن څکه شتمن دي چې په دې ساحو کې تر مالي ستونزو لرونکو خلکو ډېر نېسه پوهېږي، که تاسې غواړئ چې شتمن شئ او شتمن پاتې شئ؛ نو مالي پوهه درته ډېره اړینه ده او د تورو او شمېرو په توپیر باید پوه شئ.

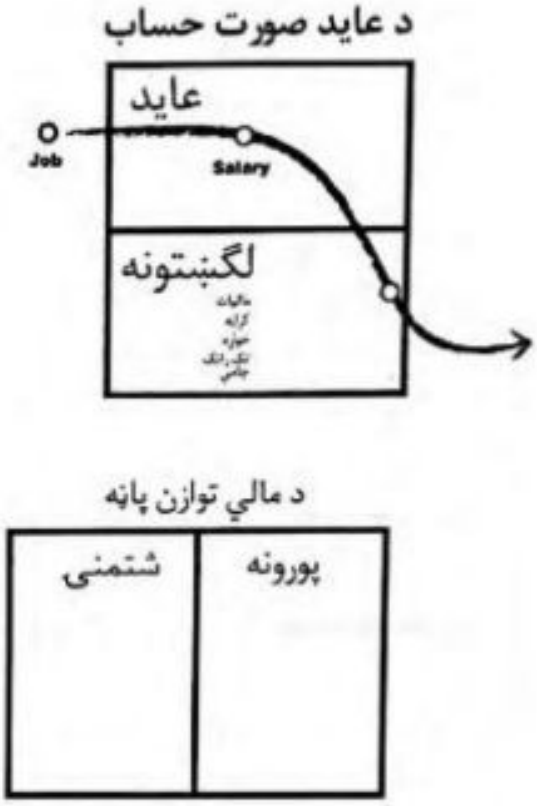
Scanned by CamScanner

په انځورنو کې وېکتورونه د پانګې جریان ښیي، یوازې شمېرې کفایت نه کوي، عیناً لکه څنګه چې یوازې توري کفایت نه کوي، اصلي خبره پیغام دی. د حسابداری په ژبه کې، په شمېرو پوهېدل داسې دي لکه د کیسې په پلاټ پوهېدل او پیغام یې دا دی چې پانګه چېرې روانه ده؟

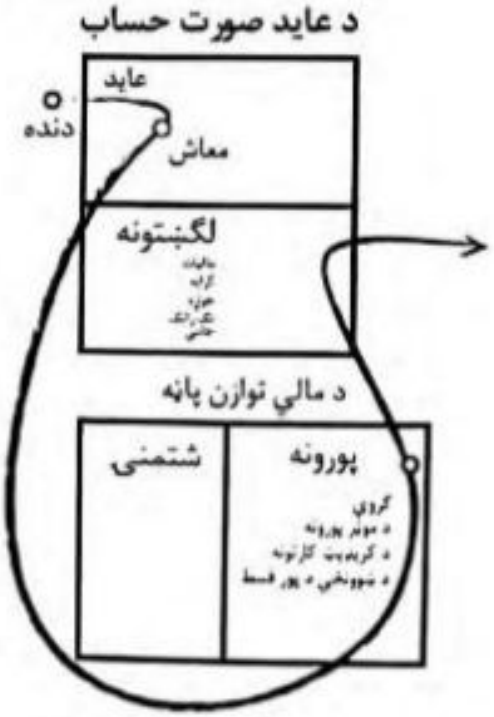
په نړۍ ۸۰ سلنه کورنیو کې مالي کیسه دا انځور جوړوي چې ډېر زیار وکاږئ او پرمختګ وکړئ. که څه هم دا زیار هېڅ مانا نه لري، ځکه دوی زیار کاږي، پیسې ګټي او د شتمنۍ پر ځای پرې پورونه اخلي.

Scanned by CamScanner

د نېستمن کس د نقدي جريان نمونه

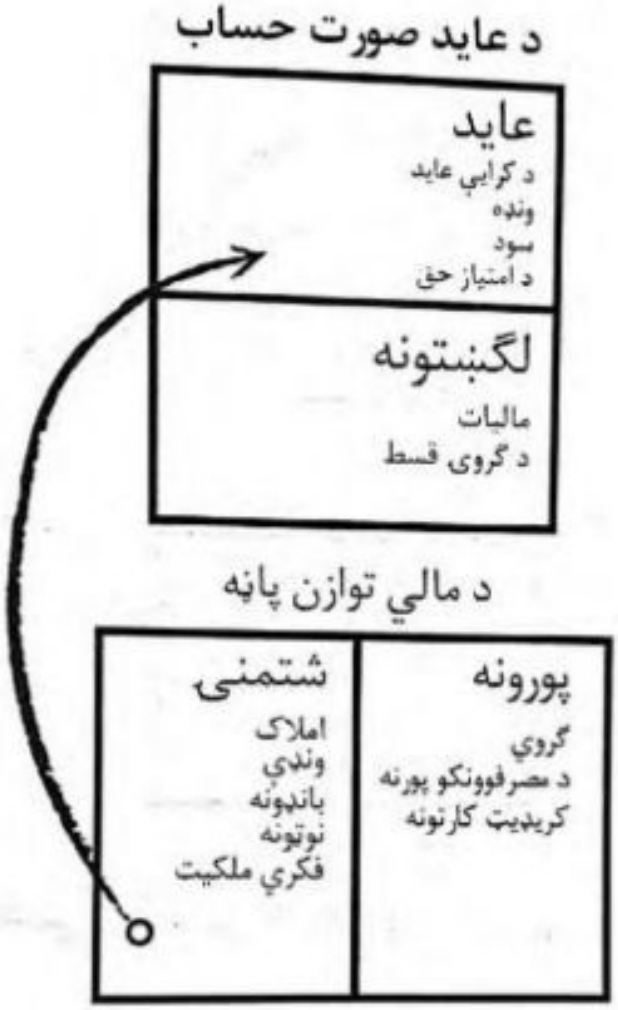

د منځنۍ طبقې د نقدي جريان نمونه

Scanned by CamScanner

د شتمن کس د نقدي جريان نمونه

دا ټول انځورونه او شکلونه بيخي ساده دي، هر څوک لګښتونه لري او خوراک، کور او جامو ته اړتيا لري.

خو په دې انځورونو کې دا څرګنده شوې چې د غريبو او منځنۍ طبقې خلکو او شتمنو خلکو د عايد او لګښتونو نقشه څنګه ده، يانې دوی پيسې څنګه ګټي

او څنګه يې مصرفوي. همدا د پيسو نقدي جريان نښيي چې خلک خپلې پيسې څنګه کنټرولوي.

په پيل کې مې درته د امريکا د شتمنو خلکو کيسه، د دې فکر د ناسم ثابتولو لپاره وکړه چې پيسې به ګڼي ټولې ستونزې حل کړي. په همدې خاطر چې څوک ووايي د زر شتمنېدو چل را وښيه يا يې له کومه پيل کړم؟ نو زما ويښته ودرېږي. زه زياتره وخت اورم چې وايي: (زه پوروړی يم، نو پيسې بايد پيدا کړم.)

خو دېرې پيسې هم زياتره وخت ستونزې نه حل کوي، حقيقت دا دی چې دا ستونزې زياتوي. عموماً شتمني زمور کمزوري اړخونه څرګندوي او هغه برخې مو روښانه کوي چې مور پرې نه پوهېږو. په دې خاطر چې دا زياتره خلک «زر» شتمن شي، «ميراث» ورته پاتې شي يا «جايزه» وګټي، همدا خلک که له پخواني حالت خراب نشي-؛ نو دېر ژر خو بېرته هماغه د غربت پخواني حالت ته حتماً ورګرځي. ستاسو په ذهن کې چې د پيسو د جريان کوم اېډيال وي، پيسې چې زياتې شي همدا جريان ګړندی کوي. که ستاسو ذهنيت داسې وي چې

په هر څه پیسې مصرف کړئ؛ نو د پیسو ډېرېدل به د لګښتونو د ډېرېدو په مانا وي. په همدې خاطر وایي چې «ناپوه» او «پیسې» تر ډېره یو ځای نشي- پاتې کېدای.

زه ډېر ځله وایم چې ښوونځي ته په تلو مو٫ خپله تعلیمي او مسلکي پوهه زیاتوو او دا دواړه په خپل ځای مهم دي. په مسلکي پوهې مو٫ پیسې پیدا کوو. ۱۹۶۰ز کال کې به چې چا په لېسې کې ښې نومرې واخیستې، خلکو به ویل چې دی باید طب پوهنځی ولولي، هېچا به له دې زده کوونکي دا پوښتنه نه کوله چې ته ډاکټر کېدل غواړې که نه؟ بس دوی به ویل چې ډاکټر شي او په ډاکټرۍ کې کیسه دا وه چې د پیسو ګټلو امکان پکې ډېر و. خو نن سبا ډاکټران په داسې بد مالي حالت کې دي چې زما د سر په دښمن هم نه لورېږي: په کاروبار د بیمې شرکتونه واکمن دي، طبي اسانتیاوې دوی برابروي، دولت مداخله کوي، دوی له خپل غفلته سر ټکوي او حالات خراب دي.

Scanned by CamScanner

خو نن سبا هلکان غواړي د اتلانو په څېر شي، فلمونو کې کار وکړي، سندرغاړي شي، نجونې غواړي چې د ښکلا ملکې، موډلې او د فلمونو نجونې شي، ځکه چې نن سبا په دې کې پیسې، شهرت او موقف دی. په همدې خاطر نن سبا درسونو او ښوونځیو ته د ماشومانو هڅول سخت شوي دي.

دوی پوهېږي چې اوس د پخوا په څېر مسلکي بریا په تعلیمي بریا پورې نه ده تړلې او د پرمختګ اساس د پخوا په څېر علمي سویه نه ده. دا چې زده کوونکي له ښوونځیو (بې مالي مهارته) فارغېږي، په دې خاطر میلیونونه لوستي کسان مسلکي بریا ترلاسه کوي، خو وروسته بیا په مالي ستونزو کې ښکېلېږي. دوی ډېر زیات کار کوي، خو پرمختګ نشي کولای.

د دوی په زده کړو کې یو کمی وي او هغه کمی دا نه دی چې پیسې څنګه «وګټي»، بلکې دا دی چې پیسې څنګه «مدیریت» کړي.

(مالي وړتیا) دا ده چې ته یو ځل پیسې وګټې، په دې پیسو څه کوې؟ له خلکو یې څنګه ساتې؟ تر ډېره یې

Scanned by CamScanner

څنګه ساتې؟ او له پيسو د ځان لپاره څنګه ډېر کار اخلې؟ زياتره خلک په دې نه پوهېږي چې مالي ستونزو سره ولې مخ دي، ځکه دوی د پيسو په جريان نه پوهېږي. يو سړی ښايي ښې زده کړې ولري، مسلکي پرمختګ به يې کړی وي، خو په «مالي» برخه کې به «بېسواده» وي.

زياتره خلک له ارتيا ډېر زيات کار کوي، ځکه دوی دا زده کړي وي چې ډېر کار وکړي، خو په دې نه پوهېږي چې له خپلو پيسو څنګه ډېر کار واخلي.

د مالي خوب هڅو، څنګه وېرووونکی خوب وزېږاوه

د زيارکښو خلکو پخوانی حکايت يوه بېلګه وګرځېده. هلک او نجلی نوی واده کړی و، سره خوښ وو، لوړې زده کړې يې درلودې، دواړه يوه واړه کرايي اپارتمان ته لاړل. په لنډ وخت کې دوی احساس کړه چې دوی دواړه پيسې سپموي، ځکه دواړه په يوه واړه او ارزانه اپارتمان کې ژوند کوي.

ستونزه دا ده چې اپارتمان کوچنی دی. دوی پرېکړه کوي چې پيسې وساتي او له خپلې هيلې سره سم لوی

Scanned by CamScanner

کور وپېري، بيا به يې پکې ماشومان هم اوسېدی شي. دوی دواړه پيسې ګټي او عايد لري. دواړه خپل کار ته پام کوي او عايد يې لوړېږي. دا چې د دوی عايد لوړېږي، لګښت يې هم ورسره لوړېږي.

د عايد صورت حساب

د مالي توازن پاڼه

Scanned by CamScanner

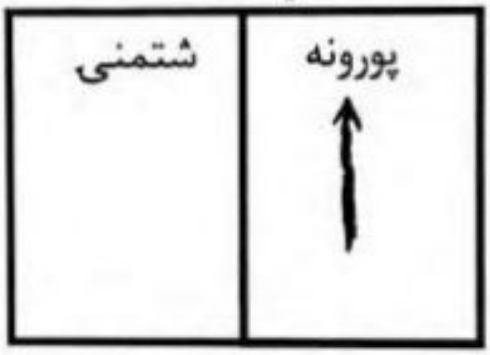
د خلکو لومړی لګښت مالیات دي، زیاتره خلک فکر کوي چې دا ګنې پر عایداتو مالیات دي، خو د امریکایانو تر ټولو لویه مالیه ټولنیز تامین دی. کارمند فکر کوي چې د ټولنیز تامین او روغتیایي مالیه ګنې نږدې ۷٫۵٪ ده، خو دا په اصل کې ۱۵٪ ده، ځکه د کار خاوند باید همدومره پیسې په ټولنیز تامین کې ورکړي او دا پیسې د کارمند پر ځای دولتي خزانې ته ځي. پر دې سربېره چې کومې پیسې د ټولنیز تامین لپاره له تنخوا ګرځول کېږي، هغه عاید ګڼل کېږي او ددې باید بیا له سره مالیه ورکړل شي. دا هغه پیسې دي چې کارمند ته نه ورځي، مستقیماً د ټولنیز تامین خزانې ته ځي، خو دا چې د کارمند عاید حسابېږي، په دې خاطر تر مالیه ګرځوي. دې سره پورونه یا الزامات لوړېږي.

Scanned by CamScanner

د عايد صورت حساب

د مالي توازن پانه

دا بېلګه د هغې کورنۍ په بېلګې کې ښه روښانه کېږي. د دوی عايد چې لوړ شي؛ نو خپل شخصي- کور پېري، په دې کور دوی بيا مالیه ورکوي، دا د جايداد ماليه وي، بيا دوی نوی موټر، موبل يا د کور نور وسايل پېري، بيا يې ناڅاپه پام کېږي چې د دوی د پورونو برخه د کرېډېټ کارت له پورونو ډکه شوې ده.

Scanned by CamScanner

دوی د موږ ک د ځغاستې په تلک کې بندېږي، په دې وخت کې یې ماشوم هم پیدا کېږي. دوی کار و زیار لا دېروي او دا کیسه همداسې تکرارېږي. عاید چې زیات وي د مالیاتو کچه لوړېږي، دېته Bracket Creep وایي یا تصاعدي مالیات وایي. دوی ته د پوسټ له لارې یو کارت کور ته را رسېږي، دا کرېډېټ کارت وي، دوی ترې کار اخلي، لګښت له کارته لوړېږي، بیا ورته د کارت له شرکته زنګ وهل کېږي د شخصي- شتمنی یانې د دوی د کور بیه لوړه شوې او د تعمیر د قوي کولو د پور وړاندیز ورته کوي. دا چې دوی په منظم ډول خپل پورونه خلاص کړي وي او باور یې جوړ وي، ورته وایي چې که تاسې دغه پور هم د کرېډېټ کارت له لارې خلاص کړئ؛ نو د سود کچه به یې ټیټه وي. دوی فوراً دا وړاندیز منې او له ترلاسه شویو پیسو د کرېډېټ کارت پورونه خلاصوي. دوی هم ارامه ساه واخلي. اوس یې د ورځنیو لګښتونو پور د کور په ګروی کې داخل کړ. دې سره په دوی تادیات کمېږي، ځکه د پور موده یې دېرش کالو ته غځولې وي. دوی نښه کار وکړ، کورنۍ

يې خريداری ته لمسوي، ځکه تخفيف ورکول کېږي، دا د پيسو سپمولو وخت دی، دوی ځان سره وايي چې مور به څه نه پېرو، هسې چکر به ووهو، خو بيا يې هم څه خونښ شول؛ نو په کرېډېټ کارت يې پېرلی شي.

زه له داسې ډېرو جوړو (ښځې او مېړه) سره مخ شوی يم، نومونه يې که هر څه وي، ستونزه يې شريکه وي. زما ليکچرونو ته راځي، زما خبرې اوري، له ما پوښتنه کوي چې: (مور ډېرې پيسې ګټلای شو؟) دوی دا فکر کړی چې د لګښتونو په زياتېدو به يې ګڼي عايد زيات شي.)

دوی تر اوسه په دې نه دي پوه شوي چې بې فکره يې خپل لګښتونه لوړ کړي دي او همدا د ستونزې سر دی. د دې لامل مالي ناپوهي ده او دوی د شتمنۍ او پور (الزاماتو) تر منځ بيخي توپير نه شي کولای.

د عايد په زياتېدو ډېرې ستونزې نه حل کېږي، خو پوهه يې حل کولای شي. د داسې خلکو په اړه زما يو ملګری وايي: (که پوه شوې چې ځان ته دې کوهي کيندلی دی؛ نو نور يې مه ژوروه.)

Scanned by CamScanner

زه چې ماشوم وم پلار به مې ویل چې: (جاپانیان په درېیو قوتونو خبر وو: د تورې، غمیو او هېنداري.

توره د وسله ییز ځواک سمبول دی، امریکا د پوځي ځواک په جوړولو میلیاردونه ډالر ولګول او نن سبا د نړۍ ستر پوځي ځواک دی.

غمی د پیسو د ځواک سمبول دی، دا متل څه ناڅه رښتیا دی چې: (دا یاد ساتئ، څوک چې پیسې لري هغه قوانین وضع کوي.)

هېنداره بیا د ځان پېژندنې د ځواک سمبول دی، ځان پېژندل د جاپاني متل له مخې په دې ټولو ستر ځواک دی.

غریب او د ټیټې طبقې خلک عموماً د پیسو د ځواک په کنټرول کې وي. دوی د سهار وختي پاڅېدو او سخت کار له املې، له ځانه د دې پوښتنې وخت هم نه لري چې دوی دا څه کوي آیا سم دي که نه؟ دوی هر سهار کار ته داسې روان وي لکه له شا چې ورپسې چا توپک نیولی وي. زیاتره خلک په پیسو نه پوهېږي او په

دې خـاطر د پيسـو سـتر قـوت تـه دا اجـازه ورکـوي چـې دوی کنټرول کړي.

کـه دوی د هېنـداړې پـه قـوت پوهېـدی نـو لـه ځانـه بـه يـې پوښـتنه کـړې وی چـې: (دا زه چـې څـه کـوم دا سـم دي او څـه مفهـوم لـري؟) بصـيرت د انسـان دروني ځيرکتيـا ده، خـو زيـاتره خلـک پـه دې بـاور نـه کـوي او ډلـې پسـې روانېـږي. دوی کارونـه پـه دې خـاطر کـوي چـې نـورو خلکـو هـم کـړي دي. دوی ځـان لـه نـورو خلکـو سره برابـروي، پوښـتنه نـه کـوي، يـوازې خـبرې منـي. دوی زيـاتره هغـه ذهنيـت تکـراروي چـې نـورو خلکـو ورتـه ويـلي وي. نـور خلک ورته وايي:

- ستاسې کور ستاسې لويه شتمني ده.
- ستاسې کور ستاسې لويه پانګوونه ده.
- که ډېر پور واخلئ، سود به مو ټيټ شي.
- ښه او خوندي دنده واخله.
- تېروتنې مه کوه.
- خطر مه منه.

Scanned by CamScanner

وايـي ډېـرو خلکـو تـه (د خلکـو د خـبرو) وېـره د مـرګ تـر وېـرې زياتـه ده. د اړواړوهـانو پـه وينـا د خلکـو لـه خـبرو وېـره، د دې وېـرو لـه املـه پيـدا کېـږي: د يـوازې کېـدو وېـره، د شـړل کېـدو وېـره، لـه نيـوکې وېـره، د خلکـو د پسـخند وېـره او د يـوازې پـاتې کېـد وېـره... . انسـان بيـا لـه دې وېـرې د خپلـو ستونزو لپـاره نـوې حلـلاره نـه لټـوي چـې له نورو جلا نشي يا نورو سره توپير پيدا نه کړي.

پـه دې خـاطر بـه زمـا پـلار ويـل چـې جاپانيـان د هېنـدارې قـوت تـه ډېـر ارزښـت ورکـوي، ځکـه دې تـه چـې وګـورو؛ نـو مـوږ تـه حقيقـت را څرګنـد شي. همـدا وېـره ددې لامـل کېـږي چـې خلـک محتـاط او محافظـه کـار شي او دا محافظـه کـاري بيـا پـه هـر څـه، مـثلاً سـپورت، اړيکـو، دندبهير[۱۳] او پيسو کې وي.

د همـدې خطـر لـه املـه خلـک څېړنـه نـه کـوي، د نـورو خلکـو پـه خـبرې او پـه ټولنـه کـې شـته نظريـات او روايـات په پټو سترګو منـي، خلک ورته وايـي:

---

[۱۳] Career

- زیار وکاړه، ترفیع به وکړې.
- کور دې شتمني ده، پور پرې واخله.
- یوه ورځ به مرستیال شې.
- پیسې وساته.
- زه چې را لوی شم، لوی کور به واخلم.
- د بیمې پیسې خوندي دي.

زیاتره اقتصادي او مالي ستونزې هله پیښیږي چې مور په پټو سترګو د نورو تقلید پیل کړو. ځینې وخت باید مور پخپله هېنداره کې وګورو او د وېرې پر ځای باید په ځان کې خپله رښتینولي پیدا کړو.

زه او مایک چې د ۱۶ کالو شو، په ښوونځي کې مو ستونزې پیدا شوې، مور بد هلکان نه وو، خو بس له نورو خلکو لږ جلا شوي غوندې وو. مور به له ښوونځي وروسته او رخصتیو کې د مایک پلار ته کار کاوه. زه او مایک به زیاتره وخت د مایک پلار سره مېز ته ناست وو او هغه به له خپلو بانکوالو، مدیرانو، حسابدارانو، کمپشن کارانو، پانګوالو او کارکوونکو سره جلسې کولې. دا هغه سړی و چې ښوونځی یې په ۱۳ کلنۍ

کې پرېښې و، خو اوس يې لارښوونه کوله، معلومات يې ورکول، امرونه يې کول او له لوستو خلکو يې پوښتنې کولې. همدا لوستي خلک به د دده په امر سمدستي راتلل او چې وخت به يې ور نه کړ، بيا به خپه وو.

دا هغه کس و چې ډلې او جميعت پسې نه ورته. ده له خپل فکره کار اخيسته. داسې خبرې يې بيخي نه خوښېدې چې: (مور بايد داسې وکړو، ځکه نور خلک هم داسې کوي.) او له (نشم) کليمې يې هم کرکه درلوده. که غواړئ چې يو کار پرې وکړئ، نو ورته ووايئ زه فکر نه کوم چې ته به دا کار وکړی شې.

مور ده سره په دفتري ناستو او کتنو کې تر ښوونځي ډېر څه زده کړل. د مايک پلار ښوونځی او پوهنتون نه و لوستی، خو بيا يې هم مالي پوهه درلوده او ښه پکې بريالی و. هغه به تل مور ته ويل چې: «هوښيار انسان، تر ځان هوښيار خلک په کار گوماري.» ما او مايک بيا دې هوښيارو سره ساعتونه تېر کړل او ډېره زده کړه مو تړې وکړه. خو له دې املې مور دواړه په هغه مروجې لارې لاړ نشو، چې زمور ښوونکو به را ښودله او دې

Scanned by CamScanner

چارې مور ته ستونزې جوړې کړې. ښوونکي به چې وويل: (که ښې نومرې وانخلئ، عملي ژوند کې به ناکام شئ.) زه او مايک به دې خبرې ته حيران شو. مور به چې د مروجو او اصولو منلو ته بلل کېدو، دا به مو احساسوله چې ښوونيز سيستم څنګه د نوې څېړنې او ابتکار مخنيوی کوي. مور ورو ورو پوهېدو چې زمور د شتمن پلار خبره رښتيا وه، اوسنی ښوونيز سيستم ښه *کارکوونکي* پيدا کولای شي، خو ښه *کارپنځوونکي* نشي پيدا کولای.

ځينې وخت به ما او مايک له ښوونکي پوښتنه کوله چې دا مور څه لولو، په عملي ژوند کې يې ګټه څه ده؟ يا تاسې مور ته د شتمنۍ او د هغې د کارولو په اړه ولې نه وايئ؟ ددې په ځواب کې به يې تل راته ويل چې شتمني کوم ارزښت نه لري، که مور چېرې د زده کړو په ډګر کې ښې لاس ته راوړنې ولرلې شتمني به خپله را مخه کړي.

د پيسو په اړه چې زمور معلومات څومره زياتېده، هومره مور له خپلو ښوونکو او ټولګيوالو جلا کېدو. زما لوستي

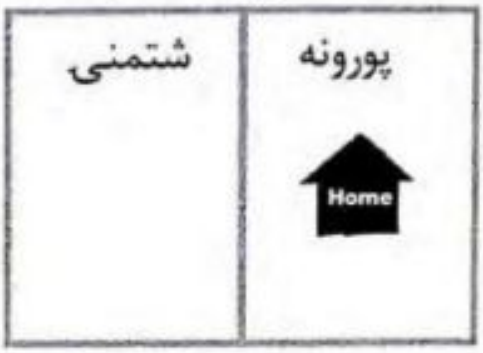
پلار به په لوړو نومرو ټینګار نه کاوه، خو د پیسو په اړه به مو تل بحث سره کاوه. ۱٦ کلنۍ ته چې رسېدم د مور و پلار په پرتله مې د پیسو د پوهې بنسټ قوي شوی و. د ورځنیو حسابونو په رسولو پوهېدم او د مالي حسابدارنو، سوداګریزو وکیلانو، بانکرانو، د ځمکو د کمېشن کارانو، پانګوالو او نورو خبرې به مې اورېدې.

یوه ورځ مې را سره پلار په دې بحث کاوه چې زمونږ کور ولې زمونږ تر ټولو لویه شتمني ده او ما ورته دا ویل چې په کوم دلیل زمونږ کور زمونږ تر ټولو لویه شتمني نه ده، په دې خبرې مو سره شخړه شوه.

په راتلوکي انځور کې ما هڅه کړې چې نېستمن پلار سره، د کور په اړه د خپل فکر مخالفت څرګند کړم.

Scanned by CamScanner

د عايد صورت حساب

شتمن پلار

د مالي توازن پاڼه

نېستمن پلار

پورته ډياګرام د کور په اړه زما د شتمن او نېستمن پلار د ليدلوري بدلون ښيي. يوه پلار به کور خپله شتمني ګڼله او بل پلار به ويل داسې پور بايد چې خلاص شي. ما د دواړو پلرونو د پيسو د جريانو ښودلو لپاره ډياګرامونه رسم کړل. ما ورته هغه کومکي لګښتونه هم په ګوته کړل چې د کور اخيستو له املـه کېږي. کور چې څومره لويېږي لګښت ورسره هومره ډېرېږي او د پيسو جريان د لګښتونو په ستون کې وځي.

Scanned by CamScanner

د عايد صورت حساب

زه وایم چې کور شتمني نه ده او نن هم خلک ما په دې فکر او خبرې یو ډول ننګوي. زه په دې هم پوهیږم چې کور د ځینو خلکو لوی ارمان او لویه پانګوونه ده او خپل کور لرل له نشته کور نه ښه وي. زه د دې عمومي فکر پر ځای یو بل بدیل وړاندې کوم. که زه او میرمن مې پریکړه وکړو چې لوی او ښایسته کور وپیرو؛ نو هغه به

Scanned by CamScanner

خپله شتمني نه ګڼو. تر څو چې دا زمونږ له جبهه پيسې باسي دا به پور يا الزام وي.

زه دغه استدلال کوم. زه فکر نه کوم ډېر خلک به زما دا خبره راسره ومني، ځکه چې لوی او ښايسته کور په هر صورت يوه عاطفي اړتيا ده او خبرې چې د عاطفي يا احساساتو شي؛ نو دا چې څومره لوړېږي، د پيسو پوهه ورسره ټيټېږي. دا زما خپله تجربه ده چې پيسې هره يوه پرېکړه عاطفي او احساساتي کوي.

- د کورونو په موضوع کې، زياتره ټول عمر د هغه کور لپاره پيسې ورکوي چې د دوی نه وي. په بله وينا، زياتره خلک په څو کلونو کې يو نوی کور اخلي، دا کور اخيستل په اصل کې هغه ۳۰ کلن اخيستل دي چې دوی يې بيا ورو ورو پرې کوي.
- زياتره خلک که په ګروی سود ورکړي، مالیه يې کمېږي، خو دوی چې لګښتونو لپاره پيسې ورکوي، له دې يو ځل مالیه ګرځول شوې وي،

Scanned by CamScanner

کـه څـه هـم گـروي بېرتـه خلاصـه کـړي، خـو لـه لګښتونو مالیه ګرځول کېږي.

- زمـا خسرـګنی دې خـبرې هیښـه کـړه چـې پـه جایـدادونو یـې مالیـه هـره میاشـت ۱۰۰۰ ډالـره لـوړه شـوې ده. دا زیاتوونـه د دوی لـه تقاعـد وروسـته شـوې وه، دې سره د دوی د تقاعـد پـه بـودیجې فشـار راغـی او دوی مجبـور شـول چـې کور پرېږدي.
- د کورونـو ارزښـت نـه لـوړېږي، زه ځینـې ملګـري پېژنم چـې د کـور لپـاره یـې یـو میلیـون ډالـر پـور کـړي دي، خـو کـور یـې اوس لـه دې پـه ډېـره ټیټه بیه پلورل کېږي.
- لـوی زیانونـه لـه لاسـه وتي فرصـتونه دي. کـه ټولې پیسې مو پـه کـور ورکـړې سخت کـار تـه بـه اړ شئ، ځکـه پیسـې ستاسـې د لګښـتونو لـه سـتونه وځي، خـو د شـتمنیو پـه سـتون نـه ورزیـاتېږي. دا د منځنـی طبقـې د پیسـو د جریـان بېلګـه ده. کـه چېـرې یـوه ځوانـه جـوړه، د خپلـې شـتمنی پـه

Scanned by CamScanner

ستون کې پیسې ورزیاتې کړي، راتلونکی ژوند به یې اسانه شي. د دوی د شتمنی ستون به ډک وي او اضافي لګښتونه به به په اسانه خلاصولای شي. زیاتره وخت کور یوازې د پور اخیستو د یوې وسیلې په توګه عمل کوي، چې د لوړېدونکو لګښتونو مخه پرې ونیول شي.

لنډه دا چې په اخره کې د کور پېرلو پرېکړه ډېره ګرانه تمامېږي او که په دې برخه کې پانګوونه وشي، په پېرودونکي لاندې درې ډوله اغېز کوي:

۱) **د وخت ضایع**، چې په دې وخت کې د نورو شتمنیو ارزښت لوړېدی شي.

۲) **د اضافي پانګې ضایع**، دا پانګه د کور د ساتنې او رغوونې پر ځای بله برخه کې کارېدی شوه.

۳) **د پوهې ضایع**، زیاتره خلک کور، سپما او د تقاعد پیسې ټولې د شتمنیو په ستون کې حسابوي. دا چې دوی د سپما لپاره پیسې نه لري؛ نو سپما نه کوي. دا یې د پانګوونې له

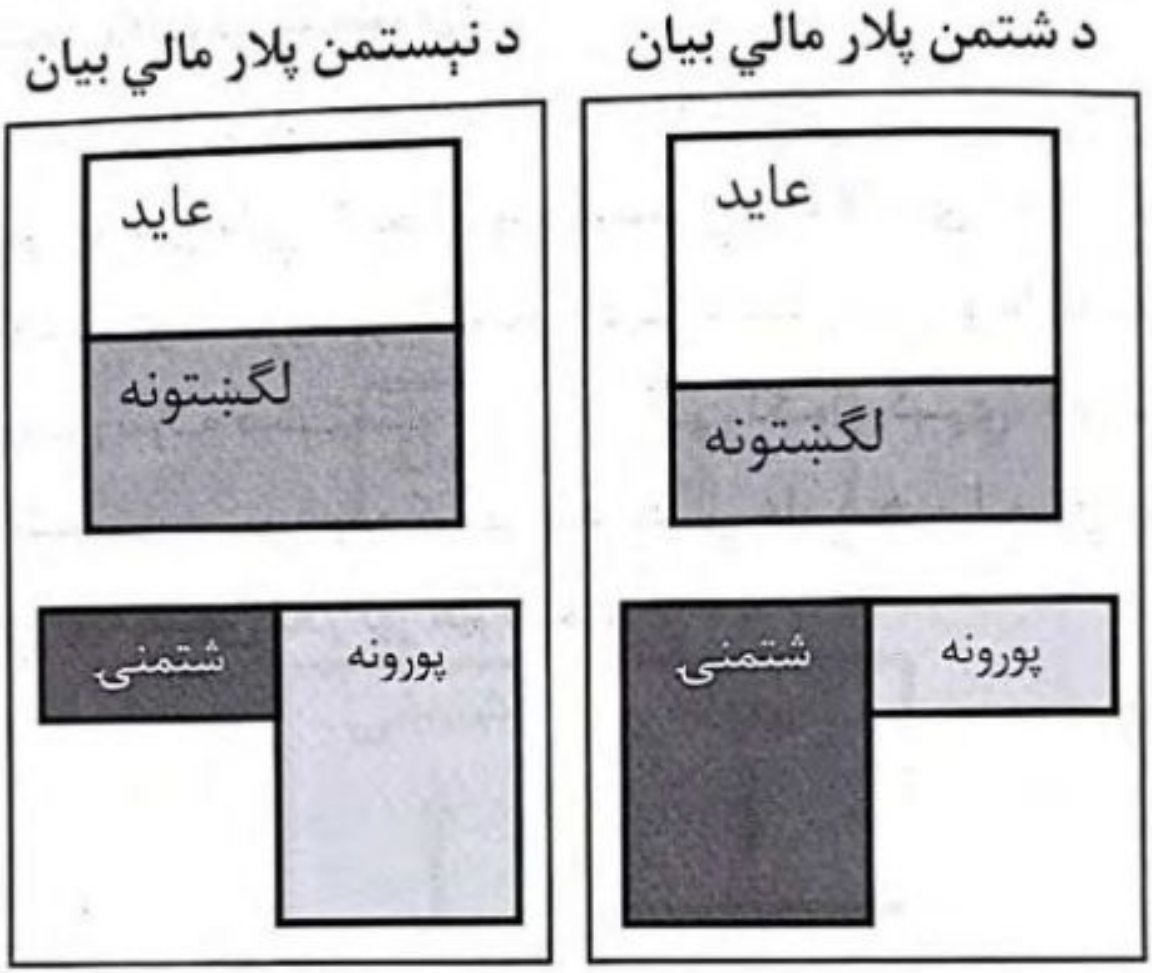
تجربې بې برخې کوي. دوی (پوه پانګوال) نشي- کېدای. په دې توګه زیاتره وخت د دوی پانګوونه په (پوهو پانګوالو) پلورل کېږي، دا خلک په تمه وي چې همدا پانګوونه ببرته یو ځل بیا په همدې محتاطو او محافظه کارو خلکو وپلوري.

زه دا نه وایم چې کور مه پېرئ، زه وایم چې د شتمنۍ او پور تر منځ په توپیر پوه شئ. که زه غواړم چې لوی کور وپېرم، لومړی باید داسې شیان وپېرم چې زما د دې لوی کور د لګښتونو لپاره راته پیسې را وګټي.

زما د لوستي پلار د ژوند حالت عیناً د هغه انسان حالت دی چې د موږکانو د ځغاستې په تلک کې ګیر شوی وي. لګښتونه یې عاید سره مساوي دي، د شتمنۍ اخیستو فرصت نه لري، په دې خاطر یې نو پورونه تر شتمنیو زیات دي.

لاندې انځور زما د نېستمن پلار مالي حالت ښیي. دلته ګورو چې زما د نېستمن پلار عاید او لګښت سره مساوي دی او پورونه یې تر شتمنۍ لوړ دي.

Scanned by CamScanner

د شتمن پلار مالي حالت بيا لاندې انځور کې دی، په دې انځور کې ګورو چې عايد تر لګښتونو لوړ دی، له لګښته په زياتو شويو پيسو شتمنی اخيستل کېږي، هغه شتمني بيا عايد راوړي، په دې توګه عايد يو ځل بيا تر لګښت لوړېږي او په څنګ کې ورسره د شتمنيو حجم هم د پورونو په پرتله زياتېږي.

Scanned by CamScanner

شتمن پلار ولې شتمنېږي؟

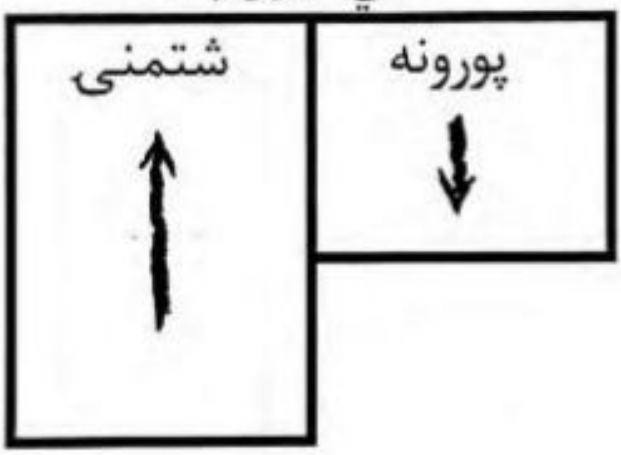
د شتمن پلار د مالي حالت په لیدو دا معلومات کېږي چې شتمن ولې لا نور هم شتمنېږي. په لاندې انځور کې د شتمنیو ستون تر لګښتونو ډېر عاید راوړي او دا اضافي پیسې بهرته د شتمنیو په برخه کې لګول کېږي. دې سره د شتمنیو ستون وده کوي او دا خپل عاید هم لوړوي، له دې امله شتمن پلار نور هم شتمنېږي.

Scanned by CamScanner

د عايد صورت حساب

د مالي توازن پاڼه

د منځنۍ طبقې خلک ولې مالي ستونزې لري؟

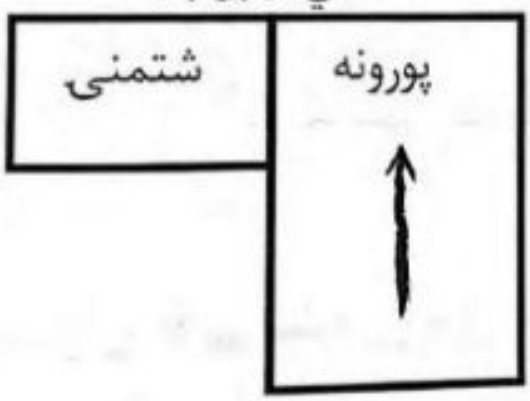
د منځنۍ طبقې خلک عموماً مالي ستونزو سره مخ وي، د دوی د عايد لويه سرچينه تنخوا او مزدوري وي او څومره چې تنخوا لوړېږي، مالیه هم ورسره لوړېږي. ددې تر څنګ يې لګښتونه هم لوړېږي. دا چې له عايد سره يې

لګښت سم لوړېږي، نو دوی د موږک د ځغاستې په تلک کې بندېږي. په دې توګه دوی خپل کور د عاید تولېدوونکي پانګوونې پر ځای خپله اساسي پانګوونه بولي.

د عاید صورت حساب

د مالي توازن پاڼه

دا نمونه دا فکر نښيي چې کور پانګوونه ده، که تاسې دا فکر کوئ چې د عاید په لوړېدو به لوی کور واخیستی شي؛ نو دا د اوسنی پوروړې تولنې اساس دی. د لګښتونو لوړول، کورنی لوړو پورونه ور بولي او مالي

Scanned by CamScanner

ستونزې يې زياتېږي. سره له دې چې د دوی تنخواوې به لوړېږي او پرمختګ به هم کوي، خو د مالي پوهې د نشتون له امله دې ډول ژوند کې خطر زيات وي.

په ۱۹۹۰ز کال کې د مالي بحران په لړ کې، د بې کاری زياتېدو وښوده چې منځنی طبقه څنګه له مالي پلوه لړزېدلې ده. دې وخت کې ناڅاپه د کمپنيو د تقاعد برنامې خپل ځای د ۴۰۱ K برنامې ته پرېښود. دا په دې مانا وه چې د ټولنيز تامين سازمان له ستونزو سره و او تقاعد شويو خلکو د امتيازاتو د تامين لپاره په سرچينو پسې ګرځېدل. بلاخره يې وېره په منځنی طبقې کېناسته او ګټه يې حداقل دا شوه چې خلک دې موضوع ته متوجه شول او د ګډې پانګوونې ونډې (Mutual Funds[14]) اخيستو ته يې مخه کړه.

د ګډې پانګوونې ونډې په دې خاطر مشهورې شوې چې زموږ د خوندیتوب ډاډ راکوي. کوم خلک چې د ګډې پانګوونې ونډې اخلي، دوی د ګروی او سود خلاصولو

---

[14] يوه مالي اداره ده چې د خلکو نقدې پيسې اخلي، په يوه ځای کې لګوي او هر چا ته د خپلو پيسو له درکه ګنه او زيان رسېږي.

لپاره شپه او ورځ کار کوي، د بچو د فیسونو ورکولو لپاره هم باید پیسې وسپموي او د کریډټ کارت پورونه هم باید پرې کړي. دوی دومره وخت نه لري چې د پانګوونې په اړه معلومات واخلي او د پیسو له لګولو وړاندې یې په هره برخه فکر وکړي. دوی د ګډې پانګوونې په مدیر یا مسئول شخص باور وکړي، پیسې ورکړي، ځکه په دې کې پانګوونې ډېر ډولونه دي. پانګوال ډاډه وي چې پیسې یې د دې (متنوع پانګوونې) له امله خوندي دي.

دغه لوستي د منځنۍ طبقې خلک، د کمپشن کارانو په وینا د ګډې پانګوونې د وندو اسناد لاسلیک کړي، دوی فکر کوي چې دا پانګوونه خوندي ده، بیا وایي: (پام کوه، خطر مه منه!)

اصلي غمیزه د لومړنۍ مالي پوهې نشتون دی او د منځنۍ طبقې خلک د همدې کمي له امله ستونزو سره مخ کېږي. دوی په دې خاطر احتیاط ته اړ کېږي چې مالي حالت یې ضعیفه وي، د دوی د عاید او لګښت تر منځ توازن نه وي. پورونه پرې پراته وي او شتمنۍ هم نه وي چې د عاید کومه لاره چاره ترې جوړه شي. په عامو

حالاتو کې د دوی د عايد لويه سرچينه تنخوا وي او ژوند يې په بادار تکيه وي. بيا چې دې خلکو ته د (ګټورې معاملې) فرصت پيدا شي، نو له دې فرصته هم ګټه نشي- اخيستی، ځکه دوی ډېر زيات کار کوي، مالیات پرې ډېر وي، پورونو کې ډوب وي، په دې خاطر د خپلو پيسو په اړه هېڅ ډول خطر نه مني.

لکه څنګه مې چې دې څېرکي په سر کې وويل، تر ټولو مهمه خبره د شتمنيو او پورونو تر منځ توپير دی. په دې توپير چې پوه شئ، بيا د هغو شتمنيو په پېرلو تمرکز وکړئ چې عايد درته ولري. دا د شتمن کېدو لپاره تر ټولو ښه لاره ده. په همدې لاره ځئ او ستاسې د شتمنيو ستون به وده وکړي. خپل لګښتونه او پورونه را ټيټ کړئ، بيا به د شتمنيو د اخيستو لپاره پيسې ولرئ، د شتمنيو ستون مو چې ډک شو بيا به نورې ګټورې پانګوونې ته رجوع وکړئ. دا پانګوونه به له ٪۱۰۰ تر لايتناهي پورې ګټه ولري او ښايي تاسې د ۵٬۰۰۰ ډالرو پانګوونه يو ميليون يا تر دې هم لوړه شي. دا هغه پانګوونه ده چې د

Scanned by CamScanner

منځنۍ طبقې خلکو ته (خطري) ښکاري، خو که څوک مالي پوهه ولري دا پانګوونه ورته هیڅ خطر نه لري.

که تاسې چېرې د نورو خلکو په پل روان شئ او هغه څه وکړئ چې هغوی یې کوي؛ نو حالت به د لاندې انځور په ډول وي:

د عاید صورت حساب

عاید شرکت ته کار (معاش)
لګښتونه دولت ته کار (مالیات)

د مالي توازن پاڼه

پورونه بانک ته کار (ګروي)	شتمنۍ

که ته چېرې کارمند یې او خپل کور هم ولرې، نو کاري هلې ځلې به دې عموماً داسې وي:

۱) شرکت ته به کار کوئ:

Scanned by CamScanner

څوک چې په تنخوا کار کوي هغوی خپل بادار یا شریک شتمن وي. ستاسې هلې ځلې به مو بادار ته بریا او تقاعد ورکړي.

۲) دولت ته به کار کوئ:

تاسې به تنخوا لیدلې هم نه وي چې دولت به ترې د وخته خپله برخه ګرځولې وي. تاسې چې څومره ډېر کار کوئ، هومره د دولت مالیه لوړوئ. زیاتره په کال کې شپږ میاشتې د دولت لپاره کار کوي.

۳) تاسې به بانک ته کار کوئ:

له مالیاتو وروسته به ستاسې لوی لګښتونه بیا ګروي او د کریډېټ کارت پور خلاصول وي.

د ډېر کار کولو یوه ستونزه دا ده چې پورته یاد شوي اړخونه به ستاسې د هڅو له برکته لا ډېره برخه ترلاسه کوي. تاسې باید دا زده کړئ چې د خپلو هلو ځلو او مندو ترړو په برکت، خپل ځان او کورنۍ ته هم ګټه ورسوئ.

که تاسې پرېکړه وکړه چې خپل کار به کوئ او هڅې به د لوړې تنخوا پر ځای د شتمنیو د لاس ته راوړلو لپاره کوئ؛ نو موخې به ځانته څنګه ټاکئ؟ زیاتره خلک باید کار

Scanned by CamScanner

وکړي او تنخوا واخلي چې شتمنی پرې ترلاسه کړي. د دوی شتمنی چې زیاتې شي، خپله بریا به څنګه اندازه کوي؟ انسان څنګه پوهېږي چې شتمن شوی دی؟ لکه زه، څنګه چې زه د شتمنیو او پورونو لپاره خپل تعریفونه لرم، همداسې د شتمن کېدو لپاره هم یو تعریف لرم. اصلاً ما دا مفهوم د (باک منستر فولر) په نوم یوه کس نه راخیستی دی، دا سړی ځینې خلک «ټګ» او ځینې یې «نابغه» بولي.

دا سړی څو کاله وړاندې په انجینرانو کې یو شور را پورته کړ، ځکه د جوړیسک په نوم د یوې اختراع د ثبت غوښتنه یې وکړه، خو اصلاً (فولر) د شتمنی په اړه هم څه ویلي وو. دا موضوع په پیل کې ډېره پېچلې وه، خو څه موده وروسته مې چې ولوسته؛ نو په مفهوم یې پوه شوم. دی وایي: (شتمني د انسان د هغې وړتیا په مانا نه ده چې په راتلونکي کې تر څومره وخته ګوزاره کولای شي او که زه نن کار بس کړم، تر څو ورځو به ګوزاره وکړم.)

ستاسې د شتمنیو او پورونو د ټولیز ارزښت برخلاف، چې زیاتره د یوه انسان په اضافي لګښتونو ډکېږي، دا امکان

رامنځته کوي چې سم سنجشي- واحد ترلاسه کړو. په دې توګه ما وکړی شول دا سنجشي- واحد پیدا کړم چې د مالي استقلال ترلاسه کولو لپاره، خپلې موخې ته څومره نږدې یم.

په شتمنیو (دارایي) کې زیاتره وخت هغه شیان هم راځي چې پیسې درته نه ګټي، مثلاً هغه شیان چې اوس ستاسو په زېرمتون کې پراته دي. شتمني په دې اندازه کېږي چې ستا پیسې څومره پیسې ګټي؟ او ستا مالي بقا په همدې پورې ترلې ده.

شتمني د شتمنیو (Assets) په ستون کې، د لګښتونو د ستون پر وړاندې، د پیسو جریان اندازه کول دي.

مثلاً زه د شتمنیو په ستون کې زما د پیسو د جریان مقدار ۱۰۰۰ ډالر دی او میاشتني لګښتونه مې ۲۰۰۰ ډالر دي؛ نو زما شتمني څومره ده؟

بېرته به د بشاغلي فولر تعریف ته ستانه شو، د هغه د تعریف له مخې زه څو ورځې ګوزاره کولای شم؟ که ۳۰ ورځې یانې یوه میاشت فرض کړو؛ نو زه پنځلس ورځې

ګـوزاره وکـړی شـم. زه بـه هلـه شـتمن يـم چـې د شـتمنيو (اسپټس) په ستون کې هره مياشت ۲۰۰۰ ډالر ولرم.

نـو دا پـه دې مانـا نـه ده چـې زه شـتمني لـرم، خـو شـتمن لا نـه يـم. تراوسـه مـې عايـد دومـره دی چـې زمـا مياشـتني لګښـتونه پـوره کـوي. کـه لګښـتونه لـوړوم د هغـې لپـاره بايـد د شـتمنيو نقـدي جريـان لـوړ کـړم چـې يـو تـوازن رامنځتـه شي. دېتـه هـم پـام کـوئ چـې پـه دې وخـت کـې زه پـه خپلـه تنخـوا تکيـه نـه يـم، مـا د شـتمنيو سـتون پـه ودې تمرکـز کـړی، پکـې بريـالی شـوی يـم او مـالي ثبـات يـې راکـړی دی. کـه زه نـن هـم دنـده پرېـږدم، نـو د شـتمنيو سـتون لـه نقـدي جريانـه خپل لګښتونه پوره کولای شم.

ورپسـې هـدف مـې بايـد دا وي چـې د شـتمنيو عايـد وسـپموم او پـه دې پيسـو پـه سـتون کـې يـوه بلـه داسـې شـتمني ورزياتـه کـړم، چـې هغـه هـم راتـه عايـد ولـري. پـه دې توګـه ورځ تـر بلـې زمـا شـتمنی زيـاتېږي. ځـومره چـې شـتمنی زيـاتېږي هـومره بـه ورسره نقـدي جريـان زيـاتېږي، ځـومره چـې دا جريـان زيـاتېږي، هـومره بـه زمـا عايـد تـر لګښـت لـوړ وي او ورځـې تـر بلـې بـه مالـداره کېـږم. پـه دې توګـه بـه زه د

Scanned by CamScanner

خپل ډېر کار تر څنګ له یوه بل مدرکه هم عاید لرم، که د پانګوونې دغه دوره همداسې روانه وي، نو زه به هم د شتمن کېدو په لاره روان یم. یوازې دېته پام کوئ چې:

- شتمن، شتمنی پېري.
- نېستمن یوازې لګښتونه کوي.
- د منځنۍ طبقې خلک (پورونه) پېري او فکر کوي چې دا ګڼي شتمنی دي.

نو زه څنګه خپل کار پیل کړم؟ ځواب یې راتلونکي څپرکي کې، د مکډونالډ له بنسټګره واورئ.

Scanned by CamScanner

درپیم څپرکی

درپیم درس

خپل کار کوئ

شتمن د شتمنیو ستون ته گوري او
نور خلک د عاید صورت حساب ته

۱۹۷۴ز کال کې د مکډونالډ له بنسټګر (ری کروک) غوښتنه وشوه چې په اوسټپن کې، د تکزاس پوهنتون، د سوداګرۍ پوهنځي، د ماسټرۍ دورې زده کوونکو ته وینا وکړي. زما یو ملګری د همدې پوهنځي محصل و. له قوي اغېزناکې وینا وروسته چې خلک خواره شول؛ نو محصلینو (ری) یوې ناستې او څښاک ته دعوت کړ او ده یې په ډېر درنښت دا بلنه ومنله.

ټول محصلین ناست وو او د خپل څښاک ګیلاسونه یې په لاس کې نیولي وو، په دې وخت کې ټرې پوښتنه وکړه: (زه څه کار کوم؟)

Scanned by CamScanner

محصلینو وخندل چې ری ګنې ورسره ټوکې کوي، خو ده بیا پوښتنه وکړه: (تاسې څه فکر کوئ چې زه څه کاروبار کوم؟)

محصلینو بیا وخندل او بلاخره یوه زړور هلک وویل: (ری! ټوله دنیا پوهېږي چې ته د برګرو هوټل لرې.)

ری نری موسکا وکړه، شېبه غلی و، بیا یې وویل: (زه پوهېدم چې تاسې به همدا وایئ، خو نښاغلو او اغلو! زه د برګرو کاروبار نه کوم، زما اصلي کاروبار د جایدادونو پېر و پلور دی.)

زما ملګری کیت وایي چې ری ډېر وخت په دې موضوع وغږېده. د (ری) اصلي تمرکز په دې و چې په خلکو د خپل کاروبار څانګې یا نمایندګۍ وپلوري، خو د څانګې موقعیت ته یې ډېر زیات پام کاوه. دی پوهېده چې د هرې څانګې په بریا کې تر ټولو لویه ونډه د ځمکې او موقعیت ده. اصلاً کیسه دا وه چې کوم کس به د مکډونالډ څانګه پېرله، هغه ځمکه به یې هم ورسره پېرله چې د مکډونالډ ملکیت به و.

Scanned by CamScanner

نـن سـبا مکډونالـډ په نـړۍ کـې ډېـر زيـات جايدادونـه لـري او د دوی ځـانګې پـه شـمېر کـې تـر کاتوليـک کليسـاوو زيـاتې دي. نـن مکډونالـډ پـه امريکـا او د نـړۍ د نـورو هېـوادو پـه مهمو او ارزښتمنو سيمو کې ځمکې لري.

زمـا ملګـري کيـت ويـل چـې دا يـې د ژونـد تـر ټولـو مهـم درس و، نـن کيـت هـم د مـوټر مينځلـو ځايونـه جـوړ کـړي، خـو اصلي کاروبار يې د جايدادونو پېر و پلور دی.

مخکـې څېرکـی پـه دې خـتم شـو چـې زيـاتره خلـک د ځـان په ځای نـورو تـه ډېـر کـار کـوي. لـومړی د شرکـت خاونـدانو تـه کار کـوي، بيـا دولـت تـه کـار کـوي، بيـا بانـک تـه پيسـې ګټې او هـره ميـاشـت ورتـه د خپلـې ګـروی او ډيبېټ کـارت پورونـه لنډوي.

زه چـې ماشـوم وم مکډونالـډ راسره نـږدې نـه و، خـو شـتمن پـلار زه او مايـک داسـې روزلي و چـې هغـه درس بيـا پـه تکـزاس پوهنتـون کـې محصـلينو تـه ورکـړل شـو. دا د شـتمنو خلکـو درېـيم (راز) دی او راز دا دی چـې: (خپـل کـار کـوه) عمومـاً مـالي سـتونزې لـه دې املـه رامنځتـه کېـږي چـې

Scanned by CamScanner

خلک ټول عمر نورو لپاره کار کوي او بيا چې دا کار بند کړي؛ نو د ځان لپاره ورسره هېڅ هم نه وي.

زمونږ اوسني ښوونيز سيستم کې ډېر کار په دې کېږي چې د زده کوونکو علمي وړتيا لوړه شي او د ښې دندې ترلاسه کولو لپاره يې چمتو کړي. د دوی ټول ژوند په تنخوا ولاړ وي او لکه څنګه مو چې وويل يوازې د عايد ستون ته يې سترګې وي. دا خلک بيا د خپلې تعليمي وړتيا لوړولو لپاره پوهنتونونو ته ځي چې انجينران، ساينسپوهان، آشپزان، پوليس، مامورين، هنرمندان، ليکوال او... شي. دا چې دوی تعليمي وړتياوې لري، د کاريګرو ډلې ته ننوځي او پيسو ګټلو ته متې را بډه وهي.

ستا د کاروبار او مسلک تر منځ ډېر زيات توپير دی. زه زياتره وخت له خلکو پوښتنه کوم چې: (څه کاروبار کوې؟)

دوی راته وايي: (زه بانکر يم.)

بيا ترې پوښتنه کوم: (نو ته خپل بانک لرې؟)

دوی راته عموماً وايي: (نه! په بانک کې کار کوم.)

Scanned by CamScanner

په دې صورت کې دوی خپل مسلک له کاروبار سره ګډوډ کړی دی. د دوی مسلک دې بانکوالي وي، خو دوی بیا هم کاروبار ته اړتیا لري.

په ښوونځیو کې یوه ستونزه دا ده چې ته څه لولې هماغه درنه جوړېږي، که پخلی دې ولوست؛ نو اشپز به شې. که حقوق دې ولوستل وکیل به شې. که تخنیک دې ولوست مستري به شې. خو د لوست ددې طریقې زیان دا دی چې خلک مسلک ته ګوري او خپل کاروبار ته یې پام نه وي. دوی ټول عمر د نورو خلکو لپاره کار کوي او هغوی شتمنوي.

که څوک غواړي چې مالي ثبات ولري، خپل کار باید وکړي او دا کاروبار د شتمنیو د ستون شاوخوا وي، نه د عاید ستون. مخکې مو وویل چې لومړی قانون د شتمنیو او پورونو تر منځ توپیر کول او شتمنی پېرل وو. شتمن خلک د خپلو شتمنیو ستون ته پام کوي، خو نور خلک بیا یوازې د عاید ستون ته ګوري.

له دې امله زه زیاتره وخت اورم چې:

- کاشکې مې تنخوا لوړه شي.

Scanned by CamScanner

- کاشکې ترفیع وکړم.
- زه بېرته ښوونځي ته ځم چې مسلکي زده کړې وکړم او دنده پیدا کړم.
- زه به یو څو ساعته ډېر کار وکړم.
- یو بله دنده هم باید پیدا کړم.
- یوه بله دنده مې پیدا کړې ده، تنخوا یې هم ښه ده.

ځینې کړیو کې دا ښې خبرې دي، خو که تاسې د (ری) خبرې ته پام وکړئ، نو تاسې تر اوسه خپل کاروبار نه دی پیل کړی، ځکه ستاسې له تمرکزه ښکاري چې پام مو لا هم د عاید ستون ته دی او په دې صورت کې انسان یوازې هغه وخت مالي ثبات مومي چې په خپلو سپمول شویو پیسو شتمنۍ واخلي او هغه شتمنۍ دده عاید لوړ کړي.

د ټیټې او منځنۍ طبقې زیاتره خلک د پیسو په لګولو او کار اچولو کې ډېر احتیاط کوي، یانې دوی خطر نشي-منلی او لامل یې دا دی چې مالي بنسټ نه لري. دوی

يوازې په خپلو دندو پورې نيښتي وي او هيڅ ډول خطر نه مني.

د مالي بحران په وخت کې چې سلګونه زره خلک له دندو وويستل شول؛ نو هغوی پوه شول چې يوازې يو کور لري، همدا يې شتمني وه او دې شتمنۍ هم دوی زېښنل. دا کور د دوی شتمني وه، خو دوی ته يې هيڅ عايد نه درلود او هره مياشت به يې تر پيسې خوړې. موټر يې بله شتمني وه، هغه هم د تېلو او مستري خپل لګښتونه درلودل. د ګلف لوبې لپاره يې وسايلو يو وخت په ۱۰۰۰ ډالر اخيستي وو، خو اوس يې دا بيه نه کوله. بې له کاري خوندیتوبه يې نور هيڅ نه لرل. دوی چې کوم شی خپله پانګه بلله هغه هم ورسره اوس د اقتصادي بحران پر مهال بېرته د مالي ثبات په ترلاسه کولو کې هيڅ مرسته نه کوله.

زه فکر کوم موږ تولو به د کور او موټر لپاره له بانکونو پور اخيستی وي او فورمې به مو لاسليک کړې وي. د پور د مقدار خانې ته به مو هم کتلي وي، دېته پام ځکه اوړي چې د حسابداری تجربه نښيي، بانک چې چاته کومې

Scanned by CamScanner

پیسې ورکوي، شخص کولای شي چې هغه په خپله شتمنۍ کې حساب کړي.

یوه ورځ مې غوښتل پور واخلم، خو خپل مالي وضعیت راته ښه ښکاره نه شو، په دې خاطر مې د ګلف وسایل، هنري کلپکسون، کتابونه، برښنایي وسایل، جامې، ساعتونه، بوټان او نور شخصي ـ شیان په دې خاطر د شتمنۍ خانې ته ور واچول چې شمېر یې لوړ شي.

خو هغوی زما د پور وړاندیز رد کړ، ځکه ما د جایدادونو په کاروبار کې دېره پانګوونه کړې وه. پور ورکوونکو ته دې شي خوند نه ورکاوه چې ما د اپارتمانونو له کرایې دېر عاید درلود. هغوی یوازې دې پسې ګرځېدل چې زه رسمي دنده ولې نه لرم او هره میاشت تنخوا ولې نه اخلم. دوی زما د قیمتي جامو، ساعتونو او نورو شیانو په اړه پوښتنه ونه کړه، ځینې وخت چې ستاسې ژوند له مروجه اصولو لږ بدل وي؛ نو دېرې ستونزې درته جوړېږي.

ځینې خلک چې ووایي زه د یو میلیون یا سله زره ډالرو په ارزښت خالصه پانګه لرم، زه ووېرېږم. د خالص ارزښت

ستونزه دا ده چې که ته غواړې شتمنۍ دې وپلورې، مالیه یې درنه ګرځول کېږي.

زیاتره خلک مالي ستونزو سره یوازې په دې خاطر مخ وي چې عاید یې ټیټ وي او د نقدي پیسو ډېرولو لپاره خپلې شتمنۍ پلوري. لومړۍ خبره دا ده، د بېلانس په پاڼه کې چې د دې شتمنیو کومه بیه رسېدلې، دا شیان بېرته هغه بیه نه پوره کوي، خو که چېرې ګټه هم وکړي؛ نو دولت بېرته له دې ګټې خپله مالیه ګرځوي، په دې توګه دولت بېرته له دې ګټې خپله برخه اخلي. خلک د پور خلاصولو لپاره خپله شتمني وپلوري، خو دولت چې ترې مالیه واخلي، د پور خلاصولو لپاره پیسې بېرته لږې شي. په دې خاطر زه وایم چې د خلکو د شتمنۍ خالص ارزښت د دوی تر اټکله ډېر ټیټ وي.

خپل کار کوه، کاروبار پیل کړه، د ورځې دنده کوه، تنخوا اخله، خو شتمنۍ پېره، پورونه او مسولیتونه مه پېره، ځکه دا شیان چې تا یو ځل وکارول بیا هغه پخوانی ارزښت نه لري. تاسې چې نوی موټر واخلئ او بهر یې را وباسئ، بیه یې دستي ۲۵٪ ټیټېږي، سره ددې چې بانک دا موټر

ستاسې اصلي شتمني بولي، خو دا شتمني نه ده. نبه ببلګه يې موبايلونه دي، کوم چې په ۵۰۰ ډالر واخيست او له دوکانه دې راوويست، ببرته يې په هماغه بيه نشې پلورلای.

ځوانان بايد لګښتونه تيټ کړي، پورونه لږ کړي او د شتمنيو اخيستو لپاره دې هلې ځلې وکړي. په کورونو کې دې مور و پلار ځوانانو ته د پور او شتمنۍ توپير څرګند کړي.

ځوانان پوه کړئ چې له واده، دندې، کور اخيستو، ماشومانو او په پور شيانو اخيستو وړاندې دې، لومړی ځان ته د خالصو شتمنيو يو اساس رامنځته کړي. زه ډېر داسې ځوانان پېژنم چې ودونه يې کړي، خو بيا يې ځان د پور په دام کې ونښلولی، په پور يې ژوند برابر کړی، خو که دوی ټول عمر کار وکړي، ځان له دغه شته دامه نشي ويستی.

د زياتره خلکو بچي لوی شي، خو د مور و پلار يې ايله دې وخت کې پام شي چې د خپل تقاعد لپاره يې سپما نه ده کړې، دوی له دې وروسته د پيسو په سپمولو بوخت شي،

خـو بيـا چـې دا مـور و پـلار ناروغـه شي؛ نـو د دوی مسـئوليت هم د بچو په غاړه شي.

نـو ستاسـې بچـي کـوم ډول شـتمنی ترلاسـه کـولای شي؟ زمـا په نظر اصلي شتمني په لاندې کټګوريو کې راځي:

- داسـې کاروبـار چـې زمـا وي، خـو ماتـه پکـې ډېـره اړتيا نـه وي. نـور خلـک يـې پـرمخ يـوسي، ځکـه کـه زه پکـې خپلـه بوخـت شـم، بيـا کاروبـار نـه شـو، دنـده شوه.

- وندې
- تضمين ليکونه
- عايد لرونکي جايدادونه
- د لندو مهالو پورونو پانې (IOUs)
- د فکـري ملکيتونـو حـق، مـثلاً سـندرې، کتابونـه، اختراعات او نور ...
- هـر هغـه شـی چـې ارزښـت ولـري، عايـد راوړي يـا يـې بيه لوړه شي او بازار ولري.

زه چـې ماشـوم وم، لوسـتي پـلار بـه مـې ويـل چـې ښـه او خونـدي دنـده پيـدا کـړم، خـو شـتمن پـلار بـه مـې ويـل چـې د

Scanned by CamScanner

خپلې خوښې شتمنۍ وپېره، ځکه که ستا په خوښه نه وي، پام به هم پرې نه کوې. ما جايدادونه واخيستل، ځکه زما ودانيو او ځمکو سره ډېره مينه ده. زما د دې کاروبار خوښېږي او پام پرې کولای شم. که دې کې ستونزې را پيدا شي؛ هومره به لويې نه وي چې له املې دې زما جايداونه بد راشي. کوم خلک چې جايدادونو سره مينه نه لري، نه دې يې پېرۍ.

زما د وړو شرکتونو پانګې هم خوښېږي، خصوصاً په پيل کې، ځکه زه متشبث يم، کاروباري سړی نه يم. پخوا مې له ځينو لويو ادارو سره کار کړی دی، هلته هم کار خوند راکاوه، ښې خاطرې ترې لرم، خو ډېر ژور پرې نه پوهېږم، ځکه اداري سړی نه يم. زما د شرکتونو پيلول خوښېږي، نه پر مخ وړل. په دې خاطر زياتره وخت د وړو شرکتونو وندې پېرم. زياتره وخت زه خپله هم شرکت پيلوم او وندې يې پلورم. د نويو شرکتونو په وندو کې کله کله بخت ياري کوي او زما دا لوبه ډېره خوښېږي. ځينې خلک له وړو شرکتونو وېرېږي او وايي چې خطر لري، همداسې ده. خو که ته په پانګوونه پوه شې، علاقه ورسره ولرې او لوبه

زده کړې، دا خطر خپله ختمېږي. وړو شرکتونو کې زما پالیسي- دا ده چې له یوه کاله ډېر وخت پکې نه تېروم او په جایدادونو کې بیا له وړو پیل کوم، واړه بیا په لویو بدلوم. دا د املاکو او جایدادونو د ارزښت لوړېدو لامل کېږي او زه جایدادونه عموماً له اوو کالو ډېر نه ساتم.

څلور کاله مې بحري ځواکونو او زیروکس سره کار وکړ، هلته مې د شتمن پلار په نصیحت عمل وکړ. ما به د ورځې کار کاوه او په وزګار وخت به مې کاروبار کاوه. د شتمنیو ستون ته مې ډېر پام وکړ، د وړو وړو جایدادونو او ونډو کاروبار به مې کاوه. شتمن پلار تل په مالي پوهې ټینګار کاوه، زه چې څومره په حساب کتاب او د نقدو پیسو په مدیریت پوهېږم، هومره به د نبې پانګوونې لپاره د تحلیل او شرکت پرانیستو وړ کېږم.

که د چا شرکت سره علاقه نه وي، زه یې ورته د جوړولو وړاندیز نه کوم. زه چې د شرکتونو په اړه څومره پوهېږم، هېڅوک به دې کار ته اړ نه باسم. ځینې وخت خلک وزګار وي وایي راځه شرکت جوړ کړه، په دې صورت کې د بریا امکان د نشت برابر دی. له لسو نهه شرکته په ۵ کالو

کې ښځه ترل کېږي، بیا چې کوم پاتې شي، په هغوی کې هم نهه سر ته نه رسېږي. نو که چېرې تاسې ښځتیا شرکت سره مینه لرئ او غواړئ چې جوړ یې کړئ، زه یې مشوره درکوم، ګنې خپلې دندې ته دوام ورکړئ او خپل کار وکړئ.

خپل کار په دې مانا چې د شتمنیو ستون مو قوي وساتئ، یو ډالر چې ورغی، ښځته اجازه مه ورکوئ چې تر ووځي. داسې فکر وکړئ چې یو ډالر ستاسې د شتمنیو ستون ته لاړ، دا به درته کار او ګټه کوي. د پیسو یوه ښېګڼه دا ده چې شپه او ورځ کار کوي او دا کار یې تر نسلونو دوام کوي. خپله دنده کوئ، نېه زیار وکاړئ، نېه کارمند شئ، خو د شتمنیو ستون ته مو هم پام کوئ.

عاید مو چې لوړ شول بیا ځان ته د سینګار او تجمل توکي اخیستې شې، یو مهم توپیر دا دی چې شتمن خلک د تجمل توکي وروسته پېري او د ټیټې و منځنۍ طبقې خلک یې لومړی پېري. د ټیټې او منځنۍ طبقې خلک موټر، لوی کور، ګانې او نور شیان په دې خاطر پېرې چې «شتمن ښکاره» شي، دوی شتمن ښکاري، خو

Scanned by CamScanner

اصلاً په پورونو کې «ډوب» وي. د ډېرې مودې شتمن خلک لومړی د شتمنیو ستون قوي کوي، بیا چې له دې شتمنیو پیسې را شروع شي، دوی پرې ځانته نور وسایل پېري. د ټیټې او منځنۍ طبقې خلک بیا دا تجمل ځانته په خپله وینو، خولو او د ماشومانو په میراث اخلي.

رښتینی تجمل د رښتینې او پر ځای شتمنۍ ډالۍ ده. مثلاً یو وخت چې ما او زما میرمن(کېم) له خپلو اپارتمانونو نه عاید درلود، هغې ځانته بینز موټر واخیسته. مور دې موټر لپاره هېڅ خواري ونه کړه او نه مو کوم خطر ومانه، ځکه دا موټر راته اپارتمانونو واخیست. خو مور د دې موټر لپاره څلور کاله انتظار کړی و، مور په تمه وو چې د املاکو د پانګوونې ګټه ډېره شوه او په کافي اندازه عاید ترې راغی، بیا مو په هغه عاید ځانته موټر واخیست او دا موټر د نبې او پرځای پانګوونې برکت و. زما میرمن پوهېده چې د خپلو شتمنیو ستون ته څنګه وده ورکړي، اوس دا موټر د کیم د مالي پوهې په مانا هم دی.

خو دې په ځای زیاتره خلک ووځي، موټر یا کومه بله وسیله په قسطونو (کرېډېټ) واخلي. دوی اصلاً ستړي

Scanned by CamScanner

شـوي وي او غـواړي چـې يـو نـوی شـی واخـلي. خـو دا پـه قسـطونو د توکـو اخيسـتل انسـان تـه سـتونزه جـوړوي، ځکـه ته بـه هـره ورځ يـو مقـدار پيسـې پـه قسـطونو کـې ورکـوې او دا بيا انسان ذهناً نارامه کوي.

تـه چـې ښايسـته مـوده صـبر وکـړې، پانګوونـه وکـړې او بيـا خپـل کاروبـار پيـل کـړې؛ نـو د شـتمنو خلکـو پـه يـوه بـل راز پوهيـدو تـه بـه چمتـو يـې، دغـه راز شـتمن خلـک لـه نـورو خلکو وړاندې کوي.

Scanned by CamScanner

څلوَرم څپرکی

څلورم درس

د مالیاتو تاریخ او د سوداګریزو اډارو قوت

زما یادېږي چې په نیوونځي کې به راته د (رابن هوډ) او (میري مین) کیسې کېدې. زما د استاد په فکر دا د یوه اتل نیکلې کیسه وه چې له شتمنو به یې شتمني تروړله او په نېستمنو به یې وېشله. زما شتمن پلار به بیا رابن هوډ اتل نه بلکې ټګ باله.

رابن هوډ مړ شوی خو پلیوني (پیروان) یې اوس هم شته، زه اوس هم ډېر خلک پېژنم چې وایي:

- شتمن خلک یې ولې پیسې نه ورکوي؟
- شتمن د ډېره مالیه ورکړي چې خیری یې غریبو ته ورسېږي.

د رابن هوډ فکر او کار همدا و چې له شتمنو یې وتروړه او په غریبو یې ووېشه، خو دا فکر د غریبو او منځنۍ طبقې خلکو په زیان دی. منځنۍ طبقه د رابن هوډ د همدې اصولو له لاسه، د مالیاتو په جال کې نیکېل ده. شتمن

خلک مالیه نه ورکوي، مالیه همدا د منځنی طبقې خلک، په تېره بیا لوستي او د ډېر عاید لرونکی قشر ورکوي او همدا پیسې غریبو ته ځي.

خو دا چې دا هر څه ولې کېږي، ددې لپاره باید د مالیاتو تاریخ ته سر ورښکاره کړو. زما لوستي پلار د علم په تاریخ کې تکړه و، خو شتمن پلار مې بیا ځان د مالیاتو د تاریخ په ګانه سینګار کړی و.

شتمن پلار ما او مایک ته وویل چې پخوا په امریکا او انګلستان کې مالیات نه وو، یوازې د جګړو پر مهال به له خلکو لږې پیسې تولېدې. د پیسو مقدار به پاچا یا ولسمشر اعلانوه. برېتانیا کې مالیات د ناپېلیون پر وړاندې د جګړو (۱۷۹۹ تر ۱۸۱۶) پورې وضع شول او امریکا کې یې بیا د کورنۍ جګړې (۱۸۶۵ تر ۱۸۶۱) لپاره مالیه تولېده.

۱۸۷۴ز کال کې د انګلستان پارلمان په خپله خلکو مالیه وضع کړه او په امریکا کې، د ۱۹۱۳ز کال له شپاړسمو قانوني اصلاحاتو وروسته مالیه وضع شوه. امریکایان د مالیاتو مخالف وو. بوسټن بندر کې چې پېښه رامنځته

Scanned by CamScanner

شـوه لامـل يـې پـه چـايو د مـاليې لـوړول وو او د (بوسـټن هـاربر ټـي پـارټي) پـه نـوم يادېـده، لـه همـدې د امريکـا د خپلـواکۍ جگړه هـم پيـل شـوه. دې کـار پنځـوس کالـه ونيـول چې عام ولس د مالياتو ورکولو لپاره چمتو شي.
لـه دې تاريخـه دا معلومـات کېـږي چـې پخـوا د عايـد مالـيه او د جگـړې مالـيه يـوازې پـه اشرافـو وضـع کېـده او شـتمن پـلار هڅـه کولـه چـې مـا او مايـک پـه همـدې موضـوع پـوه کـړي. هغـه بـه ويـل چـې لـه دې وروسـته ورو ورو پـه اکثريـت خلکـو ومنـل شـوه، غريبـو خلکـو تـه بـه يـې ويـل چـې دا ماليـات اشرافـو تـه يـو ډول جـزا ده. پـه دې توگـه خلکـو دې قـرارداد تـه رايـه ورکـړه او د قـانون برخـه يـې وگرځېـده. کـه څـه هـم دا قـانون د اشرافـو او فيوډالانـو لپـاره جـوړ شـوی و، خـو د وخـت پـه تېرېـدو پکـې د ټيټـې او منځنـۍ طبقـې هماغـه ونښـتل چې دې قانون ته يې رايه ورکړې وه.
شـتمن پـلار وويـل: (حکومـت چـې د پيسـو خونـد وليـده، اشـتها يـې ورتـه نښـه شـوه. خـو زه او سـتا پـلار سره مخـالف يـو، هغـه د دولـت مـامور دی او زه پـانگوال يـم، دواړو پيسـې ترلاسـه کـوي، خـو زمـوږ د بريـا د انـدازه کولـو طريقـې هـم

متضادې دي. هغه ته پيسې ددې لپاره ورکول کېږي چې خلک وګومارې، خلک چې وګومارې اداره ورسره پراختيا مومي او په دولت کې تر ټولو ښه اداره ده چې پراخه وي. اپوټه زه بيا لږ خلک ګومارم او لږې پيسې لګوم، زما دا کار بيا د پانګوالو خوښېږي. په دې خاطر مې دولتي خلک نه خوښېږي، د دوی موخې له کاروباري خلکو سره تړاو لري. حکومت چې څومره وده کوي، هومره ډېر ماليات وضع کوي او د ملاتړ لپاره يې پيسو ته اړتيا پيښېږي.

زما لوستي پلار به ويل چې دولت بايد غريبو سره مرسته وکړي. جان. اف کېنيډي او د هغه د سولې ځواکونو مفکوره يې خوښېده. د هغه دا مفکوره دومره خوښېده چې ان مالېزيا، تايلنډ او فلېپين ته د سولې ځواکونو د روزونکو په توګه لاړل. ده به تل هڅه کوله چې خپله بودیجه لوړه کړي او په خپلو ادارو يانې ښوونيزې ځانګې او سولې ځواکونو لپاره نور خلک وګومارې.

زه به د لسو کالو وم چې هغه راهيسې مې راته پلار ويل، دولتي مامورين د لټو غلو يوه ډله ده او نېستمن پلار به مې ويل چې اشراف او شتمن تګ او حريص خلک دي،

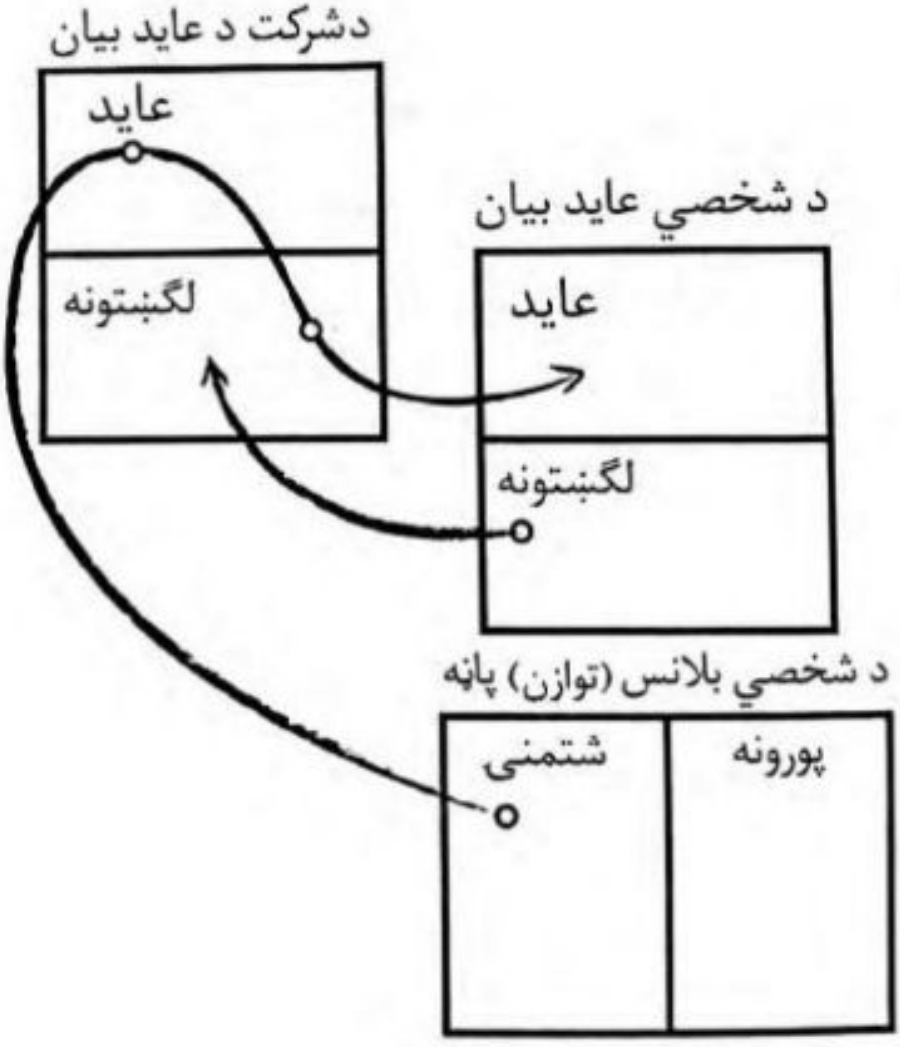
Scanned by CamScanner

لـه دوی بایـد ډېـره مالیـه واخیسـتل شي. دواړو خپـل قـوي دلایـل لـرل. ماتـه دا کـار ډېـر سـخت و، ځکـه پـه سـیمه کـې د یـوه شـتمن انسـان لـه کـوره بـه چـې راغلـم خپـل (دولتـي رهـبر) پـلار سره بـه مـخ شـوم، پـه دې پوهېـدل سـخت وو چې څوک په حقه دی او څوک ناحقه.

خـو د تـاریخ مطالعـه د مالیـاتو پـه اړه جالـب لیـدلوري څرګنـدوي. لکـه مـې چـې وویـل د مالیـاتو طرحـه پـه همـدې ډول منـل کېـدای شـوه، ځکـه خلکـو د رابـن هـوډ پـه مفکـورې باور درلـود، هغـه بـه د خپـل فکـر لـه مخـې شـتمني لـه شـتمنو تروړلـه او پـه غریبـو وېشـله. خـو سـتونزه هلـه پیـدا شـوه چـې د دولـت لـوړه او حـرص زیـات شـو او ډېـر زر یـې دا قـانون د اشرافو تـر څنګ پـه منځنـی طبقـې پلـی کړ، تـر دې چـې ورو ورو پکـې غریـب خلـک هـم را ښـکېل شـول. بـل خـوا اشرافـو فرصـت ومونـد، دوی خپـل اصـول درلـودل، لکـه څنګـه مـې چـې درتـه مخکـې وویـل اشراف او شـتمن د سـوداګریزو اداړو پـه اړه پوهېـدل او دا سـوداګري ان د بـادي بېړیـو لـه وختـه مشـهوره وه. شـتمنو سـوداګریزې اداړې پـه بحـري لارو د خپلـو مـالونو د خونـدیتوب لپـاره رامنځتـه کـړې. شـتمنو پـه

Scanned by CamScanner

سوداګریزو ادارو کې پانګوونه وکړه چې د بحري سفر لپاره اسانتیاوې برابرې کړي. دې شرکتونو یا سوداګریزو ادارو به وروسته د بېړیو مالونکان ګومارل چې په بحر کې بېړۍ وچلوي او په نویو ځمکو کې (خزانې) پیدا کړي. بېړۍ به چې ډوبه شوه مالونکان به پکې له ژوندې خلاص شول او د شتمنو زیان یوازې هغه پیسې وې چې دې سفر لپاره به یې ځانګړې کړې وې.

لانـدې انځـور دا ښـيي چـې پـه شرکتونـو کـې لګـول شـوې پانګـه، څنګـه ستاسـې د عايـد پـه صـورت حسـاب او د تـوازن په پاڼه کې نشي راتلی.

شـتمن خلـک د ادارو د دولتـي جوړښـت پـه قـوت پـوهېږي او همـدا لامـل دی چـې د منځنـۍ طبقـې او غريبـو خلکـو پـه پرتلـه ډېـره ګټـه کـوي. زمـا يـو پـلار سوسيالیسـت او بـل پـانګوال و، د دې دواړو فکرونـو لـه املـه زه ډېـر زر پـوه شـوم چـې د پـانګوالۍ فکـر لـه اقتصـادي پلـوه زمـا ډېـر خوښـېده. داسـې ښـکاري چـې د کمونيسـت نظـر لرونکـي خلـک اخـر کـې ځـان تـه خطـر سـاز وي او ځـان ملامتـوي، ځکـه د دوی مـالي پوهـه ټيټـه وي. ولـس کـه پـه هـره لاره لـه شـتمنو پيسـو تـروړل وغـواړي، بريـا پکـې د شـتمنو وي. لکـه مـا چـې وويل پـه پيـل کـې مالیـه پـه شـتمنو وضـع شـوې وه، خـو زور يـې منځنـۍ طبقـې څخـه وواتـه او دوی هـم پکـې ښـکېل شـول. شـتمنو ډېـر عالمـان او مفکـرين هـم تېرايسـتل، ځکـه هغـوی مـالي پوهـه درلـوده او دا پوهـه پـه ښـوونځيو او پوهنتونو کې نه ښودل کېږي.

Scanned by CamScanner

شتمنو عالمان څنګه مات کړل؟ په شتمنو چې مالیه وضع شوه، حکومتي خزانې ته پیسې روانې شوې، په لومړیو کې خلک خوشاله وو، څکه پیسې به د شتمنو اخیستل کېدې او د تنخواو او امتیازاتو په توګه په دولتي مامورینو وېشل کېدې، همدا پیسې به بېرته د شتمنو له فابریکو سره د دولتي قراردادونو په اساس یو ځل بیا د شتمنو جېبونو ته ورتلې. دولت نښې ډېرې پیسې درلودې، خو مدیریت یې نه و، څکه د پیسو د بېرته را ګرځېدو هېڅ لاره نه وه. یانې که تاسې دولتي مامور وی، د قانون له مخې مو د پیسو سپمولو حق نه درلود. که یو ځل به درته بودیجه تخصیص شوه او تاسې به ونه لګوله دا امکان و چې دویم ځل بودیجه کمه شوې وی او رسماً بیا ډېر مثمر هم نه ښکارېدئ. بل خوا سوداګر وو، دوی ته به چې هر څومره پیسې ورغلې کار به یې تړې اخیسته او د دوی مثمریت په رسمیت وپېژندل شو.

څومره به چې د دولت لګښت زیاتېده، هومره یې پیسو ته اړتیا پیدا کېده. یوازې له شتمنو د مالیې وضع کولو

دا اړتیا نه پوره کوله، په دې خاطر په منځنی او تیټې طبقې هم مالیه وضع شوه، دا هماغه خلک وو چې دې قانون ته یې رایه ورکړې وه.

شتمنو له مالیاتو د خوندیتوب لپاره سوداګریزو ادارو ته پناه یوړه، ځکه په همدې خوندي کېدل. خو زیاتره خلکو چې شرکتونه او سوداګریزې ادارې جوړې نه کړې، په دې نه پوهېدل چې دا شرکتونه توکي او شیان نه دي، دا یوه موسسه ده چې یوه دوسیه وي چې ځینې رسمي اسناد پکې وي او په اداره یا دفتر کې پرته وي، دا دوسیه په اړونده دولتي اداره کې ثبت و راجستر وي. دا کومه لویه اداره نه وي چې لویه لوحه دې پرې ځړېدلې او شرکت دې پرې لیکلی وي. دا نه فابریکه وي او نه د خلکو ډله وي. دا یو قانوني سند وي چې یو بې ساه قانوني وجود یې رامنځته کړی دی. دې سره یو ځل بیا د شتمنو شتمني خوندي شوه، شرکتونه پیل شول او ددې لپاره یو دایمي قانون هم تصویب شو. په دې قانون کې د شرکتونو په عاید مالیه، د شخص پر عاید تر مالیې لړه وي. ددې تر څنګ شرکتونو اجازه

درلوده چې تر مالیه ورکولو وړاندې هم خپله شتمني وکاروو.

دا جګړه د شتمن او غریب تر منځ له کلونو را روانه ده. په دې جګړه کې یوې خوا شتمن او بل خوا هغه خلک دي چې وایي: (له شتمنو یې واخلئ). دا قانون چې په هر ځای کې پلی شوی دا جګړه ورسره راغلې ده او تل به وي. ستونزه د بې خبره خلکو ده، دوی سهار منظم راویښېږي، کار ته ځي، مالیه ورکوي او په دې نه پوهېږي چې شتمن خلک کومه لوبه کوي، که دوی په دې لوبه پوهېدی دوی به هم کولی او یو وخت به یې مالي استقلال درلودی.

ما دا خبره ډېر ځوروي چې کورنۍ خپل بچو ته وایي، ښوونځي ته لاړ شه، ښې نومرې واخله چې ښه دنده پیدا کړې. کارمند که مالي پوهه ونه لري، مناسبه او خوندي دنده یې هېڅکله نشي ژغورلای.

د امریکا منځنۍ طبقه په کال کې پنځه شپږ میاشتې دولت ته کار کوي چې مالیات یې پوره کړي. زه فکر کوم دا موده له اړتیا ډېره اوږده ده. ته چې څومره ډېر کار

کوې، هومره به دولت ته ډېره مالیه ورکوې. نو زه وایم کوم خلک چې وایي له شتمنو یې واخلئ او غریبو ته یې ورکړئ، دوی اصلاً د مالیاتو د قانون پلوي کوي او دا قانون به ډېر زر په دوی هم وضع شي.

که څوک غواړي چې شتمنو ته زیان واړوي؛ نو شتمن ورته لاس تر زنې نه کېنې. دوی پیسې لري، قوت لري او د حالاتو د بدلون قوي هوډ ورسره وي. دوی تر ټولو تکړه وکیلان او حسابداران ګوماري، په سیاسیونو فشار راوړي، قوانین بدلوي یا پکې ځانته د ګټې یوه لاره پیدا کوي.

د امریکا د مالیاتو کوډ اجازه ورکوي چې د مالیاتو کمولو نورې لارې چارې هم ومومندل شي. دې معلوماتو ته هر څوک لاسرسی لري، خو یوازې شتمن خلک ترې ګټه اخلي، ځکه دوی کاروباري فکر لري. مثلاً ۱۰۳۱ راز دی. دا د کورنۍ عاید د (۱۰۳۱) کوډ برخه ده. د دې قانون له مخې که چېرې د یوه ملکیت بیه لوړېږي او پلورونکی غواړي چې دا ملکیت وپلوري او په پیسو یې بدل وپېري؛ نو په دې صورت کې ترې د دې سودا د ګټې مالیه نه ګرځول کېږي. دا ګټه یوازې په جایداد او ملکیت کې

کېږي. په دې طریقه چې تاسې هر څومره راکړه ورکړه کوئ او قیمتي ملکیتونه پېرې هېڅ ډول عاید دربانديې نه وضع کېږي، تر دې چې تاسې خپله ځان مفلس یا دیواله نه کړئ.

املاک د پانګوونې وسیله او له مالیاتي پلوه ډېرې ګټې لري. بیې چې لوړې شي، له دې ګټه راځي او تاسې دا مالیه نه ورکوئ، البته تر هغې چې تاسې دا شتمني نقده نه کړئ. دا یو قانوني فرصت دی او څوک چې له دې ګټه نه اخلي، د شتمنیو د ستون د ودې یو لوی فرصت له لاسه ورکوي.

منځنۍ او ټیټه طبقه دا تدابیر نه لري. دوی ځای په ځای ناست دي، دولت لګیا دی ویني ترې زېښې. زه د هغو خلکو په لیدو حیرانېږم چې ډېره مالیه ورکوي او له معافیو ګټه نه اخلي، دا خلک له دولته وېرېږي. زه پوهېږم چې مالیه اخیستونکي څومره ظالم او بې رحمه وي، زه داسې ملګري پېژنم چې کاروبار یې له منځه تللی، دیواله شوي، خو وروسته یې پام شوی دی، چې تېروتنه حکومت کړې وه. زه دا شی احساسوم. خو که څوک کال کې

پنځه شپږ میاشتې دولت ته په دې خاطر کار کوي چې له وېرې يې خلاص شي؛ نو دا ډېره لويه بيه ده.
زما نهستمن پلار دې سره مبارزه ونه کړه، غلی کېناست. شتمن پلار مې هم داسې وکړل، هغه په دې لوبه کې يو قدم وړاندې و، هغه شرکتونه جوړ کړل او دا شی د شتمنو تر ټولو لوی راز دی.
ستاسو به ياد وي چې ما له شتمن پلاره لومړی کوم درس زده کړ. زه وړوکی هلک وم، ليکه کې په تمه ناست وم چې هغه به ماسره کله خبرې کوي. زه به زياتره د هغه په دفتر کې ورته په تمه ناست وم او هغه به په لوی لاس وخت نه راکاوه. هغه غوښتل چې زه د هغه قوت احساس کړم، ځکه دا قوت بايد ما هم يوه ورځ ترلاسه کړی وی. ماته چې ځومره کاله هغه خبرې کړې تل يې راته ويلي چې علم قدرت دی، خو پيسې چې راشي قدرت هم ورسره راځي، بيا ددې قدرت د ساتلو او پراخولو لپاره علم ته اړتيا وي. که علم ونه لرې او پوه نشوې، نړی به مود فوټبال د توپ په څېر هاخوا دېخوا غورځوي. شتمن پلار به تل ماته ويل چې زورور ستاسې مشر- او رئيس نه دی،

بلکې زورور د مالیاتو مامور او کارمند دی. که هغه ته مو فرصت ورکړ، ډېره مالیه درنه اخلي.

پیسو ته کار کولو پر ځای، د ځان لپاره پیسو کارولو په برخه کې، لومړی درس د همدې قدرت په اړه دی. که ته د پیسو لپاره کار کوې؛ نو دا قدرت ته خپل بادار ته سپارې او که پیسې د ځان لپاره کاروې؛ نو دا قدرت تاسره پاتې کېږي.

مور چې ځان لپاره د پیسو په کارولو پوه شو؛ نو دویم ګام دا و چې په مالي چارو کې ځیرک واوسو او چاته اجازه ورنه کړو چې زمور په چارو کې دې مداخله وکړي. ته باید په قانون خبر او په سیستم پوه شې چې څنګه کار کوي. که تاسې په دې برخه کې پوره معلومات ونه لرئ، نو خلک به درته مزاحمت کوي او که په چارو پوه شئ، نو مبارزه ورسره کولای شئ.

په همدې خاطر به زمور شتمن پلار به لورو تنخواو نېسه تکړه تکړه مدافع وکیلان او حسابداران ګومارل. دا تنخواوې د دولت تر مالیاتو ډېرې لږې وې. د هغه تر ټولو نېسه درس راته دا و چې که په ځیرکتیا ګام پورته کړې، نو

Scanned by CamScanner

څوک دربانديې فشار نشي- راوړی. زما پلار په قانون پوهېده، ځکه قانون منونکی و. له قانونه بې خبري ګرانه تمامېږي. که تاسې په قانون پوه شئ، تاسې به په حقه يئ او له مبارزې به هېڅ ډول وېره نه احساسوئ. تر دې که ستاسو په مقابل کې روبن هوډ او دده ډله وي.

لوستي پلار به مې تل ويل چې خوندي دنده پيدا کړه، بيا به يې راته د ډېر کار کولو ګټې را په ګوته کولې او راته يې ويل چې ګام په ګام به پرمختګ کوې. ما لوستی پلار په دې نه شو پوهولای چې ادارې ته کار کول او وانښه ترې اخيستل، داسې دي لکه څوک چې غوا ته وانښه اچوي او د لوشلو لپاره يې تياروي.

دا خبره مې چې شتمن پلار ته وکړه هغه راته وويل: (د پرمختګ په زينې له ختلو دا نښه ده چې ټوله زينه خپله کړه.)

زه چې وړوکی وم د شرکت او کاروباري اداري په جوړېدو نه پوهېدم، دا چاره به راته سخته ښکارېده او يو ډول وېره مې ترې احساسوله. په دې اړه به مې چې فکر وکړ، وښته مې به ځيګ شول، خو بيا مې هم دا باور درلود

Scanned by CamScanner

چې يو وخت به مې خپل شرکت وي او نور خلک به ما لپاره کار کوي. که زما شتمن پلار سره په وخت مرسته نه وی کړې، نو ما به د لوستي پلار مشوره منلې وی. د شرکت په اړه زما د شتمن پلار همدا وړې وړې خبرې وې چې زما زړه کې يې دا باور ژوندی وساته، هغه باور دا و چې يوه ورځ به زه هم خپل کاروبار لرم او پردی مزدوري به نه کوم. شپارس کلنی ته چې رسېدم په دې باوري شوم چې زه به د لوستي پلار مشوره نه منم. زه نه پوهېدم چې دا هر څه څنګه کېږي، خو هوډ مې کړی و چې د نورو خلکو په لاره به نه ځم او همدې هوډ زما ژوند بدل کړ.

د شلو کالو چې شوم د شتمن پلار نصيحت راته نور هم روښانه شو. ما په همدې وخت کې د بحري ځواک دنده پرېښي وه زيروکس کورپ ته تللی وم. ما ښې پيسې ګټلې، خو تنخوا به مې چې واخيسته خپه به شوم، ډېره برخه به ترې ګرځول شوې وه او ما به چې څومره ډېر کار کاوه، هومره به رانه ډېره برخه ګرځېدله. لږ کار مې چې وکړ او پکې بريالی شوم، نو مشرانو مې د ترفيع او تنخوا

Scanned by CamScanner

لورولو په اړه فکر وکړ، زه ډېر خوښ شوم، خو د پلار دې خبرې به مې غوږونو کې انګازه کوله چې: (ته چا لپاره کار کوې؟) او (څوک شتمنوې؟)

په ۱۹۷۴ز کال کې زه لا د زیروکس (فوټوکاپي ماشینونو شرکت) کارمند وم، په همدې وخت کې مې خپله اداره جوړه کړه او خپل کار مې پیل کړ. زما د شتمنیو په ستون کې څو شتمنۍ زیاتې شوې وې او د پراختیا ورکولو هڅه مې کوله. زما له تنخوا به هره میاشت مالیه ګرځېده، دې سره مې د شتمن پلار هغه خبره ثابته شوه چې دولت هېڅکله نه مړېږي او که زه د لوستي پلار په راکړې لاړه تللی وی؛ نو راتلونکی به مې تیاره وی.

زیاتره باداران په دې نظر دي چې که کارکوونکي ته د خپل کاروبار مشوره ورکړې دا په کاروبار بد اغېز کوي. ښایي دا خبره زیاتره خلکو ته سمه وي، خو زما کیسه دا وه چې د شتمنیو په پیدا کولو او شتمنېدو مې دنده هم نښه کېده. اوس مې موخه لرله، کار ته به له وخت مخکې راتلم، تر ناوخته به راتاو وم، هڅه مې کوله چې ډېرې پیسې وګټم او ډېرې شتمنۍ وپېرم.

Scanned by CamScanner

څومره به چې د بریا پورې رانږدې کېده، هومره به ما ډېر ماشینونه پلورل، څومره به مې چې ډېر پلورل، هومره به مې تنخوا لوړېده، خو مالیه هم ترې ډېره ګرځېده. ما غوښتل چې ځان له دې دامه خلاص کړم، په دې خاطر مې ډېر کار کاوه او دا د یوه کارمند تر ټولو نښه انګېزه وه. په ۱۹۷۸ز کال کې زه د شرکت په ۵ غوره پلورونکو کې وشمېرل شوم او په دوی کې هم تر ټولو وړاندې وم، ځکه ما غوښتل چې د موږکانو له دې منډې باید ځان خلاص کړم.

له درې کالو په لږه موده کې، ما په خپله وړه اداره کې تر تنخوا ډېرې پیسې ګټلې. زما اداره د املاکو د پېر و پلور شرکت و او ما چې کومې پیسې ګټلې دا د شتمنیو د ستون اړوند وې. ماته دې پیسو کار کاوه او دا اجازه یې نه راکوله چې زه دې د فوټوکاپي ماشینونو پلورلو لپاره د خلکو دروازې وټکوم. دلته پوه شوم چې د شتمن پلار نصیحت څومره ګټور و. په لنډ وخت کې له جایدادو د پیسو نقدي جریانو دومره ډېر شو چې همدې خپل شرکت مې راته موټر واخیست. زما ملګرو پلورونکو به راته ویل

Scanned by CamScanner

چې ته خپله تنخوا مصرفوې، خو ما تنخوا نه مصرفوله، بلکې د شتمنیو په ستون کې مې اچوله.

زما پیسو راته نورې پیسې ګټلې. د شتمنۍ هر ډالر ډېر زیات کار کاوه، نوي کارکوونکي یې لټول، د هغوی له تنخوا یې مالیه ګرځوله او په هغه مالیه یې هڅه کوله چې خپل بادار ته یو موټر وپېري. ما زیروکس شرکت ته ډېر زیات کار وکړ، زما پلان بریالی و او د بریا ثبوت یې زما موټر و.

ما د خپل شتمن پلار درسونه عملي کړل او زر تر زره مې ځان د موږکانو له دې منډو وویسته. یانې دنده مې پرېښوده. ما کار یوازې په دې خاطر وکړی شو چې «مالي نبوغ» مې لرلو، زه دا شی (مالي استعداد) بولم او که دا مې نه لرلی؛ نو ښایي هېڅکله مې «مالي استقلال» نه وی ترلاسه کړی. اوس زه لېکچرونه ورکوم، نور خلک د مالي پوهې په ارزښت پوهوم او خپلې شخصي- تجربې ورسره شریکوم. په لېکچرو کې خلکو ته وایم چې د مالي استعداد اساس دا څلور ټکي دي:

Scanned by CamScanner

۱) حسابداري:

زه دا مـالي پوهـه بـولم، کـه غـواړئ چـې خپلـه کاروبـاري امپراتـوري رامنځتـه کـړئ؛ نـو دا يـې لـومړی اړيـن مهـارت دی. پيسـې چـې څـومره ډېـرې وي، حسـاب يـې هـومره دقت تـه اړتيـا لـري. (دا تحليـل د مـاغزو پـه کـين اړخ کـې کېـږي.) د مـالي پـوهې پـه مرسـته تاسـې خپـل مـالي صـورت حسـاب پـه شـېبو کـې لوسـتی او پـرې پوهېـدی شـئ. مرسـته يـې دا ده چـې د کاروبـار لـه پيلـه وړانـدې يې په قوتونو او ضعفونو پوهېدای شئ.

۲) پانگوونه

دا د پيسـو گټلـو علـم دی، دا سـتراتېژی او فورمولونـه غـواړي، پـه دې کـې د مـاغزو نښـي اړخ پـه کـار وي او دا اړخ د نوښت وړتيا لري.

۳) بازار پېژندنه

بـازار پېژندنـه د عرضـې او تقاضـا پېژنـدلو علـم دی. تـه بايـد د بـازار تخنيکـي اړخ وپېژنـې او انگېـزه يـې احساسـات او عاطفـه ده. ددې تـر څنـگ بايـد د پـانگوونې او اقتصـادي اسـاسي اړخونـو پـه اړه هـم پـوه

Scanned by CamScanner

شـې. په دې بايـد پـوه شـئ چـې د بـازار اوسـنيو شرايطـو ته په کتو پانګوونه بايد وشي که نه؟

٤) قانون

پـه اداره کـې د حسـابداری، پـانګوونې او بـازار تخنيکـي مهارتونـه د اداري د چټکـې ودې لامـل کېـدای شي. کـه يـو څـوک پـه مالياتي ګټـو پـوه شي او شرکـت کـې کـار کـوي، د هغـه کـس پـه پرتلـه زر پرمختـګ کـولای شي چـې خپـل وړوکـی کاروبـار لـري. دا مـزل کولـو او الوتلـو هـومره تـوپير لـري. دا تـوپير د اوږدمهـالې شـتمنی په برخه کې ډېر زيات مهم دی.

- د مالیې ګټې

شرکـت داسـې ډېـر څـه کـولای شي چـې کارمنـد يـې نشي- کـولای، مـثلاً د مالياتو لـه ورکـړې مخکـې لګښـت کـول. دا د مهـارت پراخـه او پـه زړه پـورې ډګـر دی. کارمنـدان پيسـې ګټـي، مالیـه تـرې ورکـوي او څـه چـې پـاتې شـول هغـه مصرـفوي، خـو شرکتونـه بيـا پيسـې ګټـي، څـومره يـې چـې کـولای شي هـومره مصرـفوي او چـې پـاتې شـوې لـه هغـې بيـا مالیـه ورکـوي. دا ډېـر لـوی

قانوني ضعف دی او شتمن خلک تري ګټه اخلي. که چېرې تاسې داسې پانګوونه کړې وي چې نښه عاید درته لري؛ نو شرکت جوړول دومره سخته خبره نه ده. مثلاً شرکت جوړ کړه، د عامل هئیت جلسې کوه او له خپلو رخصتیو خوند اخله. موټر، مالیه او ترمیم ټول د شرکت مسئولیت دی. د کلب لګښت به شرکت ورکوي، په هوټلونو کې د خوړو پیسې به شرکت ورکوي او داسې نورې ډېرې ګټې هم شته، له دې چې څه پاتې شول، له هغه بیا مالیه ګرځول کېږي.

- له قضیو خلاصون

زمونږ په ټولنه کې قضیې او دعوې ډېرې دي، هر څوک خپله برخه غواړي. شتمن خلک شرکتونه او بنسټونه جوړوي او په دې کې خپله شتمني پکې له پور غوښتونکو پټوي. غریب سړی چې شتمن ته زړه وخوري، خپله پوه شي چې دی خو په دومره قانوني بندیزونو کې راګیر دی او هېڅ ډول مرسته راسره نه کوي. دوی په هر څه واکمن وي، خو لاس یې تش وي، اپوټه د ټیټې او منځنۍ طبقې خلک بیا هر څه

Scanned by CamScanner

په لاس کې ګرځوي او په دې خاطر اړ کېږي چې حکومت او خلکو ته ترې برخه ورکړي. څوک چې په شتمنو دعوې کوي هغوی د رابن هوډ همدا دعوه مني چې: له شتمنو يې واخله، غريبو ته يې ورکړه.

د دې کتاب موخه مشخصاً دا نه ده چې خلکو ته د شرکتونو جوړول ور زده کړي، خو دومره وايم چې که تاسې قانوني شتمنۍ لرئ، د شرکتونو په هغو ګټو او خوندیتوب فکر وکړئ چې ډېر زر يې تاسې ته درکولای شي. بازار کې په دې موضوع ډېر کتابونه شته او تاسې به د شرکت جوړولو په لومړيو اړينو ګامونو پوه کړي، په ځانګړي ډول د ناپېليون هېل «فکر وکړئ او شتمن شئ» کتاب به درسره ډېره زياته مرسته وکړي.

مالي استعداد اصلاً د مهارتونو او وړتياوو همغږي ده، خو زه يې د څلورو ذکر شويو مهارتونو ترکيب بولم او دا د بنسټيز مالي نبوغ په مرسته رامنځته کېږي. که ډېره شتمني غواړئ؛ نو ددې مهارتونو ترکيب مو مالي نبوغ ته پراختيا ورکولای شي.

Scanned by CamScanner

لنډه دا چې:

د خپل شرکت او کاروبار خاوندان	د شرکتونو کارکوونکي
پيسې ګټې	پيسې ګټې
مصرف کوي	مالیه ورکوي
مالیه ورکوي	مصرف کوي

زه درته وړاندیز کوم چې د خپلې مالي پالیسۍ په توګه، له هغه خوندیتوبه ځان خبر کړئ چې قانوني اداره ستاسې شتمنۍ او کاروبار ته ورکولای شي.

Scanned by CamScanner

پنځم څپرکی

پنځم درس

شتمن پیسې جوړوي

په عملي ژوند کې زیاتره وخت اصلي هوښیارتیا پرمختګ نه؛ بلکې زړورتیا وي.

بیګا مې لیکل بس کړل، د دمې په نیت ټلویزیون ته کښاستم، ټلویزیون کې په الکساندر ګراهم بیل نومي ځوان جوړه شوې خپرونه خپرېده. بیل تازه ټیلیفون اختراع کړی و او زیار مخ په زیاتېدو و، ځکه په بازار کې د ټیلیفون تقاضا لوړېده. دې کار لپاره یوه شرکت ته اړتیا وه. بیل د هغه وخت لوی شرکت (ویسټرن یونین) ته لاړ او ورته یې وویل چې دا زما وړوکی شرکت او اختراع وپېرئ. په هغه وخت کې یې سل زره ډالر بیه غوښتې وه. د شرکت رئیس ورته (نه) وکړه او له سپکاوي په ډکه لهجه یې ورته وویل چې دا بیه ډېره لوړه ده.

Scanned by CamScanner

وروسـتی پېښـه بیـا تـاریخي ده، یـو میلیـاردر شرکـت رامنځته شو او د AT & T بنسټ کېښودل شو.

د ګـراهم بیـل پـه خپرونـې پسـې خبرونـه پیـل شـول، پـه خبرونـو کـې وویـل شـول چـې یـو شرکـت د خپلـو کـارکوونکو کمولـو لپـاره چـانې پیلـوي. کـاریګر غوسـه وو او د شرکـت اداره یـې پـه بـې عـدالتۍ تورنولـه. یـو مـدیر یـې لـرې کـړی و، عمـر یـې نـږدې ۴۵ کالـه و، د شرکـت پـه دروازه کـې ولاړ و، بنـځه او دوه بچـي ورسره وو او سـاتونکو تـه یـې زاری کـولې چـې مـا شرکـت تـه ورپرېـږدئ، غـواړم اداړې سره وغږېـږم، ده غوښـتل چـې د لـرې کولـو امـر یـې بېرتـه واخیسـتل شي. دې سـړي اوس اوس یـو کـور هـم پېرلـی و او وېـره یـې لرلـه چـې هغـه کـور یـې لـه لاسـه ونـه وځـي. کـامرې ددې سـړي خپګـان او نهیلـۍ ټـولې نـړۍ تـه ښودله. زما پام هم ور واوښت.

زه لـه ۱۹۸۴ز راهیسي- رسـماً درس ورکـوم، دا ډېـره سـتره تجربـه ده او زه تـرې ډېـر خونـد اخلـم. ځینـې وخـت خپـه هـم شـم، تـر اوسـه مـې زرګونـه خلـک روزلي دي او د ځـان په شـمول مـې ټولـو کـې یـو مشـترک ټکـی لیـدلی دی. مـوږ

Scanned by CamScanner

ډېرې وړتیاوې لرو، خدای ډېرې ښېګڼې راکړې دي، خو څه چې زموږ مخه نیسي- هغه پر ځان زموږ بې باورې ده. د مسلکي مهارتونو او معلوماتو کمی زموږ مخه نشي- نیولای، بلکې همدا بې باورې مو له نورو خلکو وروسته کوي، ځینې لږ وروسته پاتې شي او ځینې ډېر زیات.

موږ چې له ښوونځي او پوهنتونه فارغ شو، زیاتره پوهېږو چې یوازې ښې نومرې او ډیپلوم د روښانه راتلونکي په مانا نه دی. له پوهنتونه بهر ژوند یوازې په ډیپلوم او نومرو نه کېږي، هلته ځینې نور شیان هم په کار وي. دا شیان ډېر دي: زیار، شوق، جرات، زړورتیا، چالاکي، ځیرکتیا، حوصله او د خبرو ښه وړتیا. دا شیان ټول عمر انسان ته بریاوې ورکوي او تر ښو نومرو ډېر مهم دي.

په موږ هر یو د زړورتیا، تکړه توب، ځیرکتیا او نورې ځانګړنې لرو، خو د دې اپوټه داسې کرکټر هم لرو چې ماتېږي، په ګوندو کېږي او زاری کوي. وېټنام کې مې چې بحري ځواکونو کې دنده لرله، په ځان کې مې دا دواړه ډوله ځانګړتیاوې احساس کړې. یوه یې هم تر بلې ښه نه ده.

دا زما شخصي- تجربه ده چې د مالي پوهې لپاره زړورتيا او مسلکي پوهه دواړه په کار دي. وېره وړتياوې وژني. زه خپلو شاګردانو ته تل وايم چې خطر ومنئ، زړور شئ او وېره د وړتيا په مرسته په قوت بدله کړئ. ځينې خلک ترې ګټه اخلي او ځينې ترې وېرېږي. زه ورو ورو پوه شوم چې د پيسو په موضوع کې ډېر خلک وېره نه مني. زه خپل مالي استعداد ولې لوړ کړم؟ زه اقتصادي زده کړې ولې وکړم؟

او زما ځواب ورته دا وي چې: (نورې لارې درته خلاصې شي او لا ډېر بديلونه وموميء.)

ژوند ډېر تېز روان دی، ما کيسه د ګراهم بيل له اختراع پيل کړه، راتلونکي وخت کې به داسې ډېر خلک پيدا شي. سلګونه داسې خلک به پيدا شي چې د بيل ګېټس د مايکروسافټ په څېر شرکتونه به جوړ کړي او تر څنګ به يې ډېر خلک مفلس او ديواليه شي. خلک به هم له دندو ګوښه شي.

نو بيا د مالي استعداد غوړول څه اړتيا؟ دا ځواب تاسې خپله پيدا کولای شئ، زه به درته دومره ووايم چې ما دا

کار ولې وکړ؟ زه دا استعداد ځکه غوړوم چې نن سبا ژوند ډېر په زړه پورې دی او هره ورځ نوي بدلونونه راځي. زه له دې بدلونونو وېره نه احساسوم، بلکې ښه راغلاست ورته وایم. زه دې ته نه خپه کېږم چې ترفیع مې ولې ونه کړه یا شاته ولې پاتې شوم، بلکې د دې پر ځای هڅه کوم چې میلیونر شم. د نړۍ په تاریخ کې به دا زرینه دوره وي، ځکه وروستي نسلونه به وایي چې دا څومره ښه زمانه وه، ښه به یې یادوي، دا ځکه دې دورې کې پخوانۍ زمانه ختمه شوه او نوې پیل شوه، دا دوره ډېره خوځنده او هیجان پکې و.

نو خپل مالي استعداد غوړولو ته ولې اندېښنه لرئ؟

ځکه که تاسې دا کار وکړئ مالي بریاوې به ولرئ او که ویې نه کړئ، نو له کاره به ولوېږئ، بې ګټې به شئ، داسې وخت به راشي چې ځینې خلک به ډېر زیات پرمختګ وکړي، خو ځینې نور به هماغسې ناست وي او سیل به کوي.

۳۰۰ کاله مخکې ځمکه شتمني وه، شتمن هغه و چې ځمکه به یې لرله. له دې وروسته بیا د صنعت او

Scanned by CamScanner

فابریکو دوره شوه او امریکا په نړۍ کې ځانته یو ځای پیدا کړ، دې وخت کې شتمني د صنعتکارانو په لاس کې وه. ستونزه دا ده چې اطلاعات په نړۍ کې داسې خورېږي لکه برښنا. نن سبا شتمني د دیوالونو تر شا نه پټېږي، لکه پخوا به چې خلکو په ځمکو او فابریکو کې پټوله، اوس بدلونونه ټولې نړۍ ته ښکاري. اوس به د نویو میلیونرانو شمېر لوړ شي او داسې خلک به هم وي چې په دې ځغاسته کې به وروسته پاتې وي.

نن سبا ډېر خلک د ژوند په کش مکش کې ډوب دي، ډېر زیار کاږي، ځکه دوی اوس هم په پخواني فکر او د بدلون مخې ته ولاړ دي. زه داسې خلک پېژنم چې دندې یې ختمېږي، کورونه ترې اخیستل کېږي او دوی ددې ټولو مسئولیت د خپل بادار په چالاکۍ او پالیسیو اچوي، خو دې ته نه گوري چې گناه د دوی خپله ده، ځکه دوی اوس هم پخوانی فکر لري او پخوانی فکر لوی پور دی، ځکه دوی نه پوهېږي چې دغه فکر یو وخت شتمني وه، خو اوس هغه وخت تللی دی.

یـوه ورځ مـې د پـانګوونې پـه اړه لېکچـر ورکـاوه، پـه دې ورځ مـا د نقـدي جریـان (کـیش فلـو) لوبـه کولـه، دا لوبـه مـا خپلـه د خلکـو پوهولـو لپـاره اخـتراع کـړې وه. یـوه ملګـري ځـان سره ټـولګي تـه یـوه بڼځه راوسـته، بڼځه نـوې طلاقـه شـوې وه او سـخته تـرې ځورېـده، خـو د خپلـې سـتونزې حل یـې نـه لټاوه. ملګـري یـې فکـر کـاوه چـې دا ټولګی بـه ورسره ګڼي مرسته وکړي.

دا لوبـه دې لپـاره جـوړه شـوې وه چـې خلـک پـوه شي پیسـې څنګـه کـار کـوي؟ د لـوبې پـه لـړ کـې بـه دوی د عایـد د صـورت حسـاب او د مـالي تـوازن تـر مـنځ پـه اړیکه پوهېـدل او ترڅنـګ یـې د دې دواړو تـر مـنځ پـر نقـدي جریـان هـم پوهېـدل او هـم پـه دې پوهېـدل چـې کـه هـره میاشـت دا هڅـه وشي چـې د شـتمنیو سـتون کـې میاشـتنی عایـد تـر لګښـته لـوړ شي، نـو دوی تـه د شـتمنېدو لاره پرانیـزي. کـه تاسـې د موړکـانو لـه دې تلـک او منـډو خـلاص شـئ؛ نـو پـه خپلـه لاره بـه ګرځـندي ګامونـه واخلئ.

مخکې مو وویل چې د ځینو خلکو لوبه بده راځي، د ځینو خوښېږي او ځینې پرې نه پوهېږي، نو هغې ښځې د زده کړې یو بنه فرصت له لاسه ورکړ. په لومړۍ پاڼې کې هغې یو کارت راواخیست، په کارت د کښتۍ انځور و، لومړۍ خوشاله وه چې کښتۍ یې پیدا کړه، خو وروسته چې ملګري پوهه کړه چې دا شمېرې د عاید په صورت حساب او د توازن په پاڼې څنګه اغېز کوي، نو هغه خپه شوه، ځکه ریاضي یې نه خوښېده. مېز ته نور خلک هم ناست وو، هغوی د هغه ملګري خبرې واورېدې چې دغه اړیکه یې ورته تشریح کوله. ښځه چې پوهه شوه چې دا شمېرې څنګه کار کوي، نو ایله ورمعلومه شوه چې دا کښتۍ خو له دې پیسې خوري. په دې لوبه کې یې ماته هم وخوړه، د یوه ماشوم انځور لرونکی کارت هم ورته را ووت، یانې لوبه یې ډېره وېروونکې وه.

له ټولګي وروسته یې ملګری راغی او راته یې وویل چې هغه ښځه خپه ده. ټولګي ته ددې لپاره راغلې وه چې د پانګوونې په اړه زده وکړي، خو دا طریقه یې بیخې

خوښه نه شوه چې په داسې يوه بې ګټې لوبه يې ټوله ورځ ضايع کړه.

ملګري يې ورته وويل چې له دې لوبې وروسته خپل ځان ته متوجه شه او وګوره چې ستا د حالت ښکارندويي خو به نه کوي؟ له دې وروسته هغې ښځې ويل چې ماته خپلې پيسې بېرته راکړئ، ځکه دا فکر هم ورته هسې ټوکه ښکارېده، پيسې ورته بېرته ورکړل شوې او ښځه روانه شوه.

۱۹۸۴ز کال کې ميليونونه پيسې د هغه کار په کولو وګټلې چې ښوونځي کې يې چا هېڅ درس نه و راکړی. زياتره استادانو به ويل چې ښه درسونه وايئ چې ښې نومرې واخلئ او راتلونکی مو روښانه شي. زه به له ټولګي وتم، زړه به مې تنګېده او افکار به مې ګډوډېدل. ۱۹۸۴ز کال کې مې د لوبې او انځورونو په مرسته زده کړه پيل کړه، زه ټل ځوانانو ته وايم چې دا لوبه وګورئ، د خپلو تجربو او پوهې په رنا کې يې تحليل کړئ او خپل ضعفونه پيدا کړئ. مهمه خبره دا ده چې دا لوبه د هر چا د کرکټر ښکارندويي کوي،

Scanned by CamScanner

انسان دستي پوهوي. دا يوازې د استادانو لېکچر نه دی، دا يوه لوبه ده، په دې کې تاسې روزل کېږئ او دا روزنه به ستاسې له شوق او طبيعت سره برابره وي.

د هماغه ښځې ملګري ماته بيا زنګ را وواهه او وخت يې رانه وغوښت. ويل يې چې ښځه اوس لږه ښه ده او څومره يې چې غوسه سړېده، هومره زما د خبرو په مفهوم پوهېده.

که څه هم دې ښځې او مېړه يې کښتی نه درلوده، خو نور يې هر هغه شی پېرلي وو چې تصور يې کېده، ښځه له طلاق وروسته ډېره غوسه او نارامه وه، ځکه له شل کاله ګډ ژوند وروسته يې ناڅيزه پانګه سپموولې وه او مېړه يې يوې بلې ځوانې ښځې سره واده کړی و. دې شلو کالو کې ښځې او مېړه ښې مزې کړې وې، خو ټول يې يوازې کبار جمع کړی و، هېڅ نقدي ارزښت يې نه درلود.

ښځه پوهه شوه چې په هغه لوبه کې، دا اصلاً خپل ځان ته غوسه شوې وه، ځکه پوهېدله پرې نه او دې کار خجالته کوله. دې فکر کاوه چې مالي مسايل د سړو

Scanned by CamScanner

دې او ددې کـار يـوازې کـور او مېلمانـه پالـل وو. دا يـې هـم ويـل چـې د واده په وروسـتيو ۵ کلونـو کـې تـرې مېړه پيسـې پټـې کړې وې. نښځه په دې خپـه وه چـې مېړه يـې د نـوې نښـځې پـه اړه معلومـات لـرل او پـه دې نـه پوهېدلـه چې پيسې يې چېرې مصرفېږي.

د لـوبې په څېـر نـړۍ هـم مـوږ روزي او کـه مـوږ هڅـه وکـړو ډېـر څـه تـرې زده کـولای شـو. څـه مـوده وړانـدې مـې مېرمنـې تـه وويـل چـې پتلـون مـې په مينځلـو کـې وړوکـی شـوی دی، هغـه موسـکۍ شـوه، ورو يـې زمـا پـه خپټـه ګوتـه تختـه کـړه او وې ويـل چـې پتلـون نـه دی وړوکـی شـوی، تـه غټ شوی يې.

د کـيش فلـو لوبـه داسـې طرحـه شـوې چـې هـر لوبغـاړی ځانتـه متوجـه کـړي او موخـه يـې دا وه چـې بديلونـه درکـړي. کـه چېـرې درتـه د کښـتۍ انځـور راووت، دا پـه دې مانـا ده چـې تـه پـوروړی يـې، نـو پوښـتنه دا ده چـې: (اوس بـه څـه کـوې؟) او (څـو حللارې بـه ورتـه پيـدا کـوې؟) د لـوبې موخـه دا ده چـې لوبغـاړو تـه فکـر ور زده کـړي او نوې حللارې رامنځته کړي.

Scanned by CamScanner

دا لوبه زرګونه خلکو کړي، خو کوم خلک چې د مورِ له منډې او تلکه راوتي، تر ټولو چټک پکې هغه وو چې په شمېرو پوهېدل او نوښتګر مالي ذهنیت یې درلود. دوی ځانته بېلابېل مالي بدیلونه پیدا کړل. شتمن خلک عموماً نوښتګر وي او محاسبه شوي خطرونه مني. ځنډ پکې هغه خلک کوي چې په شمېرو نه پوهېږي او د پانګوونې له زوره نه وي خبر.

په (کیش فلو) لوبه کې زیاتره خلک ډېرې پیسې ګټي، خو په دې نه پوهېږي چې څه پرې وکړي؟ سره ددې چې دوی پیسې هم لري، خو ځینې خلک ترې مخکې کېږي او همدا کیسه په ربشتیني ژوند کې هم ده. په ربشتیني ژوند کې هم داسې ډېر خلک شته چې ښې ډېرې پیسې لري، خو مالي پرمختګ نشي. کولای. خپل بدیلونه محدودول داسې دي لکه زړو فکرونو پورې نښتل. زما د ښوونځي د دورې یو ملګری اوس درې دندې لري. له نن ۲۰ کاله مخکې دا په مورِ ټولو کې ډېر شتمن و. بیا چې زمورِ په سیمه کې د ګنیو کر بند شو، نو دده دنده هم ورسره لاړه. دده سړي په ذهن کې

Scanned by CamScanner

يـوازې يـوه لاره وه او هغـه هـم زړه وه (دېـر کـار وکـړه)، سـتونزه دا وه چـې بـل ځـای کـې ورتـه پـه پخـواني موقـف نـوې دنـده نـه پيـدا کېـده. اوس دا سـړي تـه لـه خپلـو شرايطـو سره سـمه دنـده نـه پيـدا کېـږي، پـه ټيټـو بسـتونو کـار کـوي، تنخـوا يـې لـږ ده او اوس هغـه خـوار د پيسـو پيـدا کولو او ګوزارې لپاره درې ځايه کار کوي.

په لوبه کـې بـه ځينـو خلکـو زړه خـوړ چـې پـه ربسـتيني ژونـد کـې ورتـه داسـې فرصـتونه نـه برابرېـږي او دوی ناسـت وي، زه پـوهېږم پـه ژونـد کـې څـوک داسـې کېنـي هغـوی سـم فرصت ته په تمه وي.

زه داسـې کسـان هـم پېـژنم چـې نښـه فرصـتونه هـم ورغـلي دي، خـو بيـا هـم پيسـې نـه لـري، بيـا وايـي چـې لـږې نـورې پيسـې مـې لرلـی، نـو د مـوږکـانو لـه دې منـډې او تلکـه وتلـی شـوم. پـه دې خـاطر دې حالـت کـې پـاتې دي. زه پـوهېږم خلـک پـه عمـلي ژونـد کـې داسـې کـوي، دوی تـه نښـه فرصـتونه او سـوداګانې ګـوري، خـو پيسـې ورسره نـه وي.

Scanned by CamScanner

په لوبه کې زياتره داسې خلک هم وي چې د نښه فرصت کارت يې لاس ته ورشي، په لوړ غږ يې ولولي، خو په دې نه پوهيږي چې دا ګنې فرصت دی. دوی پيسې لري، وخت مناسب وي، کارت ورسره وي، خو خپل مخ ته شته فرصت نه وينې. دوی نه پوهيږي چې له دې فرصته په ګټنې دوی د موړکانو له دې مندې او تلکه وتلای شي.

زه داسې کسان هم پيژنم چې د دې دواړو ترکيب وي، زياتره خلکو ته فرصت خپله نعرې وهي، خو دوی يې بيا هم نه وينې، يو کال وروسته يې بيا ووينې، خو وخت تېر وي او له دې فرصته بل چا ګټه اخيستې وي.

مالي نبوغ دې ته وايي چې انسان نور بديلونه وپيژني. يانې که چېرې سم فرصت نه راځي، نو څه بايد وشي چې مالي استحکام رامنځته شي؟ مثلاً فرصت شته، خو تاسره پيسې نشته، بانک پور نه درکوي، نو په دې صورت کې به څه کوې؟ کومه لاره ګټوره ده؟ که چېرې حالت نښه نه وي، هر څه ستا د اټکل برعکس وي، نو په دې حالت کې بايد څه وشي، چې يوه پيسه سل پيسې

شي؟ مالي نبوغ دا دی چې د اقتصادي ستونزو په حل کې تاسې څومره نوښت کولای شئ.
زياتره خلک يوازې همدا يوه حللاره لري چې: (ډېر کار وکړه، پيسې وسپموه او پور واخله، نو د مالي پوهې او نبوغ زياتولو ته پکې څه اړتيا ده؟)
ځکه تاسې بايد هغه کس شئ چې خپل برخليک پخپله ليکي. تاسې ته چې هر څه درکړل شي هغه بايد ښه کړئ. لږ خلک په دې پوهېږي چې برخليک داسې جوړېږي لکه پيسې چې جوړېږي. که تاسې غواړئ چې بختور شئ او د ډېر کار پر ځای ډېرې پيسې وګټئ، نو مالي پوهه بايد ولرئ. که ته داسې کس يې چې سم وخت ته په تمه وي، نو ښايي ډېره موده په تمه پاتې شې. دا داسې ده لکه سړي چې له کوره حرکت نه وي کړی او دې ته په تمه ناست وي چې دده له ورتګ وړاندې د واټونو ټولې اشارې شنې وي.
ماشومتوب کې ما او مايک ته شتمن پلار څو ځله دا ويلي چې: (پيسې رښتيا نه وي.) کله کله به يې راته ويل تاسې چې په ماشومتوب کې هڅه کړې وه سربيره

سیکې مو جوړولې، هغه وخت د پیسو راز ته ډېر نږدې شوي وئ. بیا به یې ویل چې ببوزله خلک پیسو لپاره کار کوي او شتمن خلک پیسې جوړوي. څومره چې تاسې ته پیسې حقیقي ښکاري، هومره به ورپسې ډېر ستړي یئ او هر څومره زر چې په دې پوه شئ چې پیسې رښتینې نه دي، هومره به زر شتمن شئ.

ما او مایک تري پوښتنه وکړه: (پیسې که رښتینې نه دي نو څه دي؟)

ځواب به یې راکړ: (مور یې چې څه وګڼو هغه دي.)

زمور د ټولو اصلي شتمني زمور ذهن دی، که مو دا سم وروزه، نو د سترګو په رپ کې راته د پیسو ډیري درولای شي، دومره شتمني چې له نن درې پېړۍ وړاندې به کوم پاچا یا ملکې هم نه وي لیدلې. ناروزل شوی ذهن بیا همداسې غربت او ببوزلي زېږوي چې تر نسلونو یوه کورنۍ خرابولای شي.

د نن سبا په معلوماتي زمانه کې پیسې ډېرې ژر ډېرېږي. ځینې خلک د مفکورو او دروغ رښتیا ټرونونو په برکت زښته ډېر شتمنېږي. که تاسې دا پوښتنه له هغو

خلکو وکړئ چې د وندو کاروبار کوي، نو همدا خبره به درته وکړي. ځینې وخت به دې یوه پیسه پانګوونه نه وي کړې او میلیونونه به دې جیب ته راشي، هیڅ دا چې بیخي د پیسو تبادله به هم نه وي شوې او دا ټول د ټرونونو په وسیله کیږي. په سوداګریزو چارو کې یوازې یوه اشاره یا د مونیټور (سکرین) یو بیپ غږ کافي وي. په همدې سکرین کې د ټورنټو سوداګر لیسبون ته ځي او بېرته راځي. کمپشنکار ته په یوه زنګ د توکو د اخیستو او په بل ځل بېرته د پلورلو امر کیږي. نو دا کار په پیسو نه، په اشارو کیږي.

مالي نبوغ یا وړتیا باید ولې لوړه شي؟ د دې ځواب به خپله پیدا کوئ، زه درته یوازې دومره ویلی شم چې ما دې برخې ته ولې ډېر پام وکړ، ځکه ما غوښتل چې زر زر پیسې وګټم، په دې خاطر نه چې ګنې اړتیا مې وه، په دې خاطر چې غوښتل مې دا ډېر جالب سبق دی. زه خپل نبوغ یا استعداد د دې لپاره لوړوم چې د نړۍ په یوه چټکه لوبه کې برخه واخلم او د خپل بصیرت په مرسته غواړم چې په دې انساني وده کې برخه ولرم. په

دې ځای کې خلک بدني او فزیکي کار نه کوي، یوازې فکري کار کوي، بله دا چې دا د اوسنۍ زمانې ډګر دی، همداسې پکې کېږي، هیجان هم لري او خطر هم او خوند یې په همدې کې دی.

په دې خاطر زه په خپل مالي استعداد پانګوونه کوم، ځکه دا زما تر ټولو اغېزناکه شتمني ده، زه غواړم په هغو خلکو کې راشم چې مخکې ځي او وروسته پاتې خلکو سره ملګري نه کوم.

د پیسو جوړولو یوه ساده بېلګه درکوم. د ۱۹۹۰ کال په لومړیو کې د فُنکس Phoenix مالي وضع خرابه وه. ما ټلویزیون کې یوه خپرونه لیده، (سهار پخیر امریکا)، دې وخت کې یو اقتصادپوه په سکرین راغی او د اقتصادي وضعې د خرابېدو اټکل یې پیل کړ. سړي په سپما ټینګار وکړ او وې ویل که هر سړی هره میاشت (سل) ډالر وسپموي، په څلوېښت کالو کې به میلیونر شي. هره میاشت پیسې سپمول بده خبره نه ده، دا یو بدیل دی او ځینو خلکو اختیار کړی دی، خو ستونزه دا ده چې انسان ورسره ډېر بې خبره کېږي. دې سره

Scanned by CamScanner

انسان هغه فرصتونه بايلي چې پيسې پکې زر او ډېرې زياتېږي. دا کس همدلته پاتې وي او وخت ترې روان وي. لکه ما چې وويل هغه وخت د اقتصادي بحران دوره وه. دا پانګوالو ته ښه فرصت و. زما ډېره برخه پيسې د اپارتمانونو د کاروبار په وندو کې بندې وې او ماسره نغدې پيسې لږې وې، ځکه خلکو وندې پلورلې او ما اخيستې. سپما پکې نه کېده. ما پانګوونه کوله. ما او زما مېرمن يو ميليون ډالر په داسې بازار کې بند کړې وو چې بيې پکې ورځ په ورځ لوړېدې. دا پانګوونې ته ښه فرصت و، اقتصادي حالت خراب و او ما دا وړې سوداګانې نه پرېښودې.

د سل زره ډالرو کور اوس په پنځه اويا زره و. خو ما کورونه له ځايي کمپشن کارانو نه پېرل، ددې په ځای به مې کورونه د مفلسې د دفتر او محکمې په زينو کې سوداګانې کولې او جايدادونه به مې پېرل. دلته به د پنځه اويا زرو کور کله کله په شل زره او تر دې تيټ هم پيدا کېده. د دې لپاره مې له يوه ملګري دوه زره ډالر، د نوي ورځو لپاره په دوه سوه ګټې پورې واخيستل، دا

پیسې مې وکیل ته بیعانه ورکړې او زه ژر لاړم ورځپانه کې مې دا اعلان خپور کړ چې: (د ۷۵٬۰۰۰ ډالرو کور په ۶۰٬۰۰۰ ډالر پلورل کېږي!)

دې سره زنګونه را پیل شول او پېرودونکي را سر شول، تر څو چې مې سم پېرودونکی پیدا کاوه، د کور اسناد زما په نوم شول، بیا مې پېرودونکي د کور لیدو ته هم بېولی شول، خلک د کور لیدو ته خوښ وو، کور په یوه شپبه کې وپلورل شو، ما تر خپل ۲۵۰۰ ډالره وغوښتل، د کور خاوند په خوشالۍ راکړل، نورې چارې زما مسئولیت نه و.

ما خپل ملګري ته دوه زره ډالر له دوه سوه ګټې سره یورل، هغه خوشاله شو، د کور پېرودونکی هم خوشاله و، وکیل هم خوشاله و او زه هم خوشاله وم، ځکه کور مې په شل زره ډالره واخیست او په شپېته زره ډالر مې وپلوره. دا څلوېښت زره ډالر زما د شتمنیو په ستون کې ورزیات شول او دې ټول کار یوازې په پنځو ساعتونو کې وشو.

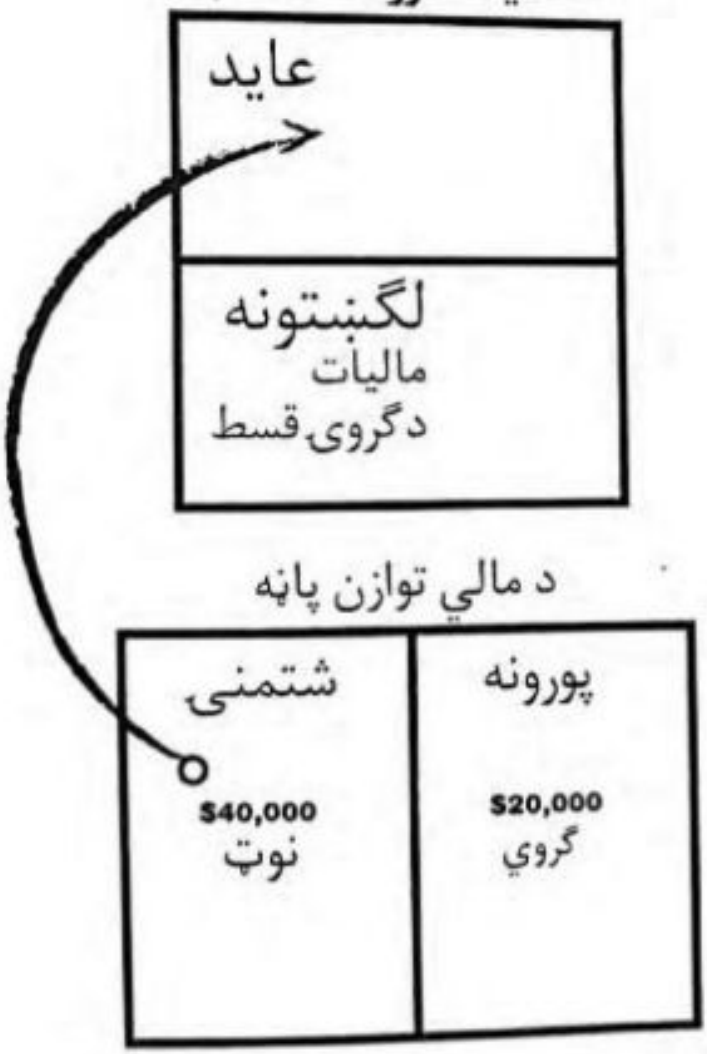
دا چې اوس تاسې لږه مالي پوهه پیدا کړې او د شمېرو لوستو مهارت مو په لوړېدو دی، نو زه به درته د انځور په

Scanned by CamScanner

مرسته وښيم چې دا د پيسو د اختراع يا جوړولو يوه بېلګه وه.

څلوېښت زره ډالر مې شتمنۍ په ستون کې پيدا شول، مالیه هم پرې نشته، ځکه نقدې نه وې، د کور نوي خاوند سند راکړی و، دې څلوېښت زرو په کال کې ۱۰ سلنه ګټه کوله او له دې د عايد په ستون کې څلور زره ډالر ورزيات شول.

د عايد صورت حساب

د سړو بازارو په موده کې ما او زما میرمنې په اضافي وخت کې داسې شپږ سوداګانې وکړې. زمږ د شتمنۍ لویه برخه په لویو جایدادونو او د ونډو په بازار کې بنده وه، دې سره بیا هم مږ په شپږو سوداګانو کې نږدې یو سل او نوي زره ډالر شتمني پیدا کړه چې د لس سلنه ګټې له قراره دا تقریباً په هر کال کې ۱۹۰۰۰ ډالر ګټه راتله، دا ګټه زمږ د جایدادونو په واړه شرکت کې وه او زمږ د موټرو جوړولو، تېلو، چکرونو، بیمې، تفریح او نورو شیانو لګښت له همدې پوره کېده، تر څو به چې دولت په دې پیسو د مالیې وضع کولو فرصت پیدا کاوه، مږ به دا وخت په هغو شیانو لګولې وې چې د قانون له مخې ورته مالیه معاف وه.

Scanned by CamScanner

دا د مالي نبوغ په مرسته د پیسو جوړولو یوه ساده بېلګه وه. د همدې مالي نبوغ په مرسته پیسې هم پیدا شوې او ساتنه یې هم وشوه. تاسې خپله ځان وپوښتئ چې د ۱۹۰۰۰۰ ډالرو سپمول به څومره وخت ونیسي، بانک به درته پرې ٪۱۰ سود درکړي؟ خو ماته چې د کور خاوند کوم سند راکاوه، په هغه لس سلنه سود هم و او دېرش کاله یې دوام هم کاوه. زه خو وایم چې هغه

Scanned by CamScanner

خلک دې هېڅکله ماته زما پیسې نقدې نه راکوي، که یې راکړې نو زه به ترې مالیه ورکوم او که هغوی ماته دا پیسې تر ۳۰ کالو رانه کړي؛ نو نړدې پنځه سوه زره ډالر عاید به ولرم.

ځینې خلکو راته وویل چې هغوی پیسې درنه کړي، بیا به څه کوې؟ زه ورته وایم که داسې وشي، نېه خبر دا دی چې د فُنکس د جایدادونو بازار له ۱۹۹۴ تر ۱۹۹۷ په ټول هېواد کې نېه تود دی، کوم کور چې ما په شپېته زره اخیستی و نېه په اسانه یې په اویا زره بېرته پلورلای شم او د پور د خلاصولو لپاره ۲۵۰۰ ډالر د فیس په توګه راکول کېږي، نوي پیرودونکي ته به دا سودا هم ګټوره وي او دا کیسه به همداسې روانه وي.

په لومړي ځل چې ما هغه دوه زره ډالر بېرته ورکړل، نو ماسره هېڅ نغدې پیسې نه وي، خو په اسنادو کې راسره پیسې نېې ډېرې وي، یانې په دې توګه ما په تش جېب نېه ډېرې پیسې وګټلې.

په دویم ځل خرڅولو کې به مې دا ۲۰۰۰ ډالر خپل جېب کې اېښي وی او د پور نېټه به مې دېرشو کالو ته

Scanned by CamScanner

غځولې وی. که د پیسو جوړولو لپاره مې پیسې ورکولی، نو بیا زما د پور سند څه ارزښت درلود؟ زه په دې نه پوهیږم، خو په هر صورت، دا په میاشت کې له سل ډالرو سپمولو نښه دی، ځکه په اصل کې باید مور د سلو پر ځای له یونیم سلو پیل وکړو، ځکه مور چې دا پیسې له کومې پانګوونې سپموو، تر څلوېښت کالو به پرې ۵٪ مالیه ورکوو او بیا به په دې ۵٪، بیا ځلي مالیه وضع کېږي. دا خبره خو ډېره هوښیاره نه ښکاري، خوندي فکر به وي، خو اوږدمهالی نه دی.

نن چې زه په ۱۹۹۷ز کال کې دا کتاب لیکم؛ نو د بازار حالت د تېرو پنځو کلو په پرتله بیخي اوښتی دی. د فُنکس جایدادونو له بیو سره د امریکا د نورو سیمو خلک رخه کوي، کوم کور چې مور په شپېته زره اخیستی و اوس یې بیه ۱۱۰۰۰۰ ډالر ده. اوس هم فرصتونه ډېر دي، خو اوس باید له قیمتي شتمنی تېر شو، وخت باید ورکړو، پلټنه به کوو. اوس سوداګانې لږې شوې دي، خو اوس هم زرګونه داسې خلک شته چې د دې سوداګانو په لټون سرګردانه دي او یوازې څو

Scanned by CamScanner

داسې فرصتونه شته چې له اخیستو یې د ګټې تمه کېدای شي. د بازار بڼه بدله شوې ده، اوس باید دا ځای پرېږدو، نوي ځایونه باید ولټوو چې هلته سوداګانې وکړو او د خپلو شتمنیو ستون ته پراختیا ورکړو.

زه دلته همدا خبرې اورم چې وایي:

- ته داسې نشې کولای.
- دا قانون سره په ټکر کې ده.
- ته دروغ وایې.

خو هېڅوک دا پوښتنه نه کوي چې:

- تا دا څنګه وکړل؟

حسابداري اسانه ده، الجبر او هندسه ورته نه ده په کار. ما په دې اړه ډېر معلومات نه دي ورکړي چې د پېر و پلور د اسنادو جوړولو د ځانګړو شرکتونو کار دی او هغوی په دې کار نښه پوهېږي. هم دوی د تادیاتو اسناد هم جوړوي. زه په کور کې ترمیم ته هم اړتیا نه لرم، ځکه دا کار پېرودونکی خپله کوي. دا د هغوی کار خپل کور دی. ځینې وخت خلک پیسې نه راکوي، دا نښه ده،

که يې ځنډ وکړ پيسې به زياتېږي، ګڼي کور به وزګار وي، په دې توګه به کور بيا پلورل کېږي، دا کار د محکمې دی.

ښايي ستاسې په سيمه کې داسې نه وي، هلته به بازار بدل وي. دا يوازې يوه بېلګه ده او موخه يې دا ده چې له مالي پوهې، نبوغ يا وړتيا څنګه کار واخيستل شي او ګټه لږه ډېره شي. پانګوونه هم لږه وي، خطر يې هم لږ وي. په دې مثال کې مورږ د پيسو پر ځای له ټرون يا قرارداده کار واخيست، هر لوستی انسان دا کار کولای شي.

بيا به هم لږ خلک داسې کوي، زياتره خلک به په هماغه لاره روان وي چې: (ډېر کار وکړه او پيسې وسپموه.)

په دېرش ساعته کار نږدې ۱٬۹۰۰٬۰۰۰ ډالر پيدا شول، د شتمنيو په ستون کې دومره پيسې جمع شوې او مالیه هم پرې رانغله.

Scanned by CamScanner

په دې کې کومه طریقه ډېره سخته ده:

۱) زیار وباسه، ۵۰ سلنه مالیه ترې ورکړه، کومې چې پاتې شوې هغه مصرف کړه، له مصرف چې پاتې شوې، هغه وسپموه او بیا پرې ۵ سلنه مالیه ورکړه.

۲) خپله ذهني پوهه او وړتیا لوړه کړه او ذهني قوت او د شتمنیو ستون ته پراختیا ورکړئ.

تر څنګ یې په دې هم فکر وکړئ چې که په (۱) لاره روان شوئ؛ نو د ۱٬۹۰۰٬۰۰۰ ډالرو سپمولو لپاره به څومره کلونه تېروئ؟

زیاتره خلک چې وایي زما بچی ښوونځي ته ځي او نومرې یې ښې دي؛ نو زه افسوس وکړم، اوس به په شئ چې زه دا افسوس ولې کوم؟ ځکه چې دا شی اړین دی، خو همدا کفایت کوي؟

زه پوهېږم پورته ښودل شوې کاروباري ستراتېژي وړه ده، خو موخه ترې دا وه چې څنګه په لږو، ډېر کولای شو. زه بیا داخبره تکراروم چې ددې بریا اصلي لامل زما قوي «مالي بنسټ» و او دا بنسټ په «پوهې» جوړېږي.

Scanned by CamScanner

مـا مخکـې هـم ویـلي او بیـا هـم وایـم چـې مـالي وړتیـا یـا نبوغ د څلورو مهارتونو ترکیب دی:

۱) حسابداري:

زه دا مـالي پوهـه بـولم، کـه غـواړئ چـې خپلـه کاروبـاري امپراتـوري رامنځتـه کـړئ؛ نـو دا یـې لـومړی اړیـن مهـارت دی. پیسـې چـې څـومره ډېـرې وي، حسـاب یـې هـومره دقـت تـه اړتیـا لـري. (دا تحلیـل د مـاغزو پـه کـین اړخ کـې کېـږي.) د مـالي پـوهې پـه مرسـته تاسـې خپـل مـالي صـورت حسـاب پـه شـېبو کـې لوسـتی او پـرې پوهېـدی شـئ. مرسـته یـې دا ده چـې د کاروبـار لـه پیلـه وړاندې یې په قوتونو او ضعفونو پوهېدای شئ.

۲) پانگوونه

دا د پیسـو ګټلـو علـم دی، دا سـتراتېژی او فورمولونـه غـواړي، پـه دې کـې د مـاغزو ښـي اړخ په کار وي او دا اړخ د نوښت وړتیا لري.

۳) بازار پېژندنه

Scanned by CamScanner

بازار پېژندنه د عرضې او تقاضا پېژندلو علم دی. ته باید د بازار تخنیکي اړخ پېژندلی وي او انګېزه یې احساسات او عاطفه ده. ددې تر څنګ باید د پانګوونې او اقتصادي اساسي اړخونو په اړه هم پوه شې. په دې باید پوه شئ چې د بازار اوسنیو شرایطو ته په کتو پانګوونه باید وشي که نه؟

٤) قانون

په اداره کې د حسابداری، پانګوونې او بازار تخنیکي مهارتونه د اداري د چټکې ودې لامل کېدای شي. که یو څوک په مالیاتي ګټو پوه شي او شرکت کې کار کوي، د هغه کس په پرتله زر پرمختګ کولای شي چې خپل وړوکی کاروبار لري. دا مزل کولو او الوتلو هومره توپیر لري. دا توپیر د اوږدمهالې شتمنۍ په برخه کې ډېر زیات مهم دی.

دا څلور واړه ترکیبونه د مالي وړتیا یا نبوغ اساس دی. دا نبوغ د شتمنۍ او بریا لپاره ډېر مهم دي. که وړوکی

کـور اخلـئ، اپارتمـان اخلـئ، شرکتونـه جـوړوئ، ونـډئ اخلـئ یـا کـه د ګډې پـانګوونې ونـډې اخلـئ ... یـا کـه بـل هـر کاروبـار کـوئ، لـه مـالي وړتیـا او نبـوغ پرتـه د شـتمنی ترلاسه کول سخت دي.

تـر ۱۹۹٦ز پـورې د جایـدادونو بیـې یـو ځـل بیـا لـوړې شـوې او ډېـر خلـک دې کاروبـار تـه راغلـل. د ونـډو پـه بـازار کـې د ونـډو بیـې لـوړې شـوې او لـه دې املـه پکـې ډېـرو خلکـو برخـه واخیسـته. د امریکـا اقتصـادي حالـت ښـه کېده. په ۱۹۹٦ز کال کـې مـا پلـور پیـل کړ او دا ځـل مـې مخـه نـاروې، پـیرو، مالیزیـا او فلیپـین تـه کـړه. پانګوونـه بدلـه شـوې وه، مـا د جایـدادونو د پیـر و پلـور کـار پرېښـود. د شـتمنیو پـه سـتون کـې د بیـو لوړېـدو تمایـل تـه ګـورم او ښـایي تـر راتلـونکي کالـه بېرتـه پلـور پیـل کـړم. دا خـبره پـه دې پـورې تړلـې ده چـې کـانګرېس کـې ښـایي ځینـې نـوي قـوانین تصـویب شي، زه فکـر کـوم چـې زمـا د هغـه شـپږو کورونـو سـودا بـه وشي او د پـور ۴۰۰۰۰ اسـناد بـه نقـد شي، زه بایـد زر تـر زره خپـل حسـابدار سره اړیکـه ونیسـم

او د پیسو د ترلاسه کولو او خوندي کولو لپاره ورسره مشورې وکړم او تیاری ورته ونیسم.

زه تاسې ته دا پیغام درکول غواړم چې پانگوونه به کله کېږي او کله به نه کېږي، بازارونه به کله ښه وي او کله به خراب وي. اقتصادي حالت کله ښه وي او کله پکې زیانونه هم کېږي. ژوند تاسې ته هره ورځ د بریا یو فرصت درکوي، دا زمونږ ستونزه ده چې مونږ ته دا فرصتونه نه ښکاري. دا فرصتونه وي او د وخت په تېرېدو بدلېږي. نوي نوي اختراعات کېږي. دې سره فرصتونه هم زیاتېږي. که تاسې له دې ګټه واخلئ، د خپل ځان، کورنۍ او نسلونو ژوند او راتلونکی جوړولای شئ.

دلته بیا دا پوښتنه را ولاړېږي چې مونږ خپل مالي نبوغ یا ورتیا څنګه لوړه کړو؟

د دې پوښتنې ځواب بیا هم تاسې ورکولای شئ، زه پوهېږم چې زه خپل علم ولې زیاتوم ولې خپلې ودې ته ډېر زیات پام کوم، ځکه زه پوهېږم چې راتلونکی پېر د بدلونونو پېر دی، زه تېر وخت پورې نه نښلم، راتلونکی

نښه بولم، زه پوهيږم چې بازار کې به لوړې ژورې راځي. زه دا خپله مالي پوهه او وړتيا په همدې خاطر لوړوم چې بازار کې به بدلون راځي، ځينې خلک به په ګوندو کېږي او دندې به غواړي، ځينې خلک به پيسې راټولوي او ځينې نور به لګيا وي له پيسو به ګټه اخلي، ميليونونه به په ميلياردونو بدلوي او همدا مالي وړتيا يا نبوغ دی.

ځينې خلک مې پوښتي چې ميلياردونه څنګه ګټل کېږي، زه تاسې سره خپلې شخصي- تجربې ځکه نه شريکوم چې بيا به تاسې وايئ، د ځان ستاينه درته کوم، خو زما نيت دا نه دی، زما بېلګې ټولې ربښتيا دي، په دې بېلګو درته زه دا ثابتوم چې دومره سخته نه ده. د مالي وړتيا او نبوغ له څلورو مهارتونو سره چې تاسې بلد شئ دا کيسه نوره هم اسانه کېږي. زه خپله د شخصي- شتمنۍ زياتولو لپاره په دوو طريقو عمل کوم: يو جايدادونه پېرم او بل وړې ونډې. جايداد د لومړنيو اړتياوو لپاره کاروم، ورځنۍ وړتياوې مې د جايداد له عايده وي او کله کله داسې هم کېږي چې ځينې

جايدادونه دېره گټه کوي. وندې بيا د فوري عايد ترلاسه کولو لپاره کاروم.

زه تاسې ته دا ونه وايم چې ما څه کړي تاسې هم داسې وکړئ، بېلګې يوازې بېلګې دي. که حالت بيخي کرکېچن وي او پانګوونه زما له پوهې لوړه وي؛ نو زه ګوتې نه ور وړم. د دې لپاره ساده رياضي او عمومي پوهه په کار ده، دا شيان د پيسو ګټلو لپاره د ملا د تير حيثيت لري.

دا بېلګې ما د پنځو لاملونو له مخې راوړې:

۱) خلک زده کړې ته هڅول.
۲) خلکو ته دا ويل چې که بنسټ قوي وي ستونزه نشته.
۳) دا ښودل چې هر څوک دېره ګټه کولای شي.
٤) دا ښودل چې موخو ته رسېدو لپاره دېرې لارې دي.
٥) او دا ښودل چې دا کومه معجزه نه ده.

۱۹۸۹ز کال کې مې د پورټلنډ، يګان په ګاونډ کې قدم واهه، دلته ښايسته ښايسته واړه کورونه وو. دا ځای

Scanned by CamScanner

افسانوي ځمکه ده، زياتره به مې واړه ماشومان ليدل چې سړې خولې به يې په سر وې او په لارو کې به يې لوبې کولې.

په ډېرو کورونو د خرڅلاو لوحې را ځوړند وي، د چارتراشو بازار نېسه نه و، د وندې بازار ناست و او مالي زيان ليدل کېده. په يوه کوڅه مې د پلور يوه زړه لوحه وليده، کور هم زوړ و، يوه ورځ مې همدلته نړدې د کور خاوند وليد، سړی خپه ښکارېده.

ما وپوښت: (په کور دې څو بيه اېښې ده؟)

سړي ماته مخ را واړاوه، نرۍ موسکا يې وکړه، وې ويل: (ته ووايه څو راکوې، دا يو کال کې مې چې خرڅ اچولې، اوس ورته بيخي څوک ګوري هم نه.)

ما ورته وويل: (زه يې اخلم!)

نيم ساعت وروسته مې کور د هغه له اېښې بيې ۲۰۰۰۰ ډالره تيټ واخيست، دا ډېر ښايسته وړوکی او د دوو خونو کور و، کړکۍ يې له لرګيو جوړې شوې وې. رنګ يې تت نيلي و، خړ رنګ هم پکې کارېدلی و، دا کور په ۱۹۳۰ کال کې جوړ شوی و، کور کې دننه له

ډبرې جوړه شایسته بخاری هم وه، دوه د خوب خونې یې لرلې او کرایه ورکولو ته نښه جوړ و.

ما د کور خاوند ته ۵۰۰۰ ډالر بیعانه ورکړه او د ۶۵۰۰۰۰ ډالرو کور مې په ۴۵۰۰۰ ډالرو وپیره. خبره پکې یوازې دا وه چې چا نه اخیسته. سړي په یوې اونۍ کې کور وزګار کړ. سړی چې له کوره خلاص شو ایله یې د ارام ساه واخیسته، ما کور د ځایي پوهنتون یوه استاد ته په کرایه ورکړ. د پیر او ګروی د اسنادو له لګښتونو وروسته ماته هره میاشت څلوېښت ډالر عاید راته، دا هیڅ هم نه و!

یو کال وروسته بازارونه نښه شول. د کالیفورنیا سوداګرو شمال خوا ته مخه کړه، دوی د کورونو کاروبار کاوه او نښې پیسې یې لرلې، دې خلکو په اورویګون او واشنګټن کې پانګوونه پیل کړه.

ما دا کور په یوې ځوانې جوړې په ۹۵۰۰۰ ډالر خرڅ کړ. ۴۰۰۰۰ ډالر نقدي سرمایه د ۱۰۳۱ مالیې څنډونې په سیستم واچوله او د نوي کور په اخیستو پسې ووتم. یوه میاشت وروسته مې د ۱۲ اپارتمانونو

لرونکی یو کور پیدا کړ. د دې ځای خاوند په المان کې اوسېده، هغه سړی ددې ځای په سمې بیې نه پوهېده او غوښتل یې چې یو ځل بیا له دې لانجې ځان خلاص کړي. دا جایداد په ۴۵۰۰۰۰ ډالر بیه شوی و، ما پرې ۲۷۵۰۰۰ بولي ووهله او سړی په ۳۰۰٬۰۰۰ راضي شو. کور مې واخیست، دوه کاله مې ځان سره وساته، بیا مې هماغه د ۱۰۳۱ له مادې کار واخیست او په دې کور مې یو بل کور واخیست، دې کور ۳۰ اپارتمانونه لرل او ارزښت یې ۴۹۵۰۰۰ ډالر و. دې وخت مور ځان له بارانه پټاوه، ځای مو باید خرڅ کړی وی او بازارونه دلته هم ورځ تر بلې سړېدل. دا وخت ددې کور بیه ۸۷۵۰۰۰ ډالر وه او په پیل کې باید ۲۲۵۰۰۰ ډالره ورکړل شوي وی. له دې ځایه میاشتنی عاید نږدې ۵۰۰۰ ډالر و. له دې وروسته بیا د اریزونا ایالت بازارونه ښه شول او په ۱۹۹۶ز کال کې دا جایداد د کلورودا یوه پانګوال په ۱٫۲ میلیونه ډالر وغوښت.

ما او مېرمن مې غوښتل دا کور وپلورو، خو په تمه وو چې کانګرس ښایي په ګټې د مالیاتو قانون بدل کړي،

په دې صورت کې مور له جايداده د ۱۵ تر ۲۰ سلنه ګټې تمه درلوده او ددې تر څنګ راته هره مياشت ۵۰۰۰ ډالر عايد راته.

په دې بېلګه کې ما وښودل چې لږې پيسې څنګه په ډېرو پيسو اوړي. يو څل بيا اساسي موضوع هماغه ده. د مالي راپورنو پوهېدل، پانګوونه، د بازار تمايل او قوانين. که په دې خبرو پوه نه شوې، نو هماغه د خلکو مروجې لارې ونيسه، يانې خطر مه منه، نورې لارې ولټوه او يوازې مستحکمې لارې ولټوه. خو داسې ځايونه عموماً ګران وي او ګټه پکې لږه وي.

عموماً د املاکو لوی کاروباريان داسې جايدادونه نه پېري، ځکه هغوی پوهېږي چې د دومره هڅو وروسته به نه د دوی کار وشي او نه به پانګوال ګټه وکړي او دا ښه پاليسي ده.

عموماً ګټوړې سوداګانې د نويو پانګوالو لاس ته ورځي، دا د هغو شتمنو لاس ته ورځي چې لا ډېر شتمنېدل غواړي او په دې «لوبه» کې پاخه شوي وي. عموماً دغه سوداګانې ناقانونه وي او کاروباري خلک د داسې

جايـدادونو اخيسـتل منـع کـوي، خـو بيـا هـم دا هـر څه کېـږي. زه چـې پـه کاروبـار کـې څـومره پرمختـګ کـوم، هـومره ګټـورې سـوداګانې لاس تـه راځـي. د مـالي وړتيا او فرصـت طلبـۍ پراخولـو مانـا دا ده چـې وخـت سره د داسـې سـوداګانو شـمېر لـوړ شي. بيـا چـې ستاسـې وړتيـا او نبـوغ څـومره زيـاتېږي، ستاسـې شـپږم حـس بـه درتـه وايـي چـې فلانـۍ سـودا کـې د ګټـې تمـه شـته کـه نـه. دا ستاسـې نبـوغ دی چـې درتـه وايـي فلانـۍ سـودا کـې ګټـه شـته که نه؟ يـا دا چـې لويـه سـودا پـه خپلـه ګټـه څنګـه راتـاوه کـړې. زه چـې څـومره پـوهېږم او پـه دې پـوهېږم چـې نـور هـم بايـد پـوه شـم، دې سره زمـا عايـد هـم همـدومره لـوړېږي، ځکـه څـومره چـې وخـت تېرېـږي، دومـره ورسره زمـا تجربـه او وړتيا هم زياتېږي.

زمـا ځينـې ملګـري پـه محافظـه کـارۍ د پرمختـګ هڅـه کـوي، پـه خپلـو کـارونو کـې ښـې خـولې تويـوي، خـو مـالي پوهـه او وړتيـا نـه لـري، ځکـه د دې پيـدا کولـو لپـاره وخـت ته اړتيا ده.

Scanned by CamScanner

زما فکر او اصلي پالیسي- دا ده چې د خپلو شتمنیو ستون لاپسې غني کړم، زه پیل لږ کوم او همداسې وړاندې ځم، تخم کرم او بیا یې میوه خورم، دا تر ټولو ښه لاره ده.

زمونږ اصلي شرکت د املاکو کاروبار کوي اوس د میلیونونو ډالرو املاک لري. دا زمونږ خپل شرکت دی، په دې کې زیاتره شتمنۍ د ۵۰۰۰ او ۱۰۰۰۰ له وړو پانګوونو پیل شوې دي، له ښه مرغه زیاتره بیعانو پکې ګټه راوړې ده، بیې ورځ تر بلې لوړیږي، مالیه هم نه ورکوو او کلونه کلونه کورنۍ راکړې ورکړې هم کوو.

په شرکت کې زما او (کیم) د وندو بازار هم شته، دا مونږ خپله ګډه پانګوونه بولو. زمونږ څو ملګري دي، زمونږ په څېر پانګوالو سره یې اړیکې دي، دوی چې هره میاشت څومره پیسې وسپموي او غواړي چې په بل کاروبار کې یې بندې کړي، مونږ پرې د امریکا او کاناډا د نویو کمپنیو وندې اخلو، دا کمپنۍ د وندو بازار ته نوې راغلې وي، دا خطرناکې بللې کېږي، ځکه د پیسو د ډوبېدو خطر پکې وي. د زر ګټې یوه بېلګه دا ده چې له

مشهورتیا وړاندې ددې کمپنۍ یوه وندې په ۲۵ سپنټه اخیستل کېږي، شپږ میاشتې وروسته چې دا شرکت د وندو بازار ته راشي، نو هره وندې یې ۲ ډالره ارزښت پیدا کوي. که شرکت نښه پر مخ لاړ، نو په بازار کې د وندو بیه له ۲ ډالرو هم لوړېږي او په دې توګه په یوه کال کې زموږ ۲۵۰٬۰۰۰ یو میلیون ډالرو ته رسېږي.

که تاسې په خپل کار پوه شئ؛ نو دا هېڅکله جواري نه ده. جواري هغه ده چې بې له فکره سودا وکړئ او پیسې بندې کړئ. هر کار خپله طریقه لري. که په تاسې کې وړتیا وي، پوهه وي او په لوبه پوه شئ، نو خطر کمولای او سخت حالات په خپله ګټه بدلولای شئ. خطر هر ځای کې شته او دې خطرونو سره د مخ کېدو لپاره مالي پوهه او وړتیا په کار ده. کوم شی چې یوه کس ته خطري وي، اړینه نه ده چې بل ته دې هم خطري وي. په دې خاطر زه زیاتره وخت خلک هڅوم چې په هره برخه کې له پانګوونې مخکې اول خپلې مالي پوهې ته پام وکړئ، په دې پانګوونه وکړئ. تاسې

Scanned by CamScanner

چې څومره پوه او هوښيار يئ، هومره به نامساعد حالت په ښه طريقه د ځان به ګټه بدلوئ.

زه چې کوم بازار کې وندې اخلم، دا زياتره خلکو ته خطر وي او زه ورته د دې کار مشوره نه ورکوم. زه په دې لوبه کې له ۱۹۷۹ز کال راهيسې پکې فعال يم او ډېر زيات زيانونه مې هم پکې ليدلي دي. خو که تاسې بيا دا ولولئ چې داسې پانګوونې زياتره خلکو ته ولې دومره خطر لري، نو بيا کولای شئ ژوند کې ځانته يوه بله داسې لاره وټاکئ چې د ۲۵۰,۰۰۰ډالرو په پانګوونې، په يوه کال کې يو ميليون ډالرو ګټلو وړتيا درته بيخي وړوکی خطر شي.

ما مخکې وويل، تاسې ته نه وايم چې زما ليکلي کارونه تاسې هم وکړئ، دا مې بېلګه ليکلې چې کوم کار اسانه او ممکن دی. نن سبا زياتره خلکو ته بې له ستونزو سل زره ډالر عايد ممکن دی، ځکه دا دې پورې اړه لري چې تاسې له بازاره څومره خبر يئ. دا کار په پنځو کالو کې کېدای شي، که تاسې د خپل ټول عمر لګښتونه معقول وساتئ، ستاسې سل زره ډالر اضافي

عايـد، پـه نښـه ډول ترلاسـه کېـدای شي، اوس بايـد څـه وکړئ او څه ونـه کړئ. تاسـې چـې هـر وخـت وغـواړئ کار کـولای شـئ او هـر وخـت چـې وغـواړئ ارام کـولای شـئ، دا هـم کـولای شـئ چـې د دولـت مـالي قـوانين او پاليسـي د ځـان پـر ضـد ونـه کـاروئ، بلکـې ګټـه تـرې واخلـئ. زمـا اصـلي بنسـټ امـلاک دي. زه املاکـو سره مينـه لـرم، ځکه ارام او پـه ثبـات حرکـت کـوي او زه دا بنسـټ قـوي سـاتم. عايـد يـې هـم نسـبتاً د ډاډ وړ دی او کـه نښـه اداره شي، د ګټـې لپـاره نښـه فرصـتونه هـم لـري. پـه املاکـو کـې نښـګټه دا ده چې د ونـډو يـا اسـهامو په پرتلـه يـې پـه زړورتيـا پېرلـی شـم. کـه د ونـډو بـازار کـې نښـه ګټـه وکـړم، پـر عوايـدو ماليـه ورکوم او خپل اساسي شتمني بيا هم ساتم.

د املاکـو پـه اړه غـواړم وروسـتی خـبره وکـړم، هغـه دا ده چـې مـا د نـړۍ ډېـرو ځـايونو تـه سـفرونه کـړي دي او ډېـرې پـانګوونې مـې زده کـړې دي. پـه هـر نښـار کـې راتـه خلـک وايـي چـې تـه ارزانـه ملکيـت نشـې پېرلـی، خـو زمـا تجربـه راتـه دا نـه وايـي، ان پـه نيويـارک، ټوکيـو يـا همـدې شـاوخوا کـې نښـه تخفيفونـه شـته او زيـاتره وخـت د چـا نـه ور پـام

Scanned by CamScanner

کېږي. په سنګاپور کې نن سبا د املاکو بیې ورځ تر بلې لوړېږي، خو تخفیفونه پکې بیا هم شته او په لنډ وخت کې یې سړی موندلای شي. ماته زیاتره خلک وایي: (ته دا کار نشې کولای.) زه ورته وایم چې تاسې باید ووایئ چې: (زه لا نه پوهېږم چې دا کار دې څنګه وکړم.)

لوی فرصتونه په سترګو نه، په ذهن لیدل کېږي.

زیاتره خلک هېڅکله نه شتمنېږي، ځکه په مالي برخه کې داسې نه دي روزل شوي چې مخې ته پراته فرصتونه ووینې، زیاتره وخت له ما پوښتنه کوي چې: (څنګه یې پیل کړم؟)

په وروستي څپرکي کې مې د مالي استقلال په اړه هغه لس پراوونه ښودلي چې ما تعقیب کړي دي، خو دا تل په یاد ساتئ چې له دې کاره خوند واخلئ. دا لوبه ده، کله به «ګټه» کوئ، کله به «زده کړه» کوئ. زیاتره خلک هېڅکله ګټه نه کوي، ځکه له بایلات وېرېږي. په همدې خاطر ښوونیز سیستم ښه نه بولم. په ښوونځیو کې دا زده کوو چې تېروتنې ښې نه دي او سزا یې وینو.

اوس کـه هغـې لارې تـه وګـورو چـې د بشر- د روزنـې لپـاره طرحـه شـوې، نـو ګـورو چـې زده کـړه لـه همـدې تېروتنـو کېږي او ګرځېـدل پـه لوېـدو زده کېږي. کـه پـه ځمکـه ونـه لـوېږو، ګـام هـم نشـو پورتـه کـولای. همداسـې د بایسـکل موضـوع هـم ده، زمـا د خپلـو زنګونـو درد اوس هـم یـادېږي، خـو بیـا هـم پـه بایسـکل سـپرېدی شـم او همـدا خـبره د شـتمن کېـدو پـه برخـه کـې هـم صـدق کـوي. دا چـې ډېر خلـک نـه شـتمن کېږي لامـل یـې دا نـه دی چـې لـه مـاتې وېرېږي، ځکـه ګټـونکي لـه مـاتې نـه وېرېږي، لـه مـاتې تـل بـایلونکي وېرېـږي. ماتـه د بریـا د لارې یـوه برخـه ده، ځوک چې له ماتې تښتي د بریا مخ به هم ونه وینې.

ماتـه پیسـې د ټېنـېس د لـوبې پـه څېـر ښـکاري، پـه لوبـه کې ډېرې زیـاتې هڅـې کـوم، هڅـه کـوم چـې تېروتنـې مې اصـلاح کـړم، تېروتنـې ډېـرې کـوم، هغـه هـم بېرتـه اصـلاح کوم او لا ښه یې کـوم. کـه لوبـه مـې وبایللـه جـال تـه ورځـم، سـیال تـه مـې لاس ورکـوم، پـه موسـکا ورتـه وایـم: (راتلـونکې یکشنبه به بیا ووینو!)

پانګوال دوه ډوله دي:

۱) لومړي او زياتره خلک هغه عادي خلک دي چې شوې او حاضرې پانګوونې پېري. دوی د چارو لار ښوونې دفتر سره اړیکه نیسي- یا د وندې بازار ته ځي او ځینې شیان پېري، دا شیان د شرکتونو وندې، تضمین لیکونه او نور شیان وي. دا د پانګوونې اسانه، ساده او پاکه طریقه ده، مثلاً یو کس ځي، د کمپیوټرو له دوکانه کمپیوټر اخلي او په خپله الماری کې یې ږدي.

۲) دویم هغه خلک دي چې پانګوونه رامنځته کوي، دا خلک زیاتره سوداګانې سره تړي، مثلاً د کمپیوټر پرزې اخلي، سره یې یو ځای کوي، دا داسې ده لکه څوک چې یو فرمایش تولیدوي. زه د کمپیوټر د پرزو په اړه بیخي نه پوهېږم، خو په دې نه پوهېږم چې د فرصتونو پرزې سره څنګه یوازې کړم او هغه خلک هم نه پېژنم چې په دې برخه کې کار کوي.

دویم ډول خلک مسلکي پانګوال دي. دا پرزې یو ځای کول ځینې وخت ډېر وخت نیسي- او ځینې وخت بیخي یو ځای کېږي نه. شتمن پلار به تل ټینګار کاوه چې

دویـم ډول پـانګوال شـه. دا زده کـړه مهمـه ده چـې پـرزې څنګـه سره یـو ځـای شي، ځکـه لـویې بریـاوې لـه همـدې ځایـه پیلیـږي او کـه ځینـې وخـت حـالات ستاسـو د مسیر اپوټـه وي؛ نـو لـوی زیانونـه هـم پکـې شـته. کـه غـواړئ چې دویم ډول پانګوال شئ، درې مهارتونه باید ولرئ:

۱. داسې فرصت وګورئ چې بل چا بایللی وي.

داسـې فرصـتونه وګـورئ چـې بـل چـا نـه وي لیـدلي، دا فرصـتونه تاسـې پـه خپلـه وړتیـا ګـورئ، مـثلاً یـو ملګـري داسـې یـو زوړ کـور واخیسـت چـې نـور ورانیـده، حتـی د هغـه کـور لیـدو هـم سړی وېـراوه، ټـول خلـک حیـران وو چـې دا کـور یـې ولـې اخیسـتی دی، خـو هغـه سړي چې څـه لیـدلي وو، مـوږ نـه وو لیـدلي او هغـه د دې کـور خـوا و شـا تـه تشـې ځلـورې نـومرې وې .دا معلومـات هغـه د چـارو د لارښـوونې دفـتر نـه و اخیسـتي . کـور یـې چې واخیسـت، دسـتي یـې وران کـړ او پنځـه واړه نـومرې یـې پـه یـوه سـاختماني شرکـت پـه درې چنـده بیـه وپلـورلې. دې کـار تـرې دوه میاشـتې وخـت ونیـوه، خـو ۷۵۰۰۰ ډالر ګټه یـې ور ورسـوله. مـنم چـې دا بـه دومـره پیسـې نـه

وي، خـو لـه تنخـوا خـو نښـې دي او کـار هـم چنـدانې سخت نه و.

۲. پیسې زیاتې کړئ

زیـاتره خلـک وایـي چـې بانـک پـور نـه راکـوي یـا د پېـر لپـاره پیسـې نـه لـرم. کـه تاسـې غـواړئ دویمـه ډلـه پـانګوال شـئ، نـو پـه دې باید پـوه شـئ چـې خنډونـه څنګـه خـتم کـړئ. زیـاتره خلکـو نـه د پیسـو نشـتون د سـوداګانو مخنیـوی کـوي. کـه تاسـې دا خنډونـه خـتم کړئ، لـه هغـو خلکـو بـه میلیونونـه ډالـر مخکـې شـئ چـې دا مهـارت نـه لـري. زیـاتره وخـت مـا پـه بانـک کـې هـیڅ پیسې نه لرلـې، خـو کـور، ونـډې یـا جایـداد مـې اخیسـتی دی. یـو ځـل مـې یـو اپارتمـان پـه ۱٫۲ میلیونـه ډالـر واخیسـت، دا کـار مـې یـوازې د پلـورونکي او پېرودونکـي تـر منـځ یـوازې د یـوه تـړون پـه لیکلـو کـړی دی. بیـا مـې پـه تـړون کـې سـل زره ډالـر د بیعـانې پـه توګـه قیـد کـړي او نوي ورځې وخت یې راکړ چې نورې پیسې ورکړم.

دا کـار مـې ولـې وکـړ؟ ځکـه پوهېـدم چـې د دوو میلیونـو کـور و. مـا دوه میلیونـه ډالـره ور نـه کـړل، ددې پـر ځـای

هغه سړي بهرته پنځوس زره ډالر راکړل چې بیعانه مې ورکړې وه، ځکه هغه بل نښه پېرودونکی پیدا کړی او ما هم ورسره ومنله. دې کار درې ورځې وخت ونیوه، بیا هماغه خبره ده چې پوهه او وړتیا تر سودا ډېره مهمه ده. پانګوونه سودا نه ده، دا د پوهېدو او پېژندو علم دی.

۳. ځیرک خلک پیدا کړئ

ځیرک خلک هغوی دي چې له ځانه تر ځیرکو خلکو کار اخلي یا یې ګوماري. که مشوره غواړئ هڅه وکړئ چې نښه مشاور وټاکئ.

زده کړې ته شیان ډېر دي، خو مکافات نښایي تر دې هم ډېر وي. که تاسې دا مهارتونه زده نه کړئ؛ نو د لومړی ډلې پانګوال به شئ. په څه چې پوهېږې دا دې لویه شتمني ده او په څه چې نه پوهېږې دا دې لوی خطر دی.

خطر هر ځای کې شته، د خطر مدیریت زده کړه، نه تر مخ اړول.

Scanned by CamScanner

شپږم څپرکی

شپږم درس

کار زده‌کړې ته وکړئ، پیسو ته یې مه کوئ

لوستي پلار ته مې د دندې خوندیتوب او
شتمن پلار ته مې د کار زده‌کول مهم وو.

۱۹۹۵ز کال کې راسره د سنګاپور یوې ورځپاڼې مرکه کوله. ځوانه او ښایسته خبریاله په خپل وخت راغله او سمدستي یې خبرې پیل کړې. موږ د یوه پرتمین هوټل په لابي کې ارام ناست وو، قهوه مو څښله او هغې سنګاپور ته زما د راتګ په اړه رانه پوښتنې کولې. زه دلته زېږ زېږګلار سره ګډې وینا لپاره راغلی وم، هغه په انګېزې (Motivation) غږېده او ما باید (د شتمنېدو په راز) خبرې کړې وی.

خبریالې وویل: (زه غواړم چې یوه ورځ ستا په شان لیکواله شم او کتابونه مې ډېر وپلورل شي.)

Scanned by CamScanner

مـا پـه ورځپانـه کـې د هغـې ځینـې لیکنـې ولوسـتې او خونـد یـې راکـړ. د لیکـوالې سـبک یـې ښـه و او لوسـتونکي یې ځان ته راجذبول.

ځـواب مـې ورکـړ: (نـو سـتا خـو د لیکلـو سـبک هـم ډېـر ښـه دی، مخه دې څه شي نیولې ده؟)

ورو یـې وویـل: (ولا زه فکـر نـه کـوم چـې دا کـار بـه سر ونیسي، ځکـه ډېـر خلـک وایـي چـې ناولونـه عـالي دي، خـو هـیڅ نـه کېـږي. مـا پـه دې خـاطر ورځپانـه کـې کـار پیـل کـړ، لـه دې خـو مـې لګښـتونه پـوره کېـږي، تاتـه یـې کومـه چاره درځي؟)

ومـې ویـل: (یـوه چـاره خـو شـته، زمـا یـو ملګـری دلتـه یـو ښـوونځي لـري او د مشـهورو شرکتونـو پلورونکـو تـه پکـې د دې مسـلک روزنـه ورکـوي، زه فکـر کـوم کـه پـه یـوه ټـولګي کې ګډون وکړې، د کار کچه به دې لوړه شي.)

هغـې زر او پـه نـارامۍ وویـل: (یـانې تـه وایـې زه دې اداړې تـه لاړه شـمه او دا پکـې زده کړمـه چـې تـوکي څنګـه وپلورم؟)

Scanned by CamScanner

ما سر د هو په نښه وخوځاوه. هغې پوښتنه وکړه: (جدي وایئ؟) ما بیا سر د هو په نښه وخوځاوه او ورته مې وویل: (ولې دې کې څه خبره ده؟). په نجلۍ زما خبره نښه ونه لګیده، زه هم پښېمانه شوم چې دا خبره مې ولې وکړه، هڅه مې کوله چې د خپلې مشورې بېرته اخیستو لپاره مناسب کلیمات پیدا کړم، هغې وویل: (ما په انګلیسي- ادبیاتو کې ماسټري کړې ده، په نړیوالو کې د پلورنکیتوب درس ولې ووایم؟ زه مسلکي لیکوالې یمه. زه یوه نړیوالې ته تللې یمه، د همدې مسلک درس مې پکې ویلی دی، اوس ولې پلورنکې شمه؟ زه له هغو خلکو کرکه لرمه چې پیسو پسې منډې وهي، تاسې ووایی چې زه پلورونکیتوب ته څه اړتیا لرمه؟). نړۍ زر زر کاغذونه ټول او د بېرته ستنېدو تیاری یې نیوه، مرکه مو ختمه شوې وه.

په مېز قهوه اېښې وه، په همدې مېز زما هغه کتاب هم پروت و چې په ډېر پلورل شویو کتابونو کې راته. هغې خپل یادښتونه راټولول، ما کتاب را واخیست، په اشاره مې ورته وویل: (دا ګورې؟)

Scanned by CamScanner

هغې راته وویل: (څه؟)

ما د هغې کاغذونو ته په اشارې وویل: (دا ګورې؟)

هغې په کاغذونو خپل لیک ته وکتل، وې ویل: (څه؟)

ما بیا همدې کاغذونو ته اشاره وکړه، هغې د یادښت په کتابچې لیکلي وو: (رابرټ کیوساکي: د ډېر پلورل شوي کتاب لیکوال.)

ومې ویل: (دا وایي چې د «ډېر» پلورل شوي کتاب لیکوال، «نېه» لیکوال یې «نه» دي ویلي.)

هغې زر ماته را وکتل، ورته مې وویل: (زه عام لیکوال یم او ته لویه لیکواله یې، تاسو یوازې دا دی چې ما د پلورونکو نېوونځی لوستی او ته د ماسټرۍ سند لرې، که دواړه سره را یو ځای کړو، نو ته به د ډېر پلورل شوي کتاب نېه لیکواله شې.)

د هغې په سترګو کې غوسه ښکاره شوه، وې ویل: (زه به هېڅکله ځان دومره خوار نه کړمه او پلورونکیتوب به زده نه کړم. تاسې غوندې خلک د لیکوالۍ په کیسه کې نه وي. زه مسلکي لیکواله یمه او ته پلورونکی یې، دا مناسبه نه ده.)

Scanned by CamScanner

هغې خپل یادښتونه ور ټول کړل، زر پاڅېده او په
شیښه‌یي دروازې د سنګاپور نمناک سهار ته ووته، خو
په سبا یې بیا ورځپانه کې زما په اړه ښه لیکنه کړې وه.
نړۍ له چالاکو، ځیرکو، لوستو او وړتیا لرونکو خلکو ډکه
ده، دا خلک زموږ په شاوخوا کې وي او موږ ورسره وینو.
څو ورځې مخکې مې موټر خراب شوی و. زه یوې لویې
مستري خانې ته ننوتم او یوه ځوان مستري را ته په څو
دقیقو کې موټر جوړ کړ. هغه یوازې د موټر د ماشین غږ
واورېد، ستونزه یې پیدا کړه او زه ورته حیران وم، خو یو
تریخ حقیقت دا دی چې یوازې استعداد بسنه نه کوي.
زه زیاتره هغو خلکو ته حیرانېږم چې په لږ استعداد
ډېرې پیسې ګټي. ما اورېدلي چې د امریکا له پنځو
سلنو لږ خلک په کال کې سل زره ډالر عاید لري. ما
ډېر لوستي خلک لیدلي چې په کال کې شل زره ډالر
عاید لري. یو مسلکي مشاور د طبي وسایلو کاروبار
کاوه، ویل یې: (چې ډېر ډاکټران او متخصصین له
مالي ستونزو سره مخ دي.) په دې ټوله موده کې ما فکر
کاوه چې دوی څنګه له طب فارغ شي د پیسو به ورته

Scanned by CamScanner

رامخـه شي، هغـه مشـاور راتـه وويـل: (دوی لـه دې بـرې شـتمنی د يـوه مهـارت د زده کـړې پـه واتـن کـې دي.) دا جملـه پـه دې مانـا ده چـې: زيـاتره خلـک يـوازې د يـوه بـل مهـارت زده کـړې او پـوهې تـه اړتيـا لـري چـې عايـد يـې لـوړ شي. لکـه مخکـې مـې چـې وويـل مـالي اسـتعداد د څلـورو مهـارتونو ترکيـب دی. د دې څلـور واړو ترکيـب د پيسـو جوړولـو مهـارت اسـانه کـوي. د پيسـو پـه اړه ځينـې خلـک يوازې همدا يو مهارت لري چې وايي ډېر کار وکړه.

د دې ترکيبونـو ژونـدی بېلگـه هغـه خبريالـه وه، کـه هغـې نجلـی زيـار ويسـتی او پلورونکيتـوب يـې زده کـړی وی؛ نـو عايـد بـه يـې ورځ تـر بلـې لوړېـدی. کـه زه د هغـې پـر ځای وی، د پلورونکيتـوب د روزنـې تـر څنـگ بـه مـې د کـاپي رايټ او چـاپ چـارو روزنـه هـم اخيسـتې وی. بيـا بـه مـې د ورځپـاڼې پـر ځـای کـوم تبليغـاتي دفـتر کـې کـار کـولای، هلتـه بـه تنخـوا لـږ وی خـو اړيکـې بـه پراخـې شـوې وی او دا کـار پـه تبليغـاتو کـې کېـږي. همدارنگـه يـې بايـد د خپلـو زده کـړو او تـولنيزو اړيکـو ودې تـه وخـت ورکـړی وی، ځکـه دا هـم مهـم مهارتونـه دي. دا بـه يـې هـم زده کـړي وی چـې

Scanned by CamScanner

په وړتیا تبلیغاتو څنګه میلیونونه ډالر وګټي، بیا یې د شپې او د رخصتیو په ورځو کې خپل غوره ناول هم لیکلی شو او دا ناول چې پوره شوی وی؛ نو د پلور لپاره یې ښایسته کتاب لرلی. بیا به په لنډ وخت کې هغه نجلی هم (د ډېر پلورل شوي کتاب لیکواله) وی.

زما د لومړي کتاب عنوان و: (که غواړئ چې شتمن او خوشاله شئ، ښوونځي ته مه ځئ).) دا کتاب مې چې ولیکه، یو خپرندوی راته وویل چې عنوان یې داسې کړه: (په ښوونه او روزنه کې مالي پوهه.)

ما ورته وویل: (په دې عنوان خو به ایله دوه جلده کتاب وپلورم، یو په ملګري او یو په کورنۍ او هغوی یې هم ښایي وړیا رانه وغواړي.)

بیا مې ورته وویل خپل عنوان مې په دې خاطر ټاکلی چې پام به ور وګرځي. زه خپله د زده کړو او د ښوونیز نظام د ودې پلوی یم، که داسې نه وی؛ نو ددې کتاب پر ځای به مې د ښوونیز نظام د ښه کولو لپاره هلې ځلې کولای. دا عنوان مې په دې خاطر ټاکلی دی چې راډیو او ټلویزیون ته ننوځم، ځکه زه باوري یم چې دا

عنـوان بـه بحثونـه را وپـاروي. زيـاتره خلکـو فکـر کـاوه چـې زه په دې برخه کـې نـوی يـم، خـو هغـه کتـاب مـې خرڅ شو او نېه ډېر خرڅ شو.

پـه ۱۹۶۹ز کـال کـې چـې د امريکـا د مرچينـټ بحـري اکـاډمۍ نـه فـارغ شـوم، لوسـتی پـلار مـې ډېـر خـوښ و. (سـټنډرډ ايـل اف کاليفورنيـا) شرکـت د نفتـي ټـانکرو د مـانو په توګـه د دنـدې وړانـديز وکـړ. زمـا رتبـه (تړډميـټ) وه او د ټولګيوالـو پـه پرتلـه مـې تنخـوا لـږ وه، خـو دا چـې لـه کـالج وروسـته لـومړۍ دنـده وه؛ نـو دا تنخـوا هـم نېـه وه. لـومړنۍ تنخـوا مـې پـه کـال کـې نـږدې دوه څلوېښـت زره ډالـر کېـده او اضـافه کـاري هـم پکـې وه. البتـه اووه مياشـتې مـې بايـد کـار کـړی وی او پنځـه مياشـتې رخصـت و. کـه مـا غوښـتی پـه دې پنځـو مياشـتو کـې د بېـړۍ چلـوونې يـوې شـعبې سره وېټنـام تـه هـم تلـی شـوم او دوه چنـده پيسـې مـې ګټلـی شـوې، پـه دې توګـه مـې د دنـدې راتلـونکی نېـه کېـده، خـو شـپږ مياشـتې وروسـته مـې لـه دنـدې اسـتعفا وکـړه او وسـله والـو بحـري ځواکونـو تـه لاړم.

Scanned by CamScanner

لوستی پلار مې خپه شو، خو شتمن پلار مې مبارکي راکړه.

په ښوونځي او کاري چاپېريال کې مروجه باور (تخصص) دی او په همدې خاطر ترفیع او اداري امتیازات (تخصص) ته اړتیا لري. په همدې خاطر ډاکټران ډېر زر د تخصص هڅه پیلوي، همدا خبره د حسابدارانو، انجینرانو، وکیلانو او پیلوټانو په اړه هم صدق کوي. لوستی پلار مې په همدې باور و. د ډاکټرۍ سند یې چې واخیست ډېر زیات خوښ شو او کله کله به یې ویل: (ښوونځي هغو ته انعام ورکوي چې په خاصو مواردو کې ډېر درس ووایي.)

خو شتمن پلار به بیا برعکس خبره کوله: (هڅه وکړه چې په ډېرو مواردو کې لږ لږ درس ووایې.)

په دې خاطر مې کلونه د شرکت په بېلابېلو برخو او څه موده په حسابداری کې کار وکړ. که څه هم زه حسابدار نه شوم، خو هغه وویل چې زه باید ځینې شیان پکې زده کړم. شتمن پلار پوهېده چې زه به ډېر شیان زده کړم، ان که مهم وي که نه. ما په هوټل کې د خدمتګار

Scanned by CamScanner

او په ودانیزو چارو کې د مزدور په توګه هم کار کړی دی. همدارنګه مې د پلورونکي، بازارموندونکي او د هوټل د ریزرف کوونکي په توګه هم کار کړی دی.

شتمن پلار به زه او مایک روزلو، په دې خاطر به یې ځان سره د بانکوالو، وکیلانو، حسابدارانو او نورو په ناستو کې کېنولو، غوښتل یې چې موږ یې د کاروبار د ټولو برخو او اړخونو په اړه معلومات پیدا کړو.

په (ستېندرډ) نفتي شرکت کې مې نېه تنخوا اخیسته، خو دنده مې چې پرېښوده، لوستی پلار مې راته په غوسه شو او ګیلې مانې یې پیل کړې. هغه ته هغه دلیل نه ښکارېده چې ما یې له املې دا کار، لوړه تنخوا، امتیاز او رخصتي پرېښې وه. هر وخت به یې راته ویل چې استعفا دې ولې ورکړه؟ ما ډېره هڅه وکړه چې پوه یې کړم، خو نه کېده، زما منطق د هغه له منطق سره نه جوړېده، ځکه زما منطق د شتمن پلار منطق و.

لوستي پلار ته د کاري امنیت مهم و او شتمن پلار ته بیا کار زده کولو ارزښت درلود. لوستي پلار ویل زه ګني ددې لپاره ښوونځي ته تلم چې د کښتی کپتان کېدل

پکې زده کړم، خو شتمن پلار پوهېده چې زه کالج ته د نړیوالې سوداګرۍ د زده کړې لپاره تللی یم. ما په دې توګه د بېړۍ کپتاني واخیسته او په نفتو بار کښتۍ به مې لرې آسیا او سویلي اقیانوس ته لېږدولې.

شتمن پلار به مې ویل چې اروپا ته د تللو په ځای په ارام سمندرګي کې پاتې شه، ځکه هغه پوهېده چې آسیایي هېوادونه مخ پر وده وو، نه اروپایي.

د مایک په شمول زما ټول ملګري او ټولګیوال په مېلو او مېلمستیاوو بوخت وو، خو زه د جاپان، ټایوان، ټایلنډ، سنګاپور، هانګ کانګ، وېتنام، کوریا، هایټي، سوماترا او فلېپین د خلکو او کاروباري فرهنګ په اړه، پر مطالعه بوخت وم. زه هم مېلو او مېلمستیاو ته تلم، خو په کورنۍ او ملګرو کې نه وم او ډېره ګرځندۍ وده مې کوله.

لوستې پلار مې په دې نه پوهېده چې ما ولې استعفا وکړه او وسله‌وال بحري پوځ ته لاړم؟ ما ورته وویل: (زه غواړم چې الوت (پرواز) زده کړم، خو اصل کې ما د ډلې یا ټیم رهبري زده کوله. شتمن پلار مې راته وویل چې په اداره کې تر ټولو سخت کار د خلکو کنټرول دی.

شـتمن پـلار پـه پـوځ کـې درې کالـه خـدمت کـړی او لوسـتی پـلار لـه خـدمت معـاف و. شـتمن پـلار بـه ماتـه پـه حساسـو شرایطـو کـې د رهـبری ارزښـت پـه ډاګـه کـاوه چـې: (رهـبري، هغـه دویـم شـی دی چـې تـه یـې باید زده کړې. کـه نښـه رهـبر نـه وې پـه شـا تمبـول کیږې، همـدا کار دوی په سوداګری کې کوي.)

پـه ۱۹۷۳ز کـال کـې چـې راغلـم پـوځي دنـده مـې پرښـوده، سره ددې چـې پیلـوتی سره مـې ډیـره مینـه وه. بیـا مـې د فوټوکـاپي د ماشـینونو (زیـروکس شرکـت) کـې دنـده واخیسـته. زه دې شرکـت تـه پـه یـوه دلیـل لاړم او هغـه یـې امتیـازات نـه وو. زه یـوازې پـاتې شـوی وم، چنـدانې جـرات مـې هـم نـه درلـود، خـو عـام خلـک د یـوه شي اخیسـتو تـه هڅـول سـخت کـار و. پـه دې برخـه کـې تر ټولو ښې روزنیزې برنامې هغه وخت دې شرکت لرلې.

شـتمن پـلار مـې رابانـدې ویـاړ کـاوه او لوسـتی پـلار رابانـدې شرمیـده، ځکـه هغـه تـه پلورونکیتـوب وړوکـی کـار ښکارېده. مـا پـه زیـروکس کـې ځلـور کالـه کـار وکړ، تر دې چـې هـرې دروازې تـه تـګ او سـودا خرڅولـو کـې مـې هیڅ

Scanned by CamScanner

شرم نه احساساوه، که به چا راسره تریخ چلند هم وکړ، دا مې هم توهین نه باله. دلته چې په پنځو غوره پلورونکو کې راغلم بیا مې استعفا ورکړه. د یوه بنه شرکت دنده او روښانه راتلونکی مې پرېښودل او مخ ته لاړم.

په ۱۹۷۷ز کال کې مې خپل شرکت جوړ کړ. شتمن پلار زه او مایک شرکت جوړولو ته بنه چمتو کړي وو. زه د شرکت په جوړولو او چلولو پوهېدم، لومړی تولید مو نایلون او ویلکرو بټوې وې، دا به مو لرې ختیځ کې په یوه شرکت تولیدولې، له هغه ځایه به مو راوړلې او په نیویارک کې به مو یوه زېرمتون کې ساتلې، دا ځای بنوونځي ته نږدې و. زما لومړنی زده کړې پوره شوې وې او اوس یې ازموینه وه. که اوس هم ناکام شوی وی؛ نو ملا به مې ماته شوې وه. د شتمن پلار په وینا له دېرش کلنې وړاندې مفلس کېدل بنه دي، ځکه د بیا را پاڅېدو لپاره وخت وي. زه ۳۰ کلن وم چې د لومړي ځل لپاره مې سوداګریز مال له کوریا- نیویارک ته په الوتکه کې را بار شو. اوس له نورو هېوادونو هم

سوداګري کوم. لکه څنګه مې چې پلار را ښودلي وو، نويو ملتونو پسې ګرځم، نن مې هم پانګوونه د سويلي امريکا، اسيا، ناروې او روسيه کې ده.

يو پخوانی متل دی چې وايي: (نوکري تر مفلسی ښه ده.) او له بده مرغه ميليونونه کسان په دې وينا عمل کوي. دا ځکه چې اوسنی ښوونيز سيستم مالي نبوغ د مهارت په توګه نه مني. زرګونه کارکوونکي په دې باور ژوند تېروي او کار کوي چې خپل لګښتونه خلاص کړي.

د مديريت يوه بله ناسمه تيوري وايي: (کارمند دومره کار کوي چې اداره يې له دندې ونه شړي او اداره دومره تنخوا ورکوي چې کارمند دنده پرې نه ږدي.) که تاسې د ببلابېلو شرکتونو د تنخوا اندازې ته وګورئ، نو زما خبره به درته سمه ښکاره شي.

زياتره کارکوونکي له دې املې پرمختګ نه کوي چې يوازې ورښودل شوی کار کوي، مثلاً وايي چې خوندي دنده پيدا کړه. زياتره خلک لنډمهالي تنخوا او امتيازاتو ته ګوري، خو دا شی په اوږدمهال کې ستونزه جوړوي.

د دې پر ځای زه ځوانانو ته دا سلا ورکوم: داسې دنده پیدا کړئ چې له تنخوا پکې زده کړه ډېره وي. هر مسلک چې خپلوئ، په تلک کې له نښتو وړاندې یو ځل ښه فکر وکړئ، نظر ترې لرې وځغلوئ او پرېکړه وکړئ چې د فلانی دندې او مسلک لپاره کومه پوهه او مهارتونه اړین دي.

انسان چې یو ځل د تنخوا اخیستو او لګښتونو ورکولو دې منډې (د مورکانو) تلک ته ولوېده، نو ټول عمر به پورونه خلاصوئ او هغه حیواناتو ته به ورته یئ چې په یوه څرخ کې دننه منډه وهي او مزل نه کېږي. دوی چې څومره منډه تېزوي هومره ورسره څرخ هم تېز تاوېږي، خو مزل نه کوي، ځای په ځای پاتې وي، سبا چې بیا ورځ شي، دوی په هماغه پنجره ډوله څرخ کې وي او منډې پکې وهي.

د ټام کروز (Jerry Maguire) فلم ډېرې ښې وړې مکالمې لري، تر ټولو جالبه یې دا ده: (پیسې را وښیه!) خو یو ځای پکې داسې دی چې بیخي رښتینی حالت

نښيي. صحنه داسې وي چې تام کروز له دندې شړل کېږي، دا خپلو همکارانو ته وايي: (څوک راسره ځي؟)

ټول خلک ګونګي ولاړ وي. يوازې يوه نښځه را ولاړېږي وايي: (زه درسره ځمه، خو درې مياشتې وروسته مې ترفيع ده.) په ټول فلم کې نښايي دا رښتينې خبره وي، همدې خبرې خلک بوخت کړي وي او دولت ته غونښن ماليات ورکوي.

زه پوهېږم چې زما لوستی پلار هر کال ترفيع ته په تمه و او هر کال به نهيلی کېده. بيا به يې د يوه مهارت زده کولو لپاره په يوه نښوونيز مرکز کې داخله وکړه، په دې توګه به يې تنخوا لوړېده، خو هر ځل به نوې نهيلی سره مخامخ کېده.

زه له زياتره خلکو دا پوښتنه کوم چې: (دا ورځنی کار مو تاسې چېرې بيايي؟) دا بيخې هغه واړه موږک ته ورته ده چې په ټاير کې تاوېږي او منډې وهي. زه حيران يم، دا خلک نه ګوري چې ورځنی کار دوی يو ځای ته هم نه رسوي او هېڅوک نه پوهېږي چې راتلونکي کې به څه کېږي؟

Scanned by CamScanner

سیریل (بریکفلډ) د امریکا د متقاعدو د ټولنې پخوانی مشر- وایي چې: (د سرکاري تقاعد اخیستونکو حالت خراب دی، لومړی دا چې نیم خلک له دندې وروسته تقاعد نه لري، دا ډېره ستونزه جوړوي او پاتې نیمو کې بیا له ۷۰ تر ۸۰ سلنه خلک د تقاعد ناڅیزه امتیاز لري، یانې د میاشتې ۵۵، ۱۵۰ یا ۳۰۰ ډالر وي.

کریګ ایس کارپل په خپل کتاب (The Retirement Myth) کې لیکي:

(ما د متقاعدو مامورینو ټولنه او د هغوی مشورتي دفتر ولیده او مشر- سره یې وغږېدم، دوی لوړپوړو چارواکو ته د تقاعد پلانونه جوړول، ما تر پوښتنه وکړه: چې لوړپوړو چارواکو ته له تقاعد وروسته څومره تنخوا ورکوئ؟

هغه وویل: د سپینو زرو مرمی.

ما پوښتنه وکړه: د سپینو زرو مرمی؟ دا څه شی دي؟

هغه اوږې پورته واچولې وې ویل:(که دا خلک پوه شي چې په ټبر عمر به د ژوند کولو لپاره پیسې ونه لري؛ نو کولای شي چې ځان یو ډز وولي او مړه شي.)

کارپل راته بیا د تقاعد د امتیازاتو د زړې برنامې او نوې ۴۰۱k تر منځ توپیر وښوده، وې ویل: (د اوسنۍ کارمندانو برخلیک دومره هیله‌من نه دی، دا خبرې د هغو په اړه دي چې د خدمت موده یې پوره کړې ده. ددې تر څنګ که ورسره د ډاکټرانو اوږدې نسخې او د نرسانو معاوضه راتوله شي، نو انسان وېرونکی منظر جوړوي.)

د ۱۹۹۵ز کال په کتاب کې یې لیکلي دي چې: (د نرسنګ کلنی لګښت له ۳۰۰۰۰ تر ۱۲۵۰۰۰ ډالره دی.) د خپلې سیمې د نرسنګ مرکز ته چې لاړ او د لګښتونو پوښتنه یې وکړه هغوی ورته وویل چې کلنی فیس یې ۸۸۰۰۰ ډالر و او دا د ۱۹۹۵ ز کال خبره ده.

په زیاتره هېوادونو کې سوسیالیستي نظام وي. هلته دا پرېکړې په روغتونونو کې کېږي چې څوک ژوند کولای شي او څوک نه؟ دا پرېکړه ددې له مخکې کېږي چې د ناروغ عمر څومره دی او څومره پیسې لري. که ناروغ زوړ وي، نو طبي مراقبتونه زیاتره وخت یوه ځوان ته ورکوي، زوړ او بېوزله ناروغ باید په تمه پاتې شي. نو

څومره چې شتمن انسان د زده کړو او مهارتونو لاس ته راوړلو وړتیا لري، دومره به دا وړتیا هم ولري چې ځان ژوندی وساتي، خو څوک چې لږې پیسې لري هغوی به مري.

زه اوس حیران یم چې کارکوونکي ولې د راتلونکي فکر کوي او یوازې تنخوا ته په تمه وي، کله یې له ځانه دا پوښتنه کړې ده چې دوی چېرې روان دي؟

کوم ځوانان چې غواړي شتمن شي زه ورته وایم چې: خپل ژوند ته وګورئ او د پیسو لپاره اسانه او په احتیاط کار وکړئ، دا خبره مهمه ده. وړاندیز ورته کوم چې یو بل دویم کار دې ولري او مهارتونه دې پکې زده کړي. زه ورته وایم چې د شپږکه یې بازار موندنې شرکت سره دې یو ځای شي، دا شی (مولټي لیول مارکیټینګ) هم بولي. که دوی د خرڅلاو فن کوي، ځینې شرکتونه یې ورته ښه ښوولای شي. په دې توګه به رد کېدو او ناکامېدو وېره هم ترې ووځي، دا وېره د بریا په لاره تر تولو ستر خنډ دی، البته په اوږدمهال کې زده کړې تر پیسو ډېر ارزښت لري.

Scanned by CamScanner

زه چې دا مشورې ورکوم زياتره خلک وايي چې: (اوه! دا خو سخت کار دی، زه يوازې هغه کوم چې ماته خوند راکوي.)

دوی چې وايي کار سخت دی، زه ترې پوښتنه کوم: (ښه نو ته غواړې ټول عمر کار وکړې او نيم عايد دې دولت ته ورکړې؟)

د دويمې خبرې په اړه يې وايم: (زما ورزش نه خوښېږي، خو ددې لپاره يې کوم چې صحت مې ورسره ښه وي.)

له بده مرغه دا تر څو چې انسان خپله په ځان کې د بدلون اراده ونه کړي، هېڅوک يې نشي بدلولای.

په تاسې کې به داسې خلک وي چې کار به د زده کړې لپاره کوي او دا فکر به ورسره وي، هغوی ته مې مشوره دا ده چې ژوند داسې دی لکه څوک چې ورزش لپاره لوبغالي ته ځي. سخت کار پرېکړه ده. دا کار چې وشو بيا اسانه کېږي. زياتره وخت زما جيم ته بيخی زړه نه کېږي، خو چې ورشم او ورزش وکړم، تازه شم ورسره،

تمـرین چـې خـلاص کـړم، ځانتـه وایـم: (هـره ورځ ورزش کوه!)

کـه تاسـې پـه کـار کـې نـوی شـی نـه زده کـوئ او بیـا هـم غـواړئ چـې پـه خپلـه اداره کـې مسـلکي کارمنـد شـئ؛ نـو بیـا د همـدې شرکـت د کارمنـدانو ټـولنې تـه ورشـئ، ځکـه دا ټولنې د مسلکي خلکو ملاتړ کوي.

زمـا لوسـتي پـلار چـې والي سره شـخړه وکـړه، پـه هـوایي کـې د ښـوونکو د ټـولنې مشر- شـو. ماتـه یـې وویـل چـې دا ډېـر سـخت کـار و، ددې بـرعکس شـتمن پـلار هڅـه کولـه چـې پـه شرکتونـو کـې ټـولنې یـا اتحـادیې رامنځتـه نـه شي او په دې کې بریالی هم شو.

زه خپلـه دې مسـله کـې بـې طرفـه یـم. کـه تاسـې داسـې کوی لکه خلک یـې چـې وایـي او پـه مسـلک پسـې ګرځـې، نو بیـا پـه ټولنـو کـې ځـان خونـدي کـړه. مـثلاً کـه مـا الوتکـه چلـولای، نـو هغـه شرکـت سره بـه مـې کـار کـولای چـې د پیلوټـانو ټولنـه پکـې قـوي وی، ولـې؟ ځکـه مـا پـه ټـول ژونـد کـې دا یـو مسـلک زده کـړی و او هغـه پـه همـدې ځـای کـې پکارېـده. کـه زه لـه دې صـنعته وتـی وی، پـه بـل مسـلک

Scanned by CamScanner

کې چا کار هم نه راکاوه. پیلوټ چې سل زره ساعته پرواز وکړي تقاعد کېږي او کلنی عاید به یې یونیم سل زره ډالر وي، په نورو دندو کې دومره تنخوا په اسانه نه پیدا کېږي. ځکه مهارتونه له یوه صنعته بل ته نه لېږل کېږي، ځکه زه پیلوټ یم، الوتکه چلولای شي، خو زما همدا مسلک او مهارت بیا په قضا او قانون کې بې ګټې دی.

ډاکټران هم همداسې درواخله. په طب کې دومره بدلونونه راځي چې ډاکټران مجبور دي ځانونه طبي اتحادیو سره راجستر کړي. ښوونکي باید خپلې ټولنې او اتحادیې ولري. نن په امریکا کې د ښوونکو اتحادیه د کاریګرو تر ټولو قوي او شتمنه اتحادیه ده. ملي ښوونیزه ټولنه NEA ملي څېړنیزه ټولنه ده او سیاسي نفوذ لري. ښوونکي د خپلو اتحادیو ملاتړ ته اړتیا لري، ځکه د دوی مهارتونه هم له تعلیمي سکتور پرته، په نورو برخو کې لږ ارزښت لري. نو د بریا یوه لاره دا ده: (په یوه برخه کې تخصص کول او بیا د ټولنې غړی کېدل) دا هوښیاري ده.

Scanned by CamScanner

زه چې کومې ډلې ته درس ورکوم، زیاتره وخت تریې پوښتنه کوم چې: (تاسې کې څوک تر مکډونالډ نښه برګر پخولای شي؟)

ډیر خلک ګوتي جیګوي، بیا تریې پوښتنه کوم چې تاسې ولې هغومره مشهور نه شوئ؟

ددې اصلي لامل دا دی چې له مکډونالډ نښه برګر هر څوک پخولای شي، خو تر هغوی یې نښه پلورلای نه شي.

زما یو ملګری په هاوایي ایالت کې ستر هنرمند دی او نښه عاید لري. یوه ورځ یې د مور وکیل ورته زنګ ووایه او ورته یې وویل چې مور دې درته دېرش زره ډالر په میراث کې پرېښي دي. له دې پیسو مالیه او د وکیل فیس هم اخیستل شوی، یانې خالصې پیسې پاتې وې. سړي له فرصت څخه ګټه واخیسته او د خپل هنر د بازارموندنې لپاره یې هغه پیسې وکارولې. دوه میاشتې وروسته یې په یوه مجله کې یوه پاڼه اعلان شوه، دا مجله د شتمنو خلکو ډېره خوښېده. دا اعلان درې میاشتې په مجله کې خپرېده، خو هېڅ ځواب یې ونه

Scanned by CamScanner

لیـده، پـه دې توګـه یـې تـول میـراث لاړ، ده غوښـتل چې په مجلې، د اعلان د ناسم نشر له امله عریضه وکړي.

دا د داسـې انسـان بنـه مثـال دی چـې برګـر پخـولای شي، خـو پـه کاروبـار سـم نـه پـوهېږي. ملګـري مـې وپوښـت چې لـه دې کـاره دې څـه درس واخیسـت؟ وې ویـل: (چـې تبلیغـاتي اداري هسـې ټګـي کـوي.) مـا ورتـه وویـل کـه کـولای شـې د بازارموندنې او خـرڅلاو ټولګیـو تـه لاړ شـه. وې ویـل: (وخـت نشـته او پـه دې عبـث شـیانو پیسـې نـه لګوم.)

دنیـا لـه غریبـو، خـو بااسـتعداده خلکـو ډکـه ده. دوی زیـاتره وخـت غریـب وي یـا مـالي سـتونزې لـري یـا دا چـې تـر خپـل لیاقـت ټیـټ عایـد لـري. ددې لامـل هغـه شـی نـه دی چې دا پـرې پـوهېږي، بـل لامـل یـې هغـه دی چـې دی پـرې نـه پـوهېږي. دوی خپـل تـول مهـارت پـه بنـه برګـر جوړولـو لګـوي، خـو د رسـولو او خـرڅلاو مهـارت یـې نـه لـري. پـه دې خـاطر د مکډونالـډ ټیـټ کیفیتـه برګـر لاس پـه لاس خرڅېږي، خو د نورو بنه برګر سوړ پروت وي.

Scanned by CamScanner

زما نهستمن پلار غونډستل چې زه متخصص شم او له دې اړخه يې را کتل چې ډېره تنخوا څنګه واخلم. ان والي ورته وويل چې ته نور دلته کار نشې کولای، خو بيا يې هم د يوه مسلک ترلاسه کولو لپاره هڅه کوله. بيا د ښوونکو ټولنې ته لاړ او بيا يې د خپل مسلک او تجربو د لا ډېر امتياز ترلاسه کولو لپاره مبارزه پيل کړه.

مورږ به زياتره خپلو کې بحثونه کول، خو پوهېدم چې هغه دې ته نه قانع کېده چې مسلک بلاخره انسان په اتحاديې تکيه کوي. هغه په دې نه پوهېده چې څومره يو انسان ډېر متخصص کېږي، هومره د ټولنو او اتحاديو په دام کې ډېر نښلي او پرې تکيه کېږي.

شتمن پلار به ما او مايک ته ويل چې ځانونه چمتو کړئ. زياتره شرکتونه پوهنتونو ته ځي، هلته تکړه شاګردان انتخابوي، هغوی ته روزنه ورکوي او پام ورته کوي چې يوه ورځ د يوه شرکت مشر شي، خو دا نوی کارمند يوازې يوه برخه کې کار نه کوي، له يوې برخې يې بلې ته وړي چې کارونه زده کړي، شتمن خلک زياتره وخت خپل او د نورو خلکو بچي چمتو کوي. په

دې توګه يې بچي له کارونو او اداري اړيکو په برخه کې لا ډېر پوهېږي.

د دويمې نړيوالې جګړې د نسل په نظر له يوه شرکته بل ته تګ ښه نه و، خو نن سبا دا موضوع ځيرکتيا ده. خلک له يوه شرکته بل ته د کار او مسلک لپاره ورځي، ولې د ډېرو ګټو او امتيازاتو لپاره نه ځي؟

دا په دې چې بل شرکت ښايي اوس لږ امتياز درکړي، خو په راتلونکي کې به درته ډېره زياته ګټه در ورسوي.

د بريا لپاره لاندې اداري مهارتونه اړين دي:

۱. د عايد مديريت
۲. د سيستمونو مديريت
۳. د افرادو مديريت

تر ټولو مهم مهارتونه د خرڅلاو او بازارموندنې دي. د خرڅلاو قوت نورو خلکو سره د اړيکو په مهارت ولاړ دی، دا خلک ښايي پېرودونکي، کارکوونکي، مشران، ښځه، خاوند، زوی يا لور وي. دا بريا اساسي مهارتونه دي. د اړيکو مهارتونه لکه ليکل، خبرې او مفاهمه، ژوند کې د بريا لپاره ډېر زيات مهم دي. زه دې مهارت ته ډېر زيات

پام کوم، په دې خاطر زه نن هم کورسونه اخلم او د ځان پوهولو لپاره يې کتابونه او کېستې اخلم.

لکه مخکې مې چې وويل لوستي پلار به مې چې څومره ډېر کار کاوه، په کار به يې ډېر متخصص او تکړه کېده او معلومات به يې پکې زياتېدل، خو همدومره به په دام کې هم نښته. تنخوا يې زياته شوه، خو ژوند يې محدود، بې خونده او خسته کن و. له دولتي دندې چې لرې شو، پوه شو، چې دا له مسلکي پلوه څومره ناخوندي و. مشهور ستوري او لوبغاړي چې زاړه يا ناروغه شي او له ميدانه ووځي، نو بيا يې هغه محبوبيت او مشهورتيا او امتيازات نه وي، دا هر څه د تېر وخت کيسه شي. بله دا چې دوی په بل کسب و مسلک هم نه پوهېږي چې کار پکې وکړي. زه فکر کوم همدا لامل به و چې زما لوستي پلار له تقاعد وروسته دستي اتحاديې ته مخه کړه او ځان يې پکې بوخت کړ، اوس پوه شو چې دا اتحاديه يې څنګه لاسنيوی کولای شي.

شتمن پلار به زه او مايک هڅولو چې په هر څه کې لږ لږ پوه شو. راته يې ويل چې تر ځان تکړه خلک راټول

Scanned by CamScanner

کړئ او يو ټيم ترې جوړ کړئ. نن سبا دا چاره د (مسلکي مهارتونو ترکيب) بولي.

زه نن سبا د ښوونځيو داسې ښوونکو سره مخ کېږم چې هر کال سلګونه زره ډالره عايد ترلاسه کوي او دا ګټه ځکه کوي چې له مسلک بهر په نورو چارو هم پوهېږي. په دې چارو کې دوی دومره تکړه وي چې درس هم پکې ورکولای شي، پلورونکيتوب هم کولی شي او په بازار يې هم سر خلاصېږي. په خرڅلاو او بازار موندنه کې زياتره خلک له «رد» کېدو وېرېږي، خو ستاسې اړيکې چې څومره پراخېږي، هومره به په سوداګانو کې تکړه کېږئ او دا وېره به مو له زړه وځي چې څوک به مو ګني هسې وځوروي. ژوند کې به مو آساني راشي.

لکه مخکې مې چې وويل هغې جينې غونښتل چې د ډېر پلورل شوي کتاب ليکوالې شي، خو ما ورته وويل چې پلورونکيتوب زده کړه. زه نن هم وايم. تاسې له مسلکي پلوه يوازې تر يوه مسلکه محدود شئ؛ نو ګټه او زيان دواړه لري. زما ځينې ملګري په نورو چارو کې نابغه ګان دي، خو نورو سره اړيکې نه شي جوړولای او

Scanned by CamScanner

له دې املـه يـې عايـد ډېـر تيـټ دی. زه ورتـه وايـم چـې يـو کـال وخـت دې مهـارت تـه ورکـړئ، ان کـه پيسـې مـو پکـې ونـه ګټلـې، نـو د اړيکـو جوړولـو مهـارت خـو بـه مـو پيـاوړی شي او دا خپله ګټه ده.

د ښـو پلورونکـو او بازارمونـدونکو تـر څنـګ بايـد مـوږ ښـه ښـوونکي او زده کـوونکي هـم شـو. کـه غـواړو چـې ښـتيا شـتمن شـو، پـه راکـړه ورکـړه بايـد پـوه شـو او د مـالي سـتونزې لـوی لامـل دا دی چـې مـوږ پـه راکـړه ورکـړه نـه پـوهېږو، ډېـر خلـک لـه دې املـه غريـب دي چـې نـه ښـه ښوونکي دي او نه زده کوونکي.

زمـا دواړه پلرونـه سـخي خلـک وو. دواړه پـه دې نظـر وو چـې لـومړی بايـد د ورکـړې او بخشـش قـوت ولـرو، مـثلاً ښـوونه يـا درس ورکولـو د ورکـړې يـا بخشـش يـوه لاره ده. دوی چـې څـومره ښـوونه کـړې تـر ډېـره يـې زده کـړه کـړې ده. يـوازې د پيسـو پـه برخـه کـې يـې اخـتلاف درلـود. شـتمن بـه ډېـرې پيسـې ورکـولې، چنـدې او صـدقې بـه يـې کـولې. هغـه پوهېـدو چـې د پيسـو ترلاسـه کولـو لپـاره بايـد پيسـې ورکـړل شي. د ډېـرو شـتمنيو کورنيـو د شـتمنۍ راز

دا دی چې سخاوت کوی، په همدې خاطر د (راک فیلر) او (فورډ) په څېر خیریه بنسټونه رامنځته شوي دي. دا اداري ددې لپاره جوړې شوې چې شتمني را واخلي او زیاته یې کړي او په نړۍ کې یې نوم ژوندی وي.

لوستي پلار به مې تل ویل: (له ما چې پیسې زیاتې شوې، وبه یې وېشم.) خو ستونزه دا وه چې پیسې نه زیاتېدې. ده د پیسو ګټلو لپاره ډېر کار کاوه، خو دې زرین اصل ته یې نه کتل چې: (پیسې ورکړه، چې پیسې ترلاسه کړې.) دی په دې باور و چې: (پیسې دې راشي، چې ور یې کړم.)

لنډه دا چې زه دواړو پلرونو ته ورته یم. یو اړخ مې دا دی چې پوخ پانګوال یم او د پیسو ګټلو لوبه مې خوښېږي. بل اړخ مې بیا د یوه ښوونکي دی چې ځان په ټولنه کې مسئول احساسوي او د شتمن او غریب ترمنځ واټن ته یې اندېښنه وي. زه په دې باور یم چې ددې واټن د زیاتېدو اصلي لامل زموږ زوړ ښوونیز سیستم دی.

Scanned by CamScanner

اووم څپرکی

خندونه لرې کول

انسان به زده کړې هم وکړي او مالي پوهه به هم پیدا کړي، خو د مالي استقلال په لاره کې ښایي بیا هم له ځینو ستونزو او خندونو سره مخ شي. د پنځو دلایلو په اساس مالي لوستي خلک لا هم داسې قوي شتمنی نشي- را ټولولای چې لوړ عاید ورته ولري، هغه دلایل دا دي:

۱) وېره

۲) بدبیني

۳) لټي

٤) بد خویي

٥) غرور

Scanned by CamScanner

۱-په وېرې برلاسي کېدل

مـا داسـې څـوک نـه دي ليـدلي چـې د پيسـو بايلـل يـې خوښـېږي. پـه ژونـد کـې مـې داسـې شـتمن لا نـه دي ليـدلی چـې پيسـې بـه يـې نـه وي بـايللې، خـو ډېـر داسې غريـب خلـک مـې ليـدلي چـې حتـی يـو غيـران يـې نـه دی بايللی.

د پيسـو د بـايللو وېـره شـته او پـه هـر چـا کـې شـته، شـتمن هـم دا وېـره لـري، خـو خـبره د وېـرې نـه ده، اصـلي خـبره دا ده چـې دې وېـرې سره مبـارزه څنگـه وشي؟ او ناکـامي څنگـه وزغمـل شي؟ ناکـامي زغمـل پـه ژونـد کـې د لويـو بـدلونونو اصـلي لامـل دی، خـو دا خـبره نـه يـوازې پـه پيسـو، بلکـې د ژونـد پـه هـره برخـه کـې صـدق کـولای شي. د پيسـو پـه برخـه کـې وېـره مهمـه ځکـه نـه ده چـې بېرتـه يـې ګټلای شـئ. مـوږ ټـول پـه ځينـو برخـو کـې زړور او پـه ځينـو کـې بـې زړه يـو. زمـا د يـوه ملګـري مېـرمن د روغتـون پـه بېړنـۍ خونـه کـې نرسـه ده. دا ښـځه چـې وينـه وګـوري دسـتي لاس پـه کـار شي، خـو زه چـې ورتـه د سـوداګرۍ او پـانګوونې ووايـم، نـو پښـې يـې سسـتې شي، خـو زه چـې

Scanned by CamScanner

وینه وګورم، پښې سستېدل خو لا پرېږده، دستي را غورځېږم.

شتمن پلار د پیسو په وېره پوهېده، ماته به یې ویل: (ځینې خلک له مارانو وېرېږي، ځینې د پیسو د بایللو په وېره اخته وي، دواړه د وېرې ډولونه دي.)

او بیا به یې وېرې سره د مبارزې لپاره دا خبره کوله: (که له وېرې او اندېښنې کرکه لرې، زر پیل وکړه.)

په دې خاطر بانکونه تل وایي چې په ځوانۍ کې سپما پیل کړئ، ځکه که ځوانۍ کې مو پیل کړه، شتمنېدل مو اسانه دي. زه نه غواړم دې موضوع ته ننوځم، خو چا چې په شل کلنۍ کې سپما پیل کړې وي، له هغو سره ډېر توپیر لري چې په ډېرش کلنۍ کې یې پیل کړې وي.

په (منهاتن) ټاپو کې جایداد اخیستل د خپل وخت تر تولو ښه سودا ده. نیویارک د ۲۴ ډالره ارزښت لرونکو غمیو اخیستل شوی دی او دغه ۲۴ ډالر په ۱۹۹۵ز کال کې ۲۸ ټرېلیونه ډالره شول. په دې پیسو اوس منهاتن ټاپو پېرل کېږي او دومره پیسې ترې پاتې

کېږي چې د لاس انجلس ځینې سیمې هم پېري، خصوصاً د ۱۹۹۵ز کال په بیو. زما یو ګاونډی د کمپیوټرو په یوه لوی شرکت کې کار کوي. له ۲۵ کالو را په دې خوا همدلته بوخت دی، ۵ کاله وروسته یې ماموریت ختمېږي او د ۴۰۱k تقاعد له مخې به ورته تقریباً څلور میلیونه ډالر ټول شوي وي. دا پانګوونه زیاتره په ګډې پانګې (میوچول فنډز) کېږي او وروسته به یې بیا دا په باندونو او دولتي مالي اسنادو اړوي. دا سړی چې دنده پرېږدي عمر به یې ۵۵ کاله وي، که په کور هم کښې هر کال به ډېرش زره ډالره عاید لري او دا پیسې به یې له تنخوا ډېرې وي او دا کار له پانګوونې پر وېرې سربېره هم کېږي.

خو دا په هغه صورت کې کېږي چې تاسې «زر پیل» وکړئ، په ځوانۍ کې سپما پیل کړئ، د تقاعد په پلان کار وکړئ او ددې لپاره به ښه دا وي چې یوه مجرب مالي پلان جوړوونکي سره مشوره وکړئ او د پانګوونې په برخه کې ترې لارښوونه وغواړئ. خو که چېرې درسره

وخت نه وي او تقاعد مو را نږدې وي بيا به څه کوئ؟
بيا به د پيسو په وېره څنګه برلاسي کېږئ؟
زما نېستمن پلار هېڅ ونه کړل، بس په دې موضوع يې خاورې واړولې او خبرې يې هم پرې نه کولې.
شتمن پلار به بيا ويل چې زه د تکزاس (Texas) د خلکو په څېر فکر کوم، تل به يې ويل: (زما تکزاس او د تکزاس خلک ډېر خوښېږي د تکزاس هر څه لوی دي. ګټه يې هم لويه وي او بايلات يې هم د ليدو وي.)
ما پوښتنه وکړه: (بايلات يې خوښېږي؟)
وې ويل: (نه هدف مې دا نه و. ماته او بايلات د هېچا نه خوښېږي، په بايلات هېڅوک نه خوشالېږي. زه د ماتې او بريا په اړه د تکزاس د خلکو په فکر او زغم غږېږم. موضوع دا ده چې ژوند څنګه کنټرولوي. دوی لوی ژوند کوي. د هغوی خلکو ژوند ددې ځای له خلکو سره توپير لري، زمونږ خلک د پيسو په موضوع کې بيخي وړوکی زړه لري، په بازار کې چې دوکاندار يو غيران کم ورکړې، دستي ورسره شخړه کوي.)
شتمن پلار خبره وغځوله:

Scanned by CamScanner

(د تکزاس د خلکو مې دا کار خوښېږي چې ویې ګټي ویاړي او چې ویې بایلي غړی دنګه وړي. دوی وایي: (که ماته خوړې، هم لویه وخوره.) دا خلک وړه ماته هم نه خوښوي.

شتمن پلار به تل ما او مایک ته ویل: (د زیاتره خلکو د اقتصادي وروسته پاتي لامل دا دی چې ډېر احتیاط کوي او ماته ځکه خوري چې له ماتې وېرېږي.)

فران تارکنتون (Fran Tarkenton) په امریکا کې د باسکټبال مشهور لوبغاړی و، دی وایي: (بریا دا ده چې له ماتې ونه وېرېږي.)

ما ژوند کې لیدلي چې زیاتره بریاوې په ماتو پسې وې. له بایسکل زده کولو مخکې څو ځله لوېدلی یم. د کرکټ داسې لوبغاړی مې نه دی لیدلی چې په صفر سوځېدلی نه وي، داسې لوبډله نشته چې لوبه یې نه وي بایللې. داسې مئین مې نه دی لیدلی چې زړه یې نه وي مات شوی، همدارنګه مې داسې شتمن نه دی لیدلی چې پیسې یې نه وي تاوان کړې.

Scanned by CamScanner

نـو زیـاتره خلـک پـه دې خـاطر نـه مالـداره کېږي چـې د پیسـو بـایللو د وېـرې درد یـې د پیسـو ګټلـو لـه خونـده ډېـر وي. تکزاسـیان یـو بـل متـل لـري: «جنـت تـول غـواړي، خـو مرګ هېڅوک نه قبلوي.»

شـتمن پـلار بـه مـا او مایـک تـه د تکـزاس د سـفر کیسـې کـولې ویـل بـه یـې چـې: (کـه تاسـې رښـتیا غـواړئ چـې د مـاتې او بریـا پـه اړه د تکـزاس د خلکـو پـه ذهنیـت پـوه شـی؛ نـو سـین انتوینـو تـه لاړ شـئ او الامـو (Alamo) وګـورئ. دا د هغـو اتلانـو کیسـه ده چـې نښـه پوهېـدل چـې د ګټلـو امکـان نشـته، خـو بیـا یـې هـم مبـارزه کولـه. دوی مـرګ ومانـه، خـو تسـلیم نـه شـول. دا ډېـره غمجنـه کیسـه او پـه زړه پـورې سـبق دی، خـو تراوسـه پـورې یـوه غمجنـه پـوځي کیسـه ګنـل کېږي. دوی ماتـه وخـوړه، خـو اوس هـم چـې د تکـزاس خلـک مـاتې سره مـخ کېږي، نـو دا غـږ کـوي چې: (الامو را یاد کړئ!)

مـا او مایـک څـو ځلـه دا کیسـه اوریـدلې وه، هغـه بـه چـې هـر وخـت کـوم لـوی کـار یـا سـودا کولـه او پـه زړه کـې بـه یـې وېـره وه؛ نـو مـا او مایـک تـه بـه یـې دا کیسـه کولـه.

Scanned by CamScanner

بیا به یې چې ډېر زیار وویسته او کار یا سودا به ختمه شوه، هم دا کیسه به یې کوله. بیا به چې له ماتې یا د پیسو له تاوانه وېرېده بېرته به یې همدا کیسه راته کوله، دې کیسې به ورته قوت ورکاوه او دا به یې وریادوله چې مالي ماتې تل په مالي بریاوو بدلېدای شي. دی پوهېده چې ماته یې قوي او هوښیاروي. هغه ماته نه غوښته، خو پوهېده داسې یو شی شته چې دا ماته په بریا بدلولای شي. په همدې خاطر دا بریالی او نور ناکام وو. دې کار شتمن پلار ته د خطر منلو او له خطره د اوښتو زړه ورکړی و.

تل به یې ویل: (تکزاسیان مې په دې خوښ دي چې لویه ماته یې د توریزم (گرځندوی) په فرصت بدله کړه او میلیونونه ډالره گټه عاید تړې لري.) تکزاسیان په خپلو ماتې خاورې نه اړوي، «انگېزه» تړې جوړوي، سبق تړې اخلي، دوی په خپلو ماتو کار کوي، هر ځای کې یې نعره پورته کوي. تکزاسیانو ته ماته د بریا انگېزه ورکوي، خو دا خبره یوازې تر هغوی محدوده نه ده، بلکې د ټولو بریالیو خلکو همدا فورمول او پالیسي ده.

Scanned by CamScanner

مخکې مې وویل چې له بایسکل غورځېدل، د زده کړې یوه برخه ده. زما یادېږي چې یو ځل به ولوېدم اراده به مې لا پیاوړې شوه او بیا به مې ویل چې اوس خو به یې حتماً زده کوم. ومې ویل چې په کرکټ کې به داسې لوبغاړی نه وي چې په صفر نه وي سوځېدلی، خو یو ځل په صفر سوځېدل هغه ته دا انګېزه ورکوي چې نسه تمرین وکړي، توپ ته نسه ځیر شي او په مناسب وخت کې مناسب شاټ وهي، دا ټول د بري وسایل دي. بریالیو خلکو ته دا ماتې د «ساه» حیثیت لري، خو ناکام خلک چې ماته وخوري، نو لاس تر زنې کېنې.

جون. ډي. راک‌فیلر وایي: (زه تل هڅه کوم چې ناکامي د بریا په فرصت بدله کړم.)

ډېر خلک وایي چې د پېرل بندر (Pearl Harbor) پېښه د امریکا تېروتنه وه، خو زه د (جاپاني الاصله امریکایي) په توګه وایم چې دا د جاپانیانو تېروتنه وه. په (Tora, Tora, Tora) فلم کې د بحري ځواکونو جدي قومندان خپلو خوشاله سرتېرو ته وایي: (زما دا اندېښنه ده ویده نسامار مو لکه چې راویښ کړ.) د

(پـيرل بنـدر رايـاد کـړه) نعـره دردوونکـې ده. خـو دې د امريکا يـوه لويـه ماتـه پـه يـوه فرصـت او انګېزې بدلـه کړه او امريکـا ډېـر زر پـه نـړۍ کـې زبرځـواک شـو. ماتـه بريـاليو خلکـو تـه انګېـزه ورکـوي او ناکـام خلـک مـاتوي. د بريـاليو خلکـو پـه همـدې سـتر راز ناکـام خلـک نـه پـوهېږي. د بريـاليو خلکـو سـتر راز دا دی چـې ماتـه يـې هڅـوي او انګېـزه ورکـوي، پـه دې خـاطر لـه مـاتې هـم نـه وېرېـږي. د فـران تـارکنتون خـبره بيـا تکـراروم: (بريـا دا ده چـې لـه مـاتې ونـه وېرېـږو.) داسـې خلـک لـه مـاتې نـه وېرېـږي، ځکـه خپـل ځـان پېـژني. دوی لـه مـاتې کرکـه لـري، خـو پـه دې پـوهېږي چـې ماتـه بـه ورتـه د بريـا فرصـت هـم ورکـړي. لـه مـاتې کرکـه او لـه مـاتې وېـره تـوپير لـري. زيـاتره خلـک پيسـې پـه دې خـاطر بـايلي چـې لـه بـايللو يـې وېرېـږي. دوی لـه مـالي پلـوه ډېـر احتيـاط کـوي، د پيسـو بنـدولو لپـاره لـوی کورونـو او مـوټرې اخـلي، خـو اصـلاً لويـه پانګوونـه نـه کـوي. زمـوږ ۹۰ سـلنه خلـک چـې بېوزلـه دي، لامـل يـې دا دی چـې دوی د (نـه بـايللو) لپـاره لوبـه کـوي، نه د (ګټلو) لپاره.

Scanned by CamScanner

دوی مـــالي پـــلان جوړوونکـــو، حســـابدارانو او د ونـــډو کمېشـن کـارانو تـه مراجعـه کـوي، ثـابتې او متعـادلې ونـډې پېـري، خـو زيـاتره پيسـې يـې پـه بـانکونو کـې پرتـې وي يـا پـرې ځينـې تضـمين ليکونـه او نـور مـالي اسـناد پېـري، دا بـه ګټـه لـري، نښـه ډاډه او منطقـي پانګوونـه بـه وي، خـو د لـويې ګټـې پانګوونـه پـه هـېڅ صـورت نـه ده. دا هماغـه کيسه ده لکه سړی چې د (نه بايللو) لپاره لوبه کوي.

زمـا خـبره ناسـمه وانخلـئ، ځکـه دا پانګوونـه لـه هغـه ٪۷۰ خلکو ډېره نښـه ده چـې بيخـي پانګوونـه نـه کـوي يـا پـرې نـه پـوهېږي. ځکـه محتاطـه پانګوونـه لـه (نـه پـانګوونې) ډېـره نښـه ده. دا پانګوونـه هغـو تـه نښـه ده چـې خونـديتوب يـې خوښـېږي او خطـر نـه منـي، خـو پـه احتيـاط لوبېـدل او پـانګوال شـويو پيسـو کـې زيـاتوالی نـه راتلـل، هـم د بريـاليو پـانګوالو طريقـه نـه ده. کـه پيسـې درسره لـرې وي او غـواړئ شـتمن شـئ؛ نـو لـومړی بايـد د (تعـادل) پـر ځـای (تمرکـز) وکـړئ. بريـالي خلـک وګـورئ، پـه پيـل کـې متعـادل نـه وو. متعـادل خلـک پرمختـګ نـه کـوي، ځـای پـه

Scanned by CamScanner

ځای ولاړ وي. د بریا لپاره باید لومړی نامتعادل شو او گام په گام باید د خپل کړي مزل څرنگوالي ته وگورو.

توماس اډیسن متعادل نه و، متمرکز و. بیل گیټس او ډونالډ ټرمپ همداسې در واخلئ. جارج سوروس متمرکز و. جورج پاتین خپل ټانکونه ونه شیندل، سره را ټول یې کړل او د المان د ضعف په ټکو یې بریدونه وکړل. فرانسویانو د میگي نات جگړې په لومړی کرښې پراخه برید وکړ او نبه پوهیږئ چې څه وشو.

که غواړئ شتمن شئ، نو لومړیتوبونه باید وټاکئ او پام وکړئ چې (ټولې هگۍ په یوې ټوکرۍ کې کیږدئ) د ټیټې او منځنۍ طبقې د خلکو غوندې مه کوئ، هغوی په بیلابیلو ټوکریو کې لږې لږې هگۍ ږدي. که له ماتې کرکه لرئ، احتیاط کوئ. که ماته مو کمزوري کوي؛ نو په احتیاط ولوبیږئ او متعادلې پانگوونې وکړئ. که عمر مو له پنځه ویشتو کالو زیات وي او بیا هم له خطره ویرهیږئ؛ نو لاره مو بدله کړئ، په احتیاط ولوبیږئ، خو زر یې پیل کړئ. خپله لومړنۍ سپما زر پیل کړئ، څکه عمر تیریږي.

Scanned by CamScanner

خو که د ازادۍ او د مورِ له منډو تر ړو د وتلو خوبونه ګورئ، نو لومړی له ځانه دا پوښتنه وکړئ چې: (ماتې ته به څنګه غبرګون ښییم؟) که ماته د بریا انګیزه درکوي، نو ښایي ښه به دا وي چې مخ ته لاړ شئ، خو یوازې (ښایي) که ماته مو کمزورۍ کوي او د ناکامۍ لامل مو کېږي، نو بیا درته احتیاط ښه دی. خپله ورځنۍ دنده کوئ او ځینې وندې وپېرئ، خو پام کوئ چې په دې کې هم خطر شته، ان که هر څومره خوندي هم وي.

زه درته د تکزاس او نورو کیسې ځکه کوم چې د شتمنیو ستون ډکول اسانه دي، دا لوبه اسانه ده، ورتیا به لږه غواړي، خو زده کړې نه غواړي، ان د ښوونځي په اسانه ریاضۍ هم دا کار کولای شئ. خو د شتمنیو قوي ستون بیا داسې لوبه ده چې ذهنیت پکې لویه وندې لري. ناکام خلک له ماتو تښتي او ماته بریالي خلک ګټونکي کوي. د (الامو) کیسه تل یادوئ.

Scanned by CamScanner

۲-په بدبینۍ برلاسي کېدل

د يوه چرګوړي په اړه حکايت کې راځي چې منډې يې وهلې او خلک يې خبرول چې (اسمان رالوېږي! اسمان رالوېږي!)

بدبينه خلک همدې چرګوړي ته ورته وي. موږ ټول چې وېرې او شک سره مخ شو همدا چرګوړي رانه جوړېږي.

موږ ټول دا شکونه کوو چې:

- زه هوښيار نه يم.
- زه تکړه نه يم.
- فلانی تر ما ښه دی.

ددې تر څنګ ځينې نور شکونه هم شته چې زموږ وړتيا وژني، دا د (څه؟ څه؟) لوبه ده:

- که پانګوونه مې ناسم اقتصادي حالت خپل کړي، بيا به څه کوم؟
- که پيسې مې لاسه لاړې بيا به څه کوم؟
- که هر څه پلان سره سم مخ ته لاړ نشي- بيا به څه کوم؟

Scanned by CamScanner

ددې تر څنګ زمورږ ځینې ملګري او خپلوان داسې وي چې زمورږ زړه ته نه ګوري، خو ضعفونه مو شماري، زياتره وايي:

- ته څنګه پوهېږې چې دا کار کولای شې؟
- ډاډه يې چې دا کار نښه دی؟
- که نښه وی، بل چا ولې نه کاوه؟
- په دې کې ناکامېږې، ځکه ته هېڅ نه پوهېږي چې څه شي ته دې لاس اچوولی دی؟

ځینې وخت دا اندېښنې، پوښتنې او نیوکې دومره ډېرې او لویې شي چې مورږ په خپل کار پښېمانه کړي او یو بد احساس راسره پیدا کړي، زړه مو ورسره خپه شي. ځینې وخت ان خوب نه راځي، پرمختګ نشو کولای، اخر له ټولو شته فرصتونو هم پاتې شو او فرصتونه رانه یو په بل پسې ضایع کېږي. عمر رانه روان وي او مورږ ورته لاس تر زنې ناست یو. مورږ ټول په ژوند کې لږ تر لږه یو څل دا احساس کوو، خو ځینې ورسره ډېر مخ کېږي.

Scanned by CamScanner

پیـــتر لیـــنچ (Peter Lynch) وایـــي دا د (اســمان را غورځېدو) کیسه یو (شور) ته ورته ګڼي او مور ټول یې اورو.

دا غږونه یا په مور کې دننه وي یا بهر خپلوان، کورنۍ او ملګري راکوي. پیتر د ۱۹۵۰ز کال په اړه وایي، هغه وخت د اټومي وسلې کارېدو اوازې دومره تودې وې چې خلکو د خپلو کورونو په تل‌خونو (تاخانو) کې خوندي خونې جوړې کړې. خواړه یې زېرمه کول او د اوبو لوېې زېرمې یې واخیستې، خو که دوی دا پیسې د خونو جوړولو پر ځای بازار کې پانګولای وی، نن به یې مالي خپلواکي درلوده.

څو کاله وړاندې چې لاس انجلس کې بې نظمي شوه، د وسلې بازار ورسره تود شو. په واشنګټن کې یو سړی د غوښې خوړو له املې مړ شو، په اریزونا کې د روغتیا اداري اعلان وکړ چې غوښه له خوراکه مخکې سمه پخوئ. د درملو شرکت د مني په سر کې ټلویزیون ته یو اعلان ورکوي چې والګی یا زکام مرګوني ناروغي ده،

Scanned by CamScanner

دې سره سمدستي ددې شرکت د والګي درمل بازار کې په پراخه کچه خرڅېږي.

زياتره خلک په دې خاطر غريب دي چې څنګه پانګوونې ته نيت وکړي، نړۍ له داسې چرګوړو ډکه ووينې چې وايي (آسمان را غورځېږي!) د دې چرګوړو نعرې اغېز هم کوي ځکه په هر انسان کې يو چرګوړی وي. خو د بدبينۍ او نهيلۍ په دې چيغو سترګې پټول لوی زړه غواړي.

خو ځيرک سوداګر پوهېږي چې تر ټولو بد حالت د پانګوونې لپاره نېه حالت دی.

۱۹۹۵ز کال کې مې د پيټر په نوم يو ملګری له بوسټون - فينکس ته زموږ د ليدو لپاره راغی. د املاکو کاروبار کې زموږ پرمختګ ته ګوته په غاښ و. فينکس کې هغه وخت د املاکو بيې په ټيټېدو وې. موږ ورسره دوه ورځې وګرځېدو او داسې ځايونه مو ورته ونښودل چې پکې پانګوونې عايد لوړاوه او د بيو د لوړېدو امکان و.

Scanned by CamScanner

زه او مېرمن مې کمپشن کاران نه وو، یوازې پانګوونه مو کوله. اخر د سړي جایداد خوښ شو. سوداګر ته مو زنګ ووا‌هه او تر ماسپښینه مو ځای واخیسته. جایداد د دوو خونو کور و او بیه یې ۴۲٬۰۰۰ ډالره وه. همداسې کورونه په ۶۰٬۰۰۰ هم خرڅېدل، سړي بنه سودا وکړه او مانښام بېرته خپل کور ته ستون شو.

دوه اونۍ وروسته د املاکو کمپشن کار خبر راکړ چې زمور ملګری په سودا پښېمانه دی، ما زر پیټر ته زنګ ووا‌هه او لامل مې ترې وپوښت، هغه راته وویل زه مې ګاونډي سره وغږېدم، هغه راته وویل چې دا چندانې سودا نه ده. ما ترې پوښتنه وکړه چې ګاونډي دې پانګوال دی؟ ویل یې نه. ما ورته وویل: نو ته یې خبره ولې منې؟ پیټر دفاعي حالت ونیو او راته یې وویل چې زه یو څو نور ځایونه هم ګورم.

د فینکس د ځمکو بیې لوړې شوې او په ۱۹۹۴ز کال کې د هماغه واړه کور له ۱۰۰۰ ډالرو ۲۵۰۰ ډالرو ته وخته، بیا په ۱۹۹۵ز کال کې ددې کور بیه ۹۵٬۰۰۰ ډالرو ته وخته. ریچارډ باید ۵۰٬۰۰۰ پانګوونه کړې وی

او دا يې د موږ کانو له منډې او تلکه د وتو لومړی ګام و. هغه تراوسه هیڅ هم ونه کړل، په فینکس کې اوس هم داسې فرصتونه شته، خو لټول غواړي.

زه د ریچارډ په پښېمانۍ هیڅ حیران نه شوم، دا پېښماني په ټولو اغېز کوي. دا هماغه زموږ شک دی چې پر موږ برلاسی کېږي، زموږ د پرمختګ مخه نیسي، په دې صورت کې چرګوړی بریالی کېږي او د خپلواکۍ ترلاسه کولو فرصت له لاسه وځي.

زما موخه دا ده چې دا شک او بدبیني زیاتره خلک بېوزله ساتي. دوی محافظه کاري کوي او ګټه یې له لاسه وځي. نړۍ انسان شتمنوي، خو شک یې مخه نیسي. ما وویل چې: (د موږ له منډې او تلکه وتل، له تخنیکي پلوه اسانه دي، ځکه دا ډېرې زده کړې او پوهې ته اړتیا نه لري، خو همدا شکونه یې مخه نیسي. او په دې جال کې مو نښتي ساتي.)

شتمن پلار وایي: (بدګمانه خلک ګټه نشي. کولای. بې لامله شکه او وېره بدګماني زېږوي، دا خلک هسې نقطه چینې کوي او بریالي خلک تحلیل کوي. منفي بافي او

Scanned by CamScanner

بـدګماني انسـان ړنـدوي او تحليـل و تجزيـه سـترګې پرانيـزي. تحليـل بريـاليو خلکـو تـه دا وړتيـا ورکـوي چې د منفـي بافـانو ړنـدې سـترګې ووينـي او هغـه فرصـتونه ومـومي چې نـورو تـه نـه ښکاري، ځکـه همـدا لـه نـورو خطا شوي فرصتونه د دوی د بريا لامل ګرځي.)

املاک او جايدادونـه د پـانګوونې قـوي وسـايل دي، ځـوک چـې مـالي خپلـواکي غـواړي دا وسـايل ورتـه بـې سـاري پانګوونـه ده. زه چـې چـا تـه د املاکـو د پـانګوونې خـبره کوم، زياتره راته وايي چې: (زه تشنابونه نشم پاکولای.)

زه ورتـه وايـم چـې: (نـو تـه څـه وايـې چـې زه ګنـي تشـنابونه جـوړوم؟) دا خـبره پـه دې مانـا نـه ده چـې دوی تـه تـر خپلـې مـوخې او غوښـتنې تشـناب ډېـر مهـم دی. زه ورتـه وايـم چـې د مورګانو لـه منـدې او تلکـه ځـان خـلاص کـړئ، خـو د دوی فکـر پـه تشـنابونو کـې پـروت وي. زيـاتره خلـک د تجزيـې و تحليـل پـر ځـای منفـي بـافي او بـدګماني کـوي او همدا فکر د ډېرو خلکو د شتمنېدو مخه نيسي.

شـتمن پـلار بـه ويـل: (سـتا د بريـا کـلي زه پـه خپـل لاس کې نه ساتم. ځکـه زه هـم سـتا پـه څېـر تشـنابونه نـه پـاکوم،

Scanned by CamScanner

زه د املاکو لپاره یو تکړه مدیر ساتم، هغه به تشنابونه هم جوړوي. د املاکو چارې به هم سمبالوي او زما عاید به هم ورسره لوړ وي. تر ټولو مهمه دا ده، که مدیر وي هغه به د ودانیو چارې سمبالوي، زه به وزګار یم او نور جایدادونه به پیرم. نېه مدیر د املاکو په کاروبار کې د بریا کونجي ده. د املاکو نېه مدیر، د چارو د لارښوونې له دفتره مخکې په جایدادونو خبرېږي او دا یې ارزښت لا زیاتوي.

د شتمن پلار موخه دا وه. زه همدا نه غواړم چې تشنابونه پاک او جوړ کړم. زه دا حساب کوم چې دېر املاک وپیرلای شم او ځان د موږک له تلک او منډو خلاص کړم. څوک چې وایي زه تشنابونه نشم پاکولای، دوی اصلاً نه غواړي چې د پانګوونې له دغې قوي وسیلې کار واخلي. دوی ته تشناب له خپلواکۍ دېر نېه دی.

د ونډو په اړه زیاتره خلک وایي چې: (زه نه غواړم پیسې مې وبایلم) دا خلک ولې داسې فکر کوي چې پیسې به بایلي؟ دوی پیسې نه ګټي، په دې خاطر نه غواړي

پيسې وبايلي. دوی خپله تحليل نه کوي، يوې بلې تيارې مړی ته گوري او هغه د وندې وه پر بازار کې وندې پېرل دي.

يوه ملگري سره د تبلو پمپ په خوا تير شو، هغه چې ور وکتل گوري چې د تبلو بيې لوړېږي. زما ملگری اندېښمن يا هماغه چرگوړی ډوله سړی دی. په ده تل اسمان را لوړېږي. مور چې کور ته راتلو ده د خپل اټکل له مخې ويل چې په راتلونکو څو کالو کې به د تبلو بيې لوړې شي، داسې ارقام يې وښودل چې تر دې دمه مې نه وو ليدلي. سره ددې چې ما د نفتو په بازار کې پانگوونه هم کړې وه او وندې مې هم لرلې، خو داسې ارقام مې لا هم نه وو ليدلي. دا خبرې مې چې واورېدې، دستي د يوه نوي او کم ارزښته نفتي شرکت په لټه شوم. زما د وندې‌وال د نوي شرکت په ليدو حيران و، ما د پنځلس زره ډالرو وندې پېرلې وې او د هرې وندې بيه پنځه شپېته سېنټه وه.

درې مياشتې وروسته زه او زما ملگری بيا په هماغه سيمه کې روان وو او دده په ورکړل شويو ارقامو ډاډه

شـو. د تېلـو بيـه پـنځلس سـلنه لـوړه شـوې وه، سـړي بيـا فريادونـه شروع کـړل. زه موسـکی شـوم، ځکـه هغـه وړوکـي شرکـت وده وکـړه او د پنځـه شـپېتو سـېنټو ونـډه درې ډالـرو تـه پورتـه شـوه. دې کـار يـوازې زمـا د ملګـري اشـارې تـه اړتيـا درلـوده، مـا خپـل کـار وکـړ او زمـا د ملګـري پـه وينـا د تېلو بيه لا هم لوړېده.

ځينـې خلـک تحليـل نـه کـوي، يـوازې اندېښنـې شريکـوي. که څـوک پوهېـدی چـې د ونـډو پـه بـازار کـې د (سټاپ) پـه نوم يـو کمپيـوټر حـاکم دی، څنګـه چـې سـتا د ونـډو بيـه پـه کمېـدو شي د دې حـاکم لـه مخـې اتومـات پلـورل کېـږي. پـه دې توګـه بـه ستاسـې زيـان لـږ تـر لـږه او ګټـه ډېـره وي. (سټاپ) هغو خلکو ته ښه دی چې له زيانه وېرېږي.

ځينـې خلـک وايـي (زه بايـد داسـې ونـه کـړم)، زه وايـم دوی دې ووايـي چـې (زه بايـد داسـې وکـړم.) خـو دا چـې (ونـه کـړم) وايـي، اصـلاً دوی هماغـه غـږ اوري او پـه دوی کـې چرګـوړی را ژونـدی کېـږي. لـه همـدې اندېښـنو هغـه وايـي چـې (زه بايـد داسـې ونـه کـړم.) خـو ددې کـار بيـا

Scanned by CamScanner

وروسته ډېره لويه بيه پرې کوي او دوی چې څه غواړي هغه نشي ترلاسه کولای.

شتمن پلار د دې اندېښنو ختمولو يوه لاره را ښودلې وه، ويل به يې: (د کرنيل سانډرز کار کوه، هغه ٦٦ کلن و چې کاروبار يې له منځه لاړ او په ټولنيز تامين (سوسيال) يې ژوند پيل کړ، دا پيسې يې نه بس کېدې. په دې خاطر يې ټول هېواد ته سفرونه پيل کړل او غوښتل يې په خلکو د سرو کړيو چرګانو د پخولو طريقه وپلوري، خلکو يې سلګونه ځله دا طريقه رد کړه، خو دا بيا هم په هغه عمر کې ميليونر شو، په کوم عمر کې چې خلک د تقاعد په پيسو ګوزاره کوي، دا ډېر زيارکښ او زړور سړی و.)

شتمن پلار به زياتره وخت د کرنيل سانډرز کيسې کولې. بيا به يې ويل که ووېرې يا پرېکړې کې سختی سره مخ شوئ؛ نو د کرنيل سانډرز کيسه دريادوئ.

۳-په لټې برلاسي کېدل

ډېر بوخت خلک عموماً لټان وي، خو ما د يوه داسې سوداګری کيسې اورېدلې چې د پيسو ګټلو لپاره يې

Scanned by CamScanner

سخت کار کاوه او غوښتل یې د خپلې کورنۍ ژوند اسانه کړي. دی به له رسمي وخته وروسته هم په دفتر کې ناست و او رخصتیو کې به یې هم کار سره ځان کور ته وړ. یوه ورځ چې کور ته راغی گوري چې کور تش پروت دی او ښځه و بچي یې نشته. دی پوهېده چې مېرمنې سره یې شخړه راغلې وه، خو د کورنیو حالاتو د سمولو پر ځای په کار کې بوخت و. له دې وروسته یې کار سره هم زړه نه لگېده، تر دې چې له دفتره ځواب شو.

زه نن سبا داسې ډېر خلک پېژنم چې ډېر زیات بوخت دي ان د خپلو پیسو ساتنې ته هم پام نه کوي، ځینې بیا دومره بوخت دي چې خپلې روغتیا ته پام نشي- کولای. د ټولو لامل یو دی، بوخت دي او دې کارونو ته وخت نه لري، ځانونه نشي- وزګارولای. دا کار دوی په دې خاطر کوي چې نه غواړي ځینو مواردو سره مخ شي، په دې خاطر ترې سترګې پناه کوي. اړینه نه ده چې دا موضوع دې ورته څوک ووایي، ځکه دوی خپله پوهېږي، بلکې که دې ورته اشاره هم وکړه، غوسه

Scanned by CamScanner

دربانـدې کـوي. دا خلـک کـه ځـان خپلـو بچـو سره بوخت نـه کـړي، ټلويزيـون بـه گـوري، کبـان بـه نيسي، کرکټ بـه کـوي يـا بـه نـوره خريـداري کـوي. دوی پـه زړه کـې ښه پـوهيږي چـې پـه مهمـو مسـايلو سـترگې پټـوي او دا لټې تـر ټولـو معمـول حالـت دی، دوی خپلـه ټنـبلي پـه دې بوختياوو پټوي.

د دې لټې حـل څـه دی؟ حـل يـې لـږ (حـرص) دی. مـور ته لـه ماشـومتوبه ويـل کيږي چـې حـرص بـد شـی دی، مـور بـه مـې راتـه ويـل: (حريصـان ښـه خلـک نـه دي، د حـريص کاسـه نسـکوره ده، لاس يـې تـش خولـه يـې سـپيره ده.) خـو مـور ټـول پـه زړه کـې د دغـو شـيانو درلـود تمـه لـرو، مـثلاً نـوي او عصرـي وسـايل. زيـاتره وخـت د دغـه احسـاس د کنټـرول لپـاره، مـور و پـلار د ځپلـو ځينـې لارې پيـدا کـوي او دا تمايلات گناه سره تشبيه کوي.

زمـا د مـور يـوه دا خـبره خوښـيده: (تـه يـوازې د ځـان پـه غـم کې يې، دښته نه گورې چې خويندې او ورونه هم لرې.)

Scanned by CamScanner

پلار به مې ویل: (څه شی درته واخلم؟ پیسې په ونو کې راشنې کېږي؟ په دې سر خلاص کړه چې مور شتمن نه یو.)

دا خبرې ډېرې نه وې، خو د غوسې او ګناه یو احساس یې درلود چې ماته یې را لېږداوه. یا به دې د ملامتۍ بڼه خپله کړه او ویل به یې: (زه لګیا یم خپل ژوند قربانوم چې تاته دا وسایل واخلم او دا شیان درته ځکه اخلم، چې ما هم ماشومتوب تېر کړی دی او هغه وخت ماته چا دا شیان نه اخیستل.)

زما یو ګاونډی کنګال دی، خو خپل موټر په تمځای کې سم نشي ــ درولای، ځکه تمځای یې د ماشومانو له وسایلو ډک دی. د ده نازولي بچي چې هر څه وغواړي دی یې ورته اخلي. ګاونډي مې تل وایي: (زه نه غواړم چې دوی نېستي احساس کړي.) دې سړي نه د خپل سپین ږیري توب لپاره څه پرېښي او نه د ماشومانو د زده کړو لپاره، خو تر اوسه چې د لوبو هره وسیله جوړه شوې ماشومانو ته یې اخیستې ده. څو ورځې مخکې یې نوی کرېډېټ کارت واخیست او خپل ماشومان یې

لاسويگاس ته بوتلل. بيا يې د قربانۍ په لهجه ويل چې: (زه دا هر څه د بچو لپاره کوم.)

شتمن پلار مې د (نشم کولای) کلیمات منع کړي وو.

خو دا خبرې ما په خپل اصلي کور کې اوربدې. شتمن پلار له خپلو بچو دا تمه لرله چې ووايي: (زه کولای او ترلاسه کولای شم.) هغه به ويل دا چې ته وايې زه يې نشم کولای يا دا شی اخيستل زما په وس پوره نه دي، دا ستاسو ذهن ځای په ځای دروي او تاسې وړاندې فکر نشئ کولای. خو که ودې ويل چې: (زه يې کولای شم.) دا ذهن خلاصوي، فکر ته اړ کېږي، خپلو پوښتنو ته ځوابونه پيدا کوې او د ناشونو د شونو کولو لپاره نوې لارې چارې لټوې.

شتمن پلار به ويل: (د انسان روح او نفس ډېر قوي دی او پوهېږي چې هر کار کولای شي.) لټ ذهن چې وايي: زه يې نشم کولای، دې وخت کې په تاسې کې يوه جګړه پيلېږي. دا په دې مانا ده چې ستاسې نفس غوسه دی او ستاسې ذهن ورته بايد دروغ ووايي او ځان

تـرې خـلاص کـړي. ستاسـې نفـس وايـي: (راځـه چـې ورزش ته لاړ شو.)

لـټ ذهـن وايـي: (زه سـتړی يـم، نـن مـې دېـر کـار کـړی دی.)

يـا د انسـان نفـس وايـي: (زه نـور لـه غريبـی ستړی يـم، پاڅېږه څه کار وکړه، شتمن شه.)

خـو لـټ ذهـن ورتـه وايـي: (شـتمن خلـک حـريص وي، بـل پيسـې سـل نـورې لانجـې لـري، سـړی ورسره اندېښـمن وي چـې پيسـې تـرې لاړې نشي، نـو همـدا لـړې سـهي دي او زه خو دېر کـار هـم کـوم، گـوره رئـيس راتـه وايـي چـې دا کـار بايد تر سبا خلاص کړم.)

بـل دا (زه نشـم کـولای) کليمـه د انسـان د سـتړيا، نهيلـی، زړه مـاتی او نـورو لامـل کېـږي. (څنگـه يـې کـولای شـم) کليمـه درتـه بنـايي د انگېـزو نـوې لاره پرانيـزي. شـتمن پـلار بـه دېتـه نـه وه خپـه چـې زه دا شـی نشـم اخيسـتي، بلکـې هغـه بـه ويـل چـې: (زه يـې څنگـه اخيسـتی شـم.) او پـه دې توگـه بـه يـې ذهـن کـې يـوه خوځنـده روحيـه او انگېزه پيدا کېده.

Scanned by CamScanner

په دې خاطر به هغه ما او مایک ته ډېرې پیسې نه راکولې، زیاتره وخت به یې راته ویل: (په دې فکر وکړئ چې پیسې څنګه پیدا کولای شئ؟) په دې کې د کالج د درسونو لګښت هم و چې مور به خپله خلاصوه. دا موخه نه وه، خو هدف ته د رسېدو یوه لاره وه او هدف دا و چې هغه غوښتل مور یې په خبره پوه شو.

ستونزه دا ده چې نن سبا سلګونه زره خلک د حرص له املې د ګناه په احساس ککړ دي. ماشومتوب کې ورته همدا ښودل شوي دي چې: (دا شی درته نشم اخیستی، زمور له وسه پوره نه دی.)

ما چې پرېکړه وکړه د مورک له منډو او تلکه به ځان خلاصوم؛ نو یوه ساده پوښتنه وه: (څنګه دومره پیسې ګټلای شم چې هېڅ کار ونه کړم.) دا پوښتنه مې چې وکړه ماغزه مې فعال شول او ددې پوښتنې ځواب یې ولټاوه.

په دې برخه کې تر ټولو سخت کار زما د اصلي مور و پلار له ذهنیت سره مبارزه وه، دوی به ویل: (مور یې نشو کولای، زمور په وس کې نه ده.) یا به یې ویل:

Scanned by CamScanner

(یوازې د ځان غم مه کوه.) یا به یې ویل: (د دې نورو غم درسره نشته؟) دا کلیمې یوازې د دې لپاره جوړې شوې وې چې زه د ګناه احساس وکړم او غوښتنې مې وځپل شي.

اوس به داسې لټې ته څنګه ماته ورکوئ؟ د دې ځواب دی (لږ حرص). انسان دې پوښتنه وکړي چې دې کې زما څه ګټه ده؟ انسان باید چې کېنې، فکر وکړي چې: (که زه روغ یم، زړه رانښکونکی ښکاره شم او د خلکو خوښ شم، زما پکې څه ګټه ده؟) یا دا چې (که زه غواړم چې بیا کار ونه کړم، ژوند به مې څنګه وي؟) یا دا چې: (زه چې څومره پیسې غواړم، که دومره پیسې ولرم، څه به پرې کوم؟) ښه که لږ حرص ونه لرئ او د ښو شیانو تمه در پکې نه وي، پرمختګ نشئ کولای. زمونږ نړۍ په دې خاطر پرمختګ کوي چې مونږ ټول د ښه ژوند تمه لرو. ښه اختراعات په دې خاطر کېږي چې مونږ د ښو شیانو تمه لرو. ښوونځي او درس ته په دې خاطر ځو چې ژوند او راتلونکی مو ښه شي. نو که داسې یو کار وي چې ته یې باید وکړې او سترګې پرې

پټوې يا دې ورته زړه نه کېږي، له ځانه دا پوښتنه وکړه چې په دې کار کې زما څه ګټه ده؟ لږ حرص وکړه، همدا د لټې درملنه ده.

په حرص کې افراط هم په نورو شيانو کې د افراط غوندې ښه نه دی، خو دا ياد ساتئ چې مايکل ډګلس په خپل فلم (وال سټريټ) کې څه ويلي: (حرص ښه شی دی.)

شتمن پلار راته دا خبره په بله بڼه کړې وه: (جرم تر حرص ډېر بد دی، ځکه د جرم احساس له بدنه روح جلا کوي.) او زه فکر کوم په دې اړه الينور روزوېلټ په دې اړه ډېره ښه خبره کړې ده چې: «که يې کوې هم خلک درباندې بد وايي او که يې نه کوې هم.»

۴- په بدخويي برلاسي کېدل

زمږ ژوند زمږ د زده کړو په پرتله، د خويونو ډېر انعکاس کوي. يو ملګري مې د آرنولد (کينون) فلم وکاته، بيا يې ويل: (کاشکې مې د ارنولد غوندې اندام لرلی.) هلته ناستو ډېرو خلکو ورسره د (هو) په نښه سر وخوځاوه. بل

ملګري ورزياته کړه: (ما اوربدلي چې يو وخت دېر وچ کلک و.)

بل وويل: (هو ما هم اوربدلي چې هره ورځ جيم ته ځي او ورزش کوي.)

بل پسې زياته کړه: (هو نو، داسې خو بايد وکړي.)

په مور کې يو بدبيني او بدګمانه سړی ناست و، فکر کوم له ماشومتوبه به همداسې و، هغه وويل: (تاسې دا د ارنلود خبرې پرېږدئ، راځئ چې څښاک وکړو.)

دا يوه بېلګه ده چې خويونه يا عادتونه زمور کړنې څنګه کنټرولوي. زما يادېږي چې يوه ورځ مې له شتمن پلاره، د شتمنو خلکو د عادتونو په اړه وپوښتل، هغه واضح ځواب را نه کړ او هڅه يې وکړه چې په دې مثال مې پوه کړي:

پوښتنه يې وکړه: (ستا پلار پورونه کله خلاصوي؟)

ورته مې وويل: (د مياشتې په لومړۍ نېټه.)

- له پورونو خلاصولو وروسته ورسره څه پاتې کېږي؟

- هو، څه نا څه خو پاتې کېږي.

Scanned by CamScanner

شتمن پلار وویل: (د مالي ستونزو لامل یې دا بد عادت دی، ستا پلار لومړی د نورو خلکو پیسې ورکوي، په اخره کې که ورسره څه پاتې شول هغه ځانته سپموي.)

ما ورته وویل: (سپما یې لږه ده، خو پورونه خو خلاصوي کنه؟ ته څه وایې چې پورونه هم خلاص نه کړي؟)

شتمن پلار وویل: (نه نه! زما موخه دا نه ده، زه لومړی شخصي- پورونه خلاصوم او څه چې راته پاتې شول هغه بیا حکومت ته ورکوم.)

ما پوښتنه وکړه: (خو که چېرې ته شخصي- مصارف وکړې او پورونه خلاص کړې او بیا دولتي پورونو خلاصولو ته پیسې پاتې نشي، بیا به څه کوو؟)

هغه وویل: (بیا هم همداسې کوم، که پیسې راسره لږې هم وي، لومړی ځان ته پیسې ساتم، ځکه ماته خپلې شتمنی تر دولت ډېرې مهمې دي.)

ما ورته وویل: (نو ته خو د دولت قانون ماتوې، هغوی درته څه نه وایي؟)

وې ویل: (که پیسې یې ورنه کړم راځي، خو ما د پیسو نه ورکولو څه نه دي ویلی. ما ویلي چې اول ځان دی

بیـا جهـان. کـه پیسـې هـر څـومره لـږې هـم وي، زه اول څانته پیسې ساتم.)

ما پوښتنه وکړه:(نو دا څنګه امکان لري؟)

شـتمن پـلار وویـل: (داسـې مـه وایـه چـې څنګـه امکـان لري، داسې ووایه چې دا کار ولې کوې؟)

- ښه ولې یې کوې؟
- د انګېـزې لپـاره، تـه څـه وایـې چـې کـه زه خپلـو پـورراوړو تـه پیسـې ورنـه کـړم، هغـوی بـه شـور جوړوي که زه؟
- هغـوی بـه شـور جـوړوي او کـه تـه ځـان تـه پیسـې پرې نه ږدې، نو څه شور به جوړ کړې.
- اوس متوجـه شـوې، تـه چـې لـومړی ځانتـه پیسـې پرېـږدې، د پـوررواوړو او غوښـتونکو فشـار دربانـدې زیـاتېږي، پـه همـدې خـاطر زه هڅـه کـوم چـې نـورې لارې چـارې ولټـوم. دا فشـار خپلـه د انګېـزې او تحرک لامـل کېږي. زه نـورو برخـو کـې کـار کـوم، نـور شرکتونـه جـوړوم، ونـډې اخلـم، پانګوونـه کـوم او پـه هـره برخـه کـې فعالیـت کـوم چـې زمـا د پـور

Scanned by CamScanner

راوړو او پيسو غوښتونکو د شور مخه نيسي.
همدا فشار ما لا ډېر کار ته هڅوي، فکر ته مې
هڅوي او په دې توګه زه په مالي چارو کې تر
پخوا ډېر ځيرک کېږم. خو که زه لومړی پورونه
خلاص کړم او ځانته يې وروسته پرېږدم، دا به په
ما بهرنی فشار کم کړي، خو زه به خپله ورسره
برباد شم.

ما ورته وويل: (نو ته د حکومت او نورو پور راوړو له وېرې
ډېر زيار کاړې؟)

وې ويل: بالکل! ته نه پوهېږې چې حکومت د مالياتو
تولولو په برخه کې څومره سختي کوي، څوک چې
پورونه او قسطونه غواړي هغوی هم ډېره نرمي نه کوي،
عموماً خلک له دوی وېره احساسوي، خلک که ځانته
پيسې پرېږدي که نه، خو دې خلکو ته په وخت پيسې
ورکوي، د هغه ضعيفه انسان کيسه دې اوږدلې چې
چا ورته سترګو کې شګې اچولې وې؟

ما په کومېدې کتابونو کې د پهلوانانو هغه اعلان کتلی
و، ورته مې وويل: هو.

Scanned by CamScanner

شتمن پلار وویل: (نو مور ولې خلک پرېږدو چې زمور په سترګو کې دې شګې را واچوي؟ ما له زورورو دغه وېره د ځان په ګټه کارولې او ځان مې قوي کړی دی، خو نور خلک ترې وېرېږي. زه ځان د پیسو ګټلو لپاره مجبوروم او دا داسې ده لکه زه چې د بدني روغتیا لپاره هر سهار باید ورزش ته لاړ شم. زه چې کار کوم، ماغزه مې ورسره قوي کېږي او د نورو پیسو ګټلو طریقې زده کوم، اوس له هغو زورورو «نه» وېرېږم.

ما وویل: (ستا دا خبره مې خوښه شوه چې لومړی ځانته پیسې بېلوي، له هغه چې څه پاتې شوې، بیا ترې مالیات او پورونه ورکوې.)

شتمن پلار سر د (هو) په نښه وخوځاوه

ما خبره وغځوله: (که زه ځانته اخر کې پیسې بېلې کړم یا ځانته بیخې پیسې پرې نه ږدم، نو زه کمزوری کېږم. نو بیا د پور خاوندان، مدیران، مالیه اخیستونکي، بیل تولوونکي، د کور خاوندان او نور خلک په ما فشار راوړي، ځکه زما مالي خویونه نښه نه دي.)

Scanned by CamScanner

شتمن پلار وویل: بالکل، ته چې کمزوری یې، نو خلک به دربانديې فشار راوړي، زور به درسره غږوي.

۵- غرور ماتول

شتمن پلار به تل ویل: (زه چې په څه پوهېږم هغه پیسې راکوي او په څه چې نه پوهېږم هغه رانه پیسې اخلي. ما چې هر وخت کبر یا غرور کړی، پیسې مې بایللې دي. ځکه زه چې نښاځمن(مغرور) شم، بیا داسې فکر کوم چې زه په څه نه پوهېږم، په هغو شیانو پوهېدل ډېر مهم نه دي.

زه فکر کوم زیاتره د خپلې ناپوهۍ پټولو لپاره ځان د کبر په پرده کې رانغاړي. زه چې په مالي چارو کې خپلو حسابدارانو یا پانګوالو سره خبرې اترې کوم، دا شی پکې ډېر وینم.

دوی شور جوړوي او غواړي چې خپله خبره رابانديې ومني، زه پوهېږم چې دوی ان په خپلو خبرو او موضوع نه پوهېږي. دوی دروغ نه وایي، خو رښتیا هم نه وایي. د پانګې، پیسو او پانګوونې په نړۍ کې داسې ډېر خلک شته چې د خپلو خبرو په موضوع نه پوهېږي.

Scanned by CamScanner

دوی داسې تاوده غږېږي لکه د زړو موټرو پلورونکي، یوازې د خپلې ګټې غم ورسره وي.

که پوهېږئ چې په یوې موضوع کې مو معلومات لږ وي؛ نو سمدستي یې کوم کارپوه سره اړیکه ونیسئ یا کتاب ولولئ، دې سره به ستاسې د معلوماتو تشه ډکه شي.

Scanned by CamScanner

اتم څپرکی

پیلول

«سره زر هر ځای کې شته، خو زیاتره خلک یې د لیدو لپاره نه دي روزل شوي.»

کاش ما ویلی شوی چې شتمني ګټل ماته اسانه وو، خو داسې نه وه. ځینې خلک پوښتنه کوي چې: (څنګه یې پیل کړم؟) زه به هغه «فکر» در وښییم چې زه پرې هره ورځ عمل کوم. د لویو او ګټورو سوداګانو موندل اسانه دي، دا دومره اسانه ده لکه سړی چې بایسکل زده کوي. بایسکل زده کول په لومړیو کې لږ سخت وي، انسان ترې لوېږي را لوېږي، خو وروسته بیا بیخي اسانه شي، ان ځینې خلک یې تولې نیسي۔ او بایسکل چلوي. خو د پیسو په برخه کې بیا یو توپیر شته او هغه دا چې دغه لوېدو را لوېدو ته باید دوام ورکړئ، حوصله مو باید ډېره وي او دا شخصي خبره ده.

Scanned by CamScanner

د ګټورو سوداګانو موندل مالي نبوغ غواړي او زه باوري یم چې په مور هر یوه کې دغه مالي نبوغ شته. ستونزه یوازې دغه ده چې دغه نبوغ یا وړتیا ویده او ویښولو ته په تمه ده. زمور مالي نبوغ څکه ویده دی چې زمور فرهنګ مور ته پیسو سره مینه، یو ډول ګناه او د بدیو اصلي جړه بللې ده. زمور فرهنګ مو یو کسب یا مسلک زده کولو ته هڅوي چې بیا پرې د پیسو لپاره کار وکړو، خو دا راته نه رابنسيي چې پیسې څنګه ولرو او هغه راته بیا څنګه کار وکړي. دا فرهنګ راته وایي چې راتلونکي ته مه اندېښمن کېږئ، څکه مور چې کار کوو پیسې به ګټو او چې کله زاړه شو؛ نو کوم شرکت یا دولت ته چې کار کوو، هغوی به تقاعد راکوي او ژوند به مو پرې تامینېږي. دا ذهنیت دوام څکه کوي چې زمور بچي هم په همدې ښوونځیو او پوهنتونونو کې زده کړې کوي او زه نه پوهېږم چې دا فرهنګ به کله ختمېږي. مور ته اوس هم دا پیغام راکول کېږي چې: (ډېر کار د پیسو ګټل او مصرفول دي او که پیسې راسره لږې شوې، نو پور به واخلو.)

Scanned by CamScanner

له بده مرغه په لوېديځ کې نوي سلنه همدا ذهنيت دی او لامل يې دا دی چې دنده موندل او پيسو لپاره کار کول اسانه دي. که ته د ټولنې او اکثريت خلکو په څېر نه يې، نو زه درته يو لس هغه تکي وړاندې کوم چې د مالي نبوغ د ويښولو لپاره مهم دي. البته زه درته هغه اسانه لارې چارې درښييم چې ما خپله عملي کړې دي، که تاسې وغواړئ، ځينې يې عملي کولای شئ او که دا نه نشئ کولای، ځانته پخپله هم لارې چارې ټاکلی شئ، ځکه مالي نبوغ دا وړتيا لري چې ځانته پخپله پراختيا ورکړي.

په پيرو هېواد کې مې د سرو زرو د کان پنځه څلوېښت کلن مالک وپوښته چې: (ته د سرو زرو په پيدا کېدو څنګه دومره ډاډه او بې پروا يې؟)

هغه راته وويل: (سره زر هر ځای کې شته، خو زياتره خلک يې د ليدو لپاره نه دي روزل شوي.)

زه ويلی شم چې دا خبره سل په سلو کې سمه ده. د املاکو او ونډو په برخه کې کولای شم چې هره ورځ له کوره ووځم، څلور پنځه نېسه سوداګانې پيدا کړم او بېرته

کور ته راستون شم، خو عادي خلک چې له کوره ووځي ان یوه سودا هم نشي- موندلای. زه چې په خپل چم ګاونډ کې وګرځم هم ډېره ګټوره سودا پیدا کولای شم، تـوپیر څه دی؟ تـوپیر دا دی چې هغوی خپلې مالي وړتیا او نبوغ ته وخت نه دی ورکړی.

زه درته لاندې لس لارې ښییم، په دې لارو تاسې خپلې هغه طبیعي وړتیاوې راویښولای شئ چې د مالي حالت په ښه کېدو کې به درسره مرسته وکړي.

۱) تر حقیقت لوړ دلیل پیدا کړئ: روحاني قوت

که چاته وایې چې د پیسو ګټلو او مالي ستونزو په ختمولو پوهېده غواړې؟ ځواب به یې هو وي، خو بیا به حقایق رامنځته شي. لاره به سخته او اوږده ښکاري، دې غره ته ختل به ستونزې لري، او اسانه لاره به دا وي چې پیسو ته کار وکړو، سپما وکړو او له دې سپما بیا د وندو په بازار کې پانګوونه وکړو.

یوه ورځ مې یوه ښځه ولیده چې د المپیک د لامبو په لوبډله کې د شمولیت ارمانجنه وه. دا نجلی هره ورځ ۴ بجې پاڅېده، د ښوونځي تر وخته به یې درې ساعته د

Scanned by CamScanner

لمبو تمرين کاوه او په اونۍ کې د رخصتۍ په شپه له ملګرو سره چکر ته هم نه تله، ځکه درس يې بايد ويلی وی او په ښوونځي کې يې خپله نومره ساتلې وی.

ما ورته وويل چې تا دا دومره سخت هدف څنګه تاکلی او دومره زيار ورته ګوې؟ هغې راته لنډ وويل چې: (دا زه د ځان او هغو خلکو لپاره کوم چې ماسره مينه لري. د همدې خلکو مينه ماته دا حوصله راکوي چې زه له دغو خندونو واوړم، قربانۍ ورکړم او بريا ته ځان چمتو کړم.)

دليل، انګيزه يا محرک د (غوښتو) او (نه) غوښتو ترکيب وي. له ما چې څوک وپوښتي چې ولې شتمنېدل غواړم، نو زه ورته وايم چې د (غوښتو) او (نه غوښتو) پټه او قوي جذبه وه.

نه غوښتنې

لومړی به درته د څه (نه غوښتو) يادونه وکړم چې (غوښتل) رامنځته کوي.

زه نه غواړم چې ټول عمر کار وکړم. هغه کار کول نه غواړم چې مور و پلار مې وايي. يوازې کاري امنيت نه

غواړم. په ښار کې یوازې کور نه غواړم. زه نه غواړم چې د چا کارمند یا مزدور شم. زما د فوټبال لوبه به وه، پلار به مې دفتري کارونو کې دومره بوخت و چې زما لوبې لیدو ته به نشو راتلی او ماته دې ډېر زور راکاوه. زما پلار ټول عمر سخت کار وکړ، خو کله چې مړ شو، دولت راغی او دده ټوله شتمني یې تړې واخیسته، زه دا کار نه غواړم. هغه مړ شو، خو په ژوند کې یې دومره ونه کړل چې دغه شتمني خپلو وارثینو ته ولېږدوي، شتمن خلک بیا داسې نه وي، هغوی ډېر زیات کار کوي، شتمني جوړوي او دا شتمني بیا خپلو بچو ته لېږدوي.

غوښتنې

اوس به د غوښتنو په اړه وغږېږم:

زه غواړم چې د نړۍ هر هېواد ته په ازاده توګه ورشم، زه غواړم چې په خپله خوښه ژوند وکړم. زه غواړم چې د دې کار پر مهال دې ځوان یم، خپلواک دې یم، زه غواړم چې د ژوند او وخت کنټرول زما په لاس کې وي او غواړم چې زما پیسې ما لپاره کار وکړي.

Scanned by CamScanner

دا ټول د شتمنېدو لپاره زما دلايل دي، ستاسو دلايل څه دي؟ که چېرې ستاسې دلايل قوي نه وي؛ نو بيا به هغه حقايق قوي وي چې په لاره ورسره مخ کېږئ. ما ډېر زيانونه ليدلي، ډېرې ماتې مې خوړلې، ډېر لوټدلی يم، خو د همدې دلايلو قوت بېرته را ولاړ کړی يم، زه يې لوټدو ته نه يم پرېښی. ما غوښتل چې په څلوېښت کلنۍ کې ازاد واوسم، خو دا کار په ۴۷ کلنۍ کې وشو او په دې لړ کې مې تجربه ډېره زياته شوه.

ما مخکې وويل چې کاشکې مې ويلای وی چې دا اسانه وی، خو اسانه کار نه و، ډېر سخت کار و، خو ناشونی نه و . البته دومره ده چې له قوي دليل يا هدف پرته، د هر شي ترلاسه کول ډېر سخت وي.

که قوي دليل نه لرئ، مخکې مطالعه درته گټه نه کوي، ځکه ډېر سخت کار به درته بېکاره شي.

Scanned by CamScanner

۲) روزانه پرېکړه وکړئ: د پرېکړې قوت

په ازاد هېواد کې د اوسېدو تر ټولو لوی دلیل دا دی چې خلک یې په خپله خوښه د ژوند او ټاکنې خپلواکي لري.

له مالي پلوه چې مور هر ډالر ترلاسه کوو، له مخې یې مور دا واک لرو چې: شتمن شو، نهستمن شو او که منځنی. زمور د پیسو لګولو عادت، ښیي چې مور څوک یو؟ د غریبو خلکو د پیسو لګولو عادتونه هم ډېر ضعیفه وي. مونوپلي (Monoply) یوه لوبه ده او په ځوانۍ کې مې هم کوله، لامل یې دا و چې ماته چا نه و ویلي دا ګنې د ماشومانو لوبه ده، په دې خاطر ما ځوانۍ کې هم کوله. همدارنګه ما یو شتمن پلار درلود چې د شتمنیو او پورونو تر منځ توپیر یې را وښود. په دې خاطر ما هم کلونه مخکې، په ماشومتوب کې پرېکړه وکړه چې باید شتمن شم او ددې لپاره تر ټولو ښه لاره د شتمنیو په راټولولو پوهېدل وو، خو دا شتمنۍ باید واقعي وي. زما ملګري مایک د شتمنیو په ستون کې یوه شتمني ترلاسه کړه، خو مجبور و چې د هغې ساتنه یې باید زده کړې وی. زیاتره

Scanned by CamScanner

شتمني کورنۍ په راتلونکو نسلونو کې خپلې شتمنۍ له لاسه ورکوي او ددې لامل دا دی چې راتلونکي نسلونه يې د شتمنيو په ساتلو او پاللو نه پوهېږي. زياتره خلک بيا شتمني نه خوښوي، په سلو کې نوي کسانو ته شتمني لانجه او درد سر ښکاري، دا خلک بيا وايي:

- پيسې مې نه خوښېږي.
- زه نه شتمنېږم.
- د پيسو غم مه کوه، وبه شي، لا خو ځواني ده.
- چې لږې پيسې پيدا شي، بيا به ورسره گورو.
- د پيسو چارې مې پلار، مور، مېرمن يا نور ... سمبالوي.

دا ډول خبرې له انسانه دوه شيان اخلي: يو (وخت) دی او دويم (زده کړه) ده.

وخت يوه شتمني ده او زده کړه بله. که تاسې پيسې نه لرئ؛ نو دا د دې دليل نه دی چې زده کړه دې هم نه کوئ. خو دا پرېکړه مورږ هره ورځ کوو، يانې دا چې مورږ وخت څنګه تېر کړو؟ په پيسو څه وکړو؟ او په سر کې کوم

افکـار وپـالو؟ مـوږ تـول پـه پرېکـړو کـې خپلـواک يـو، زمـا پرېکړه دا ده چې شتمن شم او دا پرېکړه هره ورځ کوم.

- **په خپلو زده‌کړو پانګوونه وکړئ**

ستاسـې يـوازينی اصـلي شـتمني ستاسـې ذهـن دی. دا زمـوږ پـه لاس کـې قـوي وسـيله ده. مخکـې درتـه د (غوښـتنې او نه‌غوښـتنې) پـه قـوت وغږېـدم. مـوږ دا پرېکـړه لـرو چـې هـر وخـت خپـل ذهـن او مـاغزو تـه يـو څـه ورزيـات کـړو. تاسـې ټولـه ورځ لـوبې هـم کـولای شـئ، ټلويزيـون هـم کـتلای شـئ، کـولال سره شـاگردي هـم کـولای شـئ او د مـالي پلانګـذاری ټولګي تـه هـم تللـی شـئ، زيـاتره خلکـو د پـانګوونې دا زده‌کـړې نـه وي کـړې، مسـتقيماً پانګوونـه کوي.

زمـا پـه يـوې شـتمنې ملګـرې څـو ورځـې مخکـې غـل اوښـتی وو، ټلويزيـون او ويـډيو يـې تـرې وړې وه، خـو کتـابونو تـه يـې ګـوتې هـم نـه وې ور وړې. نـوي سـلنه خلـک ټلويزونونه پېـري، مـوږ هـم داسـې کـولای شـو، خـو لـږ خلـک د پانګوونې په کتابونو او ښوونيزو کيسټو پيسې ورکوي.

Scanned by CamScanner

زه څه کوم؟ زه سیمینارونو ته څم او که دوه ورځې دوام وکړي هم ورته خوښ یم، ځکه زه غواړم چې د موضوع تل ته ښکته شم.

یوه ورځ مې ټلویزیون کاته چې د درې ورځنۍ کنفراس اعلان پکې وشو، موضوع یې دا وه چې بې اډوانسه(پېشکی) ورکولو جایداد څنګه پیرلای شو. ما په دې روزنیزه دوره ۳۸۵ ډالر ورکړل او دې معلوماتو د دوو میلیونه ډالرو ګټلو پوهه راکړه، تر دې مهمه یې لا دا چې زما ژوند یې تامین کړ. همدې درې ورځنۍ دورې په ما یو اغېز وکړ او له دې وروسته بیا کار ته اړ نه شوم. زه په کال کې لږ تر لږه دوه ځله دا ډول روزنیزو پروګرامونو ته ځم.

ښوونیز او روزنیز فلمونه مې ډېر خوښېږي، ځکه د دې په لیدو ببرته انرژي اخلم. د پیتر لینچ یوه وینا مې اوریده، یوې خبرې سره یې زه بشپړ مخالف وم، خو ما نیوکه ونه کړه، کبر مې ونه کړ، وینا مې ببرته له سره کړه او دغه پنځه دقیقې وینا مې نږدې شل ځله واوریده... شاید له دې هم ډېره وه، خو لږ مې چې فکر پراخه کړ،

Scanned by CamScanner

نو پوه شوم چې ده دا خبره ولې کوله او دا ماته د يوه جادو په څېر وه. ما داسې احساس کړه د يوه لوی پانګوال ذهن ته مې چې دريځه پرانيستې وي او د هغه د پوهې غني سرچينې ته مې لاسرسی پيدا کړ.

پايله: زه اوس هم مسايلو ته په خپل پخواني نظر ګورم، خو يو ليدلوری بل هم لرم. زه اوس د مسايلو د تحليل دوه ليدلوري لرم او دا خپل ارزښت لري. زه اوس هم کله کله وايم چې پيترلېنچ، ډونالډ ټرمپ، وارن بافت يا جورج سوروس به دا کار څنګه کاوه؟ او ددې کار لپاره يوازينی او متواضع لاره دا ده چې زه د دوی خبرې واورم او د دوی له پراخه فکر سره بلد شم.

ښاځمن(کبرجن) خلک زياتره په ځان باور نه لري او تل خطر احساسوي.

که نوی شی مو زده کړ او غواړئ سم پرې پوه شئ؛ نو په لومړيو کې به د موضوع په اړه ډېر تېروځئ.

که مو دا کتاب تر دې ځايه لوستی وي؛ نو بيا تاسې غرور نومې ستونزه نه لرئ. کبرجن خلک داسې کتابونه

او کېسټې یا فلمونه لږ پېري او ولې یې باید واخلي؟ ځکه دوی خپله د نړۍ متفکر خلک دي.

د زیاترو پوهو او ځیرکو خلکو له فکر سره چې نوې مفکوره په ټکر کې راشي، دوی یې دستي دفاعي حالت خپل کړي او استدلال ورسره کوي. په دې وخت کې د دوی پوهه او ځیرکتیا له کبر سره ګډېږي او دا چاره د ناپوهۍ معادل ده. مور ډېر لوستي او پوه خلک پېژنو چې ځانونه ځیرک بولي، خو د صورت حساب پاڼه یې بیا بل حالت نیسي. رښتیني ځیرک خلک نوې مفکورې اوري او د مفکورو په لټه کې یې ورزیاتوي. «اورېدل» تر «ویلو» ډېر مهم دي او که داسې نه وی؛ نو خدای به یوه خوله او دوه غوږونه نه راکولای. زیاتره خلک غوږ نه ږدي، خوله ږدي. دوی نوې خبره او مفکوره نه اوري او سمدستي پکې خبرې او پوښتنې پیلوي.

زه چې خپلې شتمنۍ ته ګورم، نو وایم چې د (زر شتمن کېدو) له فکر سره موافق نه یم. د دې فکر پلویان جواري کوي او د بخت ټکټونه اخلي. زه د ونډو بازار ته ځم راځم، خو په دې برخه کې اوږدمهالې

Scanned by CamScanner

زده کړې هم لرم. زیاتره خلک په املاکو او وندو پانګوونه کوي، خو په خپله لویه شتمنۍ پانګوونه نه کوي، دا «شتمني» د دوی «ماغزه» دي. زه داسې خلکو ته حیرانېږم. ځکه په دوو ټکو لوستو سړی نه ملا کېږي.

۳.ملګري په دقت وټاکئ

لومړی خو زه خپل ملګري د شتمنۍ له مخې نه ټاکم، زما په ملګرو کې غریب او شتمن دواړه شته، خو مهمه دا ده چې زه له دواړو زده کړه کوم.

د دوی تر منځ توپیر دا دی چې شتمن ملګري د پیسو په موضوع ډېر غږېږي، دوی ځان نه ښیي، خو دې موضوع سره یې علاقه ډېره ده، نو زه له ملګرو زده کړه کوم او هغوی له ما زده کړه کوي. زما تنګ‌لاسي ملګري به بیا په پیسو نه غږېږي، ځکه په دې موضوع غږېدل ورته بد او له ادبه لرې ښکاري. زه له دې ملګرو هم زده کړه کوم او پوهېږم چې څه شي څخه باید ځان وساتم.

زما ډېرو ملګرو په لنډ وخت کې میلیونونه پیسې سپمولې، دا درې واړه یوه خبره کوي: دوی وایي چې

Scanned by CamScanner

ملګرو يې ترې هېڅکله دا پوښتنه نه ده کړې چې تاسې دا پيسې څنګه پيدا کړې، يوازې د دې دوو شيانو پوښتنه يې ترې کړې: ۱) پور ۲) دنده

د غريبو او بې زړه خلکو مشورو ته ډېر مه ګورئ، زما يو څو ملګري دي، په ما ډېر ګران دي، خو هغه د چرګوړو عادت لري. د پيسو او پانګوونې خبره چې راشي، په دوی اسمان رالوېږي. دوی به درته تل د کار نه کېدو دليل وايي. يانې دوی د هرې «حللار»ې لپاره يوه «ستونزه» لري او غم دا دی چې خلک يې خبرو ته غوږ هم ږدي. څوک چې دغه بې زړه کوونکې خبرې اوري او مني هغوی هم چرګوړي دي، ځکه وايي: مرغان هغه سره کښني چې بنګې يې يو شان وي.

که تاسې CNBS تلويزيون ليدلی وي، په هغه کې د کارپوهانو يو ګردی مېز وي، په دې کې يو وايي چې بازار خرابېږي، بل بيا وايي چې نه بازار پرمختګ کوي. که تاسې هوښيار يئ، نو د دواړو خبرې واورئ. خپل ذهن پراخه کړئ، ځکه چې دواړه د خپلو خبرو لپاره

قـوي دلايـل لـري. لـه بـده مرغـه غريـب خلـک داسـې خپرونې نه ګوري، خو د چرګوړو خبرو ته غوږ دي.

زما ملګرو څو څـو ځله هڅه کړې چې زه په يـوه ځـای کـې سودا يا پانګوونـه ونـه کړم. څـو کالـه مخکـې مـې يـو ملګـری سـخت خـوښ و، ځکـه چـا ورتـه پـه پيسـو شـپږ سـلنه ګټـه ورکولـه، مـا ورتـه وويـل چـې: (زه لـه دولتـي بانکـه شـپاړس سـلنه ګټـه اخلـم.) پـه سـبا ورځـې يـې پـه دې اړه يـوه مقالـه را ولېږلـه چـې دا زمـا پانګوونـه کـوم خطرونـه لـري. خـو زه د کـال پـه تېرېـدو اوس هـم شـپاړلس سـلنه ګټـه اخلـم او هغـه هماغه شپږ سلنو ته ناست دی.

پـه پيسـو ګټلـو کـې تـر ټولـو سـخت کـار دا دی چـې انسـان په «خپـل» ځـان بـاور ولـري، خپـل ځـان تـه ړښـتينې اوسـئ، د خلکـو خـبرې پـه يـوه غـوږ واورئ او پـه بـل يـې وباسـئ. بـازار تـه عمومـاً عـام خلـک وروسـته راځـي او همـدوی قربـاني کېـږي. کـه مـوږ د مجلـې پـه لـومړي مـخ کـې ښـه سـودا وليـده؛ نـو پـه دې وخـت تېـر شـوی، پـه بلـې ښـې سودا پسې وګرځئ.

ځیرک پانګوال د بازار وخت ته نه په تمه کېږي. که یو فرصت یې له لاسه ووت بل فرصت ته په تمه کېږي، بیا ورته ځان نښه چمتو کوي او ګټه ترې اخلي. زیاتره پانګوالو کې یوه ستونزه دا وي چې د ډېرو نامشهورو شیانو په اخیستو وېرېږي. وېرېدونکي سوداګر داسې وي لکه پسان، د ټولو چې کوم خوا مخه وي دوی هم ورسره روان وي، خو کله چې بل چا د دوی له فرصته ګټه واخیسته، نو په دوی کې حرص پیدا کېږي.

تکړه پانګوال بیا په داسې فرصتونو کې پانګوونه کوي چې لا ډېر عام او مشهور شوي نه وي. دوی پوهېږي چې ګټه د «اخیستو» په وخت کې کېږي، نه د «خرڅلاو» په وخت کې. دوی حوصله لري، صبر کوي، بازار پسې نه ګرځي او راتلونکو فرصتونو ته ځان برابروي.

٤. لومړی په یوه فورمول کې استادان شئ، بیا بل زده کړئ: د ژر زده‌کړې قوت

هره نانوایي د ډوډۍ پخولو خپل لارښود تعقیبوي، که څه هم دا لارښود یې په ذهن کې ناست وي، همدا

طريقه په پيسو ګټلو کې هم کار کوي، په دې خاطر زياتره وخت ډوډۍ ته (خميره) هم وايي.

بودا وايي مور د خپلو افکارو زېږنده يو، زه وايم مور چې څه ولوستل هماغه رانه جوړېږي. نو زده کړه او مطالعه کې احتياط کوئ، ځکه ستاسې ماغزه دا قوت لري چې هر څه ور واچوئ، هماغه درنه جوړوي. مثلاً که د پخلي درس مو ولوست، پخلي سره مو مينه پيدا کېږي او آشپز درنه جوړېږي، خو که تاسې نه غواړئ چې آشپز شئ، نو بيا بل څه ولولئ. مثلاً که د معلمۍ مطالعه وکړئ ښوونکي به شئ او همداسې نور.... په دې خاطر د خپل کار او مطالعې په ټاکلو کې ډېر احتياط کوئ.

د پيسو په اړه ښوونځيو کې يوازې يو شی ښودل کېږي چې: (پيسو ته کار وکړئ.) دا فورمول په ټوله نړۍ کې عام دی، په همدې خاطر هر سهار ميليونونه کسان را ويښېږي، چې کار ته لاړ شي، پيسې وګټي او خپل لګښتونه تر پې وکړي. که له لګښتونو يې پيسې زياتې شوې ونډې اخلي، بيا کار ته ځي او په همدې فورمول عمل کوي.

Scanned by CamScanner

که له کاره ستړي يئ او کافي پيسې نه ګټئ، نو اسانه طريقه دا ده چې د پيسو ګټلو فورمول مو بدل کړئ.

شپږ ويشت کلنی کې مې يوه ټولګي کې برخه واخيسته، د درس موضوع دا وه چې: (ضبط شوی جايداد به څنګه پيرئ؟) په دې ځای کې ما يو فورمول زده کړ، بيا مې ډېر وخت د خپل ځان په نظم ټپر کړ چې دغه زده کړی فورمول به څنګه عملي کوم. درې کاله مې چې به زيروکس شرکت کې کار کاوه ډېر وخت مې د ضبط شويو زړو کورونو د اخيستو په مهارت زده کولو ټپر کړ. له دې فورموله په ګټنې به ما ميليونونه ډالر ګټل، خو نن دا کار بيخي عام شوی او هر څوک يې کوي.

دا خبره چې عامه شوه زه په نورو طريقو پسې وګرځېدم. ما په ډېرو سوداګانو کې د ټولګيو معلومات مستقيماً نه دي کارولي، خو نوې خبرې مې پکې تل زده کړې دي.

ما په هغو کورسونو کې هم برخه اخيستې چې فرعي سوداګرو، د جنسونو تبادلې او د کرکېچ د تحليل لپاره څانګړې کړې وې. زه به فزيک او فضايي علومو د

Scanned by CamScanner

دوکتورانو منځ کې یوازې ناست وم، ځان به راته ډېر عجیب ښکارېده، خو بیا مې هم هڅه کړې چې تولګیو ته په منظم ډول ورشم. دې تولو نه ما څه ناڅه زده کړي او ګټه یې دا ده چې نن زه د املاکو او وندو په کاروبار کې ښه ګټه کوم.

زیاتره لومړني کالجونه او د زده کوونکو اتحادیې د اقتصادي پلانګذاری او مروجه پانګوونې په برخه کې کورسونه جوړوي او په دې کې برخه اخیستل علم ډېر زیاتوي.

زه تل د کاري فورمول په لټه یم، په دې خاطر د ورځې دومره ګټم کوم چې عام خلک یې په کار کې هم نشي-کولای. په بله وینا، نن سبا نړۍ بدلېږي، په دې وخت کې انسان هر څومره تازه معلومات ولري حساب پرې نشي کولای. تاسې چې په څه نه پوهېږئ هغه مهم دي او زر تر زره یې باید زده کړئ. د ژر زده کړې فورمول هېڅ بدیل نه لري. نوي فورمولونه چې څومره زر پیدا کوئ، هومره به یې ارزښت لوړ وي. ځکه د ډوډۍ پخولو طریقه چې مو زده وي، اوړه ورته لمدولای او ډوډۍ ترې

پخولای شئ. پیسو لپاره کار کول، ډېره پخوانی طریقه ده او د سمځو د دورې انسانانو جوړه کړې وه.

۵. لومړی ځان ته پیسې جلا کړئ: د ځان منظملو قوت

که په ځان کنټرول نه لرئ، د شتمنېدو تمه هم مه لرئ. لومړی باید پوځ یا دیني ډلې سره یو ځای شئ چې په ځان کنټرول او واکمني زده کړئ. که پیسې ګټئ او بېرته یې ضایع کوئ، نو پانګوونه درته هېڅ ګټه نه کوي. زیاتره خلک د بخت ټکټ وګټي، میلیونونه ډالر پیدا کړي، خو په لنډ وخت کې بېرته کنګال شي او لامل یې دا دی چې په ځان کنټرول نه لري. دا هم په ځان نه کنټرول دی چې زیاتره خلک تنخوا واخلي، دستي ووځي موټر وپېري یا چکر ته لاړ شي.

دا پرېکړه سخته ده چې په دې لسو لارو کې کومه یوه سخته ده، خو زه فکر کوم چې دا پرېاو به سخت وي، ځکه ځان کنټرولول سخت وي. زه په ډاډ ویلی شم چې همدا په ځان برلاسي د شتمنو، منځنیو خلکو او غریبو تر منځ پوله ټاکي.

Scanned by CamScanner

که داسې خلک په ځان باور ونه لري، حوصله پکې نه وي او مالي فشار پرې راشي، نو هېڅکله شتمنېدی نه شي. شتمن پلار به ویل چې: (خلک به دباندې فشار راوړي.) دنیا چې په خلکو فشار راوړي لامل یې دا نه دی چې نور خلک ګنې بد دي، بلکې اصلي خبره دا ده چې په چا فشار راځي، دا خلک خپله په ځان باور او کنټرول نه لري. څوک چې درونې زړورتیا نه لري، دوی زیاتره د هغو خلکو قربانې کېږي چې په ځان کنټرول لري.

د تشبث په برخه کې، د لېکچر پر مهال خلکو ته وایم چې یوازې خپل تولید، محصول او پراختیا ته پام مه کوئ، بلکې په خپلو مدیریتي مهارتونو ډېر کار وکړئ. د کار د پیل لپاره درې مدیریتي مهارتونه ډېر زیات مهم دي:

1 - د نقدي جریان مدیریت

2 - د خلکو مدیریت

3 - او د شخصي وخت مدیریت

Scanned by CamScanner

دا درې مهارتونـه پـر تشـبث سربېـره هـر فعاليـت کـې گټه لـري. تاسـې يـې پـه خپـل ژونـد کـې د فـرد پـه توګـه يـا د کـورنۍ، کاروبـار يـا نـورو ټولنـو د غـړي پـه توګـه عملي کـولای شـئ او دا پکـې د بريـا تضـمين دی. دا هـر مهـارت ددې اړتيا لري چې انسان په خپل ځان کنټرول ولري.

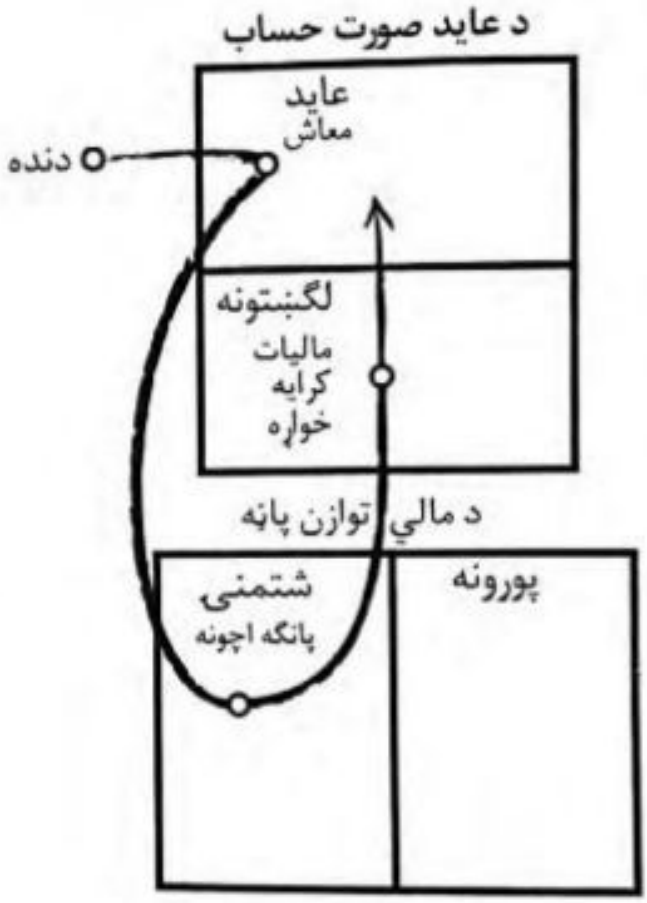
جـورج کـلاس پـه خپـل کتـاب (د بابـل خـان) کـې وايـي چـې: (لـومړی ځـان تـه پيسـې جـلا کـړئ)، دا کتـاب ميليونـه ټوکـه پلـورل شـوی دی دی، خـو ميليونـه خلـک دا خـبره کـوي او لـږ پـرې عمـل کـوي. لکـه څنګـه مـې چې وويـل لـږ خلـک دا سـواد لـري چـې اعـداد او ارقـام ولـولي او همدا اعداد او ارقام کيسه ګويانه کوي.

زه چـې د يـوه کـس د عوايـدو صـورت حسـاب او د مـالي تـوازن پانـه وويـنم، دسـتي پـوهېږم چـې دا ربنـتيا هـم لـومړی ځـان تـه پيسـې جـلا کـوي او کـه دا خـبره هسـې په خوله کوي.

دلتـه دا تـوپير پـه يـوه انځـور څرګنـدوم، ځکـه يـو انځـور تر زرو کليمـو ډېـرې خـبرې لـري. لانـدې تصـوير د هغـو خلکـو

Scanned by CamScanner

پرتله ده چې څوک لومړی د ځان لپاره پیسې جلا کوي او هغوی چې نه یې جلا کوي.

ومو ولیده؟ دا ډیاګرام د هغو خلکو کړنې ښیي چې لومړی د ځان لپاره پیسې جلا کوي. هره میاشت دوی له لګښته مخکې، د خپلو شتمنیو ستون کې پیسې ځای په ځای کوي. که څه هم میلیونونه خلک (د بابل خان) کتاب لولي او په دې کلیماتو پوهیږي چې: (لومړی ځان

Scanned by CamScanner

ته پيسې جلا کړئ.) خو بيا هم په عملي ژوند کې لومړی پورونه خلاصوي او وروسته پاتې شوې پيسې خپله اخلي.

اوس زه د هغو خلکو غږ اورم چې لومړی (پورونه خلاصوي) او په دې باور لري، په دې کې زه د هغو ژمنو ښاريانو خبرې اورم چې حکومتي ماليات په خپل وخت ورکوي. باور وکړئ، زه دا نه وايم چې تاسې ماليات مه ورکوئ او ځان نامسئوله کړئ. زه درته يوازې د کتاب خبره کوم چې لومړی ځانته پيسې جلا کړئ، په پاس انځور کې يې نښه وضاحت شوی دی او لاندې انځور بيا ددې اپوټه کړنه ښيي.

Scanned by CamScanner

که په نقدي رښتيا هم پوه شوي ياست، نو درمعلومه به شي چې تېر انځور کې څه ستونزه ده. همدارنګه به په دې پوه شئ چې ولې ٪۹۰ خلک ډېر کار هم کوي، خو بيا هم چې له کاره ولوېږي، دولتي مرستو ته اړ کېږي.

زه او (کيم) له داسې ډېرو بانکدارانو او حسابدارانو سره مخ شوي يو چې دغې طريقې (لومړی ځان ته پيسې جلا کړئ) ستونزه لري. دا په دې چې دغه متخصصين د نورو خلکو په لاره روان وي، يعنې لومړی نورو خلکو ته پيسې ورکوي او له هغوی چې پاتې شوې، هغه ځان ته اخلي.

زما په ژوند کې څو ځله داسې حالت راغلی چې د ځينو دلايلو له امله مې لګښتونه تر عايد لوړ شوي، خو ما بيا هم لومړی ځان ته پيسې جلا کړې. زما حسابدارانو او مديرانو به چيغې وهلې چې:

- بندي به شې.
- دولت به دې ونيسي.
- پوروړی به شې.
- برښنا به درباندې پرې شي.

Scanned by CamScanner

ما هر څه اوږدل خو بیا هم لومړی ځان ته پیسې جلا کړې، ولې؟ ځکه چې د بابل خان کیسه په همدې اړه ده. دا د ځان منظمولو او دننني زړورتیا کیسه ده یا هغه ځانګړنې دي چې شتمن پلار راته د کار په لومړۍ میاشت کې را وښودې. زیاتره خلک په ځان د نړۍ فشار مني، مثلاً: د مالیاتو یو مامور درسره اړیکه نیسي- او تاسې ورته دستي تادیه کوئ.

په دې توګه تاسې هغوی ته پیسې ورکوئ او ځانته یې نه ساتئ. یو پلورونکی درته وایي: (له اعتباري کارت (کریډیټ کارت) دې ګټه اخیستی شې. یا درنه د چارو د لارښوونې یو دفتر زنګ دروهي: (اندېښنه مه کوئ، دولت درته دا اجازه درکوي چې په خپل کور د مالیاتو د معافئ له امتیازه ګټه واخلئ.) هغه کتاب د همدې موضوعاتو په اړه لیکل شوی دی، خو تاسې دا مېرانه لرئ چې د جریان برعکس حرکت وکړئ او شتمن شئ. تاسې به ښایي کمزوری انسان نه یاست، خو د پیسو په برخه کې ډېر خلک ضعیفه کېږي.

زه دا نه وایم چې تاسې بې مسئولیته شئ. په ما چې د کرېډېټ کارت د تادیاتو پېټی نشته لامل یې دا دی چې زه ځان ته پیسې جلا کوم. زه ټیټ عاید هم په دې خاطر نښیم چې نه غواړم خپلې پیسې دولت ته ورکړم. چا چې (د شتمنو راز) فلم لیدلی وي، پوهېږي چې زما د شتمنیو ستون عاید پیدا کوي او که زه د پیسو لپاره کار وکړم، دولت به رانه هر څه واخلي.

که زه هم پورونه وروسته پرې کوم، خو په مالي چارو کې دومره ځیرک هم یم چې ځان ته مالي ستونزې نه جوړوم. زه د لګښتونو لپاره پور نه اخلم، زه له ۹۹٪ خلکو په پرتله ډېر پوروړی یم او باید یې پرې یې کړم، خو بیا پیسې نه ورکوم، ځکه نور خلک شته چې زما دا پورونه پرې کوي. دا خلک زما کرایه دار دي.

لومړی قانون دا دی چې لومړی ځان ته پیسې جلا کړئ او د پورونو په جال کې مه نښلئ. که څه هم زه پورونه په اخر کې خلاصوم، خو دا عموماً واړه پورونه وي.

بلـه دا چـې ځینـې وخـت راسره پیسـې لـړې وي، بیـا هـم لـومړی ځانتـه پیسـې ښیلـوم، خـو د دولـت او پـور راوړو غوسـه او جـدیت چـې گـورم خوشـالیږم، ولـې؟ ځکـه هغـوی مـاسره دا لطـف کـوي چـې د لا ډیـرو پیسـو گټلـو لپـاره یـوه انگیـزه راکـوي. پـه دې خـاطر لـومړی ځـان تـه پیسـې جـلا کـوم او گـورم چـې د پـور راوړو چیغـې پورتـه شي. مـا پـه هـر ډول حـالاتو کـې د دې خلکـو پیسـې وروسـته ورکـړې او لـومړی مـې ځـان تـه پیسـې جـلا کـړې دي. زه او مېـرمن مې ښه باور لـرو، خـو دومـره فشـار پـه ځـان نـه راوړو چـې له سـپما پیسـې را واخلـو یـا اعتبـاري پـانې پـه پیسـو بـدلې کړو، ځکه دا چاره له مالي پلوه ډیره ځیرکه نه ده.

کـه غـواړئ چـې لـومړی ځـان تـه پـه بریـالی توگـه پیسـې جلا کړئ، لاندې ټکو ته پام کوئ:

۱) دومـره لـوی پورونـه مـه اخلـئ چـې بیـا ورتـه تادیـه وکړئ. لگښـت ټیـټ کـړئ. لـومړی شـتمني زیاتـه کـړئ، بیـا کـه لـوی کـور اخلـئ او کـه ښایسـته مـوټر. د مـوډک ځغاسـته د هوښیارو کار نه دی.

Scanned by CamScanner

۲) کـه پیسـې درسره لـړې وې پـه ځـان فشـار راوړئ، خـو پـانګې او سـپما تـه ګـوتې مـه ور وړئ. لـه فشـاره د خپـل مـالي نبـوغ د را ویښـولو لپـاره کـار واخلـئ چـې د پیسـو ګټلـو نـوې لارې چـارې پیـدا کـړئ، بیـا مـو پورونـه خـلاص کـړئ. پـه دې کـار تاسـې د پیسـو ګټلـو وړتیـا زیـاتولای شئ او همدومره به مو ورسره مالي نبوغ هم زیاتېږي.

زه خپلـه څـو ځلـه لـه سـتونزو سره مـخ شـوی یـم، خـو خپـل مـاغزه مـې کـارولي او عایـد مـې لـوړ کـړی دی. حسـابدارانو بـه مـې چیغـې وهلـې چـې حـالات خـراب دي، خـو زه بـه لکـه زړور سرتېـری ولاړ وم او د خپلـو شـتمنیو سـتون تـه بـه مې ګوتې نه ور وړلې، دفاع به مې ترې کوله.

غریـب خلـک ځینـې بـد عادتونـه لـري، یـو پکـې دا دی چـې د سـپما مصرـفولو تـه هسـې بهانـه ګـوري. شـتمن خلـک پـوهېږي چـې سـپما یـوازې د نـورو پیسـو جوړولـو لپـاره کېږي، نه د پورونو خلاصولو لپاره.

دا بـه سـخته وي، خـو مـا درتـه مخکـې وویـل چـې کـه سسـتي مـو وکـړه، خلـک بـه دربانـدې فشـار راوړي. کـه مـالي فشـار مـو نـه خوښـېږي، د ختمولـو لپـاره یـې یـو فورمـول پیـدا کـړئ. یـوه

طریقه دا ده لګښتونه راتیټ کړئ او سپما شوې پیسې په بانک کې کېږدئ، لوړه مالیه ورکړئ، ګډه پانګوونه وکړئ او د منځنۍ کچې ژوند تېر کړئ، خو دا خبره د (لومړی ځان ته پیسې جلا کړئ) د اصولو خلاف ده.

د اصول مو شخصي- قربانۍ یا مخنیوي ته نه هڅوي، دا درته نه وایي چې لومړی ځان ته پیسې جلا کړه او بیا لوړه تېروه، ژوند د خوند لپاره جوړ شوی دی، خپل مالي نبوغ را ویښ کړئ. د عاید نوې لارې چارې پیدا کړئ، د ژوند هره خوښي به مو نصیب شي، پیسې وګټئ، پورونه خلاص کړئ او ددې لپاره د خپلې کورنۍ خوښۍ مه تروړئ او همدا مالي نبوغ دی.

٦. کمښن کارانو ته ښې پیسې ورکړئ: د مشورې قوت

ځینې وخت یې په کورونو یوه خبرتیا ځړولې وي چې: (مستقیم خرڅلاو، کمښن کاران دې زحمت نه کوي) یا په ټلویزیونو کې ځینې خلک د کمښن کارۍ دعوه کوي.

شتمن پلار ماته د دې برعکس لاره را وښوده. هغه به ویل چې مسلکي خلکو ته پوره معاوضه ورکوه او خپله یې هم

دا کار کاوه. نن ماسره تر ټولو نښه وکیلان، حسابداران او د املاکو او وندو نښه کمپشن کاران کار کوي، ولې؟ ځکه که څوک په سمه مانا مسلکي وي، نو د هغه خدمتونه مور ته پیسې را کټي او مور خپله هم پیسې ګټو.

مور د معلوماتو په زمانه کې ژوند کوو او معلومات ډېر ارزښت لري. نښه کمپشن کار چې تاسې ته نښه معلومات درکوي، ترڅنګ یې باید وروزی. زه ډېر داسې مسلکي خلک لرم چې ټوله ورځ ما لپاره کار کوي، ځینو یې زه هم وخت روزلی وم چې یوه پیسه مې هم نه لرله او تراوسه راسره کار کوي.

زه کمپشن کار ته پیسې ورکوم، هغه معلومات راکوي او په دې معلوماتو بیا زه دومره پیسې ګټم چې د کمپشن کار معاوضه پکې هېڅ هم نه وي. زما د املاکو او وندو کمپشن کاران چې نښې پیسې ګټي زه ورته خوشالېږم، ځکه دا په دې مانا ده چې له هغوی یې ډېرې ګټلې دي.

نښه او باوري کمپشن کار نه یوازې زما عاید لوړوي، بلکې وخت مې هم سپموي. مثلاً ما یوه ټوټه ځمکه په ۹٬۰۰۰

ډالـر واخيسـته او دسـتي مـې پـه ۲۵٬۰۰۰ وپلورلـه، پـه دې پيسو مې زر موټر واخيست.

کمپشـن کـاران پـه بـازار کـې ستاسـو د سـترګو او غوږونـو پـه څېـر دي، هغـوی ټولـه ورځ پـه بـازار کـې وي او زه کلـه کلـه ورځم، په نور وخت کې ګلف لوبه کوم.

څوک چې خپـل کـور پخپلـه پلـوري اصـلاً خپـل وخـت ارزښـت نـه لـري. کـه د يـو څـو پيسـو پـه بـدل کـې وخـت سـپموم او پـه دې وخـت کـې ډېـره ګټـه کـوم يـا دا وخـت خپلـو ګرانـو سره تېـروم، نـو دا يـو څـو پيسـې ولـې مصرف نـه کـړم؟ جالبـه دا ده چـې زيـات غريـب او د منځنـۍ طبقـې خلـک پـه هوټـل کـې خـدمتګار تـه بخششي- ورکـوي، خـو کمپشـن کـار تـه د کـار لپـاره ۳- ۷ سـلنه کمپشـن نـه ورکـوي. دوی لګښـتونه زيـاتوي او د شتمنيو برخه ټيټوي، دا مالي څيرکتيا نه ده.

ټول کمپشـن کـاران يـو ډول نـه دي، لـه بـده مرغـه ځينـې يـې يـوازې بازارمونـدونکي دي او د املاکـو بازارمونـدنې کـې بيـا تـر ټولـو بـد خلـک دي. دوی امـلاک پلـوري، خـو خپلـه يـو وړوکـی جايـداد نـه لـري. د املاکـو پلـورنکي او پـانګوال

کمپشن کار تر منځ ډېر توپیر دی او دا کار خبره د وندپو د بازار به اړه هم صدق کوي.

زه چې له مشاورینو او کمپشن کارانو سره کاري مرکه کوم، لومړی تر ټولو دا پوښتم چې څومره وندې او املاک لري او څو سلنه مالیه ورکوي؟ همدا پوښتنې له وکیلانو او حسابدارانو هم کوم. زما یو حسابدار خپل کوچنی مشورتي دفتر هم درلود، خو املاک یې نه وو، ما یې له گومارلو عذر وغوښت، ځکه شوقونه مو سره جلا وو.

داسې مشاور او کمپشن کار وگومارئ چې کار سره یې مینه وي. په دوی کې به یې ځینې ډېر څه در زده کړي او دا به ستاسې لویه شتمني شي. که مو عدل وکړ، له هغوی زیاتره به هم درسره عدل وکړي. که تاسې یوازې د هغوی د تنخوا په ټیټولو فکر کوئ؛ نو هغوی به ولې درته راځي؟ دا بیخي ساده خبره ده. ما مخکې وویل چې د خلکو کنټرول یو اداري مهارت دی. ډېر خلک یوازې په هغو خلکو مدیریت کوي چې فکر کوي دوی تر هغوی ښه پوهېږي، مثلاً په کار کې مادون. د منځنی کچې زیاتره مدیران به یوازې په دې خاطر پرمختګ نشي- کولای چې

دوی یـوازې تـر خپـل لاس لانـدې خلکـو کـار اخیسـتی، خـو له ځان لورو خلکو ته کار نشي کولای.

اصـلي مهـارت د هغـو خلکـو اداره او ښـې پیسـې ورکـول دي چـې پـه ځینـو مسـلکي برخـو کـې تـر نـورو تکـړه دي. پـه همـدې خـاطر شرکتونـه اجرائیـوي رئـیس لـري، تاسـې هـم باید یو ولرئ او هغه ستاسې مالي نبوغ دی.

Scanned by CamScanner

۷. یوازې ورکړه کوئ، غواړئ یې مه

اروپایان چې په لومړي ځل امریکا ته راغلل او دلته میشت شول؛ نو د ځایي امریکایانو د ځینو رواجونو په لیدو حیران شول. مثلاً که د کوم اروپایي یرغلګر به ساړه وشول، ځایي امریکایانو به ورته کمپله ورکړه، دوی به هغه ډالی وګڼله، خو بیا به چې هغوی خپله کمپله بېرته غوښته، اروپایانو ته به غوسه ورتله. په دې کار به یې امریکایان هم خپه شول.

که غواړئ چې شتمن شئ، نو د شتمنیو ستون سره به د امریکایانو په څېر چلند کوئ. د تجربه کار پانګوال لومړی پوښتنه به دا وي چې زما بېرته په څومره وخت کې راکوې؟ دا به هم درته وایي چې زما پکې څومره ګټه ده؟

مثلاً ماته زما په ګاونډ کې یو ورځوکی اپارتمان را وښودل شو. دا اپارتمان بانک سره ګانه (ګرو) شوی و، خو په وخت یې پیسې نه وې خلاصې کړې او اوس د بانک په ولکه کې و. بانک ٦۰٬۰۰۰ ډالر غوښتل، ما ورته ۵۰٬۰۰۰ وویل، هغوی زما وړاندیز ومانه او ما ورته دستي د ۵۰٬۰۰۰ ډالرو چک ورکړ، هغوی پوهېدل چې په سودا

کـې جـدي يـم. زيـاتره پـانګوال بـه ووايـي چـې: (پـه دې پيسـې دې ګنـي ډېـرې پيسـې بنـدې نـه کـړې؟ کـه پـور دې ورتـه اخيسـتی وی نـه بـه نـه و؟) زمـا ځـواب دا دی چـې (پـه دې برخـه کـې نـه). زمـا د پـانګوونې شرکـت بـه دا کـور ژمـي کـې پـه کرايـه ورکـړي. اريزونـا تـه چـې د ژمـي مرغـۍ را مخـه کـړي، کـور بـه ځلـور مياشـتو لپـاره، هـره مياشـت پـه ۲۵۰۰ ډالـر کرايـه ورکـړي او پـه نـورو مياشـتو کـې بـه يـې کرايـه زر ډالـره وي. پـه دې صـورت کـې مـا پـه درېيـو کـالو کـې خپلـې پيسـې ببرتـه ترلاسـه کـړې او کـور راتـه پـه ګټـه کـې پـاتې دی، هره مياشت راته عايد راوړي.

پـه ونـډو کـې هـم داسـې کېـږي. د ونـډو کمپشـن کـاران مـاسره اړيکـه نيسي- او راتـه وايـي چـې پـه فـلاني شرکـت کـې دومـره پانګوونـه وکـړه، ځکـه دوی فکـر کـوي چـې کـه زه ډېـرې ونـډې واخلـم، د ونـډو پـه بـازار کـې د دې شرکـت ارزښـت لـوړېږي او دا داسـې ده لکـه نـوی توليـد چـې بـازار تـه وړانـدې کـوې. زه د هغـو ونـډو اخيسـتو لپـاره خپلـې پيسـې لـه يـوې اونـۍ تـر يـوې مياشـتې پـه هغـه بـازار کـې بنـدوم، بيـا چـې د ونـډو بيـه لـوړه شـوه، لـومړی مـې خپلـې د سر پيسـې لـه بـازار

Scanned by CamScanner

راوباسم او اندېښنه مې ختموم، د سر پيسې مې چې ترلاسه کړې، په دې پيسو بيا بل ځای کې کاروبار پيلوم. يانې زما پيسې چې بازار ته ځي او بېرته راوځي، نو ماته ګټه راوړي او دا بيخي وړيا نښکاري.

ما په ځينو ځايونو کې پيسې بايللې هم دي، خو زه دا لوبه په دومره پيسو کوم چې بايللی يې شم. په متوسط ډول ما په لسو سوداګانو او درې ځلورو کورونو کې نښه ګټه کړې، خو په پنځو شپږو کې مې هېڅ ګټه نه ده کړې او درې ځلورو کې مې تاوان هم کړی دی. البته زما تاوان يوازې هغه پيسې وي چې بازار کې مې بنديې کړې وي.

کوم خلک چې له خطره وېرېږي، پيسې په بانک کې ږدي، دا کار په اوږد مهال کې تر مفلسۍ نښه دی، خو په دې پيسو ګټه سخته وي او زياتره وخت خپلې پيسې هم په سختۍ ترلاسه کېږي. پخوا نښه وو، بانکونو نه ځينې وسايل ډالۍ کول، اوس هغه هم لږ شوي.

زما هره پانګوونه به يوه وړيا زياتونه حتماً لري، مثلاً ضبط شوی جايداد، وړوکی زېرمتون، ځمکه، کور، ونډې، دفتر او دا ټول بايد له لږ خطر سره ترلاسه شي. په دې اړه ډېر

Scanned by CamScanner

زیات کتابونه دي چې زه یې جزیاتو ته نه ځم. د مکډولنډ شرکت مشر- (ری کرک) به برګرې پلورلې، هغه برګرو سره مینه نه لرله، خو غونښتل یې چې په کوم ځای کې دا برګر پلورل کېږي، هغه جایداد وړیا ترلاسه کړي.

نو ځیرک پانګوال یوازې د پیسو بېرته ترلاسه کولو ته نه ګوري، دوی هڅه کوي چې د پیسو له ترلاسه کولو وروسته وړیا جایداد هم ترلاسه کړي او همدا مالي نبوغ دی.

۸. په شتمنیو، زینتي شیان وپېرې: د تمرکز قوت

زما د یوه ملګري زوی ډېر بد عادت خپل کړی و، چې څومره پیسې به یې لرلې ټولې به یې مصرفولې. دی ۱۶ کلن و او خپل شخصي- موټر یې غونښت، بهانه یې دا کوله چې ملګرو ته یې پلرونو موټرې اخیستې دي. دې هلک غونښتل چې له سپما پیسو د موټر لومړی قسط ورکړي، چې په دې وخت کې یې پلار ماته زنګ راوواهه، راته یې وویل:

- همداسې یې پرېږدم که موټر ورته واخلم؟

ما ورته وویل:

Scanned by CamScanner

- دا ستونزه اوس ختمه کړه، خو د اوږدمهال لپاره دې کوم درس ورکړی؟ ته غواړې چې د زوی د موټر له دې شوقه ګټه واخلې او یوه انګیزه ورکړې؟

دوه میاشتې وروسته د ملګري کور ته لاړم، پوښتنه مې تري وکړه:

- زوی دې نوی موټر واخیست؟
- نه، ما ورته ۳۰۰۰ ډالر د موټر لپاره ورکړل او ورته مې وویل چې د خپلو پیسو لګولو پر ځای، له دې پیسو د کالج مصارف کوه.
- ښه نو، دا ستا سخاوت ښیي.
- پیسې همداسې نه وې، یو شرط هم ورسره و، ما ستا په خبره عمل وکړ، موټر سره د هغه له شوقه مې ګټه واخیسته او هغه انرژي مې د هغه د زده کړو لپاره وکاروله.
- ښه، څه شرط دې پرې اېښی و؟
- لومړی مو ستا (کېش فلو) لوبه وکړه، بیا مو له پیسو د ښې ګټنې په اړه بحث وکړ، بیا مې ورته په

Scanned by CamScanner

وال سټریټ ژورنال ورځپاڼه کې ګډون واخیست او ځینې کتابونه مې ورته وپېرل.

- نېه بیا ؟
- ورته مې وویل چې دا ۳۰۰۰ ډالر ستا شول، خو په دې پیسو موټر نشې اخیستی، په دې باید ونډې واخلې او د ونډو کمېشن کار باید پیدا کړې. بیا چې کله دا پیسې دوه چنده (٦۰۰۰) شوې، په هغو پیسو بیا موټر اخیستی شې او د سر درې زره ډالر به د کالج لګښت شي.
- نېه، پایله یې څه ده؟
- په لومړیو کې نېه و، خو څو ورځې وروسته یې هر څه وبایلل او اخر یې ورسره علاقه پیدا شوه. تراوسه یې نږدې دوه زره ډالر زیان کړی دی، خو شوق او انګېزه یې زیاته شوې ده. ما چې ورته کوم کتابونو اخیستي وو، هغه یې ټول لوستي او اوس د مطالعې لپاره کتابتون ته ځي. ورځپاڼه لولي، د ونډو خبرونه ګوري او د فلمونو پرځای سوداګریز تلویزیوني چېنل ګوري. اوس ورسره زر

Scanned by CamScanner

ډالـر پـاتې دي، خـو زده کـړې سره يـې شـوق زيـات شـوی دی. نښـه پـوهېږي چـې کـه دا پيسـې تـرې لاړې دوه کالـه بـه بيـا پلـه گرځـي، خـو فکـر کـوم اوس ورتـه مـوټر چنـدان ارزښـت نـه لـري، لکـه مـوټر سره يـې چـې بيخـي شـوق خـتم شـوی وي، ځکـه اوس يـې تـر مـوټر ډېـره خونـدوره تفـريح پيـدا کـړې ده.

- که دا زر ډالر هم لاړ شي نو بيا ؟
- پـروا نـه کـوي، زه وايـم چـې دا پيسـې وبـايلي نښـه ده، نـه دا چـې زمـوږ عمـر تـه راشي او ژونـد يـې خطـر سره مـخ شي. بلـه دا چـې د زده کـړو لپـاره مـې دا درې زره ډالـر ايلـه پـر ځـای ولګـول. اوس چـې زده کـوي دا بـه ورسره ټـول عمـر وي، فکـر کـوم چـې د پيسـو پـه ارزښـت او قـوت پـوه شـوی دی، اوس بـه بـې ځايـه پيسې نه مصرفوي.

مـا پـه لـومړي سر کـې وويـل چـې: (لـومړی ځـان تـه پيسـې جـلا کـړئ.) ځـه ځـوک ځـان نشي- کنټرولـولای د شـتمنښدو هڅـه دې نـه کـوي. ځکـه پـه خولـه د شـتمنيو پـه سـتون کـې

زیـاتوالی اسـانه دی، خـو عمـلاً پـه ذهـن فشـار راوړل او پیسې په سم ځای کې لګول ډېر سخت کار دی. نن سبا ډېر داسې شیان شته چې انسان د پیسو مصرفولو ته هڅوي، د شتمنیو له ستونه پیسې په اسانه وخي او دا د انسان د نفس کمزوري ده چې پیسو ته جریان ورکوی، دا د فقر او مالي ستونزو دلیل دی.

زه درته اوس مالي پوهې او نبوغ یو عدد راوړم، دا به وښیي چې له پیسو د پیسو جوړولو وړتیا څومره مهمه ده.

که مور سلو تنو ته د کال په سر کې ۱۰٬۰۰۰ ډالر ورکړو، زه باور لرم چې د کال په اخر کې به دا وي:

- ٪۸۰ سره به هېڅ پیسې نه وي پاتې او د موټرو، یخچالونو او نورو وسایلو د پېر لپاره به یې غوښتن پورونه هم اخیستي وي.
- ٪۱٦ خلکو به دا دې لسو زرو ډالرو کې له ۵ تر ۱۰ ٪ زیاتوالی راوړی وي.
- ٪۴ خلکو به دا پیسې شل زرو یا میلیونونو ته رسولې وي.

مور نښوونځي ته ددې لپاره ځو چې پيسو ته کار کول زده کړو، خو زه په دې نظر يم چې مور بايد دا زده کړو چې پيسې مور ته څنګه کار وکړي؟

زه هم انتيکو او مجللو شيانو سره مينه لرم، خو توپير پکې دا دی چې زه يې د نورو غوندې په پور نه اخلم، دا سړی په دام کې نښلوي. ما چې موټر اخيسته، کولای مې شول چې بانکر ته زنګ ووهم، پور ترې وغواړم او موټر واخلم، خو ما داسې ونه کړل، ددې پر ځای مې د شتمنيو په ستون تمرکز وکړ، دې سره مې عايد زيات شو او ما پرې موټر واخيسته. د عادت له مخې مې د موټر شوق هم د خپل مالي نبوغ د ويښولو لپاره وکاروه.

خو نن سبا زياتره وخت په پانګوونې فکر نه کوو، د اړتياوو پوره کولو لپاره يوازې په پور فکر کوو، دا خبره د لنډمهال لپاره ښه ده، وروسته بيا ستونزې جوړوي. دا زمور د خلکو او ملت ډېر بد عادت دی، پام کوئ چې لنډې لارې زياتره وخت سختې او اوږدې لارې زياتره وخت اسانې وي.

ځان او نورو ته چې هر څومره زر د پيسو کنټرول ور زده کړې، هومره به درته ښه وي، ځکه پيسه ستر قوت

دی. له بده‌مرغه ځینې خلک دا قوت د ځان پر وړاندې کاروي. که پیسې تر تاسې هوښیارې وي، نو ټول عمر به پیسو ته کار کوئ، د پیسو د کنټرول لپاره باید تاسې تر پیسو دپر هوښیار شئ، بیا چې تاسې څنګه وایئ پیسې به هغسې عمل کوي او ستاسې درناوی به کوي. د پیسو غلامي مه کوئ، د پیسو باداران شئ او دپته مالي نبوغ یا پوهه وایي.

Scanned by CamScanner

۹. اتلان ټاکل: د اسطورې قوت

زه چې ماشوم وم ((ویلی مایز))، ((هنک آرون)) او ((یوګي برا)) ته مې ډېر درناوی درلود او دوی د بیسبال لوبغاړي او زما اتلان وو. ما به چې د وړو میدانونو لوبه کوله، غوښتل به مې چې د دوی په څېر شم. د بیسبال په اړه مې کارتونه لرل او غوښتل مې چې د دوی په اړه پوه شم، ان د دوی امتیازات، ارقام، اوسط او تنخواوې ... دا چې څنګه یې لوبه پیل کړې، غوښتل مې چې په دې ټولو شیانو پوه شم، ځکه ما غوښتل چې د دوی په څېر شم.

ما به چې لوبه کوله، د لوبې هر حرکت کې به مې ځان له همدې لوبغاړو یو احساساوه. دا د زده کړې نښه لاره ده. ځوانی کې یې بیا نه تعقیبوو، ځکه په مور کې چې هغه ماشومتوب ختم شي؛ نو اتلان هم ورسره له منځه لاړ شي. نن سبا زمور د کور خوا کې ځوانان په لوبو ګورم. دوی د لوبو په میدان کې ماشومان نه وي، بلکې لوی اتلان وي. تقلید او اغېز اخیستل د زده کړې تر ټولو قوي وړتیا ده.

Scanned by CamScanner

زه چې لوی شوم اتلان مې هم بدل شول، په ګلف کې مې اوس نوي خلک اتلان دي او له هغوی تقلید کوم، ددې تر څنګ مې ((ډونالډ ټرمپ))، ((وارن بافت))، ((پیټر لینچ))، ((جورج سورس)) او ((جیم روجر)) هم اتلان دي. ماته ددې خلکو ارقام او معلومات هم د ماشومتوب د اتلانو غوندې زده دي. زه (وارن بافت) تعقیبوم چې په څه شي پانګوونه کوي او تر خپله وسه په پانګوونه کې دده نظریات لولم. زه د ((پیټر لینچ)) کتابونه هم لولم چې دوی وندې څنګه ټاکي. د ډونالډ ټرمپ په اړه هم مطالعه کوم او هڅه کوم پوه شم چې د دوی په سوداګریزو معاملاتو کې څه ډول خبرې اتري کوي.

ماشومتوب کې به مې د لوبو پر وخت ځان اتل احساساوه، نن چې بازار کې سودا کوم، په ځان کې د ټرمپ زړورتیا احساسوم. د وندې په بازار کې چې حالات تحلیلوم داسې ورته ګورم لکه پیټرلینچ. د اتلانو په مرسته مور د ځیرکتیا طبیعي زېرمې ته لاسرسی پیدا کولای شو.

اتلان یوازې مور نه اغېزمنوي، دوی مور ته شیان اسانه کوي، مور د خپل ځان تقلید ته قانع کوي او مور وایو

چې: (کـه دی دا کـار کـولای شي، نـو زه يـې هـم کـولای شم.)

په پانګوونـه کـې بيـا زيـاتره خلـک اتـلان نـه پيـدا کـوي چـې موضوع ورته اسانه کېږي، بلکې ځانته يې نوره هم لويوي.

۱۰. ښوونه وکړئ چې لاسته راوړنه ولرئ: د ورکړې قوت

زمـا دواړه پلرونـه ښـوونکي وو، شـتمن پـلار يـو درس راکـړی و او ټـول عمـر بـه راسره وي، دا د نېکـۍ او سـخاوت اړتيـا وه. لوسـتي پـلار «وخـت» او «علـم» راکـړ، خـو پيسـې ده هـم رانـه کړې.

ده بـه ويـل چـې پيسـې راسره ډېـرې شـوې، در بـه يـې کـړم، خو پيسې نه ډېرېدې.

شـتمن پـلار بـه «پيسـې» او «درس» دواړه راکـول. خيريـه بنسټونو سره يـې ډېـره مرسـته نـه کولـه. تـل بـه يـې ويـل: (کـه څـه غـواړې، لـومړی بايـد څـه ورکـړې.) کلـه بـه چـې ورسره پيسې لرې شوې، خيريه ټولنې سره به يې مرسته وکړه.

کـه مـې يـوه طرحـه درتـه ويلـی شـوی؛ نـو دا بـه وی چـې: (کـه لاس دې تنـګ شـو، لـومړی خپلـه سـخاوت وکـړه، د دې څـو چنـده بـه بېرتـه ترلاسـه کـړې.) دا خـبره د «موسـکا»، «مينـې»

او «ملګری» په برخه کې هم صدق کوي. زه پوهېږم غالباً دا به پکې تر ټولو اسانه کارونه وي. زه په متقابله اړیکه باور لرم او څه چې غواړم لومړی څه ورکوم. زه پیسې غواړم، په دې خاطر پیسې ورکوم او بیا څو چنده بېرته ترلاسه کوم. زه غواړم چې ډېر خرڅلاو وکړم، په دې خاطر نورو سره د اموالو په خرڅلاو کې مرسته کوم او زما اموالو ته هم خریدار پیدا کېږي. زه اړیکې غواړم، په دې خاطر نورو سره د اړیکو په رامنځته کولو کې مرسته کوم او زما اړیکې خپله ورسره پراخېږي. کلونه وړاندې مې اوربدلي وو چې: (خدای هېڅ شي ته اړتیا نه لري، خو بنده ګان یې اړ دي چې باید ورته وړاندې یې کړي.)

زما شتمن پلار به تل ویل چې: (غریب تر شتمنو ډېر حریص وي.) وضاحت به یې داسې کاوه چې که څوک شتمن وي، د نورو خلکو اړتیاوې به پوره کوي. زما به چې لاس تنګ شو، بهر به ووتم، یا به مې زړه کې ځان سره وویل چې څه شی باید ورکړم، بیا به مې چې هغه شی ورکړل، زما د اړتیا وړ شی به مې هم ترلاسه کړل او لاس به مې ازاد شو.

Scanned by CamScanner

یوه کیسه مې یادېږي چې د ژمي په یخه شپه کې یو سړی د یوې بخاری څنګ ته ناست و، لرګي یې په غېږه کې نیولي او بخاری ته به یې ویل: (که ته ماته تودوخه راکړې، زه به لرګي در واچوم.) بیا چې د پیسو، مینې، موسکا، اړیکو، خوښیو کاروبار خبره شي، نو دا خبره یاده لرئ چې هر څه ته مو اړتیا وي، لومړی یې ورکړئ، بېرته به د هغه څو چنده ترلاسه کړئ. زیاتره وخت زه داسې احساس کوم چې زما څه شي ته اړتیا وي او زه یې بل چاته ورکړم، نو په ما به را وورېږي. زه چې چا سره مخ شم، که هغوی موسکي نه وي، زه ورته موسکی شم، خبرې چې ورسره پیل کړم ناڅاپه رانه د موسکو خلکو یوه کړۍ را تاوه شي. دا رښتیا خبره ده چې نړۍ هېنداره ده او مور پکې ځان وینو.

په دې خاطر زه وایم چې: (نورو ته ښوونه وکړه، هغوی به تاسې ته ډېر څه در وښیي.) دا زما خپله تجربه ده چې څومره په اخلاص نور خلک روزم، هومره راته پخپله د لا ډېرې زده کړې فرصت برابرېږي او په ذهن کې مې نوي نوي افکار پیدا کېږي.

Scanned by CamScanner

ځینې وخت داسې هم وشي چې یو څه ورکړم، خو په بدل کې یې څه ترلاسه نه کړم یا هغه ترلاسه نه کړم چې زه یې غواړم، بیا مې چې ځان سره فکر کړی، ځان ته متوجه شوی یم، پوه شویم چې زما ورکړه لږ او سودا ډېره وه، یانې اخلاص پکې لږ و.

Scanned by CamScanner

نهم څپرکی

بس نه دي؟: نه دا هم وکړئ

زياتره خلک به زما په دې لسو اصولو راضي نه وي او دا به ورته د عملي پر ځای ډېر تخيلي ښکاري. زه خو وايم چې هر کار او عمل په يوه فکر کېږي او په دې فکر پوهېدل يې تر عملي کولو هومره مهم دي. زياتره خلک غواړي چې د فکر پر ځای عمل وکړي او داسې هم شته چې د عمل پر ځای فکر کوي، خو زه د دې دواړو ترکيب يم، زه نوي فکرونه او کارونه دواړه زښته ډېر خوښوم.

څوک چې غواړي کار و عمل پيل کړي، زه به ورسره په لنډ ډول خپل ځينې کارونه شريک کړم:

- *څه چې کوې هغه پرېږده.* يانې دا چې دمه وکړئ او فکر وکړئ چې ستاسې دا کار، درته کار کوي که نه؟ د کم عقلۍ او لېونتوب يوه نښه دا ده چې کار به يو کوې او پايلې به يې نورې غواړې. کوم کار چې تاسې هدف ته نه رسوي هغه پرېږدئ او په نوي کار پسې وګرځئ.

Scanned by CamScanner

- *نوي مفکوري (اېډياوي) ولټوئ.* زه د پانګوونو نويو لارو چارو پسې ګرځم، په دې خاطر کتابپلورنځيو کې د پانګوونې اړوند کتابونه لټوم او د نويو اېډياوو په لټه کې يم. زه داسې کتابونه پيرم چې د فورمولونو تفصيل پکې راغلی وي.

مثلاً ما د جول ماسکووز يو کتاب واخيست، د کتاب نوم (The ١٦ perecent solution) و. په راتلونکې اونۍ کې مې هغه څه وکړل چې کتاب ويل. زياتره خلک داسې نه کوي. زياتره خلک د کتاب خبره نه مني، د نورو خلکو خبرې اوري، فورمول ته نه ګوري او په دې توګه له زده کړې پاتې کېږي. ګاونډي مې راسره دلايل ويل چې دا فورمول په درد نه خوري، ما يې خبرې ته غوږ ونه نيوه، ځکه لا دا کار يې نه و کړی.

- که تاسې يو کار کوئ، داسې څوک پيدا کړئ چې د دې کار تجربه ولري. هغوی سره کېنئ، مشوره ترې وغواړئ. زه چې کوم نوی فورمول پيدا کړم، زياتره وخت دولتي ادارو ته ورځم، مامورينو سره مشورې

کوم چې قانوني اړخ يې څنګه دی. د شپاړلس سلنه مالياتي حبس په اړه يوه مامور هم وويل چې پانګوونه يې کړې، هغه مې مېلمه کړ، ډوډی مو چې وخوړه په ډېرو مسايلو او جزياتو يې پوه کړم. په سبا مې د همدې کس په مرسته دوه جايدادونه ترلاسه کړل او په هغو جايدادونو اوس هم ۱۶٪ ګټه کوم. يوه ورځ مې دا خبره کتاب کې ولوسته، بله ورځ مې پرې عمل وکړ، يو ساعت مو ډوډی وخوړه، مشوره مو وکړه او په يوه کې مې دوه ګټورې سوداګانې وکړې.

- کورسونو کې برخه واخلئ او روزنيزې سي ډي ګانې وپېرئ. زه داسې ګټور کورسونه په ورځپانو کې لټوم، ځينې يې وړيا وي او ځينې لږ فيس اخلي، کوم سيمينارونه مې چې په خپله خوښ شي نېټې پيسې پرې ورکوم. زما ځينې ملګري خپله دې کورسونو ته نه ځي او ماته هم مشوره راکوي چې په دې شيانو پيسې مه ضايع کوه، خو زه ددې په برکت دومره مخکې تللی يم او هغوی لا هم پردی مزدوري کوي.

- ډېر وړاندیزونه وکړئ. زه چې ځمکه پېرم، په ډېرو ځایونو ګرځم او ډېر وړاندیزونه ورته کوم. که تاسې نه پوهېږئ چې کوم وړاندیز نېسه دی، زه هم نه پوهېږم، ځکه دا د چارو د لارښوونو دفتر کار دی، بیې هغوی تاکي او زه هڅه کوم چې لږ کار وکړم.

یوې ملګرې مې غونښتل چې د اپارتمانونو په خریداری یې پوهه کړم، یوه ورځ ما، هغه او کمپشن کار شپږ اپارتمانونه ولیدل. څلور چنداني نه وو، خو دوه پکې نېسه وو. ما ورته د شپږو واړو وړاندیزونه ولیکل او د خاوند د تاکلې بیې په نیمایي مې ترې وغونښتل. زما ملګرې او کمپشن کار بیخي حیران شول، ویل یې هسې نه چې د کور خاوند په دې دومره لږې بیې خپه نه شي.

خو زه فکر کوم هغه کمپشن کار ته دا کار ډېر جدي نه ښکارېده، هسې ځان یې ترې خلاصوه، په دې خاطر یې سودا ونه کړه او په نویو ځایونو پسې ووتل.

هغو کورونو ته تراوسه بل چا وړاندیز نه دی کړی، خاوند یې اوس هم په ښو بیو پسې ګرځي، خو تر څو چې بل کس بیه ورنه کړي، تاسې نه پوهېږئ چې اصلي بیه یې

Scanned by CamScanner

څو ده. زیاتره خلک لوړې بیې وړاندیز کوي، خو کله کله داسې هم وشي چې د کور خاوند له اصلي ارزښته ډېره ټیټه بیه ټاکلې وي.

د کیسې هدف: وړاندیزونه وکړئ، پانګوال په دې نه پوهېږي چې تاسې څه پلورئ څه درباندې تېرېږي. ما یوه ټوټه ځمکه شپږ میاشتې په خرڅ کې اچولې وه، هر چا به چې کومه بیه وویله ما به یې درناوی کاوه. د بیو ټیټوالي راته هېڅ ارزښت نه درلود، زه به ورته خوشاله کېدم. زه د دوی بیو ته نه خوشاله کېدم، بلکې خوشاله په دې وم چې ځینو خلکو علاقه ښودله او ما باید ځواب ورکړی وی ان که بیخي ټیټه بیه یې راکولای. دا د لوبې طریقه ده، د پېر و پلور لوبه خوندوره ده. دا لوبه کوئ، وړاندیزونه کوئ، څوک خو به درته (هو) وکړي.

زه تل په وړاندیزونو کې شرایط ذکر کوم یا په بله وینا ځانته د ټښتې لار پرېږدم. زه چې وړاندیز ورکوم ورته وایم چې که زما د شریک خوښه وشوه زه هېڅکله د شریک نوم او پته نه ښییم. زیاتره خلک په دې نه پوهېږي چې شریکه مې پیشو ده. که دوی سودا ومنې او زما

Scanned by CamScanner

خوښه نه وي؛ نو زه کور ته زنګ وهم او پيشو سره مې خبرې کوم. دا د خندا خبره مې درته ددې لپاره وکړه چې دا لوبه دومره اسانه او ساده ده. زياترې خلک ساده چارې ځانته سختې کړي او بيا ورته لاس تر زنې ناست وي.

- د ښې سوداګريزې سودا، ښه کار او سمو خلکو پيدا کول داسې دي لکه خپلوي کول، انسان ګرځي، ډېر کورونه لټوي، اخر ورته يو ځای کې (هو) کېږي. کار هم کور کې په ناسته نه کېږي، بهر ووځئ، پلټنه وکړئ، خدای مهربانه دی، په حرکت کې برکت وي.
- مياشت کې يو ځل د لسو دقيقو لپاره په يوه سيمه ور تېرېږئ. ما د املاکو ډېرې پانګوونې سهار کې د ورزش او ځغاستې پر مهال پيدا کړې دي. زه يو کال په خپل مالت کې منډه وهم، بدلونونه څارم، ګټوره سودا دوه شيان غواړي: چنې وهل او بدلون. چنې خو ډېرې وهل کېږي، خو بدلون داسې حقيقت دی چې عامه سودا درته په ګټوره سودا بدلوي. زه په خپل مالت کې ګرځم، واړه بدلونونه څارم، په کورونو د پلور داسې لوحې وينم چې له ډېره وخته را ځړېږي. له

Scanned by CamScanner

دې پـوهېږم چـې د دې کـور خاونـد راضي کـول سـخت وي. زه هغـو خلکـو تـه گـورم چـې کـور تـه وځـي ننـوځي. زه دوکانـــدارانو سره غږېـــږم. د پوســـټ کـــارکوونکو سره غږېـږم. د پوسـټ کـارکوونکو سره د سـیمې پـه اړه دومـره معلومات وي چې ورته حیران به شئ.

- پـه وړو بـازارونو کـې چنـې ووهـئ. مصرـفوونکي بـه تـل غریب وي، ځکه که مغـازه په تشـناب کاغـذ کـې تخفیـف اعـلان کـړي هـم دوی بـه ورتـه پـه لیکـو کـې ولاړ وي. خـو د وندو پـه بـازار کـې که بیـې را ولـوېږي یـا تخفیـف اعـلان شي، نـو خلـک تـرې تېښـته کـوي. پـه مغـازو کـې چـې بیـــې لـــوړې شي، مصرـفوونکو نـــورې مغـــازې لټـــوي او د ونـډو پـه بـازار کـې چـې بیـې لـوړې شي، دوی دسـتي اخیستل پیلوي.
- مناسـب ځایونـه ولټـوئ. یـوه گاونـډي کـور پـه سـل زره ډالـر واخیسـت، مـا ورتـه مخـامخ پـه پنځـوس زره ډالـر واخیسـت. هغـه راتـه ویـل چـې د بیـو لوړېـدو تـه مـې ساتلی، مـا ورتـه وویـل چـې «گټـه» د مـال د «اخیسـتو» پـر «وخـت» کېږي، نـه د «خـرڅلاو» پـر وخـت. هغـه، ځـای لـه

داسې کمېشن کاره اخیستی و چې خپله یې هېڅ جایداد نه درلود او ما د بانک د ګروی له څانګې پېرلی و. ما یې په معلوماتو یوازې ۵۰۰ ډالر لګولي وو. زما ملګري به ویل چې په دومره خبره ۵۰۰ ډالر ورکول بې عقلي ده. ویل یې داسې مصرفونو ته نه وخت لرم او نه پیسې. اوس قرار د بیو لوړېدو په تمه ناست دی.

- لومړی پېرودونکی، ورپسې پلورونکی ولټوئ. د یوه ملګري ځمکه خوښه شوې وه، خو وخت او پیسې ورسره نه وې. ما یوه پراخه ځمکه پیدا کړه، د ملګري له اړتیا ډېره وه، شرط مې دا کېښود که د ملګري مې خوښه شوه، نو سودا به کوو. زما د ملګري ځای خوښ شو، د ده چې څومره په کار وه هغه مې ده ته جلا کړه، له ده مې پیسې واخیستې او نوره ځمکه ما ځانته واخیسته. یانې دا نوره ځمکه ماته تقریباً وړیا پاتې شوه. د کیسې موخه دا ده چې پراخه ځمکې واخلئ، په وړو برخو یې ووېشئ، ځکه خلک د لویو ځایونو اخیستو وس نه لري او په وړو ځایونو لس

زیـاتې هـم ورکـوي. د «واړه فکـر» خاونـد تـه «لـوی فرصت» نـه ورځـي. کـه غـواړئ شـتمن شـئ؛ نـو لـوی فکـر وکـړئ، لـوړ پلانونـه جـوړ کـړئ او سـتړې سـوداګانې وکړئ.

- لـوی فکـر وکـړئ. پرچـون پلـورونکي خپلـو پېرودونکـو تـه ډېـر تخفیـف ورکـوي، ځکـه سـوداګر هغـو خلکـو تـه ډېـر خوشـاله وي چـې ډېـره سـودا کـوي. نـو کـه تـه وړوکـی یـې، فکـر لـوی کـولای شـې. زمـوږ شرکـت چـې بـازار تـه کمپیوټرونـه راوړل، مـا ډېـرو خلکـو تـه زنګونـه ووهـل او پوښـتنه مـې تـرې وکـړه چـې کمپیوټرونـه اخلـئ؟ لـه دې وروسـته بیـا عمـده پلورونکـو تـه لاړو او هغـوی سره مـو خـبرې وکـړې، ځکـه مـوږ ډېـر کمپیوټرونـه راوړل. د ونـډو پـه اړه هـم زمـا همـدا طریقـه ده. واړه خلـک پـه دې واړه وي چـې فکرونـه یـې واړه وي. شـک او بـدګماني یـې پـه اوږو بـار وي، پـه هېڅـا بـاور نـه کـوي، یـوازې لګیـا وي او هېڅ هم نشي کولای.
- لـه تاریخـه زده کـړه وکـړئ. د ونـډو د بـازار لـوی شرکتونـه یـو وخـت وړې اداري وې. کرنیـل سـینډرز چـې پـه ٦٠

Scanned by CamScanner

کلنی کې مفلس شو، بیا یې پیسو ګټلو ته مخه کړه او بیل ګېټس تر ۳۰ کلنۍ وړاندې د نړۍ شتمن انسان و.

- کار، لټې له منځه وړي.

پورته مې ځینې هغه کارونه یاد کړل چې ما کړي او اوس یې هم د فرصتونو د لټون په برخه کې عملي کوم. په کتاب کې مهم ټکي «وکړئ» او «شوي» دي، تاسې باید مالي خپلواکۍ ته له رسېدو وړاندې پیل وکړئ. نو همدا اوس یې پیل کړئ.

Scanned by CamScanner

وروستی خبرې

د دې کتاب د لیکلو او بیا له ۲۰۰۰ کال راهیسې د ډېر پلورل کېدو موخه او لامل دا و چې مور څنګه خپله مالي پوهه لوړه کړو او د ورځنۍ ژوند له عامو ستونزو ځان خلاص کړو.

مالي پوهه چې نه وي زیاتره وخت هڅه کوو چې په مروجه اصولو ژوند برابر کړو، لکه ډېر کار، پور اخیستل یا له اړتیا زیاته مالیه ورکول. نن مور معلوماتو ته، تر هر وخت ډېره اړتیا لرو.

په لاندې کیسه کې غواړم چې د زیاتره کورنیو مالي ستونزې روښانه کړم. تاسې د تقاعد پر وخت خپلو بچو ته د زده کړو ښه امکانات څنګه برابرولای شئ؟ ددې کار لپاره مالي پوهې او نبوغ ته اړتیا ده، نه سخت کار ته او دا بېلګه همدا مسله رانغاړي.

یوه ورځ مې راته ملګري زړه خور چې څلورو بچو ته د زده کړو خرڅ (لګښت) برابرول ډېر سخت کار دی. ده به هره میاشت په منظم ډول ۳۰۰ ډالر په ګډو پانګوونو کې جمع کول او اوس پکې ۱۲٬۰۰۰ ډالر جمع شوي

وو. دده په وينا د څلورو واړو بچو زده کړو، ۴۰٬۰۰۰ ډالر لګښت درلود او ددې پيسو پوره کولو لپاره يې ۱۲ کاله وخت درلود، ځکه مشر زوی يې اوس ٦ کلن و.

دا د ۱۹۹۱ز کال کيسه ده، هغه وخت په فينکس کې د املاکو بيې هم مخ پر ځوړ وې. خلکو په ټيټه بيه کورونه خرڅول. ما مې ملګري ته وويل چې د ماشومانو د زده کړو له بوديجې پيسې را واخله او دلته پرې يو کور وپېره. د هغه دا نظر خوښ شو او په دې اړه مو سره ډېرې خبرې وکړې. ستونزه يې دا وه چې بانک کې يې د دويم کور پېرلو لپاره سپما پيسې نه درلودې، ځکه له مخکې لا پوروړی و. ما ډاډ ورکړ چې د جايداد پېرلو لپاره پر بانک سربېره نور وسايل هم شته.

دوه اونۍ د خپلې خوښې کور پسې وګرځېدو، ډېر زيات کورونه خرڅېدل او مورِ ته د کور لټولو سخت خوند راکاوه. اخر مو په يوه ځای کې د درېيو خونو او دوو تشنابونو کور پيدا کړ، دا ځای مو خوښ شو. د کور د خاوند لاس تنګ و، کور يې په همدې ورځ خرڅاوه،

Scanned by CamScanner

څکه کالیفورنیا کې یې نوې دنده اخیستې وه، کډه یې ورسره وړله.

سړي په کور ۱۰۲٬۰۰۰ ډالر بیه اینښې وه، مور ورته ۷۹٬۰۰۰ ډالر وړاندیز وکړ، هغه دستي ومنله. په دې کور د بانک پور، هر څوک چې وی دا کور یې په اسانه اخیستی شو، زما ملګری ۷۲٬۰۰۰ پور په ځان ومانه او ۹۰۰۰ ډالر یې سړي ته نغد ورکړل. سړي چې څنګه کور خرڅ کړ، زما ملګري په کرایه ورکړ او له ټولو لګښتونو پرته یې هره میاشت ۱۲۵ ډالره نغد عاید پیدا کړ.

پلان یې دا و چې دا کور به ۱۲ کاله ساتي او د میاشتې کرایه یې هم د ګروی پوره کې واچوله چې لږ لږ تري کمیږي. مور چې حساب وکړ، په دولس کالو کې د ګروی ډېره برخه خلاصېده او د ده زوی چې پوهنتون پیلولای نو ممکن د دې کور عاید هم هره میاشت ۸۰۰ ډالرو ته پورته شوی وی.

درې کاله وروسته بیې لوړې شوې، په دې کور کې چې کوم سړی اوسېده، د هغه کور خوښ شو او د پېرلو

وړانـديز يـې ورتـه وکـړ، زمـا ملګـري ورتـه ۱۵۶٬۰۰۰ ډالـر بيه ويلې وه، مـا ورتـه وويـل چې کـور خـرڅ کـړه، خـو پيسـې يـې مـه اخلـه، بلکـې د کـور لپـاره يـې د ۱۰۳۱ (Tax Defred Exchange) فقـرې لـه مخـې وسـاته، د دې قـانون لـه مخـې کـه تـه نقـدې پيسـې يـوازې پـه دې خـاطر ساتې چې بل جايداد پرې اخلې، بيا يې مالیه ځنډول کېږي.

ناڅاپـه سـړي ۸۰٬۰۰۰ ډالـر ترلاسـه کـړل او لـه دې پيسـو يې بل ځای کې کار اخيستی شو، مـا يـوه بـل ملګـري تـه زنـګ ووا هـه، هغـه پـه تکـزاس کـې دغـه پيسـې د يـوه واړه زېرمتـون پـه جوړولـو بنـدې کـړې او پـه درېيـو مياشـتو کـې دننـه يـې تـرې هـره مياشـت څـه کـم ۱۰۰۰ ډالـره عايـد را پيل شو.

دا پيسـې يـې بېرتـه د بچـو د زده کـړو لپـاره پـه ګـډې پـانګوونې کـې اچـولې، دلتـه هـم بـازار ډېـر ښـه و. پـه ۱۹۹۶ز کـال کـې دا زېرمتـون وپلـورل شـو، لـه دې ځايـه يـې ۳۳۰٬۰۰۰ ډالـر ترلاسـه کـړل، دا يـې پـه يـوه بـل ځـای کـې بنـد کـړل او هيلـه کېـده چـې هـره مياشـت بـه تـرې

Scanned by CamScanner

۳۰۰۰ ډالر عاید ترلاسه کوي، ده پیسې د زده کړو لپاره په ګډه پانګوونه کې هم بندې کړې. دی ډاډه و چې د بچو د زده کړو لپاره به ۴۰٬۰۰۰ ډالر ډېر زر راټول شي او دا ټوله کیسه له ۷۰۰۰ ډالرو او لږ مالي استعداده پیدا شوې وه.

اوس به د هغه بچي زده کړې هم کوي او یوه شتمني هم ورته پاتې شوه چې د تقاعد وخت کې پرې تکیه کولای شي. د همدې بریالی مالي ستراتېژۍ په برکت به دا سړی له وخت وړاندې تقاعد واخلي.

له کتاب لوستو مو ډېره مننه، هیله ده په دې به پوه شوي یاست چې د پیسو قوت وکاروئ او ځان لپاره ترې ګټه واخلئ. نن سبا داسې وخت دی چې یوازې د ژوندي پاتې کېدو لپاره هم باید مالي شعور ولرې. هغه پخوانی کیسه اوس زړه شوې چې پیسه پیسو ته ځي او په دې باور هماغه خلک باور لري چې نویو افکارو سره ستونزه لري. دا په دې مانا نه ده چې د دوی ګنې سر نه خلاصېږي، خو یوازې دومره ده چې د پیسو ګټلو په علم کې ډېر تکړه نه دي.

Scanned by CamScanner

پيسې مفکوره او کـه تاسې غـواړئ پيسې وګټئ، نـو د فکر بڼه مو بدله کړئ.

هر چا چې هڅه کړې خپلې برخليک پخپله وټاکي، هغه ورو ورو پرمختګ کړی دی. په پانګوونه کې هم داسې ده. په پيل کې لږو پيسو ته اړتيا وي، وروسته همدا پيسې دېرېږي. زه دېر داسې خلک پېژنم چې ټول عمر پيسې سپموي او د لويو سوداګانو په تمه وي، خو دا فکر هسې حماقت دی. ما دېر ځله داسې خلک ليدلي دي چې يوازې يوې برخې ته ناست وي او يانې ټولې هګۍ يې په يوه ټوکرۍ کې اېښې وي، خو بيا چې يوه چپه راغلې ټولې پيسې يې ورکې کړې دي. دې خلکو به ښه کار کړی و، خو دا ښه پانګوونه نه ده.

د پيسو په اړه پوهه او حکمت اړين دي. پيل زر وکړئ، کتاب واخلئ، سيمينار ته لاړ شئ، په لوبه کې عملاً برخه واخلئ او له لږو يې پيل کړئ. ما له ۵۰۰۰ ډالرو کاروبار پيل کړی و او په شپږو کالو کې مې يو ميليون ډالر وګټل، له دې به راته هره مياشت ۵۰۰۰ ډالر عايد راته. په کور کې مې له ماشومتوبه زده کړه پيل کړې وه،

Scanned by CamScanner

زه تاسې دې زده کړې ته ځکه رابولم چې ډېره سخته نه ده، ځومره چې مخکې ځئ او تجربه کوئ، هومره به درته اسانېږي.

فکر کوم ما خپل پیغام بیخي واضح کړی دی، چې ستاسې په ذهن کې وي هماغه به مو لاس ته هم درځي. پیسې مفکوره ده. یو کتاب دی: (فکر وکړئ او شتمن شئ) داسې یې نه دي ویلي چې: (ډېر کار وکړئ او شتمن شئ.) دا زده کړئ چې پیسې ولرئ او هغه درته ډېر کار وکړي، بیا به مو «ژوند» «اسانه» او «خوشاله» وي. په «لوبه» کې ډېر احتیاط مه کوئ، «ځیرکتیا» وکاروئ.

Scanned by CamScanner

پیل یې کړئ!

ټول انسانان په دوو نعمتونو نازول شوي دي: ذهن او وخت. دا په تاسې پورې اړه لري چې له دې دواړو څنګه ګټه اخلئ. تاسې ته چې هر ډالر درځي، که وغواړئ خپل برخلیک پرې بدلولای شئ او که ونه غواړئ، فرصتونه بایللی او په مالي ستونزو کې ښکېل کېدلای شئ. که مو پیسې بې پامه مصرف کړې غریب کېږئ، که مو پرې د شتمنیو پر ځای پورونه واخیستل منځنۍ طبقې ته ځئ او که یې په شتمنیو ولګوئ، نو پیسې به درته را سر شي، بریا به ومومئ او له مالي ستونزو به خوندي شئ. پرېکړه ستاسې په لاس کې ده، تاسې چې د ورځې هر څومره ګټئ، دا مو شتمنولی هم شي، منځنۍ طبقې کې مو هم راوړی شي او غریبولی مو هم شي.

بچي هم په دې پوه کړئ او د راتلونکي لپاره ورته درس ورکړئ او د نړۍ په میدان کې لوبېدو ته یې وروزئ. بې تاسې یې بل څوک نشي- روزلای، ستاسې ننني پرېکړې

د هغوی په راتلونکي اغیز کوي، په دې خاطر گامونه په احتیاط اخلئ.

زه هیله لرم چې تاسې شتمن شئ، خوښي مو په برخه او ارمانونه مو پوره شه.

رابرټ کیوساکي

Scanned by CamScanner

د لیکوال په اړه

رابـرټ کیوسـاکي د امریکـا پـه هـاوایي ایالـت کـې پیـدا شـوی او لـوی شـوی دی. د رابـرټ غورنیکـه لـه جاپانـه امریکـا تـه کډه شـوی و. پـه هـاوایي ایالـت کـې یـې پلار د ښـوونې او روزنـې د اداري مشر- و. رابـرټ لیسـه پـه خپلـه سـیمه کـې ولوسـته او د لـوړو زده کړو لپـاره بیـا نیویـارک تـه لاړ. لـه زده کړو وروسـته د امریکـا بحـري ځواکونـو کـې مقـرر شـو او د ویتنـام پـه جګـړه کـې یـې د جنګـي الـوتکې د پیلوټ په توګه برخه اخیستې وه.

رابـرټ چـې لـه جګړې را سـتون شـو، کاروبـاري شخصـیت یـې پیـل شـو. پـه ۱۹۹۷ز کـال کـې یـې یـو شرکـت جـوړ او بـازار تـه یـې د نیلـون او ویلکـر (سرفـر) بټـوې واردې کړې. وروسـته یـې بیـا کاروبـار پراخـه شـو او نړیوالـه بڼـه یـې خپلـه کړه.

پـه ۴۷ کلنـۍ کـې لـه کـاره ګوښـه شـو، اوس پـه خپلـه خوښـه او مینـه کـار کـوي. د شـتمنو او غریبـو خلکـو تـر منځ واټـن تـه یـې اندښنـه لرلـه او پـه دې خـاطر یـې د (کـیش

Scanned by CamScanner

فلو) په نوم يوه لوبه جوړه کړه، په دې لوبه کې خلکو ته د پيسو ګټل ورښودل کيږي. البته پخوا يوازې شتمن خلک په دې پوهيدل.

که څه هم د رابرټ کار دا و چې د املاکو په برخه کې يې، په لږې پانګې لوی شرکت رامنځته کړ، خو اصلي مينه يې له ښوونې او روزنې سره وه. دی له ډيرو سترو خلکو مثلاً اوګ ماندیون، زيګ زيګلار، انتوني رابينز او نورو ... سره د خبرو په تربيون کې ناست دی او ويناوې يې کړې دي. د رابرټ کيوساکي پيغام بيخي واضح دی: (د خپل ځان مسئوليت واخله يا تر اخره د نورو په امر روان اوسه، يا به د پيسو بادار يې يا د پيسو غلام.)

د رابرټ ښوونيز ټولګي له يوه ساعته تر درې ورځو دوام کوي او په ټولو کې د شتمنۍ په راز غږيږي. رابرټ ټولو خلکو ته د مالي نبوغ د ويښتيا پيغام ورکوي او وايي چې تا نبوغ او استعداد په تاسې هر يوه کې شته، خو يوازې را ويښول غواړي.

Scanned by CamScanner

مشـهور ويـنـاوال انتـوني رابهنـز د رابـرټ د کـار پـه اړه وايـي:
(د ښـوونې او روزنـې پـه برخـه کـې د رابـرټ کـار ډېـر ژور، قـوي او ژونـد بـدلوونکی دی، زه يـې د هڅـو او سپارښـتنو درناوی کوم.)

پـای

.....
Downloaded From:
.....
https://t.me/AryanPashtoLibrary
.....
WhatsApp:00971501455350
.....

Scanned by CamScanner